Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma 2021

Sisällysluettelo

Esipuhe **4**

1 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö **6**

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen 6

1.2 Opetussuunnitelman sisältö 8

2 Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta **9**

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä 9

2.2 Arvoperusta 11

3 Opetuksen toteuttaminen **15**

3.1 Opintojen rakenne 15

3.2 Oppimiskäsitys 16

3.3 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät 17

3.4 Toimintakulttuuri 20

3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö 27

3.6 Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys 28

4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen **33**

4.1 Ohjaus 33

4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki 39

4.3 Opiskeluhuolto 44

4.3.1 Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet 45

4.3.2 Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen 47

4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä 51

4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä 53

5 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi **56**

5.1 Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa 56

5.2 Opintojakson arviointi 59

5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät 60

5.2.2 Itsenäisesti suoritettavat opinnot 62

5.2.3 Suullisen kielitaidon arviointi 63

5.2.4 Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa 64

5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen 64

5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi 67

5.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi 67

5.4 Lukion oppimäärän suoritus 69

5.5 Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus ... 70
5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot ... 71
5.7 Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat ... 74
6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt ... 74
6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet ... 74
6.2 Laaja-alainen osaaminen ... 76
6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus ... 80
6.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä ... 82
6.3.6 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä ... 96
6.4 Toinen kotimainen kieli ... 109
6.4.1 Ruotsi ... 109
6.5 Vieraat kielet ... 121
6.5.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä ... 126
6.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä ... 141
6.5.2.1 Ranskan kieli, A-oppimäärä ... 141
6.5.2.2. Saksan kieli, A-oppimäärä ... 150
6.5.2.3 Venäjän kieli A-oppimäärä ... 159
6.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä ... 168
6.5.4.1 Ranskan kieli, B2-oppimäärä ... 169
6.5.4.2 Saksan kieli, B2-oppimäärä ... 179
6.5.4.3 Venäjän kieli B2-oppimäärä ... 189
6.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä ... 195
6.5.5.1 Ranskan kieli, B3-oppimäärä ... 196
6.5.5.2 Saksan kieli, B3-oppimäärä ... 206
6.5.5.3 Venäjän kieli, B3-oppimäärä ... 215
6.6 Matematiikka ... 223
6.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus ... 227
6.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä ... 230
6.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä ... 241
6.7 Biologia ... 247
6.8 Maantiede ... 262
6.9 Fysiikka ... 273
6.10 Kemia ... 292
6.11 Filosofia ... 308

6.12 Psykologia ... 317
6.13 Historia ... 333
6.14 Yhteiskuntaoppi ... 353
6.14.1 Talous- ja elinkeinoelämän linja, Business Norssi, BN-linja ... 370
6.15 Uskonto ... 386
6.15.1 Evankelisluterilainen uskonto ... 389
6.16 Elämänkatsomustieto ... 395
6.17 Terveystieto ... 405
6.18 Liikunta ... 412
6.19 Musiikki ... 421
6.20 Kuvataide ... 430
6.21 Opinto-ohjaus ... 447
6.22 Temaattiset opinnot ... 452
6.23 Lukiodiplomit ... 458
6.24 Sirkustaide ... 463
6.25 Ilmaisutaito ... 467
6.27 Kansainvälisyysopinnot ... 475
6.28 Korkeakouluyhteistyön muut opinnot ... 477
6.29 Työelämäyhteistyön erilliset opinnot ... 478
6.30 Science and Medicine (sMed) -opintokokonaisuus ... 478

Liitteet

Liite 1 Ohjaussuunnitelma
Liite 2 Opiskeluhuoltosuunnitelma
Liite 3 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä
Liite 4 Tuntijakotaulukko

Esipuhe

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevina vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsennelty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioiden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi lukio-opintojen opiskelijalähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämänhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen.

1 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelman perusteet on laadittu lukion opettajakunnasta muodostettujen vastuuryhmien valmistelun sekä oppiainekohtaisten ryhmien ja oppiainerajat ylittävien ryhmien yhteistyönä. Opiskelijat on osallistettu koulukohtaisen opetussuunnitelman laatimisprosessiin alusta alkaen erilaisin kyselyin ja työpajoin ja opiskelijoiden näkemykset on huomioitu valmistelussa. Opetussuunnitelman laatimisessa on tehty yhteistyötä myös lukion opiskeluhuollon henkilöstön kanssa sekä tärkeimpien sidosryhmien kanssa mm. Talous- ja elinkeinoelämä linjan ohjausryhmän sekä Sirkustaiteen lukiolinjan yhteistyökumppanin Sorin Sirkuksen kanssa. Opiskelijakunnalla, opiskelijoiden huoltajilla ja sidosryhmillä on ollut mahdollisuus tutustua ja kommentoida valmisteluprosessin tuloksena syntynyttä opetussuunnitelman versiota verkossa ajalla 7.12.2020-18.12.2020 (luvut 1-5) sekä 26.3.2021-6.4.2021 (luku 6).

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelman hyväksyy Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekuntaneuvosto. Ennen tiedekuntaneuvoston käsittelyä opetussuunnitelma käsitellään koulumme isossa suunnitteluryhmässä, henkilöstökokouksessa ja opiskelijakunnan kokouksessa sekä myös neuvottelukunnassa, jossa sidosryhmät ovat laaja-alaisesti edustettuna. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunnan tiedekuntaneuvosto on hyväksynyt Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelman kokouksissaan 21.4.2021 (luvut 1-5) sekä 9.6.2021 (luku 6).

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio kuuluu yksityisiin lukioihin. Opetussuunnitelman valmistelussa lukio ja sen henkilöstö tekevät yhteistyötä seutukunnan muiden lukioiden kanssa soveltuvin osin. Yhteistyö opetussuunnitelmassa näkyy luvuittain erikseen merkityissä seudullisissa osissa, jotka on erotettu

valtakunnallisten perusteiden tekstistä Tampereen lukioiden logolla. Yhteistyötä tehdään soveltaen ja huomioiden normaalikoulun erityistehtävä, painotukset ja näiden vaatimukset.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtaiset tekstiosuudet on erotettu valtakunnallisten perusteiden tekstistä ja seutukunnallisesta tekstiosuudesta Tampereen yliopiston logolla ja sinisellä fonttivärillä.

Lukiomme koulukohtaista opetussuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti ja päivitetään aina tarvittaessa. Päivitysten hyväksyminen tapahtuu edellä kuvatun käsittelykierron mukaan samoin kuin opetussuunnitelman hyväksyminen.

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2 Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Tampereen kaupunkiseudun lukioissa lukiokoulutuksen tehtävää täsmentävät seuraavat päämäärät:

- Lukiokoulutus tukee opiskelijan kasvua tasapainoiseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi
- Lukiokoulutus antaa jokaiselle opiskelijalle hyvät valmiudet jatko-opintoihin, työelämään ja jatkuvaan itsensä kehittämiseen
- Opetus ja oppimistulokset ovat kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisia
- Lukiokoulutus tarjoaa turvallisen, luovuutta ja sosiaalisia taitoja kehittävän oppimisympäristön sekä edistää yhteisöllisyyttä alueellaan
- Lukiokoulutus tukee opiskelijan kansainvälistymistä tarjoten kansainvälisiä proj ekteja ja yhteistyökumppaneita
- Lukiokoulutus kehittää opetusmetodeja ja oppimisympäristöjä

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Kasvatamme vankat jatko-opintovalmiudet ja elämäntaidot omaavia sivistyneitä nuoria. Ohjaamme jokaista opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa ja tuemme yksilöllisen oppimispolun rakentamisessa. Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekuntaan kuuluvana lukiona korostamme erityisesti elinikäisen oppimisen valmiuksia. UNESCO-kouluna edistämme opiskelijoidemme kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen ja kestävän tulevaisuuden osaamista.

2.2 Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion arvopohjaa tarkentavat ja taustoittavat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteita täydentäen koulutuksen järjestäjämme Tampereen korkeakoulusäätiön arvovalinnat sekä UNESCO-kouluverkoston arvopohja.

YLIOPISTON LUKIO

Tampereen yliopiston normaalikoulun koulutuksen järjestäjänä toimii Tampereen korkeakoulusäätiö ja koulumme on osa Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekuntaa. Tampereen yliopiston normaalikoulu on yliopistollinen harjoittelukoulu, jossa opetustehtävän lisäksi toteutetaan ohjattua opetusharjoittelua osana opettajankoulutusta, tehdään aktiivista opetuksen tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoimintaa sekä täydennyskoulutustoimintaa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion arvopohjaa tarkentavat ja toimintaa ohjaavat Tampereen korkeakouluyhteisön arvovalinnat ja strategiset painotukset niiltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa valtakunnallisten lukion opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Tampereen korkeakouluyhteisön arvot ja niitä tarkentavat kuvaukset:

Avoimuus
Näkyy viestinnässä, päätöksenteossa, avoimuutena yhteiskuntaan tieteen saavutusten avaamiseksi ja korkeakouluyhteisömme toiminnan vaikuttavuuden maksimoimiseksi. Olemme avoimia kohtaamaan toisemme.
Kriittisyys
Näkyy olemassa olevien totuuksien haastamisena sekä arvostavana ja rakentavana keskusteluna. Rakentava kriittisyys kannustaa luovuuteen. Lähtökohtanamme on ajattelun ja ilmaisun vapaus sekä luottamuksen ilmapiiri.
Moninaisuus
Näkyy erilaisten ihmisten, alojen ja perinteiden arvostuksena. Kannustamme yhteistyöhön sekä uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen. Lähtökohtanamme on yhdenvertaisuus.
Oppijalähtöisyys
Näkyy oppimisen ja kehittymisen mahdollisuuksien edistämisenä. Toimintamme tavoitteena on oppijan paras. Yhteisössämme kaikki ovat oppimassa. Tavoitteenamme on uteliaisuuden ja oppimisen janon synnyttäminen.
Rohkeus
Näkyy intohimona tarttua yhdessä maailman vaikeimpiin ongelmiin. Innostamme kehittämään luovia ja ennakkoluulottomia ratkaisuja.
Sivistys
Näkyy tieteellisen ja taiteellisen toiminnan tavoitteena sekä yksilön että yhteisön tasolla. Lähtökohtanamme on toisten arvostaminen.
Vastuullisuus
Näkyy tutkimuksessa, opetuksessa, yhteisömme toimintatavoissa ja yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa. Olemme kestävän kehityksen suunnannäyttäjä.

UNESCO-KOULU

Tampereen yliopiston normaalikoulu on ollut UNESCO-koulu vuodesta 1984 ja kuuluu UNESCO-koulujen ASPnet-kouluverkostoon. Maailmanlaajuisen Unesco-kouluverkoston tarkoituksena on edistää **kulttuurienvälistä vuorovaikutusta**, **rauhaa**, **kestävää tulevaisuutta** ja **laadukasta koulutusta.**

Toimimalla verkostossa koulut siirtävät käytäntöön YK:n ja Unescon ohjelmia ja linjauksia; edistävät toiminnallaan YK:n Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamista, osallistuvat Unescon koulutusta, tiedettä, kulttuuria ja viestintää koskevien strategioiden ja ohjelmien toteutukseen ja toteuttavat ASPnet-kouluverkoston strategiaa. UNESCO-kouluverkoston kouluna lukiomme toimii uusien ajatusten ja innovatiivisten lähestymistapojen pilotointipaikkana opetuksensa, toimintakulttuurinsa ja toteuttamiensa hankkeiden kautta.

TAMPEREEN YLIOPISTON NORMAALIKOULUN LUKION ARVOPAINOTUKSET

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toiminnan pohjana painotetaan lukion valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden sekä edellä mainittujen korkeakouluyhteisön sekä UNESCO-kouluverkoston arvojen pohjalta erityisesti seuraavia:

Oppijalähtöisyys
Ohjaamme ja tuemme jokaista opiskelijaa ja opetusharjoittelijaa hänen yksilöllisellä opintopolullaan. Tavoitteenamme kaikessa toiminnassa on oppijan paras. Edistämme opiskelijan elinikäisen oppimisen valmiuksien sekä yritteliäisyyden kehittymistä, yhteisöllisyyden, aktiivisen toimijuuden ja osallisuuden rakentumista sekä hyvinvointia. Pedagogiset ratkaisut, opiskelijan ohjaus, hallinto sekä koulun arjen toimintakulttuuri tukevat oppijalähtöisyyttä.

Osallistava yhteisö
Opiskelijat, opetusharjoittelijat, henkilöstö, huoltajat ja sidosryhmät osallistetaan aktiivisesti ja systemaattisesti lukiomme toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Toiminnassa, viestinnässä ja päätöksenteossa painotamme avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Ohjaamme aloitteellisuuteen, avoimeen kohtaamiseen ja ennakkoluulottomuuteen sekä rakentavaan vuorovaikutukseen. Osallisuus rakentaa myös yhteisöllisyyttä.

Sivistys
Ohjaamme opiskelijoita tieteen ja tutkitun tiedon arvostamiseen. Korostamme tutkivaa otetta opiskelussa ja kykyä yhdistää eri tieteenalojen näkökulmia. Kasvatamme tiedollisesti sekä sydämeltään sivistyneitä nuoria.

Vastuullisuus
Edellytämme yhteisömme jäseniltä vastuullisuutta erityisesti opinnoissa, sosiaalisessa kanssakäymisessä ja kestävän kehityksen edistämisessä.

Ohjaamme opiskelijoita vastuullisuuteen opintojen suunnittelussa, suunnitelman toteutuksessa. Kasvatamme vastuullisuuteen myös opinnoissa tapahtuvan tiedon rakentamisessa ja tiedon kriittisessä arvioinnissa.

Sosiaalisessa kanssakäymisessä painotamme jokaisen yhteisön jäsenen vastuullisuutta edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, suvaitsevaisuutta ja keskinäistä kunnioitusta. Arvostamme jokaista yhteisömme jäsentä omana itsenään. Emme hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.

Kasvatamme vastuullisuuteen myös kestävän kehityksen näkökulmin, erityisesti koulumme UNESCO-koulun tehtäväkentän alla.

TAMPEREEN YLIOPISTON NORMAALIKOULUN LUKION PAINOTUSLINJOJEN ARVOPOHJAN TARKENNUKSET

Talous- ja elinkeinoelämän linja (Business Norssi, BN -linja)

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio on sitoutunut kehittämään opiskelijoiden yhteiskunnan toimintojen, talouden ja elinkeinoelämän tuntemusta vuonna 2012 aloitetulla Talous- ja elinkeinoelämän linjalla (Business Norssi -linjalla). Lähtökohtana on opiskelijan yhteiskunnan, talouden ja elinkeinoelämän tuntemisen vahvistaminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen. Keskeistä on opiskelijoiden kannustaminen toimimaan kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti aktiivisena, avarakatseisena ja luovana yhteiskunnan jäsenenä. Talous- ja elinkeinoelämän lukiolinjalla tehdään yhteistyötä lukiomme Sirkustaiteen lukiolinjan kanssa.

Sirkustaiteen lukiolinja

Syksyllä 2016 aloittaneen lukiomme Sirkustaiteen lukiolinjan toiminta rakentuu luovuudelle, yhteisöllisyydelle ja yrittäjyydelle. Sirkustaide on monitaiteinen kokonaisuus, jossa korostuu taiteellinen, fyysinen ja sosiaalinen osaaminen. Tarkoitus on tukea opiskelijoiden sirkustaiteen oppimista sekä tarjota fyysisiä että ilmaisullisia välineitä oman taitolajin ja taiteilijuuden kehittämiseen. Keskiössä ovat opiskelijoiden aktiivisuus, osallisuus, yhdenvertaisuus sekä sirkuksen kansainvälisen luonteen ymmärtäminen. Linjan opetus toteutetaan yhteistyössä Sorin Sirkuksen kanssa. Sirkustaiteen lukiolinjalla tehdään yhteistyötä myös lukiomme talous- ja elinkeinoelämän linjan kanssa.

3 Opetuksen toteuttaminen

3.1 Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Lukio-opintojen opintojaksojen rakenteellisessa jaottelussa käytettävä terminologia:

- Pakolliset opinnot
- Valinnaiset valtakunnalliset opinnot
- Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot
- Koulukohtaiset temaattiset opintojaksot (koulukohtaiset sekä useamman kuin kahden oppiaineen integroidut opintojaksot)
- Muissa oppilaitoksissa suoritetut opinnot
- Muut opinnot

Luvussa 6 kuvataan koulukohtaiset oppiaineet, koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot sekä minkä laajuisina koulukohtaisia opintoja tarjotaan lukiomme opiskelijoille. Ohjeita opintojaksojen mahdollisesta suoritusjärjestyksestä annetaan myös luvussa 6.

3.2 Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

UNESCO-kouluna oppimiskäsityksemme rakentuu neljään opetuksen kehittämistä tukevaan periaatteeseen:

- **Oppia tietämään**: Lukio-opinnoissa opiskelija hankkii maailman ymmärtämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja sekä oppii kehittämään niitä.
- **Oppia tekemään**: Lukio-opinnoissa opiskelija oppii ympäröivässä maailmassa toimimiseen tarvittavia taitoja sekä harjoittelee yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista.
- **Oppia elämään yhdessä**: Lukio-opinnoissa tavoitteena on edistää vuorovaikutusta, yksilöiden ja yhteisöjen välistä rauhaa ja yhteisymmärrystä.
- **Oppia olemaan**: Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan inhimilliseen kasvuun sekä itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa kiinnitetään erityistä huomiota oppimaan oppimiseen. Opettajat ovat oman oppiaineensa asiantuntijoita ja hallitsevat oppiaineelle ominaisen oppimisprosessin. Kukin aineenopettaja ohjaa opiskelijansa omaksumaan tieteenalansa kieltä sekä sille ominaisia ajattelu- ja työtapoja. Eri oppiaineita integroivat kokonaisuudet kasvattavat opiskelijan monitieteistä ajattelua.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opettajat ovat opetusharjoittelijoiden ohjaajia. Lukiossamme kehitetään oppimisprosessia, motivaatiota ja annetaan elinikäistä oppimista tukevia kokemuksia.

3.3 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannutavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun koulutuksen järjestäjänä toimii Tampereen korkeakoulusäätiö. Lukiomme fyysinen opiskeluympäristö sijaitsee Tampereen yliopiston keskustakampuksella, mikä mahdollistaa opiskelijan tutustumisen ja osallistumisen korkeakouluopintoihin koko lukiokoulutuksen ajan. Keskustakampuksen lisäksi yhteistyötä tehdään yliopiston Kaupin ja Hervannan kampusten sekä TAMKin kanssa. Tiivis yliopistoyhteistyö lisää osaltaan myös opiskelijoiden yhteistyötä kansainvälisten opiskelijoiden kanssa.

Maailmanlaajuiseen UNESCO-kouluverkostoon kuuluminen antaa mahdollisuuden kehittää ja laajentaa opiskelijoidemme kansallisia ja kansainvälisiä oppimis- ja opiskeluympäristöjä. UNESCO-verkostomme ovat laajat, ja uusia yhteistyömuotoja kehitetään jatkuvasti. Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus kansainvälisiin kohtaamisiin lukioaikanaan.

Kehitämme fyysistä opiskelu- ja oppimisympäristöämme yhteistyössä opiskelijoidemme kanssa erilaisten hankkeiden sekä jatkuvan perustehtäväämme kuuluvan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan kautta. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä tärkeitä ovat pedagogiset ratkaisut ja opiskeluergonomia. Digitaaliset alustat ja välineet kuuluvat kiinteänä osana opiskelu- ja oppimisympäristöön, ja niiden ajanmukaisuus sekä uudet opetuksen kehittämisen kautta löydettävät innovatiiviset ratkaisut ovat yksi tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintamme tavoite.

Lukiomme painotuslinjojen Talous- ja elinkeinoelämän linjan sekä Sirkustaiteen lukiolinjan kumppanuusverkostot laajentavat opiskelijoidemme oppimisympäristöjä. Näin opiskelijoidemme opiskeluympäristö laajenee työ- ja elinkeinoelämän ja yrittäjyyden alueen toimintakenttään sekä korkeakouluihin.

Lukiomme tarjoaa monipuolisia sosiaalisia oppimisympäristöjä, missä opettajat, opetusharjoittelijat ja lukiolaiset sekä muu henkilökunta kohtaavat aidosti. Yleinen ilmapiiri mahdollistaa uuden kokeilemisen, itsensä haastamisen sekä avun pyytämisen. Lisäksi koko yhteisö tukee jäseniään haastavissa tilanteissa luoden turvallisen ympäristön oppimiseen.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa opiskelijoita ohjataan opinnoissaan erityisesti tutkivaan otteeseen ja yhteiseen tiedon rakentamiseen.

Tehtäviimme kuuluu opetusharjoittelun järjestäminen ja toteuttaminen, mikä näkyy lukiolaisen arjessa aineenopettajaopiskelijoiden ohjattuna harjoitteluna. Normaalikoulun ohjaavat opettajat ohjaavat harjoittelijoita ymmärtämään oppimisprosessin teorian ja käytännön välistä yhteyttä ja seuraamaan valittujen menetelmien vaikutusta oppimiseen. Opetusmenetelmien tulee olla monipuolisia, ajanmukaisia ja tulevaisuuteen suuntaavia.

Normaalikoulun perustehtäviin kuuluva tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta tuo lisäarvoa lukio-opintoihin. Toiminta näkyy jatkuvana menetelmien ja oppimisympäristöjen tutkimisena ja kehittämisenä. Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekuntaan kuuluvana lukiona painotamme tutkivaa otetta oppimisessa sekä elinikäisen oppimisen valmiuksien kehittämistä. Tämä kaikki tekee norssista norssin: erityislaatuisen oppimisyhteisön.

3.4 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Lukiomme arvopainotukset muodostavat toimintakulttuurimme kulmakivet. Toimintamme keskiössä on kasvattaa vankoilla jatko-opintovalmiuksilla ja elämäntaidoilla varustettuja nuoria.

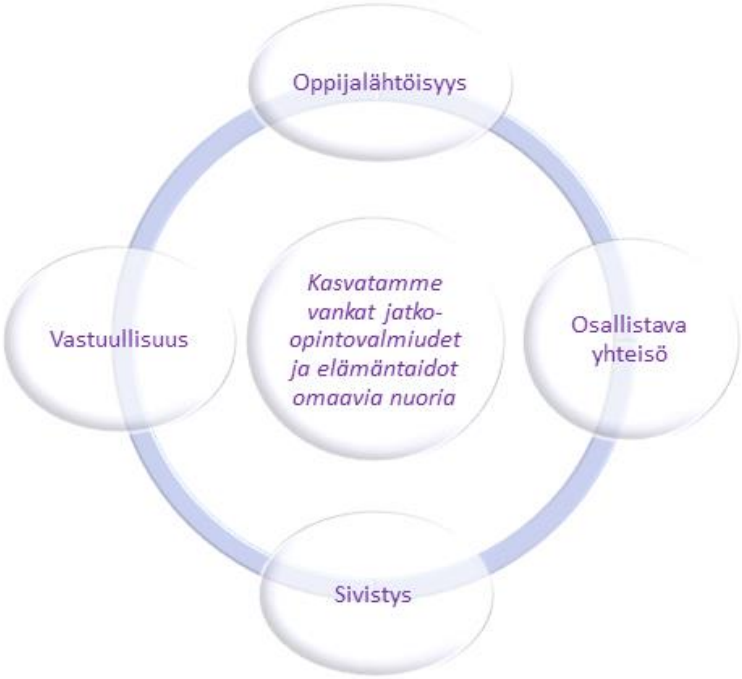

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion arvopainotukset.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiirin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Ohjaamme opiskelijaa lukio-opintojen alkuvaiheesta alkaen omalle yksilölliselle oppimispolulleen ja omien vahvuuksien löytämisessä. Lukiomme opiskelijat opiskelevat opintojensa ajan Tampereen korkeakouluyhteisössä ja voivat yhdistää opintoihinsa kiinnostuksensa mukaisia kokonaisuuksia korkeakoulun puolelta. Opinto-ohjaus, ryhmänohjaus ja aineenopettajan antama ohjaus ovat tärkeässä roolissa koko lukio-opintojen ajan. Ryhmänohjaaja on kunkin opiskelijan ensisijainen tukihenkilö opintojen aikana.

Oppivan yhteisön toiminta perustuu lukiossamme opiskelijat ja henkilöstön osallistavaan toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Jatkuva kehittäminen koostuu toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, jota muokataan edelleen palautteen ja arvioinnin pohjalta tehtyjen johtopäätösten perusteella. Yhteisössämme opitaan toisilta, kannustetaan tiedon ja osaamisen jakamiseen sekä nostamaan kehitysehdotuksia yhteiseen käsittelyyn matalalla kynnyksellä.

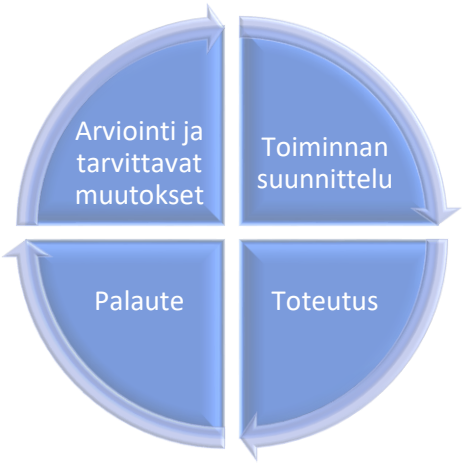

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toiminnan jatkuva kehittäminen.

Yksilöllinen ohjaus ja tukeminen on vahvuutemme. Yksilöllisen ohjauksen rinnalla kannustamme opiskelijoita yhteisölliseen tiedonrakentamiseen ja vertaisoppimiseen. Lisäksi ohjaamme ja innostamme opiskelijoitamme jatkuvaan oppimiseen ja kriittiseen ajatteluun tutkivalla otteella.

Ohjaamme opiskelijaa koko lukio- opintojen ajan rakentavaan ja kannustavaan vuorovaikutukseen muiden kanssa. Kehitämme jatkuvasti yhdessä tarkoituksenmukaisia ja parhaiten yhteisöllisyyttä edistäviä kohtaamisenpaikkoja. Kannustava ja hyväksyvä yhteisö luo hyvän perustan oppimiselle ja opiskelulle.

Perustehtäväämme kuuluvan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan kautta uudenlaiset opetusmenetelmät ja oppimisympäristöt ovat jatkuvan kehittämisen alla. Kokeilemme rohkeasti uutta ja olemme uteliaita oppimaan. Opettajaopiskelijat ovat myös kiinteä osa oppivaa yhteisöämme.

Lukion opiskelijakunnan ja opiskelijoiden huoltajien, opettajakunnan ja opettajaopiskelijoiden lisäksi Laajennettuun oppivaan yhteisöömme kuuluvat erityisesti lukiomme korkeakoulukentän kumppaniverkostot, kansainväliset verkostot, työ- ja elinkeinoelämän kumppaniverkostot, seudullinen toisen asteen yhteistyöverkosto sekä Suomen harjoittelukoulujen verkosto. Nivelvaiheen yhteistyön kautta perusasteen päättövaiheessa olevat oppilaat huoltajineen ovat niin ikään laajennetun oppivan yhteisömme jäseniä.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Osallisuus on yksi merkittävä yhteisöllisyyttä rakentava tekijä. Kannustamme opiskelijoita osallisuuteen lukio-opintojen aikana monella tasolla:

- Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa opiskelijakunta toimii aktiivisesti ja kehittää toimintaansa koko oppilaitosta hyödyttäväksi ja kehittää omalla toiminnallaan myös koko kouluyhteisöä. Opiskelijakunnan hallituksen muodostavat edustajat, jotka valitaan vaaleilla. Opiskelijakunnan hallituksen vaalissa kaikki opiskelijat ovat äänioikeutettuja.
- Opiskelijoilla on keskeinen rooli koulumme yhteisten käytänteiden ja tapahtumien valmistelussa ja toteutuksessa, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä vastuuttamalla ponnistelemaan yhteisten hyvän eteen.
- Opiskelijakunnan hallituksen valitsemat opiskelijaedustajat osallistuvat pääsääntöisesti lukion opettajakunnankokouksiin, lukion yhteisöllisen opiskeluhuollon työryhmään sekä tarvittaessa muihin lukion toimintaa suunnitteleviin työryhmiin.
- Osallistamme koko opiskelijakunnan lukiomme toiminnan kehittämiseen ja opiskelijoita koskevien päätösten valmisteluun suunnitelmallisesti erilaisin kyselyin ja/tai työpajoin läpi lukuvuoden.
- Opiskelijakunnan hallitus, ryhmien puheenjohtajat ja rehtorit kokoontuvat käsittelemään yhteisiä asioita säännöllisesti.
- Valmistelemme yhteiset käytänteet ja pelisäännöt opiskelijakunnan ja opettajakunnan kanssa yhdessä ja tiedotamme niistä lukuvuoden alkaessa sekä lukiolaisen opinto-oppaassa ja lukion käytänteissä. Yhteisten käytänteiden ja sääntöjen noudattamiseen ohjataan ja sitä edellytetään kaikilta yhteisömme jäseniltä.
- Tuemme yhteisöön liittymistä uusien opiskelijoiden saapuessa erityisesti tutortoiminnan, ryhmänohjauksen ja opiskeluhuollon toimin, myös vertaistuen merkitystä korostetaan.
- Edistämme yhteisöllisyyttä suunnitelmallisesti sekä ohjausryhmien ja vuosikurssien sisällä että niiden välillä.
- Opetuksessa ja ohjauksessa kiinnitämme huomiota opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen ja yhteistyötaitojen kehittämiseen, yhdenvertaisuuden periaatteiden sisäistämiseen sekä moninaisuuden hyväksymiseen.
- Edellytämme yhteisömme jäseniltä vastuullisuutta omassa toiminnassaan erityisesti opintoihin, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja kestävän kehityksen näkökulmiin liittyen. Ohjaamme opiskelijoita vastuullisuuteen kaikessa toiminnassaan koko lukio-opintojen ajan.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Edistämme opiskelijan hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta lukiossamme seuraavien toimintakulttuurin lähtökohtien kautta:

- Kannustamme jokaista opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa opinnoissa sekä kehittämään itseään myös mukavuusalueensa ulkopuolella.
- Ohjaamme opiskelijoita yksilöllisissä valinnoissaan ja yksilöllisellä oppimispolullaan.
- Huomioimme opiskeluympäristöjen kehittämisessä työskentelyergonomian ja liikunnallisuutta edistävät toimet.
- Sisällytämme opetukseen monipuolisesti toiminnallisia ja työskentelyasennon vaihtamiseen ohjaavia työtapoja.

- Huomioimme opetuksen rakenteissa ja päivittäisen aikataulun suunnittelussa opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen riittävien taukojen sekä mahdollisimman kiireettömän ruokailutauon järjestelyin.
- Osallistamme opiskelijat laajasti lukion toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen toimet tukevat myös osaltaan opiskelijan hyvinvointia.
- Seuraamme opiskelijahyvinvointia paitsi havainnoin, myös säännöllisin kyselyin, joiden pohjalta laaditaan toimintasuunnitelmia opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseksi.
- Korostamme opiskelijan kohtaamisen ja kannustamisen tärkeyttä.
- Korostamme varhaisen puuttumisen tärkeyttä ja velvollisuutta opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi.
- Emme hyväksy minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai syrjintää ja puutumme aktiivisesti kaikkeen havaittuun epäasialliseen käytökseen.
- Jokaisella yhteisömme jäsenellä on vastuu yhteisen työhyvinvoinnin edistämisessä.
- Ohjaamme opiskelijoita vastuullisuuteen kaikessa toiminnassaan, niin opinnoissaan, sosiaalisessa kanssakäymisessä kuin kestävän kehityksen näkökulmiin liittyen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Edistämme yhteisön jäsenten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lukiossamme seuraavien toimintakulttuurin lähtökohtien kautta:

- Kaikki yhteisön jäsenet ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja

vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

- Pyrimme ennaltaehkäisemään kiusaamista, häirintää ja syrjintää toimivilla yhteisillä käytänteillä, niiden noudattamisen valvomisella, vuorovaikutustaitojen ja yhteistyötaitojen harjoittelulla, yhteisöllisyyden edistämisen keinoin sekä jokaisen yhteisön jäsenen omaa vastuullisuutta korostamalla. Puutumme aktiivisesti kaikkeen havaittuun epäasialliseen käytökseen. Emme hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.
- Osallistamme yhteisön jäsenet laajasti toiminnan suunnitteluun, päätöksenteon valmisteluun sekä toiminnan toteutukseen.
- Jokaisella yhteisön jäsenellä on vastuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä omalla toiminnallaan.
- Ohjaamme yhteisömme jäseniä vastuullisuuteen kaikessa toiminnassaan.

Koulumme tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma määrittelevät toimenpiteet vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa. Lukiomme opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattuna suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus näkyvät lukiomme toiminnassa erityisesti kansainvälisten ja kotikansainvälisyyden kautta tulevien kohtaamisten arvostamisena ja moninaisuuden hyväksymisenä. Kannustamme opiskelijoita kerryttämään osaamistaan eri kielten ja kulttuurien ymmärtämisessä. Jokaisen

oppiaineen opetuksessa kiinnitetään huomiota tiedonalan terminologian ja käsitteistön määrittelyyn sekä tiedonalakohtaisen monilukutaidon opettamiseen. Yhteisön toiminnassa huomioidaan paitsi erilaisten kulttuuri- ja kielitaustojen myös eri tiedonalojen tasavertainen arvostaminen.

3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Opiskelijan työjärjestys, suunnitelmat ja arviointi ovat huoltajan nähtävillä Wilmassa. Huoltajan tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä periodeittain. Opiskelijan hyvinvointia koskevissa asioissa otetaan

yhteyttä Wilman kautta, puhelimitse tai kutsumalla henkilökohtaiseen tapaamiseen.

Lukion ja kodin välinen yhteistyö varmistetaan mm. seuraavasti:
• Huoltajan, opiskelijan ja ryhmänohjaajan välillä käytävät kehityskeskustelut. Huoltajille tarjotaan tarpeen mukaan tilaisuutta osallistua keskusteluun. Opiskelijan ja ryhmänohjaajan keskustelu pidetään säännöllisesti lukuvuosittain.
• Koulun viralliset viestikanavat ovat Wilma ja koulun viralliset kotisivut. Lisäksi koulun tapahtumista voidaan kertoa lukiolaisten omalla kotisivulla norssinlukio.fi, koulun blogeissa ja sosiaalisessa mediassa.
• Kutsumalla huoltajia osallistumaan koulun erilaisiin tapahtumiin, kuten luennoille tai teema- ja yhteisöllisyystapahtumiin sekä hyödyntämällä kodin asiantuntemusta tapahtumien toteutuksessa.
• Selvitämme määräajoin opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä koulutuksen järjestäjän toiminnasta kyselyin ja vanhempainilloin.

Yhteistyö kodin ja koulun välillä rakentuu keskinäisestä kunnioituksesta ja yksilöiden erilaisuuden arvostamisesta.

3.6 Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio sijaitsee Tampereen yliopiston keskustakampuksen alueella ja lukio-opetus järjestetään yliopiston tiloissa, joten yliopiston tilojen hyödyntäminen ja korkeakouluilmapiirin läsnäolo toteutuvat Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa päivittäin. Vierailuja yliopiston tiedekuntien ja lukion välillä tarjotaan puolin ja toisin: lukio-opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia vierailla eri tiedekunnissa, myös Hervannan ja Kaupin kampuksilla, ja korkeakouluopiskelijoiden vierailuja lukioon järjestetään siten, että eri oppiaineissa vierailijoina on kyseisen alan pääaineopiskelijoita. Korkeakoulu-opiskelijat voivat jakaa kokemuksiaan, kuinka he ovat korkeakouluopintonsa kokeneet ja miten ja minkälaisella pohjakoulutuksella he ovat hakeutuneet kyseiseen koulutusohjelmaan. Opettajan pedagogisia opintoja suorittavat tutkinto-opiskelijat ovat läsnä lukion arjessa tieteenalansa tulevina asiantuntijoina.

Korkeakouluopiskelijoilla on mahdollisuus osallistua valikoiduille lukion opintojaksoille ja he saavat niistä opintopisteitä, jotka he voivat sisällyttää tutkintoonsa. Lukiolaiset voivat laajasti opiskella korkeakouluopintoja, jotka voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin sekä myöhempiin korkeakouluopintoihin. Lukiolaiset voivat hyödyntää mm. korkeakouluyhteisön luentoja ja tapahtumia, eri tieteenalojen perusopintojaksoja ja yliopiston kielikeskuksenopintoja, mikä laajentaa lukion kielivalikoimaa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa korkeakouluyhteistyö syventyy lukio-opintojen aikana. Ensimmäisellä vuosikurssilla opiskelijat tutustuvat korkeakouluopintoihin mm. vierailujen, tapahtumien sekä tutkimus- ja opetusyhteistyön kautta. Myöhemmin opiskelijat tutustuvat omaan opinto-ohjelmaansa ja omiin jatko-opintotavoitteisiinsa soveltuvaan korkeakouluyhteisön opintotarjontaan ja voivat suorittaa korkeakouluopintoja, joiden avulla voivat vahvistaa tulevaa koulutusvalintaansa. Lukioaikana hyväksytysti suoritetut korkea-asteen opinnot voidaan hyväksi lukea mahdollisiin tuleviin korkeakouluopintoihin.

Tampereen yliopiston normaalikoulun korkeakouluyhteistyön portaat.

Ulkomaisiin korkeakouluihin voidaan tutustua virtuaalisesti tai ulkomaille suuntautuvien opintomatkojen yhteydessä.

Lukiomme tekee tutkimusyhteistyötä myös muiden kuin paikallisten korkeakoulujen kanssa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat

ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektoivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiselle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa tiedotetaan työelämään liittyvistä mahdollisuuksista kaikille lukiolaisille Wilmassa. Jokainen aineenopettaja on opiskelijalle linkki oman oppiaineen tarjoamiin mahdollisuuksiin nykypäivän työelämässä. Eri oppiaineiden opintojaksoilla voidaan vierailla esimerkiksi yrityksissä tai yhteiskunnallisissa instituutioissa, mikä lisää opiskelijoiden kokemuksia ja tietoja työelämästä. Vierailuja mahdollisesti järjestetään myös etänä. Lukiomme sijainti Tampereen yliopiston keskustakampuksella avaa opiskelijoille erilaisia näkökulmia yrittäjyyteen ja työelämään korkeakouluympäristössä.

Jokaiselle opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työelämä- ja yrittäjyystaitojen hankkimiseen ja kehittämiseen. Esimerkkinä tästä on mm. koulussa järjestettävä vanhempien ammatteja esittelevä paneelikeskustelu. Jokainen opiskelija osallistuu lukio-opintojensa aikana työelämään ja koulutukseen tutustumisen päivään. Työelämään tutustumisjakso voidaan toteuttaa opiskelijan kesätyössä tai opintojen ohella suoritetussa työnteossa tai muussa aktiivisessa työelämään tutustumisessa. Työelämään tutustumisesta voi saada 1-2 opintopisteen opintosuorituksen. Tämä edellyttää työnteon lisäksi kirjallisen

tuotoksen, esimerkiksi raportin tai portfolion, jossa on omaa pohdintaa työelämästä. Työelämäosaaminen dokumentoidaan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetuksessa tarjotaan opiskelijoille mahdollisuuksia erilaisiin oppimiskokemuksiin esimerkiksi tarjoamalla tilaisuuksia oikeiden ongelmien ratkaisemiseen ja yhteistyöhön ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Nämä mahdollisuudet kannustavat opiskelijaa kehittämään omia työelämävalmiuksiaan sekä tiedostamaan omia kiinnostuksen kohteitaan.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio tekee säännöllisesti yhteistyötä paikallisen yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin kanssa. Business Norssi -linjalla ja Sirkustaiteen lukiolinjalla on laajat ja monipuoliset yhteydet koulua ympäröivään yhteiskuntaan.

Lukion ulkopuolisessa toiminnassa hankittu osaaminen voidaan hyväksi lukea lukio-opintoihin.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

UNESCO-kouluna edistämme opiskelijoidemme kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen ja kestävän tulevaisuuden osaamista. Lukion opiskelijoiden ja henkilökunnan moninaista kulttuuritaustaa pyritään tuomaan esiin ja hyödyntämään koko yhteisön kulttuuritietouden sekä kulttuurien välisen ymmärryksen lisäämiseksi. Opiskelijoita kannustetaan tuomaan esiin kotikulttuurejaan. Opiskelijoiden kielivarantoa pyritään kartoittamaan ja opiskelijoille tarjotaan mahdollisuutta hyödyntää kielitaitoaan mm. toimimalla kouluoppaina lukioon saapuville kansainvälisille vieraille.

Lukiossa tarjotaan mahdollisuus peruskoulussa aloitettujen kieliopintojen jatkamiseen. On tärkeää neuvoa ja kannustaa opiskelijoita hakeutumaan kieliopintoihin myös Tampereen yliopiston kielikeskukseen silloin, kun lukion kielitarjonta ei kata opiskelijan tarpeita. Kaikkia opiskelijoita kannustetaan viimeistään lukiossa aloittamaan vapaaehtoisen kielen opiskelu.

Erasmus+ -hankkeet mahdollistavat kansainväliset kokemukset ja liikkuvuuden myös niille opiskelijoille, joilla ei vapaa-ajalla ole mahdollisuutta matkustaa. Yhteistyökouluista tulevien opiskelijoiden majoittaminen antaa hyvän mahdollisuuden kotikansainvälisyyteen.

Kotikansainvälisyyttä eri oppiaineisiin tuovat kansainväliset vieraat ja kontaktit ulkomaille. Eri oppiaineissa pyritään saamaan kansainvälisiä vierailijoilta oppitunneille tai heitä voidaan kutsua osallistumaan oppitunneille virtuaaliteknologian avulla. Myös korkeakoulun vaihto-opiskelijat, jotka suorittavat observointiharjoittelun Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa, lisäävät kansainvälisiä kohtaamisia ja kulttuuritietoutta.

Sorin Sirkuksessa ajoittain vierailevat kansainväliset opettajat pitävät oppitunteja Sirkustaiteen lukiolinjan opiskelijoille.

Business Norssi -linja tekee monenlaista kansainvälistä yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa. Ystävyyskoulujen kanssa voidaan järjestää yhteistä etäopetusta sekä opiskelijavaihtoa ja toteuttaa erilaisia yhteistyöprojekteja esim. Erasmus+ -hankkeiden yhteydessä.

4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1 Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija

parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma
    - aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
    - suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
    - hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
    - suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
    - opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
        - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
    - korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
    - työelämän tutustumisjaksot
    - arvioitu opiskeluaika
2) ylioppilastutkintosuunnitelma
3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita

ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden ohjaussuunnitelma

Ohjauksen tavoitteena on nuoren kouluyhteisöön integroituminen, hänen hyvinvointinsa ja opiskelun tukeminen ja jatko-opintoihin siirtyminen. Ohjausta annetaan lukio-opintoihin siirtymiseen, lukio-opintojen alkuvaiheeseen, lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen sekä lukion jälkeisiin jatko-opintoihin ja työelämään. Koulutuksen järjestäjä tarjoaa ohjausta sitä tarvitsevalle opiskelijalle myös lukion suorittamisen jälkeen. Ohjausta on kuvattu tarkemmin seudullisessa ohjaussuunnitelmassa. Lukio-opintoihin siirryttäessä ohjauksessa tehdään yhteistyötä perusopetuksen kanssa. Lukio-opintojen alkuvaiheessa ohjaus keskittyy lukion eri käytänteiden ja toimintakulttuurin tuntemiseen, lukio-opinnoissa vaadittavien taitojen harjaannuttamiseen sekä lukio-opiskelijaksi ja lukioyhteisön jäseneksi kasvamiseen.

Opintojen edetessä ohjauksessa painottuu lukio-opintojen suunnitelmallinen eteenpäin vieminen, ylioppilastutkintoon valmistautuminen ja tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin. Lukioaikana opiskelija saa ohjausta monipuolisesti eri toimijoilta. Henkilökohtaisen ohjauksen ja kaikilla oppitunneilla tapahtuvan opetuksen lisäksi opiskelijaa ohjataan koko ikäluokille pidettävissä infotilaisuuksissa, ryhmänohjaustuokioissa, viestinnällä ja tiedottamisella. Opiskelija ohjataan tarvittaessa erityisopettajalle tai opiskeluhuollon palveluihin.

Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Työnjakoa täsmennetään oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Rehtori:

- vastaa esteettömyydestä lukio-opintoihin siirryttäessä ja opiskelijavalinnasta
- koordinoi ja tukee ohjaustoimintaa

- tiedottaa lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon liittyvistä säännöistä ja määräyksistä

Opinto-ohjaaja:

- vastaa opinto-ohjauksen kokonaissuunnittelusta koulussa
- ohjaa ja auttaa opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman, jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa sekä ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautumisessa
- ohjaa ja auttaa opintojaksovalintojen tekemisessä
- ohjaa ja auttaa henkilökohtaisen lukujärjestyksen laatimisessa
- organisoi jatko-opiskelupaikkoihin ja työelämään tutustumisia
- ohjaa nivelvaiheissa ja opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta toiseen
- tekee monialaista yhteistyötä opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Ryhmänohjaaja:

- on jäsenenä ryhmänohjaustiimissä, joka suunnittelee ja toteuttaa lukion oman vuositason ryhmänohjausta, tiimin toimintaa on kuvattu Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelmassa
- on oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja
- on ensisijainen yhdyshenkilö koulun ja huoltajien välillä
- perehdyttää uudet opiskelijat lukio-opintojen käytänteisiin
- on mukana ryhmäyttämässä omaa ohjausryhmäänsä lukio-opintojen alkaessa ja tukee ryhmänsä yhteisöllisyyttä myöhemminkin
- käy henkilökohtaiset keskustelut ohjausryhmänsä opiskelijoiden kanssa
- seuraa säännöllisesti ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, poissaoloja ja opiskelijan kokonaistilannetta sekä puuttuu asiaan tarvittaessa
- tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa
- pitää ryhmänohjaustuokioita, joita on kuvattu tarkemmin Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelmassa
- tiedottaa ryhmällensä ajankohtaisista asioista
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Aineenopettaja:

- ohjaa ja auttaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan
- seuraa ja merkitsee opiskelijan opintojakson aikaiset poissaolot ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajalle

- seuraa opiskelijan opintojen edistymistä omassa oppiaineessaan ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajalle
- tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Erityisopettaja:

- arvioi oppimisen ja opiskelun tuen tarpeen
- ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa
- tekee luki-testit ja laatii tarvittaessa luki-lausunnon sekä mahdollisuuksien mukaan • tekee muitakin opiskelijan oppimisvaikeuksiin liittyviä kartoituksia
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta lukioaikana ja yo-kirjoituksia varten
- tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän

Tampereen yliopisto

LIITE 1 Tampereen seudun lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelmaa on täsmennetty ja täydennetty Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion oppilaitoskohtaisilla ohjeilla.

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden opiskelusuunnitelma

Tampereen seudun lukiokoulutuksen henkilökohtainen opintosuunnitelma
Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista: opiskelusuunnitelma, ylioppilastutkintosuunnitelma ja jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelija rakentaa henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa koko lukio-opintojensa ajan. Hän saa apua ja ohjausta opintosuunnitelmansa eri osioiden päivittämiseen ryhmänohjaajalta, opinto-ohjaajalta, erityisopettajalta, aineenopettajilta sekä rehtorilta. Opiskelija päivittää henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa koulutuksenjärjestäjän lomakkeille.

Opiskelusuunnitelma

Lukio-opintojen alussa tunnistetaan opiskelijan aikaisempi koulutus, opinnot ja muu osaaminen, jotka voidaan hyväksilukea hänen lukio-opintoihinsa. Tunnistamisessa ja hyväksiluvussa ovat opiskelijan apuna aineenopettajat, rehtori ja opinto-ohjaaja.

Opintojen alkuvaiheessa kartoitetaan myös opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet. Tässä kartoituksessa kielten opettajien osuus on merkittävässä asemassa.

Lukio-opintojen ensimmäisten jaksojen aikana opiskelijat tutustuvat lukion käytänteisiin ja opettelevat suunnittelemaan opintojaan. Opiskelijat tekevät

ensimmäisen opiskeluvuotensa aikana opintosuunnitelman, jota he päivittävät opintojensa edetessä. Opiskelusuunnitelmaan kirjataan suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen ja opintojaksovalinnat sekä arvioitu opiskeluaika. Opiskelusuunnitelman päivittämisessä ovat apuna opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja tarvittaessa myös aineenopettajat sekä erityisopettaja.

Lukio-opintojen alussa on tavoitteena kartoittaa opintonsa aloittavien opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt sekä opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve. Apuna tässä on perusopetuksen kanssa tehtävä nivelvaiheen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Ryhmänohjaajien sekä opinto-ohjaajien osuus on kartoitusta tehtäessä merkittävässä roolissa. Erityisopettaja arvioi oppimisen ja opiskelun tuen tarpeen sekä ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa. Tuen toteutumisen edellytys on säännöllinen yhteistyö ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajan, erityisopettajan, aineenopettajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa.

Opiskelusuunnitelmaan sisällytetään opintojen edetessä korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot. Opiskelu- ja/tai tutustumisjaksojen tarjontaa suunnitellaan yhdessä korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa niin, että niiden valitseminen osaksi lukio-opintoja olisi mahdollista. Aineenopettajat ja opinto-ohjaajat ovat opiskelijan apuna jaksojen sisällyttämisessä opiskelusuunnitelmaan.

Työelämän tutustumisjaksoja pyritään sisällyttämään osaksi lukio-opintoja. Työelämään tutustutaan eri oppiaineiden opintojaksoilla. Opinto-ohjaajat ovat opiskelijan apuna jaksojen sisällyttämisestä opiskelusuunnitelmaan.

Ylioppilastutkintosuunnitelma

Opintosuunnitelmaan liitetään myös ylioppilastutkintosuunnitelma, jota päivitetään lukio-opintojen edetessä.

Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Opiskelijan ajatukset jatko-opinto- ja urasuunnitelmasta rakentuvat lukio-opiskelun aikana. Keskeisessä roolissa ovat ohjauskeskustelut opinto-ohjaajan kanssa ja opinto-ohjauksen opinnot. Opiskelijan jatko-opintosuunnittelua tukee myös eri oppiaineiden kautta saatu tieto eri ammattialoista ja työelämästä. Lukion aikana opiskelijan käsitys omasta itsestään, omista vahvuuksistaan ja taidoistaan syventyy. Näin opiskelijan valmiudet oman jatko- ja urasuunnitelman elinikäiseen kehittämiseen vahvistuvat.

4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja

saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Opiskelijan oikeudesta tukeen tiedotetaan vanhempainilloissa, koulun kotisivuilla ja opiskelijahallinto-ohjelman kautta. Opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja ja aineenopettajat ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ja tarvittaessa opiskelija ohjataan erityisopettajalle. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa tarvittavien jatkoselvitysten ja lausuntojen hankkimisessa esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyhakemusta varten. Yhteistyötä tehdään muiden asiantuntijoiden kanssa.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Seutukunnallisesti käytetään tiedonsiirtolomaketta, jolla lukio saa opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa perusopetuksesta. Lisäksi lukio voi käyttää taustatietolomaketta, jonka avulla saadaan täydentävää tietoa opiskelijasta ja hänen tuen tarpeestaan. Erityisopettaja järjestää kaikille lukiolaisille opintojen alussa lukivalmiuksia kartoittavat seulatestit ja kyselyn oppimisesta. Tarpeen mukaan pidetään palaveri, jossa on opiskelijan huoltaja mukana.

Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata laajempia oppimisvalmiuksia kartoittaviin tutkimuksiin, esimerkiksi tarkkaavuuden ja keskittymisen ongelmien selvitykseen kunnan virallisen hoitopolun mukaisesti.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Erityisopettaja on sekä opiskelijan että opettajien tukena oppimisen tuen suunnittelussa. Sähköisen tukilomakkeen täyttäminen aloitetaan yhdessä opiskelijan kanssa. Lomakkeen tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla. Lomakkeen täydentämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat, jotka kirjaavat siihen yhdessä opiskelijan kanssa tai opiskelijan suostumuksella oppimista tukevia pedagogisia ratkaisuja. Kaikki lomakkeeseen kirjattu tieto ilmaistaan siten, että se on konkreettinen opiskelijan apu ja toteutettavissa lukion arjessa.

Tuen toteuttaminen

Oppimisen tukea tarvitsevat tapaavat säännöllisesti opintojensa aikana erityisopettajaa, jonka kanssa arvioidaan lomakkeeseen kirjattujen pedagogisten ratkaisujen toimivuutta. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin itseään koskevien tukitoimien suhteen. Keskusteleva ilmapiiri oppimisvaikeuksista mahdollistaa jatkuvan seurannan ja arvioinnin myös aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja. Niitä voivat olla esimerkiksi mahdollisuus rauhalliseen ja aistiärsykkeettömämpään työtilaan tai aineenopettajien yhteisopettajuuteen. Opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjeiden ymmärtämisen varmistamista tai kirjallisia ohjeita laajempien ja haastavampien tehtävänantojen yhteydessä. Muita oppimisen tukimuotoja voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Tuen suunnittelussa huomioidaan, että opiskelijalle tulee

oppimisvaikeuksista huolimatta riittävä määrä sellaisten taitojen harjoittelua, jotka ovat edellytyksenä ylioppilaskokeista suoriutumiselle.

Erityisopetus on opiskelutaitojen opettamista esimerkiksi yhdessä opiskellen. Erityisopetuksessa tuetaan opiskelijan itseymmärryksen kehittymistä oppijana sekä ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä arvioinnissa opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot ovat keskeisessä roolissa; tarvittaessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaajat sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa eri toimijoiden työnjako tuen tarpeen näkökulmasta. Työnjakoa voidaan täsmentää oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyjen organisoinnista
- huolehtii lausuntojen ja hakemusten lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan sekä erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa

Opinto-ohjaaja

- huomioi opiskelijan tuen tarpeen opintosuunnitelmaa tehtäessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarvetta
- välittää pyydettäessä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle.

Aineenopettaja

- välittää tiedon havaitsemastaan opiskelijan tuen tarpeesta ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- voi jakaa tietoa toimivista tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä
- vastaa sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan

Erityisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen lukion alkaessa

- välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- osallistuu tarvittaessa huoltajapalavereihin ja opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan
- tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana
- ohjaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opiskelutaidoissa
- tekee lukitestit ja kirjoittaa lukitodistukset niitä tarvitseville
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta ylioppilastutkinnon kokeisiin sekä laatii tarvittavat hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista
- erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa

4.3 Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1 Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän

nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2 Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Opiskeluhuolto opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Opiskeluhuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhuollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhuoltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhuollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään
- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

LIITE 2 Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opiskeluhuoltosuunnitelma

4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaa sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan

omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Lukiomme opetuskieli on suomi. Oman äidinkielen opetuksen osalta teemme yhteistyötä seutukunnan muiden lukioiden kanssa. Suomi toisena kielenä -oppimäärää opiskelevat lukiossamme tarvittaessa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän opinnoissa. Opiskelijoita informoidaan kieleen liittyvistä tukijärjestelyistä lukiossa ja heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

5 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1 Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.
- Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulussa arvioinnin taustalla on seuraavia arvoja:

- Arviointi on rehellistä ja oikeudenmukaista. Opettajan arviot perustuvat harkittuihin ja aitoihin näkemyksiin ja todennettuun näyttöön opiskelijan osaamisesta ja työskentelystä.
- Arviointi on monipuolista ja tasapuolista. Opettaja tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamista eri tavoilla ja ottaa huomioon erilaiset oppijat. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä

formatiivista että summatiivista arviointia. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös koulun ulkopuolella annettuja näyttöjä osaamisesta.

- Arviointi on läpinäkyvää. Opiskelija tietää, mihin arviointi perustuu sekä mitä ja miten arvioidaan.
- Arviointi on kannustavaa. Arviointi antaa tietoa muun muassa opiskelijan vahvuuksista ja kehityskohteista ja siten tukee opiskelijan kehittymistä.
- Arviointi on validia ja reliaabelia. Se kohdistuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin, sisältöihin ja arviointiperusteisiin, ja käytetyt arviointimenetelmät ovat luotettavia ja arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia.

Opettajan antama jatkuva palaute opiskelun aikana on osa formatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan mahdollisimman monipuolista, rakentavaa ja kannustavaa palautetta opintojen eri vaiheissa. Tämä tarkoittaa yksittäisen opiskelijan tai ryhmän vastausten ja tuotosten suullista tai kirjallista kommentointia tuntitilanteessa, sen ulkopuolella kahden kesken tai tehtävien palauttamisen jälkeen. Opettaja tuo palautteessaan esiin opiskelijan osaamisen ja työskentelyn vahvuuksia ja kehittämiskohteita sekä -tapoja. Palaute sidotaan systemaattisesti opintojakson arviointikriteereihin. Palautteen tarkoitus on tukea opiskelijaa niin, että hän kykenee suunnittelemaan ja aikatauluttamaan omaa opiskeluaan ja asettamaan realistisia tavoitteita, joiden saavuttaminen lisää onnistumisen kokemuksia, motivaatiota, jaksamista ja hyvinvointia.

Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi on oleellinen osa formatiivista arviointia, ja sen tehtävä on tukea heidän tavoitteidensa saavuttamista. Se ei pääsääntöisesti vaikuta summatiiviseen arviointiin, ellei oppiaineen opintojaksokohtaisessa opetussuunnitelmassa toisin mainita tai opintojakson alussa käytävän keskustelun perusteella opettaja toisin päätä.

Tampereen yliopiston normaalikoulussa sitoudutaan itse- ja vertaisarviointitaitojen systemaattiseen opetukseen kaikissa oppiaineissa ja erityisesti lukio-opintojen ensimmäisissä opintojaksoissa. Opetus sisältää itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen käytännön harjoittelua. Oppiaineissa tuotetaan harjoittelun tueksi materiaalia (esim. selventäviä kysymyssarjoja ja lomakkeita), jonka avulla opiskelija oppii arvioimaan lähtötasoaan ja edistymistään kyseisessä aineessa sekä arvioimaan toisten opiskelijoiden tuotoksia. Materiaali tukee arvioinnin taitojen oppimista sekä oppiaineiden sisältöjen että oman oppimisprosessin näkökulmasta.

Arvioinnin periaatteista ja niihin liittyvien käytänteiden seuraamisesta sovitaan erikseen jokaisen lukuvuoden alussa. Samalla otetaan huomioon sekä opettajien että opiskelijakunnan edustajien esittämä näkemys arvioinnin toteutuksesta. Opettajat sitoutuvat keräämään opiskelijoiltaan monipuolista arviointiin liittyvää palautetta vähintään kerran jokaisella opintojaksolla, jota opettaja lukuvuoden aikana opettaa.

5.2 Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Opintopistekertymään ei lasketa keskeytettyä (K), täydennettävää (T) eikä hylättyä (H) opintojaksoa. Arvosanalla neljä (4) suoritettu valtakunnallinen opintojakso lasketaan opintopistekertymään, jos oppiaineen oppimäärä täyttyy hyväksyttävästi.

Valinnaisten valtakunnallisten hylättyjä (4) arvosanoja voidaan jättää pois oppimäärästä opiskelijan pyynnöstä.

Opintojakson arviointiperusteissa tulee tiedottaa mahdollisesta puuttuvien näyttöjen arvosanaa alentavasta vaikutuksesta sekä opintojakson keskeytymisen perusteet. Opiskelija voi myös itse keskeyttää opintojakson opiskelun perustellusta syystä sovittuaan asiasta kyseisen opintojakson opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Arviointi ei saa perustua ainoastaan kokeissa annettuihin näyttöihin. Myös arvosana 4 edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät riittävästi.

Arvioinnin edellytyksiä ovat mm.:

o osallistuminen opetukseen

o opintojaksoon liittyvien tehtävien suorittaminen

o opintojakson koe ja/tai muut ilmoitetut näytöt

Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan poissaoloa koskevista menettelyistä. (Lukiolaki 714/2018, 30 §).

Opiskelijat pyritään sitouttamaan opintojaksojen arvioinnin suunnitteluun. Opettaja esittelee opintojakson summatiivisen arvioinnin perusteet, ja niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Opettaja voi halutessaan tarjota arviointiperusteille ja niiden painotuksille vaihtoehtoja, joista opiskelijat voivat ilmaista mielipiteensä. Opiskelijoilla on mahdollisuus kysyä tarkennuksia ja tehdä muutosesityksiä. Mahdollisista muutoksista päättää viime kädessä opettaja kuultuaan opiskelijoita.

5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun opetussuunnitelma

Suoritusmerkinnät ja opintopisteiden kertyminen

Opintopistekertymään ei lasketa keskeytettyä (K), täydennettävää (T) eikä hylättyä (H) opintojaksoa. Arvosanalla neljä (4) suoritettu valtakunnallinen opintojakso lasketaan opintopistekertymään, jos oppiaineen oppimäärä täyttyy hyväksyttävästi.

Valinnaisten valtakunnallisten hylättyjä (4) arvosanoja voidaan jättää pois opintopistekertymästä opiskelijan pyynnöstä. Koulukohtaisten opintojaksojen hylättyjä (4) arvosanoja ei lasketa opintopistekertymään.

Koulukohtaiset opintojaksot arvioidaan numeroarvosanoilla 4-10, ellei opintojaksokohtaisessa kuvauksessa ilmoiteta arvioinnin olevan suoritettu (S)/hylätty (H).

Integroitu opintojakso voidaan arvioida yhdellä arvosanalla, joka kirjautuu kunkin oppiaineen oppimäärään yhdenmukaisena, tai osallisten oppiaineiden omina toisistaan poikkeavina arvosanoina. Arvioinnin lähtökohta määritellään integroidun opintojakson opetussuunnitelmassa.

Kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt

Keskeytetystä opintojaksosta annetaan merkintä K (K = keskeytetty). Keskeytettyä opintojaksoa ei voi täydentää, vaan se on opiskeltava uudelleen saadakseen opintojakson arvioinnin.

Täydennettävästä opintojaksosta annetaan merkintä T (=täydennettävä).

Täydennettävä opintojakso merkitään opiskelijan suoritusrekisteriin merkinnällä T (täydennettävä). Kesken jäänyt opintojakso merkitään merkinnällä K (keskeytynyt).

Opintojakso voidaan merkitä **täydennettäväksi** esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Opiskelija ei ole osallistunut opintojakson kokeeseen tai vastaavaan arviointitilaisuuteen.
- Opiskelijalta puuttuu opintojaksosta yksi tai useampia arvioitavia suorituksia.
- Opiskelijalla on opintojakson ajalta liikaa poissaoloja, eikä hän ole palauttanut mahdollisia korvaavia tehtäviä.

Opintojakson suoritus tulee täydentää ennen seuraavan periodin päättöviikon alkua. Määräajoista säädetään kunkin lukuvuoden osalta tarkemmin lukion opinto-oppaassa. Jos suoritusta ei täydennetä määräajassa, opintojakso merkitään keskeytyneeksi ja se pitää suorittaa kokonaisuudessaan uudelleen.

Opintojakso voidaan merkitä **keskeytyneeksi** seuraavissa tilanteissa:

- Opiskelija ei ole läsnä opintojakson opetuksessa ensimmäisenä kolmena kertana opintojakson alusta lukien, eikä hän ole ilmoittanut tästä opintojakson opettajalle.
- Opiskelijalla on opintojaksosta liikaa poissaolomerkintöjä.
- Täydennettäväksi merkittyä opintojaksoa ei ole täydennetty määräajassa. Erityisestä syystä rehtori, opintojakson opettaja ja opiskelija voivat yhdessä sopia määräajasta poikkeamisesta.
- Opiskelija on itse keskeyttänyt opintojakson opiskelun perustellusta syystä sovittuaan asiasta kyseisen opintojakson opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa.

Ennen opintojakson merkintää keskeytyneeksi opintojakson opettajan tulee keskustella opiskelijan kanssa opintojakson suorittamisesta.

Hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä

Hylättyä opintojaksoa voi yrittää uusia kerran uusintakuulustelussa. Uusiminen tapahtuu ensimmäisessä opintojakson loppumisen jälkeen järjestettävässä uusintakuulustelussa. Hylätyn opintojakson voi yrittää uusia myös suorittamalla opintojakson uudelleen.

Integroidun opintojakson uusiminen tapahtuu oppiainekohtaisesti. Integroidun opintojakson uusinnassa arvioidaan opintojakson hylätty osuus.

Hyväksyttyä arvosanaa voi korottaa kerran uusintakuulustelussa. Korotusmahdollisuus on lukuvuoden viimeisessä uusintakuulustelussa. Hyväksyttyä arvosanaa voi yrittää korottaa myös suorittamalla opintojakson uudelleen.

Uusintakuulusteluun voi osallistua myös siinä tapauksessa, että on ollut poissa opintojakson päättöviikon kokeesta tai vastaavasta arviointitilaisuudesta. Tällöin tulee osallistua ensimmäiseen opintojakson loppumisen jälkeen järjestettävään uusintakuulusteluun.

5.2.2 Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Lupa itsenäiseen suoritukseen voidaan myöntää erityisestä syystä. Peruste itsenäiseen suoritukseen määritellään yhdessä aineenopettajan ja rehtorin kanssa. Peruste voi olla esimerkiksi:

- Pakollinen opintojakso ei mahdu opiskelijan lukujärjestykseen ennen valmistumista.
- Valtakunnallinen syventävä tai koulukohtainen opintojakso ei toteudu lähiopetuksena.

Opiskelija anoo lupaa itsenäiseen suoritukseen rehtorilta, missä yhteydessä hänen edellytyksiään ja opintosuunnitelmansa kokonaisuutta tarkastellaan. Luvan saatuaan opiskelija laatii yhdessä aineenopettajan kanssa itsenäisesti suoritettavan opintojakson opiskelusuunnitelman. Suunnitelmassa määritellään opintojakson suorittamisen menettelytavat ja aikataulu. Tämä suunnitelma on edellytys itsenäisen suorituksen aloittamiselle.

Opiskelijan kanssa keskustellaan hänen oman vastuunsa merkityksestä siinä, että opintojakson itsenäinen suoritus onnistuu.

Itsenäiseen suoritukseen ei voi saada lupaa, jos opiskelijalla on kesken saman aineen muita itsenäisiä suorituksia tai opiskelija on saanut hylätyn arvosanan kyseisen oppiaineen aiemmista opintojaksoista.

Jos opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti tai jos opintojakson ainoa suoritustapa on itsenäinen suoritus, siitä on maininta kyseisen opintojakson kohdalla opetussuunnitelmassa. Jos oppiaineessa on muita itsenäistä suoritusta koskevia rajoitteita, siitä määrätään kyseisen oppiaineen kohdalla opetussuunnitelmassa.

Osa valtakunnallisesta syventävästä tai koulukohtaisesta opintojaksosta voidaan määrätä itsenäisesti suoritettavaksi, jos opintojakson opetusryhmän koko opintojakson alkaessa on pienempi kuin koulun määrittämä opintojaksokohtainen minimiopiskelijamäärä.

5.2.3 Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa

lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4 Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelma

Opiskelijaa ohjataan lukio-opintojen alusta asti vastuullisuuteen omien opintojensa suunnittelussa ja edistymisensä seurannassa. Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja aineenopettajat ohjaavat opiskelijaa ja seuraavat opiskelijan opintojen etenemistä yhdessä huoltajien kanssa. Huoltajat voivat seurata opiskelijan opintojen edistymistä Wilman tietojen kautta ja myös täysi-ikäisen opiskelijan entisten huoltajien Wilman käyttöoikeus säilyy, ellei opiskelija lukion kansliaan muuta kirjallisesti ilmoita.

Hylättyjen opintojaksojen enimmäismäärässä noudatetaan periaatetta, joka on säädetty oppiaineen koko oppimäärän arvioinnista. Jos hylättyjen opintojaksojen määrä ylittää oppimäärässä sallitun hylättyjen opintojaksojen enimmäismäärän, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja kiinnittävät välittömästi erityistä huomiota opiskelijan ohjaamiseen.

Huoltajan tai täysi-ikäisen opiskelijan tulee ilmoittaa opiskelijan pitkäaikaisista, ennalta tiedetyistä poissaoloista opettajalle.

5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]*lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritetut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä.* (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1

3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritetut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritetut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston normaalikoulun koulukohtainen opetussuunnitelma

Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös koulun ulkopuolella annettuja näyttöjä osaamisesta. Yksittäisten opintokokonaisuuksien hyväksilukemisen arvioi opiskelijan esittämien todistusten tai kyseisen oppilaitoksen opetussuunnitelman perusteella rehtori keskusteltuaan tarvittaessa aineenopettajan ja/tai opinto-ohjaajan kanssa. Tavoitteena on opiskelijan opintojen edistäminen.

Opiskelijan on suositeltavaa suorittaa kunkin oppiaineen ensimmäinen opintojakso opetusryhmässä, jotta aineen luonne ja työskentelytavat tulevat tutuiksi. Jos opiskelija on opiskellut opintojakson sisällöt jo ennen

lukion aloittamista (esim. toisen maan koulutusjärjestelmässä), hänelle voidaan tarjota mahdollisuus osoittaa osaamisensa suorittamatta opintojaksoa.

Suoritetut korkeakouluopinnot luetaan hyväksi opintopisteiden määrän mukaisesti. Korkeakouluopinnot pyritään aina hyväksilukemaan osaksi tietyn oppiaineen oppimäärää. Mikäli korkeakouluopintoja ei voida hyväksilukea osaksi oppiaineen oppimäärää, merkitään ne muiksi opinnoiksi.

5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] *28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.* (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4 Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät)-sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] *asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.* (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]*laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:*

- *opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*

- *lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
- *se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä.* (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5 Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

– – [O]*piskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.* (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja

oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]*laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:*

- *opiskelijaksi ottamista*
- *23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
- *suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
- *opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
- *oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta.* (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] *49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.* (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]*laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.* (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] *1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä.* (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

- Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
- Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
- Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritetut opinnot

- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritetut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana

- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7 Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

1. opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
2. oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet

- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla.

Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi

havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja

kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä**, **ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

6.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Laaja-alaisen osaamisen toteutuminen opintojaksoissa

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen	ÄI6+ÄI7, ÄI10, ÄI11
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	ÄI1, ÄI10, ÄI11
Vuorovaikutusosaaminen	ÄI2+ÄI3, ÄI6+ÄI7, ÄI9
Hyvinvointiosaaminen	ÄI1, ÄI6+ÄI7, ÄI10, ÄI11
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	ÄI2+ÄI3, ÄI4, ÄI8, ÄI10, ÄI11

Yhteiskunnallinen osaaminen	ÄI5, ÄI10, ÄI11

Vastaavuustaulukko

LOPS2016	LOPS2021
ÄI1	ÄI1
ÄI2	ÄI2 ja ÄI3
ÄI3	ÄI4
ÄI4	ÄI5
ÄI5	ÄI8
ÄI6	ÄI6 ja ÄI7
ÄI7	ÄI9
ÄI8	ÄI10
ÄI9	ÄI11
ÄI10	ÄI14
ÄI11	ÄI12
ÄI12	ÄI13
ÄI13	ÄI15

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Työelämäyhteistyötä voidaan tehdä teatterien ja eri medioiden kanssa. Mahdollisia yhteistyön muotoja ovat esimerkiksi seuraavat:

- Opiskelijoille voidaan järjestää tutustumiskäyntejä, ja he voivat osallistua yleisönä tai muina toimijoina mediatapahtumiin.
- Opiskelijat voivat kirjoittaa teatteriesityksien pohjalta kommentteja ja arvosteluja teatterien verkkosivuille sekä lehtiin mielipidetekstejä.
- Voidaan kutsua kirjailijoita, toimittajia ja teatterien henkilökuntaa koululle kertomaan omasta työstään.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Korkeakouluyhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Voidaan järjestää tutustumiskäyntejä yliopistolle seuraamaan opetusta ja esittelytilaisuuksia.
- Voidaan kutsua suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelijoita kertomaan opinnoistaan.
- Voidaan tutustua korkeakoulun tieteelliseen kirjoittamiseen.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja

- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Kielenhuollon osuudesta pidetään diagnostinen koe.
- Korostetaan kirjoitusprosessia: tehdään laaja aineistopohjainen kirjoitelma.
- Laaditaan referaatti ja harjoitellaan kommenttia joko kirjallisena tai suullisena.
- Korostetaan kirjan luvun yhteydessä lukuprosessia, johon voi liittää myös kommentointia.
- Luetaan yksi kirja.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitusprosessiin: aiheet ja aineistot tukevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitusprosessiin: aiheet ja aineistot tukevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: ÄI2 ja ÄI3 Kieltä, tekstejä ja vuorovaikutusta (2 op)

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä

- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt
- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan yksi ryhmäkirja eri kulttuureista.
- Toteutetaan ryhmäkeskustelu luetun kirjallisuuden pohjalta.
- Analysoidaan vuorovaikutustilanteita.
- Tehdään vuorovaikutukseen liittyvä lukutaidon vastaus.
- Korostetaan sisältöä kieli ja identiteetti.
- Korostetaan kielen käsitteiden hallintaa ja pidetään niistä koe.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä ryhmäkeskusteluihin, vuorovaikutustilanteiden analyysiin ja vuorovaikukseen liittyviin lukutaidon tehtäviin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat kielen käsitteiden koe, ryhmäkeskustelut, lukutaidon vastausteksti ja mahdolliset muut opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan

- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Korostetaan kaunokirjallisuuden lajeja: käsitellään novelleja, runoja ja näytelmä.
- Luetaan kaksi kirjaa: runokokoelma tai novellikokoelma ja näytelmä.
- Käydään teatterissa.
- Voidaan tehdä yhteistyötä englanninopetuksen kanssa: esimerkiksi luetaan yhteinen kirja suomeksi ja englanniksi.
- Tehdään kaksi kirjallisuuteen liittyvää lukutaidon vastausta, joista toinen voidaan toteuttaa yhteiskirjoittamisena.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Moduulin toteutus

Moduuli voidaan toteuttaa osittain yhteistyössä englannin moduulin ENA4 kanssa.

Opintojakso: ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan yksi kirja.
- Katsotaan vaikuttava elokuva.
- Väitellään.
- Tehdään vaikuttamiseen liittyvä lukutaidon vastaus.
- Laaditaan kirjoitustaidon kokeen kaltainen mielipideteksti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Luetaan ja analysoidaan vaikuttavia mediatekstejä ja voidaan ottaa niihin kantaa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: ÄI6 ja ÄI7 Kirjoittamista ja vuorovaikutusta (2 op)

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.-

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan tietokirja.
- Katsotaan dokumenttielokuva.
- Pidetään tietoa välittävä tai mielipiteellinen puhe-esitys.
- Laaditaan kirjoitustaidon kokeen kaltainen teksti.
- Kirjoitetaan opintojakson sisältöihin liittyvä lukutaidon vastaus.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Hyvinvointiosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta

- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan kaksi kirjaa ja katsotaan maailmankirjallisuuteen kytkeytyvä elokuva.
- Laaditaan opintojakson sisältöihin liittyvä kirjoitustaidon kokeen kaltainen teksti.
- Kirjoitetaan opintojakson sisältöihin liittyvä lukutaidon vastaus.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

Opintojakso: ÄI9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

ÄI9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Osana opintojaksoa tarjotaan mahdollisuus suorittaa PUHVI-koe.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Toteutus kytketään puheviestinnän harjoituksiin ja suorituksiin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely sekä PUHVI-koe tai sen kaltainen muu koe. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt
- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

Koulukohtaisia tarkennuksia
- Opintojakso valmentaa ylioppilastutkinnon kirjoitustaidon kokeeseen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Opintojakso: ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Opintojakso valmentaa ylioppilastutkinnon lukutaidon kokeeseen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: ÄI12 Kielenhuolto (2 op)

ÄI12 Kielenhuolto (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielenhuollon merkityksen ja oppii aktiivisesti itse kiinnittämään huomiota tekstiensä kieleen
- tietää, mistä saa tietoa kirjoitetun kielen normeista, ja osaa hyödyntää tätä tietoa omissa teksteissään
- parantaa normien hallintaansa.

Keskeiset sisällöt

- kielenhuollon harjoituksia ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaisesti
- tekstien tutkimista ja kirjoittamista erityisesti kielen näkökulmasta

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Arvosanaan vaikuttaa mahdollisen kokeen lisäksi aktiivinen työskentely jakson aikana.

Tiedoksi
Opintojakson paikka on vapaasti valittavissa. Parhaiten se kuitenkin sopii juuri ennen ylioppilaskirjoituksia. Osa opintojaksosta voidaan toteuttaa monimuoto-opetuksena.

Opintojakso: ÄI13 Luova kirjoittaminen (2 op)

ÄI13 Luova kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa luovuuttaan ja taitoaan kirjoittaa erilaisia tekstejä
- löytää erilaisia keinoja lisätä ilmaisuvoimaa omiin teksteihinsä
- osaa antaa palautetta ja osaa hyödyntää toisilta saamaansa palautetta
- oppii hyödyntämään kaunokirjallisuuden käsitteitä omien tekstien tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä
- teksteistä keskustellaan, annetaan ja vastaanotetaan palautetta
- tekstejä voidaan julkaista koulun verkkosivuilla tai teksteistä voidaan työstää ryhmän oma julkaisu

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Arvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Tiedoksi
Opintojakson aikana on mahdollisuus kokeilla erilaisten tekstien kirjoittamista. Opintojakso on tarkoitettu niille, jotka ovat kiinnostuneita kokeilemaan eri tekstilajeja, tyylejä ja sävyjä sekä etsimään omia rajojaan. Opintojakson tehtävät tukevat myös ylioppilaskokeessa tarvittavien tietojen ja taitojen hallintaa.

Opintojakso: ÄI14 Elämyksiä elokuvista ja kirjallisuudesta (2 op)

ÄI14 Elämyksiä elokuvista ja kirjallisuudesta (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä elokuvista ja luettavista teksteistä ja pääsee käsittelemään niitä muiden kanssa
- laajentaa ja syventää elokuvien ja kirjallisuuden tuntemustaan
- vahvistaa taitoaan tulkita elokuvia ja kirjallisuutta
- parantaa taitojaan tutkia elokuvia ja kirjallisuutta eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- elokuvia ja kirjoja samasta aiheesta, teemasta tai aikakaudesta
- keskustelua ja kirjoittamista omien havaintojen ja kokemusten pohjalta

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Arvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana.

Tiedoksi
Opiskelijat voivat vaikuttaa opintojakson aikana katsottavien elokuvien sekä luettavien tekstien valintoihin sekä niiden käsittelytapoihin. Moduulin tehtävät tukevat myös ylioppilaskokeessa ja valtakunnallisessa puheviestinnän päättökokeessa eli PUHVI-kokeessa tarvittavien tietojen ja taitojen hallintaa.

Opintojakso: ÄI15 Oppiainerajat ylittävä lukudiplomimoduuli (2 tai 4 op)

ÄI15 Oppiainerajat ylittävä lukudiplomimoduuli (2 tai 4 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää kirjallisuuden tuntemustaan eri oppiaineiden näkökulmasta
- vahvistaa tietämystään tietokirjallisuudesta ja taitojaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta
- pääsee kartuttamaan tietojaan, kokemaan elämyksiä, kokeilemaan kielen keinoja ja kehittämään omaa suhdettaan lukemiseen omalla äidinkielellään tai vieraalla kielellä.

Keskeiset sisällöt

• opintojaksossa luetaan 8 kirjaa (2 op) tai 15 kirjaa (4 op)
• jokaisesta luetusta kirjasta keskustellaan vastuuopettajan kanssa tai tehdään yhdessä sovittu kirjallinen tehtävä

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnin edellytyksiä ovat listalta valittujen kirjojen lukeminen ja niihin liittyviin keskusteluihin osallistuminen tai tehtävien suorittaminen kirjallisesti listalla esiintyvän vastuuopettajan kanssa.

Tiedoksi

Opiskelija voi itse ehdottaa kirjaa lukudiplomilistalle. Eri oppiaineiden opettajat osallistuvat opintojakson toteuttamiseen ja keskustelevat opiskelijoiden kanssa tai ottavat kirjallisen tehtävän vastaan. Opintojakson voi suorittaa useamman kuin yhden lukiovuoden aikana opiskelijan oman aikataulun mukaisesti.

6.3.6 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä

kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kielitietoisuuden kehittyminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista

- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Laaja-alaisen osaamisen toteutuminen opintojaksoissa

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen	ÄI6+ÄI7, ÄI10, ÄI11
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	ÄI1, ÄI10, ÄI11
Vuorovaikutusosaaminen	ÄI2+ÄI3, ÄI6+ÄI7, ÄI9
Hyvinvointiosaaminen	ÄI1, ÄI6+ÄI7, ÄI10, ÄI11
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	ÄI2+ÄI3, ÄI4, ÄI8, ÄI10, ÄI11
Yhteiskunnallinen osaaminen	ÄI5, ÄI10, ÄI11

Vastaavuustaulukko

LOPS2016	LOPS2021
S21	S21
S22	S22 ja S23
S23	S24
S24	S25
S25	S26
S26	S26 ja S27
S27	S29
S28	S210
S29	S211

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Työelämäyhteistyötä voidaan tehdä teatterien ja eri medioiden kanssa. Mahdollisia yhteistyön muotoja ovat esimerkiksi seuraavat:

- Opiskelijoille voidaan järjestää tutustumiskäyntejä, ja he voivat osallistua yleisönä tai muina toimijoina mediatapahtumiin.
- Opiskelijat voivat kirjoittaa teatteriesityksien pohjalta kommentteja ja arvosteluja teatterien verkkosivuille sekä lehtiin mielipidetekstejä.
- Voidaan kutsua kirjailijoita, toimittajia ja teatterien henkilökuntaa koululle kertomaan omasta työstään.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Korkeakouluyhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Voidaan järjestää tutustumiskäyntejä yliopistolle seuraamaan opetusta ja esittelytilaisuuksia.
- Voidaan kutsua suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelijoita kertomaan opinnoistaan.
- Voidaan tutustua korkeakoulun tieteelliseen kirjoittamiseen.

Opintojaksojen toteutus

Valtakunnalliset moduulit S21 – S211 toteutetaan vastaavien äidinkielen ja kirjallisuuden moduulien ÄI1 – ÄI11 yhteydessä.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi

- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Kielenhuollon osuudesta pidetään diagnostinen koe.
- Korostetaan kirjoitusprosessia: tehdään laaja aineistopohjainen kirjoitelma.
- Laaditaan referaatti ja harjoitellaan kommenttia joko kirjallisena tai suullisena.
- Korostetaan kirjan luvun yhteydessä lukuprosessia, johon voi liittää myös kommentointia.
- Luetaan yksi kirja.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä kirjoitusprosessiin: aiheet ja aineistot tukevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä kirjoitusprosessiin: aiheet ja aineistot tukevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: S22 ja S23 Kieltä, tekstejä ja vuorovaikutusta (2 op)

S22 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

S23 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelevaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan yksi ryhmäkirja eri kulttuureista.
- Toteutetaan ryhmäkeskustelu luetun kirjallisuuden pohjalta.
- Analysoidaan vuorovaikutustilanteita.
- Tehdään vuorovaikutukseen liittyvä lukutaidon vastaus.
- Korostetaan sisältöä kieli ja identiteetti.
- Korostetaan kielen käsitteiden hallintaa ja pidetään niistä koe.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä ryhmäkeskusteluihin, vuorovaikutustilanteiden analyysiin ja vuorovaikukseen liittyviin lukutaidon tehtäviin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat kielen käsitteiden koe, ryhmäkeskustelut, lukutaidon vastausteksti ja mahdolliset muut opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: S24 Kirjallisuus 1 (2 op)

S24 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyyttista kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Korostetaan kaunokirjallisuuden lajeja: käsitellään novelleja, runoja ja näytelmä.
- Luetaan kaksi kirjaa: runokokoelma tai novellikokoelma ja näytelmä.
- Käydään teatterissa.
- Voidaan tehdä yhteistyötä englanninopetuksen kanssa: esimerkiksi luetaan yhteinen kirja suomeksi ja englanniksi.
- Tehdään kaksi kirjallisuuteen liittyvää lukutaidon vastausta, joista toinen voidaan toteuttaa yhteiskirjoittamisena.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Moduulin toteutus

Moduuli voidaan toteuttaa osittain yhteistyössä englannin moduulin ENA4 kanssa.

Opintojakso: S25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

S25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan yksi kirja.
- Katsotaan vaikuttava elokuva.
- Väitellään.
- Tehdään vaikuttamiseen liittyvä lukutaidon vastaus.
- Laaditaan mielipideteksti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Luetaan ja analysoidaan vaikuttavia mediatekstejä ja voidaan ottaa niihin kantaa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: S26 ja S27 Kirjoittamista ja vuorovaikutusta (2 op)

S26 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

S27 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan tietokirja.
- Katsotaan dokumenttielokuva.
- Pidetään tietoa välittävä tai mielipiteellinen puhe-esitys.
- Laaditaan kirjoitelma.
- Kirjoitetaan opintojakson sisältöihin liittyvä lukutaidon vastaus.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Monitieteinen ja luova osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä puhe-esityksiin, luettaviin tietokirjoihin sekä kirjoitustehtäviin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: S28 Kirjallisuus 2 (2 op)

S28 Kirjallisuus 2 (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Luetaan kaksi kirjaa ja katsotaan maailmankirjallisuuteen kytkeytyvä elokuva.
- Laaditaan opintojakson sisältöihin liittyvä kirjoitelma.
- Kirjoitetaan opintojakson sisältöihin liittyvä lukutaidon vastaus.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kaunokirjallisuuden käsittelyyn.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: S29 Vuorovaikutus 3 (2 op)

S29 Vuorovaikutus 3 (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Osana opintojaksoa tarjotaan mahdollisuus suorittaa PUHVI-koe.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Toteutus kytketään puheviestinnän harjoituksiin ja suorituksiin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely sekä PUHVI-koe tai sen kaltainen muu koe. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Opintojakso: S210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

S210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Koulukohtaisia tarkennuksia

- Opintojakso valmentaa ylioppilastutkinnon S2-kokeen kirjoitelman tekemiseen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä kirjoitustaidon tehtävien aineistoihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Opintojakso: S211 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

S211 Tekstien tulkinta 2 (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt
- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Koulukohtaisia tarkennuksia
- Opintojakso tukee valmistautumista S2-ylioppilaskokeen lukutaidon tehtäviin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Hyvinvointiosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Toteutus voidaan kytkeä lukutaidon tehtävien aineistoihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: S212 Suomi toisena kielenä -kokeeseen valmennus (2 op)

S212 Suomi toisena kielenä -kokeeseen valmennus (2 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mistä osioista S2-ylioppilaskoe koostuu
- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- ymmärtää ja osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- osaa laatia tiiviitä vastauksia annettuihin kysymyksiin

Keskeiset sisällöt

- tutustutaan ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin ja niiden arviointiperusteisiin
- harjoitellaan ylioppilaskokeen tehtävien tekemistä

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset näytöt sekä jatkuva työskentely.

Tiedoksi
Opintojakso kannattaa suorittaa juuri ennen ylioppilaskirjoituksia.

6.4 Toinen kotimainen kieli

6.4.1 Ruotsi

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta**,** joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä.

Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä

tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus
Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä

- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot
Tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	**Taito toimia vuorovaikutuksessa** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	**Taito tulkita tekstejä** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	**Taito tuottaa tekstejä** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
A-oppimäärä	B2.1 *(A2.2)*	B2.1 *(A2.2)*	B1.2 *(A2.1)*
B1-oppimäärä	B1.1 *(A1.3)*	B1.1 *(A1.3)*	B1.1 *(A1.3)*
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 *(B1.2)*	B2.2 *(B1.2)*	B2.2 *(B1.2)*

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] *1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.* (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

6.4.1.1 Ruotsi, B1-oppimäärä

LOPS2016	**LOPS2021**
RUB11 Minun ruotsini	
RUB12 Hyvinvointi ja ihmissuhteet	
	RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)
	RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

RUB13 Kulttuuri ja mediat	RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)
RUB14 Monenlaiset elinympäristömme	RUB14 Ympäristömme (2 op)
RUB15 Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi	RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)
RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen	RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen
RUB17 Kestävä elämäntapa	RUB17 Kestävä elämäntapa
RUB18 Perustaidot haltuun	RUB18 Perustaidot vahvoiksi
RUB19 Abikurssi	RUB19 Abin ruotsia
RUB110 Ruotsin varikkokurssi	RUB110 Ruotsin varikko

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	**Opintojaksossa**
Hyvinvointiosaaminen	RUB11+RUB12
Vuorovaikutusosaaminen	RUB11+RUB12, RUB15, RUB16, RUB18
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	RUB11+RUB12, RUB13, RUB14
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	RUB17
Yhteiskunnallinen osaaminen	RUB14, RUB15
Monitieteinen ja luova osaaminen	RUB13

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehittymisestään ruotsin kielen oppijana ja osaajana sekä ruotsista Suomen kansalliskielenä. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielten, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–5 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon kohdekielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

Opintojakso: RUB11 + RUB12 Johdatus ruotsin kieleen ja kulttuuriin (4 op)

RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävä on johdattaa ja motivoida opiskelijaa lukion toisen kotimaisen kielen opintoihin ja kasvattaa opiskelijan tietoisuutta omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Moduulin tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta ja asemasta Suomessa sekä ohjata opiskelijaa löytämään ruotsin kielen vaikutuksesta kertovia kielellisiä ja kulttuurisia piirteitä omasta arjesta ja yhteiskunnasta.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn-taitotasoon B1.1.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

Moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään ruotsia rohkeasti ja kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan eri tilanteissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

3. osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
4. kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
5. kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja. Opiskelijan vuorovaikutusosaamista tuetaan niin, että hän oppii tuntemaan oman tasonsa keskustelijana ruotsin kielellä. Opiskelija oppii toimimaan vuorovaikutuksessa eri rooleissa. Opiskelijaa tuetaan oman viestin esilletuomisessa ymmärrettävästi.

- Hyvinvointiosaaminen: Opintojaksossa kehitetään opiskelijan itseluottamusta ja minäpystyvyyttä ruotsin kielen käyttäjänä. Kielenopiskelutaitoja vahvistetaan. Käsitellään kohdekielellä hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä ja hyvinvoinnista huolehtimista.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Ohjataan tunnistamaan maailman ja suomen monikielisyys ja pohtimaan omaa suhdettaan kieliin. Opiskelijaa ohjataan näkemään kielen merkitys kulttuurille ja identiteetin rakentumiselle.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu suullinen kielitaito, erityisesti ääntäminen. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää suullisen esityksen.

Opintojakso: RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)

RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen**.**

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Keskeiset sisällöt
- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

Laaja-alainen osaaminen
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laaditaan ruotsinkielinen tuotos oppijan omat mielenkiinnon kohteet huomioiden. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustaan kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat kulttuuriin liittyvät mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Opintojakson arvioinnissa painottuu kulttuuriaiheisten tekstien tuottaminen. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RUB14 Ympäristömme (2 op)

RUB14 Ympäristömme (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Opiskelija tutustuu moduulissa erilaisiin tekstityyppeihin.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurinen moninaisuus
- erilaiset elinympäristöt
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta

Laaja-alainen osaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme erilaisiin kulttuureja ja yhteiskuntia käsitteleviin teksteihin. Harjaannutamme opiskelijan kykyä kertoa omasta arvopohjastaan ja mielipiteistään ruotsiksi.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Perehdymme ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin esimerkiksi uutisten avulla.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan kirjallisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja. Arviointiin sisältyy kirjallinen tuotos ajankohtaisesta moduulin aihepiiriin liittyvästä teemasta, esimerkiksi referaatti ajankohtaisesta, moduulin aihepiiriin liittyvästä teemasta.

Opintojakso: RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)

RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)

Moduulin tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat

- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Laaja-alainen osaaminen

- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin opiskelijan tulevaisuudessa. Opimme tunnistamaan millaisia mahdollisuuksia ruotsin kieli avaa opinto- ja työmarkkinoilla.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme työn- tai opiskelupaikan hakuun liittyviä vuorovaikutustilanteita ruotsiksi.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan työelämään ja opintoihin liittyviä vuorovaikutustaitoja. Arviointi sisältää suulliseen haastattelutilanteeseen osallistumisen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Valinnaisissa opinnoissa kerrataan oppimäärän pakollisissa moduuleissa käsiteltyjä aihepiirejä tai täydennetään niitä opiskelijoiden mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Opintojakso: RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteena

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Laaja-alainen osaaminen

- Vuorovaikutusosaaminen: Syvennetään ja kehitetään oppijoiden ryhmissä ja pareissa tapahtuvaa suullisen tuottamisen, suullisen viestinnän sekä kuullun ymmärtämisen taitoja. Samalla perehdytään kielen eri rekistereihin.

- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Opiskelija käyttää hyödyksi aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja ja syventää niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oman kiinnostuksensa mukaan valitsemansa työn tai -projektin, joka toteutetaan pitämällä suullinen esitelmä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Opintojaksolla tehdään Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe. Arviointi perustuu kokeen lisäksi monipuoliseen suulliseen näyttöön.

Opintojakso: RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää oppimäärän pakollisten moduulien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt
- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Laaja-alainen osaaminen
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Tutustumme tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Saamme mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla jokainen voi omalla toiminnallaan muuttaa näitä ilmiöitä kestävään suuntaan.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Syvennetään taitoa ja kykyä nähdä ympäristökysymykset kansalliset rajat ylittävänä ilmiönä. Tutustutaan YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteista erityisesti kestävän elämäntavan tavoitteisiin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

Opintojakso: RUB18 Perustaidot vahvoiksi (2 op)

RUB18 Perustaidot vahvoiksi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- vahvistaa kirjallisia ja suullisia taitoja
- parantaa kielen opiskelun perusvalmiuksia.

Keskeiset sisällöt
- opiskelutaitojen kehittäminen
- ruotsin peruskieliopin kertaus
- suullisia harjoituksia opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaan
- opintojakson tarkemmista sisällöistä päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja. Opiskelijan vuorovaikutusosaamista tuetaan niin, että hän rohkaistuu käyttämään kieltä omalla tasollaan.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty. Arvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö opintojakson aikana esimerkiksi opiskelijoiden kanssa yhdessä sovittavat arvioitavat palautukset.

Opintojakso: RUB19 Abin ruotsia (2 op)

RUB19 Abin ruotsia (2 op)

Tavoitteet
Harjoitellaan niitä taitoja, joita vaaditaan mahdollisimman hyvään menestymiseen ylioppilaskokeessa. Opiskeltavia taitoja ovat keskeisten rakenteiden hallinta, oikean luku- ja kuuntelutekniikan valitseminen sekä oikeakielisen ja sujuvan kirjoitetun tekstin tuottaminen. Sanastoa aktivoidaan ja laajennetaan mahdollisimman autenttisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt
- kirjoitustaidon kehittäminen
- sanaston laajentaminen
- yo-kokeen teksti- ja tehtävätyyppeihin tutustuminen
- kuullun ymmärtämisen harjoitteleminen
- yksilöllistä ohjausta ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisen tueksi

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Hyvinvointiosaaminen: Opintojaksossa kehitetään yo-kokeen vaatimia kielenopiskelutaitoja. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään niitä sekä syventämään osaamistaan.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty. Arviointi perustuu annettujen tehtävien suorittamiseen.

Opintojakso: RUB10 Ruotsin varikko

RUB10 Ruotsin varikko

Tavoitteet
Ruotsin varikkotoiminta on tarkoitettu opiskelijan opintojen tukemiseen koko lukio-opintojen ajan. Varikolla annetaan apua opintojakson itsenäiseen suorittamiseen, ohjausta opiskeluun sekä tukiopetusta. Varikko järjestetään pääsääntöisesti viikoittain ja opiskelija osallistuu varikolle omien tarpeidensa mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
Sisällöt rakentuvat opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisiksi. Oppimateriaalina käytetään suoritettavan opintojakson oppikirjaa sekä keskeisen aineksen omaksumista varten erikseen laadittua materiaalia.

6.5 Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja

yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus
Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielisen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot
Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	**Taito toimia vuorovaikutuksessa** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	**Taito tulkita tekstejä** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	**Taito tuottaa tekstejä** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
Englanti,	B2.1 *(B1.1)*	B2.1 *(B1.1)*	B2.1 *(B1.1)*

A-oppimäärä			
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 *(A2.1)*	A2.2–B1.1 *(A2.1)*	A2.2–B1.1 *(A2.1)*
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 *(A2.2)*	B1.2 *(A2.2)*	B1.2 *(A2.2)*
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 *(A1.3)*	B1.1*(A1.3)*	B1.1 *(A1.3)*
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 *(A1.3)*	A2.2 *(A1.3)*	A2.2 *(A1.2)*
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] *1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.* (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli
LA = latinan kieli
RA = ranskan kieli
SM = saamen kieli
SA = saksan kieli
VE = venäjän kieli

IA = italian kieli
EA = espanjan kieli
PO = portugalin kieli
KI = kiinan kieli
JP = japanin kieli
AR = arabian kieli
KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

6.5.1 Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii ensimmäisen moduulin yhteydessä henkilökohtaisen kieliprofiilinsa, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan englannin kielestä lingua francana sekä omasta kehittymisestään englannin oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielten, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon englannin kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

LOPS 2016	LOPS 2021
ENA1 Englannin kieli ja maailmani	
ENA2 Ihminen verkostoissa	
	ENA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen
	ENA02 Englanti globaalina kielenä

ENA3 Kulttuuri-ilmiöitä	ENA03 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä
ENA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä
ENA5 Tiede ja tulevaisuus	ENA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede
ENA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo	ENA06 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä
ENA7 Kestävä elämäntapa	ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa
ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen	ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen
ENA9 Perustaidot vahvoiksi	ENA00 Perustaidot vahvoiksi
ENA10 Minä ja media	ENA09 Minä ja media
ENA11 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen	ENA10 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen
ENA12 Abikurssi	ENA11 Abin englanti
ENA13 Business English	ENA12 Business English
ENA14 Yliopistokurssi	ENA13 Korkeakoulussa suoritettava opintojakso
ENA15 Englannin varikko	ENA14 Englannin varikko

Laaja-alainen osaaminen opintojaksoissa

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen	ENA00 Perustaidot vahvoiksi ENA01 + ENA02 Johdatus englannin kieleen ja kulttuuriin ENA04 + YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi ENA06 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen ENA11 Abin englanti
Monitieteinen ja luova osaaminen	ENA03 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä ENA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen ENA09 Minä ja media ENA10 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen
Yhteiskunnallinen osaaminen	ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä ENA04 + YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi ENA06 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa ENA09 Minä ja media ENA12 Business English
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä ENA04 + YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi ENA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa ENA12 Business English
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	ENA01 + ENA02 Johdatus englannin kieleen ja kulttuuriin ENA03 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä ENA04 + YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa ENA09 Minä ja media ENA10 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen

	ENA12 Business English

Pakolliset opinnot

Opintojakso: ENA01 + ENA02 Johdatus englannin kieleen ja kulttuuriin (4 op)

ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kieltenopiskelustrategioitaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kieltenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

ENA2 Englanti globaalina kielenä (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella englannin kielen aseman kehittymistä lingua francana globaaleissa konteksteissa ja vuorovaikutustilanteissa, joissa englanti ei välttämättä ole kenenkään äidinkieli. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan

- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Opintojakso voidaan toteuttaa osin yhteistyössä ruotsin oppiaineen kanssa (moduulit RUB11 ja RUB12).

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen
Opiskelijan vuorovaikutusosaamista tuetaan niin, että hän oppii tuntemaan oman tasonsa keskustelijana englannin kielellä. Opiskelija oppii tunnistamaan itsensä ja muiden statuksia ja asenteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa eri rooleissa. Opiskelijaa tuetaan kompensaatiostrategioiden käytössä ja oman viestin esilletuomisessa ymmärrettävästi.

Hyvinvointiosaaminen
Opiskelijaa ohjataan kielenopiskelutaidoissa niin, että hän tunnistaa kehityskohteitaan, oppii kehittämään taitojaan itselleen sopivalla tavalla ja oppii suunnittelemaan opiskeluaan ottaen huomioon sen vaatiman työmäärän. Opintojaksossa kehitetään opiskelijan itseluottamusta ja minäpystyvyyttä englannin kielen käyttäjänä. Kielenopiskelutaitoja vahvistetaan. Perehdytään mm. stressin hallintaan ja käsitellään kohdekielellä hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä ja hyvinvoinnista huolehtimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan maailman ja suomen monikielisyys ja pohtimaan omaa suhdettaan kieliin. Opiskelijaa ohjataan näkemään kielen merkitys kulttuurille ja identiteetin rakentumiselle.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Arvioinnissa otetaan huomioon kieliprofiilin laatiminen sekä suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää suullisen esityksen.

Opintojakso: ENA03 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa
- tutustuminen erilaisiin kulttuurin ja taiteen muotoihin
- taiteellisen työn analyysi osana yhteiskuntaa

Opintojakso voidaan toteuttaa osin yhteistyössä äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen (moduuli AI04) kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen
Laaditaan kohdekielisen tuotos huomioiden oppijan omat mielenkiinnon kohteet. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen:
Tutustaan kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat kirjallisuuteen ja kulttuuriin liittyvät mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Opintojakson arvioinnissa painottuu kulttuuristen kokemusten tulkinta ja analyysi sekä kulttuuriaiheisten tekstien tuottaminen. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää englanninkielisen romaanin lukemisen ja kirjallisuusesseen.

Opintojakso: ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)
Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan

osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen
Tutustutaan median rooliin asenteiden ja mielipiteiden muokkaajina ja perehdytään erilaisiin tapoihin vaikuttaa aktiivisen kansalaisuuden hengessä ajankohtaisiin sosiaalisiin kysymyksiin ja yhteiskunnallisiin asioihin. Harjoitellaan neuvottelemista, argumentointia sekä omien mielipiteiden perustelemista kohdekielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Perehdymme demokratia- ja ihmisoikeuskysymyksiin ja keskustelemme ajankohtaisista kysymyksistä. Pohdimme kulttuurien välisen vuorovaikutuksen kysymyksiä ja harjoittelemme sensitiivistä kielenkäyttöä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Pohdimme arvokysymyksiä ja yhteiskunnallisten päätösten eettisiä ulottuvuuksia sekä ympäristökysymyksiä osana yhteiskunnallista päätöksentekoa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Arvioinnissa painottuvat tekstien kriittisen tulkinnan sekä mielipiteiden ilmaisun taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mielipidekirjoituksen ja/tai puheen.

Voidaan opiskella osana opintojaksoa *Yhteiskunnan perusteet englanniksi (4 op)*

Opintojakso: ENA04 + YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi (4 op)

Opintojakson tehtävänä on perehdyttää opiskelija erilaisiin valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin niin, että hän osaa vertaille suomalaista yhteiskuntamallia muihin, erityisesti angloamerikkalaisiin malleihin. Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia kertoa suomalaisesta yhteiskunnasta englanniksi ja keskustella sekä ilmaista mielipiteensä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Lisäksi opintojaksolla kehitetään opiskelijan taitoja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja suullisessa sekä kirjallisessa ilmaisussa englannin kielellä. Opintojaksolla korostuvat erilaisten aineistojen ja materiaalien kriittinen tulkinta ja arviointi.

Opiskelijat harjoittelevat perusteltujen tulkintoja ja päätelmien muodostamista. Perehdytään demokratiaan ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:

- perehtyy suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään ja angloamerikkalaisiin yhteiskuntamalleihin
- osaa verrata suomalaisen hyvinvointiyhteiskuntaa muihin yhteiskuntamalleihin
- tutustuu yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoihin
- osaa kertoa suomalaisesta yhteiskunnasta englanniksi
- syventää tietojaan ja taitojaan keskustella ajankohtaisista yhteiskunnallisista asioista ja erityisesti ihmisoikeuskysymyksistä

Keskeiset sisällöt

- kieli vaikuttamisen välineenä
- suomalaisen ja angloamerikkalaisen yhteiskunnan rakenne ja eroavaisuudet
- demokratia ja ihmisoikeudet
- yksilön rooli aktiivisena kansalaisena
- ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen ja kriittinen arviointi

Sisältää moduulit:
ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, ihmisoikeudet, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta sekä vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista *globaali- ja kulttuuriosaaminen, eettisyys- ja ympäristöosaaminen ja hyvinvointiosaaminen*. Opintojaksolla perehdytään demokratia- ja ihmisoikeuskysymyksiin sekä keskustellaan ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista. Yhteiskunnallisia arvokysymyksiä ja yhteiskunnallisen päätöksenteon eettisiä ulottuvuuksia sekä ympäristökysymyksiä tarkastellaan ja pohditaan. Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa demokraattisesti seurataan eri medioista. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 mukaisesti opiskelija vahvistaa opintojaksolla globaali- ja kulttuuriosaamistaan esimerkiksi laajentaessaan ihmisoikeuksien tuntemustaan ja saadessaan aineksia yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Opintojaksoa läpileikkaavat teemat ovat *yhteiskunnallinen osaaminen ja vuorovaikutusosaaminen.*

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioidaan opintojakson tavoitteiden saavuttamista sekä englannin kielen että yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaa. Arvioinnissa painottuvat erilaisten aineistojen kriittinen tulkinta, medialukutaito sekä mielipiteen ilmaisun ja perustelemisen taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mm. mielipidekirjoituksen ja/tai puheen. Itse- ja vertaisarviointitaitojaan kehittämällä opiskelija voi saada tietoa omasta edistymisestään opintojakson aikana.

Opintojakso: ENA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet
- tieteen ja tieteellisen tutkimuksen periaatteet

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaditaan englanninkielisen tieteellisen tuotos huomioiden oppijan omat mielenkiinnon kohteet. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä muiden oppiaineen kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kehitetään taitoja viestiä kohdekielellä kestävään tulevaisuuteen ja tieteeseen liittyvistä aihepiireistä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tieteellisen tekstin tulkinnan ja tuottamisen taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää tieteellisen tutkimuksen teon ja raportoinnin.

Opintojakso: ENA06 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä
- osaa laatia työn ja opiskelupaikan hakemiseen liittyviä tekstejä englanniksi.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutusosaaminen
Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeitaan varten.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Tutustutaan tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeisiin ja harjoitellaan jatko- opintopaikan sekä avoimen työpaikan hakemista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tekstien rekisterin tulkinnan ja tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää motivaatiokirjeen ja ansioluettelon laatimisen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Opintojakso: ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta

- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt
- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opiskelijat laativat ratkaisuehdotuksia opiskelijoiden tärkeiksi kokemiin globaaleihin ongelmiin. Ratkaisut voivat olla paikallisia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Tarkastellaan oman toiminnan vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita ympäristön sekä kestävän kehityksen näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Syvennetään taitoa ja kykyä nähdä ympäristökysymykset kansalliset rajat ylittävänä ilmiönä, joiden ratkaisemiseksi tehdään työtä myös kohdekielisissä maissa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tekstien rekisterin tulkinnan ja tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää motivaatiokirjeen ja ansioluettelon laatimisen.

Opintojakso: ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)
Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt
- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus

- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Opintojaksoa ei voi suorittaa kokonaan itsenäisenä suorituksena.

Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutusosaaminen
Syvennetään ja kehitetään oppijoiden ryhmissä ja pareissa tapahtuvaa suullisen tuottamisen, suullisen viestinnän sekä kuullun ymmärtämisen taitoja. Samalla perehdytään kielen eri rekistereihin.

Monitieteellinen ja luova osaaminen
Opiskelija käyttää hyödyksi aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja ja syventää niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oman kiinnostuksensa mukaan valitsemansa työn tai -projektin, joka toteutetaan nauhoittamalla suullista puhetta.

Arviointi
Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe on osa opintojakson arviointia. Arviointi perustuu kokeen lisäksi monipuoliseen suulliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

Opintojakso: ENA00 Perustaidot vahvoiksi (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- vahvistaa kirjallisia ja suullisia taitojaan
- parantaa valmiuksiaan kielen opiskeluun.

Keskeiset sisällöt
- opiskelutaitojen kehittäminen
- englannin peruskieliopin kertaus
- suullisia harjoituksia opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaan

Opintojakson tarkemmista sisällöistä päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti lukion nivelvaiheeseen 1. vuoden opiskelijoille.

Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutusosaaminen
Opiskelijan vuorovaikutusosaamista tuetaan niin, että hän oppii tuntemaan oman tasonsa keskustelijana englannin kielellä. Opiskelijaa tuetaan kompensaatiostrategioiden käytössä ja oman viestin esilletuomisessa ymmärrettävästi.

Hyvinvointiosaaminen
Opiskelijaa ohjataan kielenopiskelutaidoissa niin, että hän tunnistaa kehityskohteitaan, oppii kehittämään taitojaan itselleen sopivalla tavalla ja oppii suunnittelemaan opiskeluaan ottaen huomioon sen vaatiman työmäärän. Opintojaksossa kehitetään opiskelijan itseluottamusta ja minäpystyvyyttä englannin kielen käyttäjänä. Kielenopiskelutaitoja vahvistetaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Arviointi perustuu aktiiviseen työskentelyyn sekä monipuoliseen kirjalliseen ja suulliseen näyttöön.

Opintojakso: ENA09 Minä ja media (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu monipuolisesti mediaan
- vahvistaa kriittistä medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä
- tuottaa itse mediasisältöjä

Keskeiset sisällöt
- ajankohtaiset aiheet esimerkiksi kulttuurin, urheilun, politiikan ja tieteen aloilta
- median tavat käsitellä aiheita ja kriittinen medialukutaito
- ryhmässä työskentely monipuolisesti median eri muotoja hyödyntävän luovan kokonaisuuden suunnittelu ajankohtaisesta aiheesta

Opintojaksossa käsiteltävistä aiheista ja sisällöistä päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Tutustutaan median eri muotoihin ja sovelletaan sisältöjen tuottamisen keinoja ja periaatteita oman tuotoksen toteuttamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Harjoitetaan kriittistä medialukutaitoa ja tutkitaan eri medialähteiden puolueettomuutta ja agendaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin eri puolilta maailmaa erilaisten autenttisten mediatekstien ja lähteiden kautta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Arviointi perustuu aktiiviseen työskentelyyn sekä monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: ENA10 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- tutustuu englanninkielisen maailman kirjallisuuteen eri aikakausilta
- harjoittelee kirjallisuuden lukemisen ja tulkinnan taitoja
- tuottaa omia tekstejä eri tyylilajeissa ja eri välineillä.

Keskeiset sisällöt
- kaunokirjallisuuden ja lisäksi mm. laululyriikan, runojen ja lehtiartikkelien lukeminen ja analyysi
- erilaiset tavat ilmaista itseään kirjoittamalla
- oman kirjoitustaidon kehittäminen ja valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opiskelija kokeilee monia erilaisia luovan kirjoittamisen tekniikoita ja tuottaa eri tekstilajeja. Opintojaksossa voidaan tuottaa myös audiovisuaalisia tuotoksia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opiskelija perehtyy useaan eri kaunokirjallisuuden lajiin useasta eri englanninkielisestä maasta ja usealta eri aikakaudelta. Tekstien kautta perehdytään erilaisiin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu luku- ja kirjoitustehtävien suorittamiseen, aktiiviseen työskentelyyn sekä monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: ENA11 Abin englanti (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- kehittää ja syventää osaamistaan ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt
- kirjoitustaidon kehittäminen
- sanaston laajentaminen
- yo-kokeen teksti- ja tehtävätyyppeihin tutustuminen
- kuullun ymmärtämisen harjoitteleminen
- yksilöllistä ohjausta ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisen tueksi

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen
Opintojaksossa kehitetään yo-kokeen vaatimia kielenopiskelutaitoja. Opiskelijaa ohjataan ja rohkaistaan suoriutumaan yo-kokeesta parhaalla mahdollisella tavalla.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty. Arviointi perustuu annettujen tehtävien suorittamiseen, opintojakson aikana osaamisesta annettuun monipuoliseen näyttöön sekä mahdollisesti ylioppilastutkinnon kokeeseen valmistavaan testiin.

Opintojakso: ENA12 Business English (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- perehtyy talous- ja elinkeinoelämässä tarvittaviin englannin kielen taitoihin
- osaa tuottaa työelämässä sekä talous- ja elinkeinoelämässä tarvittavia tekstejä
- hallitsee talous- ja elinkeinoelämän perussanastoa sekä perehtyy erityisalojen sanastoon

Keskeiset sisällöt
- talouden ja elinkeinoelämän erityiskieli, sanasto ja viestinnässä tarvittavia ilmaisuja

- suullista ja kirjallinen viestintä (mm. esiintyminen, markkinointitekstit, neuvottelutaidot ja sähköinen viestintä)
- erilaisten kaupankäynti- ja neuvottelukulttuureiden erityispiirteet
- tutkimusprojekti: tutustutaan tutkimuksen tekemisen periaatteisiin ja harjoitellaan tulosten esittelyä englanniksi.

Opintojakso on tarkoitettu erityisesti talous- ja elinkeinoelämälinjan opiskelijoille, mutta se on avoin kaikille opiskelijoille. Opintojaksoa suositellaan 2. vuoden opiskelijoille.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla tarkastellaan liike-elämän ja kaupan roolia yhteiskunnassa sekä maailmassa, ja keskustellaan kansan- sekä maailmantaloudellisista kysymyksistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opintojaksolla perehdytään kanssakäymiseen eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kanssa työelämän ympäristöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla tarkastellaan työelämän, kaupan ja niihin liittyvän kanssakäymisen eettisiä ulottuvuuksia. Perehdytään mm. neuvottelun etiikkaan.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: ENA13 Korkeakoulussa suoritettava opintojakso

Opintojakso suunnitellaan yhdessä Tampereen yliopiston kielten yksikön kanssa tai valitaan kielten yksikön opintotarjonnasta yhdessä aineenopettajan kanssa. Opintojakson tavoitteet, sisällöt ja arviointikriteerit sovitaan opintojakson alussa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksytty/hylätty.

Opintojakso: ENA14 Englannin varikko

Englannin varikkotoiminta on tarkoitettu opiskelijan opintojen tukemiseen koko lukio-opintojen ajan. Varikolla annetaan apua itsenäisen opintojakson suorittamiseen, ohjausta opiskeluun sekä tukiopetusta.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:
- osallistuu varikolle omien tarpeidensa mukaisesti
- kehittää kielitaitoaan ja kielenopiskelutaitojaan

Keskeiset sisällöt
- rakentuvat opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisiksi
- mahdollisena oppimateriaalina käytetään suoritettavan opintojakson oppikirjaa sekä keskeisen aineksen omaksumista varten erikseen laadittua materiaalia

6.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä

Pakolliset opinnot

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehittymisestään kohdekielen oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielten, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon kohdekielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

6.5.2.1 Ranskan kieli, A-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	RAA01+RAA02,
Vuorovaikutusosaaminen	RAA04, RAA06, RAA08, RAA09
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	RAA01+RAA02, RAA03, RAA10
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	RAA05, RAA07
Yhteiskunnallinen osaaminen	RAA04, RAA06, RAA07, RAA10
Monitieteinen ja luova osaaminen	RAA03, RAA05, RAA08, RAA09

LOPS 2016 A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)	LOPS 2021 A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
RAA1 Kieli ja maailmani	
RAA2 Ihminen verkostoissa	
	RAA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

	RAA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen
RAA3 Kulttuuri-ilmiöitä	**RAA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä**
RAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	**RAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä**
RAA5 Tiede ja tulevaisuus	**RAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede**
RAA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo	**RAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä**
RAA7 Kestävä elämäntapa	**RAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa**
RAA8 Viesti ja vaikuta puhuen	**RAA08 Viesti ja vaikuta puhuen**
	RAA09 Abin ranskaa
	RAA10 Ranska käyttöön

Opintojakso: RAA01 + RAA02 Johdatus ranskan kieleen ja kulttuuriin (4 op)

RAA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

RAA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella kohdekieltä globaaliosaamisen näkökulmasta. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

Kieliprofiilin työstäminen opintojaksossa

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan joko pohtimalla itseään kielenopiskelijana,
- reflektoimalla opintojakson aikana oppimaansa uutta kielisubstanssia,
- arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla,
- valitsemalla sinne näytteen tai näytteitä kielitaidostaan,
- liittämällä sinne todistuksen osaamisestaan
- tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla

Opintojaksolla pyritään luomaan kieltenopiskelua tukeva ryhmähenki. Tutustutaan toisiin valinnaiskielten opiskelijoihin mahdollisimman paljon kohdekielellä kommunikoiden. Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan olemassa olevaa, eri tavoin karttunutta kielitaitoaja vahvistetaan opiskelijan taitoja eri kielten välisten suhteiden tunnistamisessa. Tutustutaan eurooppalaiseen kielitaidon arviointiasteikkoon ja harjoitellaan oman kielitaidon arviointia taulukon avulla. Syvennetään opiskelijoiden tietoutta eri kieltenopiskelustrategioista. Pyritään luomaan keinoja vahvistaa kielitaitoa opiskelijan vapaa-ajan kiinnostusten avulla. Tutustutaan kohdekielisiin medioihin kuten esimerkiksi blogeihin ja podcasteihin.

Tutustutaan erilaisiin kommunikointistrategioihin ja vahvistetaan jo olemassa olevia strategioita. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä saksan ja venäjän ryhmien kanssa ja tutustutaan kulttuurisidonnaisiin viestintästrategioihin. Harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja vahvistetaan opiskelijan rohkeutta toimia kohdekielellä kehittyvän fraasivaraston tukemana. Tutustutaan ranskan eri variantteihin ja harjaannutaan ymmärtämään niitä paremmin. Jatketaan ensimmäisessä kohdekielisiin medioihin tutustumista, jota laajennetaan uutis- tai muihin asiateksteihin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: tutustumme kohdekielen eri variantteihin, maantieteelliseen levinneisyyteen ja alueelliseen monimuotoisuuteen.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja.

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme opiskelijan kielitietoisuutta aloittamalla oman kieliprofiilin laatimisen. Aloitamme kulttuuriin ja ajankohtaisiin ilmiöihin tutustumisen käyttäen kohdekielisiä medioita lähteinä, sosiaalisia medioita unohtamatta.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAA03 Kieli ja kulttuuri luovanilmaisun välineenä (2 op)

RAA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt
- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat kirjallisuuteen ja kulttuuriin liittyvät mielenkiinnonkohteen huomioiden.
- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet laadimme kohdekielisen kirjallisuusteemaisen kirjoitelman. Oppija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Syvennetään opiskelijan tietoutta frankofoniasta ympäröivässä maailmassa ja tutustutaan ranskankielisten kulttuurialueiden nykyhetken ilmiöihin sekä kirjallisuuden ja elokuvataiteen klassikoihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Moduulissa tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekielisen kirjan lukemisen ja kirjallisuusteemaisen kirjoitelman.

Opintojakso: RAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

RAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt
- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme neuvottelemista, argumentointia sekä omien mielipiteiden perustelemista kohdekielellä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme median rooliin asenteiden ja mielipiteiden muokkaajina ja perehdymme erilaisiin tapoihin vaikuttaa aktiivisen kansalaisuuden hengessä ajankohtaisiin sosiaalisiin kysymyksiin ja yhteiskunnallisiin asioihin.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja selostusten laatimista. Moduulissa käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä. Moduuli toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen ranskan ryhmän kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat yhteiskunnallisten teemojen pohdinnan sekä mielipiteiden ilmaisun taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mielipidekirjoituksen ja/tai puheen.

Opintojakso: RAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

RAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä muiden oppiaineen kanssa.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opettelemme viestimään kohdekielellä kestävään tulevaisuuteen ja tieteeseen liittyvistä aihepiireistä kirjallisesti ja suullisesti.

Opintojaksolla tutustutaan ranskankielisen kulttuurialueen tieteentekijöihin ja innovaatioihin sekä vahvistetaan opiskelijoiden tiedonhakutaitoja. Opiskellaan tiede- ja tutkimusaiheista sanastoa ja opetellaan tulkitsemaan tiede- ja teknologia-aiheisia tekstejä. Harjoitellaan pidemmän asiatekstin tiivistämistä ranskaksi tai suomeksi.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tiedeaiheisen tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

RAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeisiin ja harjoittelemme jatko-opintopaikan sekä avoimen työpaikan hakemista.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelija täydentää kieliprofiilia tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeitaan varten.

Moduulissa vahvistetaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien tulevaisuudensuunnitelmien kuvailua. Tutustutaan ranskankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää ranskan osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston ranskan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa ranskan osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää motivaatiokirjeen ja ansioluettelon laatimisen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Opintojakso: RAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

RAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toiminnan vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita ympäristön sekä kestävän kehityksen näkökulmasta.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Opiskelijat laativat ratkaisuehdotuksia opiskelijoiden tärkeiksi kokemiin globaaleihin ongelmiin. Ratkaisut voivat olla paikallisia.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia, ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Opiskelija laatii kriittisen, suullisen tai kirjallisen puheenvuoron moduulin teemoista. Opintojaksossa käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Opintojakson arvioinnissa painottuvat kohdekieliset vuorovaikutustaidot ja opintojakson temaattisiin sisältöihin liittyvä tiedonhaku. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

RAA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelija käyttää hyödyksi aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja ja syventää niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oppimistyön tai -projektin, joka voidaan nauhoittaa.
- Vuorovaikutusosaaminen: Moduulissa syvennetään ja kehitetään oppijoiden ryhmissä ja pareissa tapahtuvaa suullisen tuottamisen, suullisen viestinnän sekä kuullun ymmärtämisen taitoja. Samalla perehdytään kielen eri rekistereihin.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Osa opintojakson arviointia on suullisen kielitaidon valtakunnallinen koe. Arviointi perustuu kokeen lisäksi monipuoliseen suulliseen näyttöön.

Opintojakso: RAA09 Abin ranskaa (2 op)

RAA09 Abin ranskaa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistautua ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- Sisällöt määräytyvät moduulikohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Moduulissa valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa. Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Moduulissa harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: RAA10 Ranska käyttöön (2 op)

RAA10 Ranska käyttöön (2 op)
Moduulin tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksolle voi osallistua A-kielen moduulien 1–2 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla
- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Moduulissa tehdään omakustanteinen opintomatka johonkin ranskankieliseen maahan, johon tutustutaan niin kulttuurillisista, historiallisista ja yhteiskunnallisista näkökulmista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli opintomatkan suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa, jolloin sovitaan myös opiskelijoiden vastuualueet opintomatkan suunnittelussa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan ranskankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista.
Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.2.2. Saksan kieli, A-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	SAA01+SAA02,
Vuorovaikutusosaaminen	SAA04, SAA06, SAA08, SAA09
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	SAA01+SAA02, SAA03, SAA10
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	SAA05, SAA07
Yhteiskunnallinen osaaminen	SAA04, SAA06, SAA07, SAA10
Monitieteinen ja luova osaaminen	SAA03, SAA05, SAA08, SAA09

LOPS 2016 A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)	LOPS 2021 A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
SAA1 Kieli ja maailmani	
SAA2 Ihminen verkostoissa	
	SAA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen
	SAA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen
SAA3 Kulttuuri-ilmiöitä	SAA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä
SAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	SAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä
SAA5 Tiede ja tulevaisuus	SAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede
SAA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo	SAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä
SAA7 Kestävä elämäntapa	SAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa
SAA8 Viesti ja vaikuta puhuen	SAA08 Viesti ja vaikuta puhuen
SAA9 Abikurssi	SAA09 Abin saksaa
SAA10 Berlin	SAA10 Berlin

Opintojakso: SAA01 + SAA02 Johdatus saksan kieleen ja kulttuuriin (4 op)

SAA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt
- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

SAA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella kohdekieltä globaaliosaamisen näkökulmasta. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

Kieliprofiilin työstäminen opintojaksossa

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan joko pohtimalla itseään kielenopiskelijana,
- reflektoimalla opintojakson aikana oppimaansa uutta kielisubstanssia,
- arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla,
- valitsemalla sinne näytteen tai näytteitä kielitaidostaan,
- liittämällä sinne todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: tutustumme kohdekielen eri variantteihin, maantieteelliseen levinneisyyteen ja alueelliseen monimuotoisuuteen.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme opiskelijan kielitietoisuutta aloittamalla oman kieliprofiilin laatimisen. Aloitamme kulttuuriin ja ajankohtaisiin ilmiöihin tutustumisen käyttäen kohdekielisiä medioita lähteinä, sosiaalisia medioita unohtamatta.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.

Opintojaksolla pyritään luomaan kieltenopiskelua tukeva ryhmähenki. Tutustutaan toisiin valinnaiskielten opiskelijoihin mahdollisimman paljon kohdekielellä kommunikoiden. Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan

olemassa olevaa, eri tavoin karttunutta kielitaitoaja vahvistetaan opiskelijan taitoja eri kielten välisten suhteiden tunnistamisessa. Tutustutaan eurooppalaiseen kielitaidon arviointiasteikkoon ja harjoitellaan oman kielitaidon arviointia taulukon avulla. Syvennetään opiskelijoiden tietoutta eri kieltenopiskelustrategioista. Pyritään luomaan keinoja vahvistaa kielitaitoa opiskelijan vapaa-ajan kiinnostusten avulla. Tutustutaan kohdekielisiin medioihin kuten esimerkiksi blogeihin ja podcasteihin.

Tutustutaan erilaisiin kommunikointistrategioihin ja vahvistetaan jo olemassa olevia strategioita. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä ranskan ja venäjän ryhmien kanssa ja tutustutaan kulttuurisidonnaisiin viestintästrategioihin. Harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja vahvistetaan opiskelijan rohkeutta toimia kohdekielellä kehittyvän fraasivaraston tukemana. Tutustutaan saksan eri variantteihin ja harjaannutaan ymmärtämään niitä paremmin. Jatketaan kohdekielisiin medioihin tutustumista, jota laajennetaan uutis- tai muihin asiateksteihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAA03 Kieli ja kulttuuri luovanilmaisun välineenä (2 op)

SAA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt
- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat kirjallisuuteen ja kulttuuriin liittyvät mielenkiinnonkohteen huomioiden.
- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet laadimme kohdekielisen kirjallisuusteemaisen kirjoitelman. Oppija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen,

musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta vahvistuu. Moduulissa tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kirjallinen tuotos.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekielisen kirjan lukemisen ja kirjallisuusteemaisen kirjoitelman.

Opintojakso: SAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

SAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt
- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme neuvottelemista, argumentointia sekä omien mielipiteiden perustelemista kohdekielellä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme median rooliin asenteiden ja mielipiteiden muokkaajina ja perehdymme erilaisiin tapoihin vaikuttaa aktiivisen kansalaisuuden hengessä ajankohtaisiin sosiaalisiin kysymyksiin ja yhteiskunnallisiin asioihin.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia saksankielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa. Opintojakso toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmän kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat yhteiskunnallisten teemojen pohdinnan sekä mielipiteiden ilmaisun taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mielipidekirjoituksen ja/tai puheen.

Opintojakso: SAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

SAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä muiden oppiaineen kanssa.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opettelemme viestimään kohdekielellä kestävään tulevaisuuteen ja tieteeseen liittyvistä aihepiireistä kirjallisesti ja suullisesti.

Opintojaksolla tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen tieteentekijöihin ja innovaatioihin sekä vahvistetaan opiskelijoiden tiedonhakutaitoja. Opiskellaan tiede- ja tutkimusaiheista sanastoa ja opetellaan tulkitsemaan tiede- ja teknologia-aiheisia tekstejä. Harjoitellaan pidemmän asiatekstin tiivistämistä saksaksi tai suomeksi.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tiedeaiheisen tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

SAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeisiin ja harjoittelemme jatko-opintopaikan sekä avoimen työpaikan hakemista.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelija täydentää kieliprofiilia tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeitaan varten.

Opintojaksolla vahvistetaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien tulevaisuudensuunnitelmien kuvailua. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää saksan osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston saksan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa saksan osaamisesta on etua.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää motivaatiokirjeen ja ansioluettelon laatimisen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Opintojakso: SAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

SAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt
- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toiminnan vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita ympäristön sekä kestävän kehityksen näkökulmasta.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Opiskelijat laativat ratkaisuehdotuksia opiskelijoiden tärkeiksi kokemiin globaaleihin ongelmiin. Ratkaisut voivat olla paikallisia.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia, ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Opiskelija laatii kriittisen, suullisen tai kirjallisen puheenvuoron moduulin teemoista. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Opintojakson arvioinnissa painottuvat kohdekieliset vuorovaikutustaidot ja opintojakson temaattisiin sisältöihin liittyvä tiedonhaku. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

SAA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt
- puhumisen eri piirteet

- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelija käyttää hyödyksi aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja ja syventää niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oppimistyön tai -projektin, joka voidaan nauhoittaa.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opintojaksolla syvennetään ja kehitetään oppijoiden ryhmissä ja pareissa tapahtuvaa suullisen tuottamisen, suullisen viestinnän sekä kuullun ymmärtämisen taitoja. Samalla perehdytään kielen eri rekistereihin.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Osa opintojakson arviointia on suullisen kielitaidon valtakunnallinen koe. Arviointi perustuu kokeen lisäksi monipuoliseen suulliseen näyttöön.

Opintojakso: SAA09 Abin saksaa (2 op)

SAA09 Abin saksaa (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistautua ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät moduulikohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa. Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Moduulissa harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: SAA10 Kieli käyttöön (2 op)

SAA10 Berlin (2 op)
Opintojakson tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksolle voi osallistua A-kielen moduulien 1–2 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla
- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä

Keskeiset sisällöt
- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan esim. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan saksankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli opintojakson ja opintomatkan ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.2.3 Venäjän kieli A-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	VEA01+VEA02

Vuorovaikutusosaaminen	VEA01, VEA04, VEA06, VEA08, VEA09
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	VEA01+VEA02, VEA03
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	VEA05, VEA07
Yhteiskunnallinen osaaminen	VEA04, VEA06, VEA07
Monitieteinen ja luova osaaminen	VEA03, VEA05, VEA08, VEA09

LOPS 2016 **A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)**	**LOPS 2021** **A-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)**
VEA1 Kieli ja maailmani	
VEA2 Ihminen verkostoissa	
	VEA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen
	VEA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen
VEA3 Kulttuuri-ilmiöitä	**VEA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä**
VEA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	**VEA04 Kieli vaikuttamisen välineenä**
VEA5 Tiede ja tulevaisuus	**VEA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede**
VEA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo	**VEA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä**
VEA7 Kestävä elämäntapa	**VEA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa**
VEA8 Viesti ja vaikuta puhuen	**VEA08 Viesti ja vaikuta puhuen**
VEA9 Abikurssi	**VEA09 Abin venäjää**

Opintojakso: VEA01 + VEA02 Johdatus venäjän kieleen ja kulttuuriin (4 op)

VEA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

VEA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

Moduulin tehtävänä on tarkastella kohdekieltä globaaliosaamisen näkökulmasta. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit erilaisissa medioissa

Kieliprofiilin työstäminen opintojaksossa
- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan joko pohtimalla itseään kielenopiskelijana,
- reflektoimalla opintojakson aikana oppimaansa uutta kielisubstanssia,
- arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla,
- valitsemalla sinne näytteen tai näytteitä kielitaidostaan,
- liittämällä sinne todistuksen osaamisestaan
- tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: tutustumme kohdekielen eri variantteihin, maantieteelliseen levinneisyyteen ja alueelliseen monimuotoisuuteen.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.

- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme opiskelijan kielitietoisuutta aloittamalla oman kieliprofiilin laatimisen. Aloitamme kulttuuriin ja ajankohtaisiin ilmiöihin tutustumisen käyttäen kohdekielisiä medioita lähteinä, sosiaalisia medioita unohtamatta.
- Hyvinvointiosaaminen: Rakennamme ryhmään myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä, joka tukee kohdekielen oppimista ja luo pohjaa kielen elinikäiselle oppimiselle ja käyttämiselle.

Opintojaksolla pyritään luomaan kieltenopiskelua tukeva ryhmähenki tai vaihtoehtoisesti kerrataan yhdessä oppijan kanssa tehokkaita ja opiskelijaystävällisiä tapoja opiskella kieltä itsenäisesti. Tutustutaan muihin kohdekielten opiskelijoihin mahdollisimman paljon kohdekielellä kommunikoiden. Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan olemassa olevaa, eri tavoin karttunutta kielitaitoaja vahvistetaan opiskelijan taitoja eri kielten välisten suhteiden tunnistamisessa. Tutustutaan eurooppalaiseen kielitaidon arviointiasteikkoon ja harjoitellaan oman kielitaidon arviointia taulukon avulla. Syvennetään opiskelijoiden tietoutta eri kieltenopiskelustrategioista. Pyritään luomaan keinoja vahvistaa kielitaitoa opiskelijan vapaa-ajan kiinnostusten avulla. Tutustutaan kohdekielisiin medioihin kuten esimerkiksi blogeihin ja podcasteihin.

Tutustutaan erilaisiin kommunikointistrategioihin ja vahvistetaan jo olemassa olevia strategioita. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä ranskan ja saksan ryhmien kanssa ja tutustutaan kulttuurisidonnaisiin viestintästrategioihin. Harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja vahvistetaan opiskelijan rohkeutta toimia kohdekielellä kehittyvän fraasivaraston tukemana. Tutustutaan venäjän kielen levinneisyyteen maailmalla sekä venäjän kielen alueellisiin variaatioihin ja harjaannutaan ymmärtämään niitä paremmin. Jatketaan kohdekielisiin medioihin tutustumista, jota laajennetaan uutis- tai muihin asiateksteihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEA03 Kieli ja kulttuuri luovanilmaisun välineenä (2 op)

VEA03 Kieli ja kulttuuri luovanilmaisun välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat kirjallisuuteen ja kulttuuriin liittyvät mielenkiinnonkohteen huomioiden.
- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet laadimme kohdekielisen kirjallisuusteemaisen kirjoitelman. Oppija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.

Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin sekä niihin liittyvään sanastoon. Moduulissa painottuu kulttuuristen kokemusten tulkinta ja analyysi sekä kulttuuriaiheisten tekstien tuottaminen. Moduuli sisältää venäjänkielisen romaanin lukemisen ja kirjallisuusesseen.

Arviointi

Moduuli arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Moduulin arviointi sisältää kohdekielisen kirjan lukemisen ja kirjallisuusteemaisen kirjoitelman.

Opintojakso: VEA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

VEA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme neuvottelemista, argumentointia sekä omien mielipiteiden perustelemista kohdekielellä.

- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme median rooliin asenteiden ja mielipiteiden muokkaajina ja perehdymme erilaisiin tapoihin vaikuttaa aktiivisen kansalaisuuden hengessä ajankohtaisiin sosiaalisiin kysymyksiin ja yhteiskunnallisiin asioihin.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä käsittelemällä ajankohtaisia venäjänkielisten medioiden tekstejä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa. Opintojakso sisältää mielipidekirjoituksen ja/tai puheen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat yhteiskunnallisten teemojen pohdinnan sekä mielipiteiden ilmaisun taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mielipidekirjoituksen ja/tai puheen.

Opintojakso: VEA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

VEA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt
- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen huomioiden oppijan omat mielenkiinnonkohteet. Opiskelija voi opintojakson puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä muiden oppiaineen kanssa.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opettelemme viestimään kohdekielellä kestävään tulevaisuuteen ja tieteeseen liittyvistä aihepiireistä kirjallisesti ja suullisesti.

Opintojaksolla tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen tieteentekijöihin ja tieteellisiin läpimurtoihin sekä tiede- ja tutkimusaiheiseen sanastoon ja opetellaan tulkitsemaan tiede- ja teknologia-aiheisia tekstejä. Opintojaksolla painottuvat tiedonhaun sekä tieteellisen tekstin tulkinnan ja tuottamisen taidot. Opintojakso sisältää tieteellisen tutkimuksen teon ja raportoinnin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tiedeaiheisen tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

VEA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeisiin ja harjoittelemme jatko-opintopaikan sekä avoimen työpaikan hakemista.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelija täydentää kieliprofiilia tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeitaan varten.

Opintojaksolla vahvistetaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien tulevaisuudensuunnitelmien kuvailua. Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää venäjän osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston venäjän kielen laitokselle tai yritykseen, jossa venäjän osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää motivaatiokirjeen ja ansioluettelon laatimisen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Opintojakso: VEA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

VEA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toiminnan vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita ympäristön sekä kestävän kehityksen näkökulmasta.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Opiskelijat laativat ratkaisuehdotuksia opiskelijoiden tärkeiksi kokemiin globaaleihin ongelmiin. Ratkaisut voivat olla paikallisia.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia, ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Opiskelija laatii kriittisen, suullisen tai kirjallisen puheenvuoron moduulin teemoista. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä kansainvälisiin suhteisiin liittyvää sanastoa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Opintojakson arvioinnissa painottuvat kohdekieliset vuorovaikutustaidot ja moduulin temaattisiin sisältöihin liittyvä tiedonhaku. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

VEA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt
- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Monitieteellinen ja luova osaaminen: Opiskelija käyttää hyödyksi aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja ja syventää niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oppimistyön tai -projektin, joka voidaan nauhoittaa.
- Vuorovaikutusosaaminen: Moduulissa syvennetään ja kehitetään oppijoiden ryhmissä ja pareissa tapahtuvaa suullisen tuottamisen, suullisen viestinnän sekä kuullun ymmärtämisen taitoja. Samalla perehdytään kielen eri rekistereihin.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Osa opintojakson arviointia on suullisen kielitaidon valtakunnallinen koe. Arviointi perustuu kokeen lisäksi monipuoliseen suulliseen näyttöön.

Opintojakso: VEA09 Abin venäjää (2 op)

VEA09 Abin venäjää (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistautua ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät moduulikohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä painottamalla eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimista temaattisesti erilaisista aiheista. Kieliopista kerrataan venäjän kieliopin keskeisimpiä osa-alueita kuten sijamuotoja ja verbien aspektioppia.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.3 Vieraat kielet, B1-oppimäärä

Lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan on mahdollista opiskella vierasta kieltä myös B1-oppimääränä, mikäli asetuksen mukaiset edellytykset A-kielen opiskelusta sekä toisen kotimaisen kielen opiskelusta täyttyvät. Vieraan kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelma laaditaan paikallisesti toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

6.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä

Vieraan kielen B2-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Todistus suullisesta kielitaidosta voidaan antaa missä tahansa vaiheessa opintoja.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

6.5.4.1 Ranskan kieli, B2-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	RAB21, RAB23
Vuorovaikutusosaaminen	RAB21, RAB22, RAB23, RAB25, RAB28, RAB29, RAB210, RAB212
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	RAB22, RAB24, RAB28, RAB29, RAB211, RAB212
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	RAB26, RAB27
Yhteiskunnallinen osaaminen	RAB25, RAB211
Monitieteinen ja luova osaaminen	RAB24, RAB26, RAB210

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman ranskan B2-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko

LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)	LOPS 2021 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)
RAB21 Elämän tärkeitä asioita	RAB21 Perustason alkeet 3
RAB22 Monenlaista elämää	RAB22 Perustaso 1
RAB23 Hyvinvointi ja huolenpito	RAB23 Perustaso 2
RAB24 Kulttuuri ja mediat	RAB24 Perustaso 3
RAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	RAB25 Perustaso 4
-	RAB26 Perustaso 5
RAB26 Yhteinen maapallomme	RAB27 Perustason jatko 1
RAB27 Kansainvälinen toiminta	RAB28 Perustason jatko 2
RAB28 Viesti puhuen ja kirjoittaen	RAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen
RAB29 Abikurssi	RAB210 Abin ranskaa
	RAB211 Ranska käyttöön
	RAB212 Ranskan kertaus

Opintojakso: RAB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

RAB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme samassa ryhmässä opiskeleviin B3-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksossa kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan, harrastuksiin ja asumiseen liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB22 Perustaso 1 (2 op)

RAB22 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksossa opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta ranskaksi ja tutustutaan ranskankielisten alueiden kulttuureihin ja arvoihin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB23 Perustaso 2 (2 op)

RAB23 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa.

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä saksaksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB24 Perustaso 3 (2 op)

RAB24 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

1. eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
2. ajankohtaiset kulttuuriaiheet
3. luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Syvennetään opiskelijan tietoutta frankofoniasta ympäröivässä maailmassa ja tutustutaan ranskankielisten kulttuurialueiden nykyhetken ilmiöihin sekä kirjallisuuden ja elokuvataiteen klassikoihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Moduulissa tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: RAB25 Perustaso 4 (2 op)

RAB25 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opintojaksolla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa. Tutustutaan ranskankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Otetaan selvää ranskan kielen osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston ranskan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa ranskan kielen osaamisesta on etua.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: RAB26 Perustaso 5 (2 op)

RAB26 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja

laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB27 Perustason jatko 1 (2 op)

RAB27 Perustason jatko 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa sekä politiikkaan ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuorovaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Perustason jatko: RAB28 Perustason jatko 2 (2 op)

RAB28 Perustason jatko 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme kommunikointiin kansainvälisessä yhteistyössä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Käsittelemme kohdekielisissä maissa opiskelua ja sen vaatimaa kielitaitoa. Vahvistamme kulttuurista ymmärrystä ja tutustumme kansainvälisiin toimijoihin eri aloilla.

Opintojaksolla hyödynnetään opittuja sisältöjä ja syvennetään jo olemassa olevaa tietotaitoa osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön. Keskeinen tavoite on opiskelijan kansainvälisen osaamisen kehittäminen ja aktiivinen osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön, mikä määräytyy opiskelijan omien tavoitteiden mukaisesti.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: RAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

RAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän aiempien opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme sekä virallisia että vapaampia suullisia vuorovaikutustilanteita kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme toimimista esimerkiksi kohdekielisellä alueella matkaillessa.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan suullista vuorovaikutusta.

Opintojakso: RAB210 Abin ranskaa (2 op)

RAB210 Abin ranskaa (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistaa ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät opintojaksokohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä painottamalla eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimista temaattisesti erilaisista aiheista. Kieliopissa keskitytään ranskan kieliopin keskeisimpiin osa-alueisiin. Tarpeellisista sisällöistä sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: RAB211 Kieli käyttöön (2 op)

RAB211 Kieli käyttöön (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksolle voi osallistua B2-kielen opintojaksojen 1–2 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta.
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä.
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla.
- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka johonkin ranskankieliseen maahan, johon tutustutaan niin kulttuurillisista, historiallisista ja yhteiskunnallisista näkökulmista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli opintomatkan suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa, jolloin sovitaan myös opiskelijoiden vastuualueet opintomatkan suunnittelussa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan ranskankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: RAB212 Ranskan kertaus (1 op)

RAB212 Ranskan kertaus (1 op)

Opintojakson tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Opintojakso totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja.

Kieliprofiilin työstäminen opintojaksossa

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan joko pohtimalla itseään kielenopiskelijana,
- reflektoimalla opintojakson aikana oppimaansa uutta kielisubstanssia,
- arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla,
- valitsemalla sinne näytteen tai näytteitä kielitaidostaan,
- liittämällä sinne todistuksen osaamisestaan
- tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla

Opintojaksolla pyritään luomaan kieltenopiskelua tukeva ryhmähenki. Tutustutaan toisiin valinnaiskielten opiskelijoihin mahdollisimman paljon kohdekielellä kommunikoiden. Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan olemassa olevaa, eri tavoin karttunutta kielitaitoaja vahvistetaan opiskelijan taitoja eri kielten välisten suhteiden tunnistamisessa. Tutustutaan eurooppalaiseen kielitaidon arviointiasteikkoon ja harjoitellaan oman kielitaidon arviointia taulukon avulla. Syvennetään opiskelijoiden tietoutta eri kieltenopiskelustrategioista. Pyritään luomaan keinoja vahvistaa kielitaitoa opiskelijan vapaa-ajan kiinnostusten avulla. Tutustutaan kohdekielisiin medioihin kuten esimerkiksi blogeihin ja podcasteihin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu kieliprofiilin laatiminen sekä suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

6.5.4.2 Saksan kieli, B2-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	SAB21, SAB23
Vuorovaikutusosaaminen	SAB21, SAB22, SAB23, SAB25, SAB28, SAB29, SAB210, SAB212
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	SAB22, SAB24, SAB28, SAB29, SAB211, SAB212
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	SAB26, SAB27
Yhteiskunnallinen osaaminen	SAB25, SAB211
Monitieteinen ja luova osaaminen	SAB24, SAB26, SAB210

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman saksan B2-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko

LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)	LOPS 2021 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)
SAB21 Elämän tärkeitä asioita	SAB21 Perustason alkeet 3
SAB22 Monenlaista elämää	SAB22 Perustaso 1
SAB23 Hyvinvointi ja huolenpito	SAB23 Perustaso 2
SAB24 Kulttuuri ja mediat	SAB24 Perustaso 3
SAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	SAB25 Perustaso 4
	SAB26 Perustaso 5
SAB26 Yhteinen maapallomme	SAB27 Perustason jatko 1
SAB27 Kansainvälinen toiminta	SAB28 Perustason jatko 2
SAB28 Viesti puhuen ja kirjoittaen	SAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen
SAB29 Abikurssi	SAB210 Abin saksaa
SAB210 Berlin	SAB211 Berlin
	SAB212 Saksan kertaus

Opintojakso: SAB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

SAB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme samassa ryhmässä opiskeleviin B3-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksolla kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan, harrastuksiin ja asumiseen liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB22 Perustaso 1 (2 op)

SAB22 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksolla opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta saksaksi ja tutustutaan saksankielisen alueen vastaaviin aiheisiin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB23 Perustaso 2 (2 op)

SAB23 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa.

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä saksaksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB24 Perustaso 3 (2 op)

SAB24 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

4. eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
5. ajankohtaiset kulttuuriaiheet
6. luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi opintojakson puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta vahvistuu. Opintojaksolla tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: SAB25 Perustaso 4 (2 op)

SAB25 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opintojaksolla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää saksan osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston saksan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa saksan osaamisesta on etua.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: SAB26 Perustaso 5 (2 op)

SAB26 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia saksankielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB27 Perustason jatko 1 (2 op)

SAB27 Perustason jatko 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuorovaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Perustason jatko: SAB28 Perustason jatko 2 (2 op)

SAB28 Perustason jatko 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme kommunikointiin kansainvälisessä yhteistyössä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Käsittelemme kohdekielisissä maissa opiskelua ja sen vaatimaa kielitaitoa. Vahvistamme kulttuurista ymmärrystä ja tutustumme kansainvälisiin toimijoihin eri aloilla.

Opintojaksolla hyödynnetään kerättyä kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Opintojaksolla käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita esimerkiksi erilaisten projektien muodossa. Tutustutaan saksan kielidiplomiin ja muihin saksan kielitaidon arviointijärjestelmiin, jotka mahdollistavat opiskelun saksankielisten maiden oppilaitoksissa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: SAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

SAB29 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

Opintojakson tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin

- dialogisuus
- oppimäärän aiempien opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme sekä virallisia että vapaampia suullisia vuorovaikutustilanteita kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme toimimista esimerkiksi kohdekielisellä alueella matkaillessa.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan suullista vuorovaikutusta.

Opintojakso: SAB210 Abin saksaa (2 op)

SAB210 Abin saksaa (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistautua ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät opintojaksokohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla harjoitellaan ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä painottamalla eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimista temaattisesti erilaisista aiheista. Kieliopissa keskitytään saksan kieliopin keskeisimpiin osa-alueisiin. Tarpeellisista sisällöistä sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: SAB211 Kieli käyttöön (2 op)

SAB211 Berlin (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksolle voi osallistua B2-kielen opintojaksojen 1–2 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta.
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä.
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla.
- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan esim. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan saksankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli moduulin ja opintomatkan ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: SAB212 Saksan kertaus (1 op)

SAB212 Saksan kertaus (1 op)

Opintojakson tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Opintojakso totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Keskeiset sisällöt

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Opiskelijat ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelemme esimerkiksi ryhmissä ja vahvistamme yhdessä oppimisen taitoja ja yhteistyötaitoja.

Kieliprofiilin työstäminen opintojaksossa

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan joko pohtimalla itseään kielenopiskelijana,
- reflektoimalla opintojakson aikana oppimaansa uutta kielisubstanssia,
- arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla,
- valitsemalla sinne näytteen tai näytteitä kielitaidostaan,
- liittämällä sinne todistuksen osaamisestaan
- tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla

Opintojaksolla pyritään luomaan kieltenopiskelua tukeva ryhmähenki. Tutustutaan toisiin valinnaiskielten opiskelijoihin mahdollisimman paljon kohdekielellä kommunikoiden. Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan olemassa olevaa, eri tavoin karttunutta kielitaitoaja vahvistetaan opiskelijan taitoja eri kielten välisten suhteiden tunnistamisessa. Tutustutaan eurooppalaiseen kielitaidon arviointiasteikkoon ja harjoitellaan oman kielitaidon arviointia taulukon avulla. Syvennetään opiskelijoiden tietoutta eri kieltenopiskelustrategioista. Pyritään luomaan keinoja vahvistaa kielitaitoa opiskelijan vapaa-ajan kiinnostusten avulla. Tutustutaan kohdekielisiin medioihin kuten esimerkiksi blogeihin ja podcasteihin. Opintojakso toteutetaan yhdessä SAA1-moduulin kanssa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu kieliprofiilin laatiminen sekä suullinen kielitaito. Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

6.5.4.3 Venäjän kieli B2-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	VEB21, VEB23
Vuorovaikutusosaaminen	VEB21, VEB22, VEB23, VEB25, VEB28, VEB210
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	VEB22, VEB24, VEB28
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	VEB26, VEB27
Yhteiskunnallinen osaaminen	VEB25
Monitieteinen ja luova osaaminen	VEB24, VEB26, VEB210

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman venäjän B2-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko

LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)	LOPS 2021 B2-kieli (yläkoulussa alkava kieli)
VEB21 Elämän tärkeitä asioita	VEB21 Perustason alkeet 3
VEB22 Monenlaista elämää	VEB22 Perustaso 1
VEB23 Hyvinvointi ja huolenpito	VEB23 Perustaso 2
VEB24 Kulttuuri ja mediat	VEB24 Perustaso 3
VEB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	VEB25 Perustaso 4
	VEB26 Perustaso 5
VEB26 Yhteinen maapallomme	VEB27 Perustason jatko 1
VEB27 Kansainvälinen toiminta	VEB28 Perustason jatko 2
VEB29 Abikurssi	VEB210 Abin venäjää

Opintojakso: VEB21 Perustason alkeet 3 (2 op)
VEB21 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme samassa ryhmässä opiskeleviin B3-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksolla kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan ja koulunkäyntiin liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi erilaisia viestintävälineitä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB22 Perustaso 1 (2 op)

VEB22 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksolla opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta venäjäksi ja tutustutaan venäjänkielisen alueen kulttuuriperinteisiin, uskontoihin ja arvoihin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB23 Perustaso 2 (2 op)
VEB23 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa.

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä venäjäksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB24 Perustaso 3 (2 op)
VEB24 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet

- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi opintojaksonpuitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme opintojaksolla kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin sekä kirjallisuuden ja elokuvataiteen klassikoihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Opintojaksolla tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: VEB25 Perustaso 4 (2 op)
VEB25 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet
- Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- Tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opetuksessa harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa. Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Otetaan selvää venäjän kielen osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston venäjän kielen ainelaitokselle tai yritykseen, jossa venäjän kielen osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: VEB26 Perustaso 5 (2 op)
VEB26 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- Lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia venäjänkielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB27 Perustason jatko 1 (2 op)
VEB27 Perustason jatko 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksossa käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, luonnonsuojeluun, kaupungissa ja maaseudulla asumiseen sekä politiikkaan ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuoro-vaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Perustason jatko: VEB28 Perustason jatko 2 (2 op)

VEB28 Perustason jatko 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme kommunikointiin kansainvälisessä yhteistyössä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Käsittelemme kohdekielisissä maissa opiskelua ja sen vaatimaa kielitaitoa. Vahvistamme kulttuurista ymmärrystä ja tutustumme kansainvälisiin toimijoihin eri aloilla.

Opintojaksossa hyödynnetään kerättyä kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Opintojaksossa käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita esimerkiksi erilaisten projektien muodossa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: VEB210 Abin venäjää (2 op)
VEB210 Abin venäjää (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistautua ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät opintojaksokohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä painottamalla eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimista temaattisesti erilaisista aiheista. Kieliopista kerrataan venäjän kieliopin keskeisimpiä osa-alueita kuten sijamuotoja ja verbien aspektioppia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Vieraan kielen B3-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan

jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

B3-oppimäärän opetuksessa korostuu kohdekielen rakenteiden ja kieliopin vertailu aiemmin opittuihin kieliin. Opiskelijaa tuetaan rakentamaan uuden kielen kielikompetenssiaan aiemman kielitaidon avulla ja varaan.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin.

Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

6.5.5.1 Ranskan kieli, B3-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	RAB33, RAB35
Vuorovaikutusosaaminen	RAB31, RAB32, RAB33, RAB34, RAB35, RAB37, RAB310, RAB311, RAB312
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	RAB31, RAB32, RAB34, RAB36, RAB310, RAB311, RAB313
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	RAB38, RAB39
Yhteiskunnallinen osaaminen	RAB37, RAB313
Monitieteinen ja luova osaaminen	RAB36, RAB38, RAB312

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman ranskan B3-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko

LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2021 B3-kieli (lukiossa alkava kieli
RAB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	VKRAB31 Perustason alkeet
RAB32 Matkalla maailmassa	RAB32 Perustason alkeet 2
RAB33 Elämän tärkeitä asioita	RAB33 Perustason alkeet 3
RAB34 Monenlaista elämää	RAB34 Perustaso 1

RAB35 Hyvinvointi ja huolenpito	**RAB35 Perustaso 2**
RAB36 Kulttuuri ja mediat	**RAB36 Perustaso 3**
RAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	**RAB37 Perustaso 4**
	RAB38 Perustaso 5
RAB38 Yhteinen maapallomme	**RAB39 Perustason jatko 1**
RAB39 Kansainvälinen toiminta	**RAB310 Perustason jatko 2**
RAB310 Viesti puhuen ja kirjoittaen	**RAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen**
RAB311 Abikurssi	**RAB312 Abin ranskaa**
	RAB13 Ranska käyttöön

Opintojakso: RAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

RAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitellemme toimimaan kohdekielellä arkipäiväisimmissä vuorovaikutustilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekielisten maihin ja niiden kulttuureihin.

Kielen opiskelun alussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielelle ja opetellaan perusvuorovaikutusta sekä ranskankieliselle kulttuurialueelle tyypillisiä toimintatapoja. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagointia. Ääntämistä ja intonaatiota harjoitutetaan paljon.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät vuorovaikutus- ja opiskelutaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

RAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Laajennamme taitoja toimia arkisissa vuorovaikutustilanteissa kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Laajennamme kohdekielisten maiden arki-ilmiöiden ja muun kulttuurin tuntemusta.

Opetuksessa käytetään paljon pari- ja ryhmätyöskentelyä, millä vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen ranskan kielellä. Opetellaan muun muassa matkaillessa tarvittavaa sanastoa ja harjoitellaan siihen liittyviä suullisia viestintätilanteita. Ranskankielisen kulttuurialueen arki-ilmiöiden tuntemusta laajennetaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

RAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme ryhmään liittyviin B2-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksolla kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan, harrastuksiin ja asumiseen liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB34 Perustaso 1 (2 op)

RAB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksolla opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta ranskaksi ja tutustutaan ranskankielisen alueen vastaaviin aiheisiin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB35 Perustaso 2 (2 op)

RAB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä ranskaksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB36 Perustaso 3 (2 op)

RAB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan ranskankielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Opintojaksolla tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: RAB37 Perustaso 4 (2 op)

RAB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opintojaksolla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Tutustutaan ranskankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää ranskan osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston ranskan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa ranskan osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: **RAB38 Perustaso 5 (2 op)**

RAB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia ranskankielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: RAB39 Perustason jatko 1 (2 op)

RAB39 Perustason jatko 1 (2 op)

Opintojakson tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuorovaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: RAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

RAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

Opintojakson tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän aiempien opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme sekä virallisia että vapaampia suullisia vuorovaikutustilanteita kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme toimimista esimerkiksi kohdekielisellä alueella matkaillessa.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan suullista vuorovaikutusta.

Opintojakso: RAB312 Abin ranskaa (2 op)

RAB312 Abin ranskaa (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistaa ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät moduulikohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa. Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa.

Opintojaksolla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: RAB313 Ranska käyttöön (2 op)

RAB313 Ranska käyttöön (2 op)

Opintojakson tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksolle voi osallistua B3-kielen moduulien 1–4 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla
- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka johonkin ranskankieliseen maahan, johon tutustutaan niin kulttuurillisista, historiallisista ja yhteiskunnallisista näkökulmista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli opintomatkan suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa, jolloin sovitaan myös opiskelijoiden vastuualueet opintomatkan suunnittelussa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan ranskankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.5.2 Saksan kieli, B3-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	SAB33, SAB35
Vuorovaikutusosaaminen	SAB31, SAB32, SAB33, SAB34, SAB35, SAB37, SAB310, SAB311, SAB312
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	SAB31, SAB32, SAB34, SAB36, SAB310, SAB311, SAB313
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	SAB38, SAB39
Yhteiskunnallinen osaaminen	SAB37, SAB313
Monitieteinen ja luova osaaminen	SAB36, SAB38, SAB312

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman saksan B3-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko

LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2021 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)
SAB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	SAB31 Perustason alkeet
SAB32 Matkalla maailmassa	SAB32 Perustason alkeet 2
SAB33 Elämän tärkeitä asioita	SAB33 Perustason alkeet 3
SAB34 Monenlaista elämää	SAB34 Perustaso 1
SAB35 Hyvinvointi ja huolenpito	SAB35 Perustaso 2
SAB36 Kulttuuri ja mediat	SAB36 Perustaso 3
SAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	SAB37 Perustaso 4
	SAB38 Perustaso 5
SAB38 Yhteinen maapallomme	SAB39 Perustason jatko 1
SAB39 Kansainvälinen toiminta	SAB310 Perustason jatko 2
SAB310 Viesti puhuen ja kirjoittaen	SAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen
SAB311 Abikurssi	SAB312 Abin saksaa
SAB312 Berlin	SAB313 Berlin

Opintojakso: SAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

SAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitellemme toimimaan kohdekielellä arkipäiväisimmissä vuorovaikutustilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekielisten maihin ja niiden kulttuureihin.

Kielen opiskelun alussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielelle ja opetellaan perusvuorovaikutusta sekä saksankieliselle kulttuurialueelle tyypillisiä toimintatapoja. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagointia. Ääntämistä ja intonaatiota harjoitutetaan paljon.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät vuorovaikutus- ja opiskelutaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

SAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Laajennamme taitoja toimia arkisissa vuorovaikutustilanteissa kohdekielellä.

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Laajennamme kohdekielisten maiden arki-ilmiöiden ja muun kulttuurin tuntemusta.

Opetuksessa käytetään paljon pari- ja ryhmätyöskentelyä, millä vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen saksan kielellä. Opetellaan muun muassa matkaillessa tarvittavaa sanastoa ja harjoitellaan siihen liittyviä suullisia viestintätilanteita. Saksankielisen kulttuurialueen arki-ilmiöiden tuntemusta laajennetaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

SAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme ryhmään liittyviin B2-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksolla kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan, harrastuksiin ja asumiseen liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB34 Perustaso 1 (2 op)

SAB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksolla opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta saksaksi ja tutustutaan saksankielisen alueen vastaaviin aiheisiin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB35 Perustaso 2 (2 op)

SAB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä saksaksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB36 Perustaso 3 (2 op)

SAB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi moduulin puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Opintojaksolla tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: SAB37 Perustaso 4 (2 op)

SAB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opintojaksolla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Tutustutaan saksankielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin sekä harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia taitoja. Otetaan selvää saksan osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston saksan kielen laitokselle tai yritykseen, jossa saksan osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: **SAB38 Perustaso 5 (2 op)**

SAB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia saksankielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: SAB39 Perustason jatko 1 (2 op)

SAB39 Perustason jatko 1 (2 op)

Opintojakson tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, ilmastonmuutokseen sekä maahan- ja maastamuuttoon liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuorovaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: SAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

SAB311 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

Opintojakson tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän aiempien opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme sekä virallisia että vapaampia suullisia vuorovaikutustilanteita kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Vahvistamme toimimista esimerkiksi kohdekielisellä alueella matkaillessa.

Opintojaksolla kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijalähtöisesti. Harjoitellaan sekä valmisteltua että vapaampaa suullista tuottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painotetaan suullista vuorovaikutusta.

Opintojakso: SAB312 Abin saksaa (2 op)

SAB312 Abin saksaa (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistaa ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt määräytyvät opintojaksokohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa. Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Opintojaksolla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

Opintojakso: SAB313 Kieli käyttöön (2 op)

SAB313 Berlin

Opintojakson tavoitteena on syventää kohdekielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat. Opintojaksoon voi osallistua B3-kielen moduulien 1–4 suorittamisen jälkeen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää tietämystään kohdekielisestä kulttuurialueesta
- Harjaannuttaa käytännön viestintilanteissa toimimista kohdekielellä ja omaa kykyään toimia kohdekielisessä ympäristössä
- Tutustuu ajankohtaisiin kohdekielisen kulttuurialueen ilmiöihin yhteiskunnallisella sekä arkipäiväisellä tasolla

- Rohkaistuu käyttämään kohdekieltä luokkahuoneen ulkopuolella kohdekielisellä alueella ja muodostaa itsestään kuvaa aktiivisena kielenkäyttäjänä

Keskeiset sisällöt

- Sisällöt suunnitellaan kulloisenkin opiskelijaryhmän kanssa yhteistyössä.
- Opintojakso sisältää omakustanteisen matkan kohdekieliseen maahan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekieliseen kulttuurialueeseen ja harjoittelemme toimimaan osana sitä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme kohdekieliseen yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin.

Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan esim. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Tapaamiskerroilla syvennetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää kielitaitoaan saksankielisellä alueella ja syvennetään opiskelijoiden tietoa kulttuurialueelle tyypillisistä arkielämän viestintätavoista. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli moduulin ja opintomatkan ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S= suoritettu, H= hylätty.

6.5.5.3 Venäjän kieli, B3-oppimäärä

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	VEB33, VEB35
Vuorovaikutusosaaminen	VEB31, VEB32, VEB33, VEB34, VEB35, VEB37, VEB310, VEB312
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	VEB31, VEB32, VEB34, VEB36, VEB310
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen	VEB38, VEB39
Yhteiskunnallinen osaaminen	VEB37
Monitieteinen ja luova osaaminen	VEB36, VEB38, VEB312

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman venäjän B3-kielen kurssi/moduulikohtainen vastaavuustaulukko.

LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2021 B3-kieli (lukiossa alkava kieli
VEB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	**VEB31 Perustason alkeet**

VEB32 Matkalla maailmassa	**VEB32 Perustason alkeet 2**
VEB33 Elämän tärkeitä asioita	**VEB33 Perustason alkeet 3**
VEB34 Monenlaista elämää	**VEB34 Perustaso 1**
VEB35 Hyvinvointi ja huolenpito	**VEB35 Perustaso 2**
VEB36 Kulttuuri ja mediat	**VEB36 Perustaso 3**
VEB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	**VEB37 Perustaso 4**
	VEB38 Perustaso 5
VEB38 Yhteinen maapallomme	**VEB39 Perustason jatko 1**
VEB39 Kansainvälinen toiminta	**VEB310 Perustason jatko 2**
VEB311 Abikurssi	**VEB312 Abin venäjää**

Opintojakso: VEB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

VEB31 Perustason alkeet 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitellemme toimimaan kohdekielellä arkipäiväisimmissä vuorovaikutustilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme kohdekielisten maihin ja niiden kulttuureihin.

Kielen opiskelussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielelle ja opetellaan perusvuorovaikutusta sekä venäjänkieliselle kulttuurialueelle tyypillisiä toimintatapoja. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagointia. Ääntämistä ja intonaatiota harjoitutetaan paljon. Lisäksi opiskellaan kyrillisten aakkosten kauno- ja painokirjaimet.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät vuorovaikutus- ja opiskelutaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB32 Perustason alkeet 2 (2 op)
VEB32 Perustason alkeet 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Laajennamme taitoja toimia arkisissa vuorovaikutustilanteissa kohdekielellä.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Laajennamme kohdekielisten maiden arki-ilmiöiden ja muun kulttuurin tuntemusta.

Opetuksessa käytetään paljon pari- ja ryhmätyöskentelyä, millä vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen venäjän kielellä. Opetellaan muun muassa matkaillessa tarvittavaa sanastoa ja harjoitellaan siihen liittyviä suullisia viestintätilanteita. Venäjänkielisen kulttuurialueen arki-ilmiöiden tuntemusta laajennetaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB33 Perustason alkeet 3 (2 op)
VEB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- Koulu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Tutustumme ryhmään liittyviin B2-kielen opiskelijoihin kohdekielellä ja vahvistamme myönteistä ilmapiiriä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme kohdekielistä vuorovaikutusta vapaa-ajan tilanteissa.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä opiskelijalähtöisillä tavoilla ja täydennetään A-kielen ensimmäisen moduulin yhteydessä laadittua kieliprofiilia. Opintojaksolla kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja opetellaan muun muassa vapaa-aikaan ja koulunkäyntiin liittyvää sanastoa sekä harjoitellaan niihin liittyviä viestintätilanteita käyttämällä hyväksi erilaisia viestintävälineitä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB34 Perustaso 1 (2 op)
VEB34 Perustaso 1 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme ja harjoittelemme kielen eri rekisterien käyttöä ennakkoon valmistelluissa tilanteissa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Harjoittelemme omasta kulttuurista ja kotimaasta kertomista kohdekielellä, etsimme yhteisiä ja erottavia tekijöitä oman ja kohdekielen kulttuurialueen väliltä.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Opintojaksolla opitaan kertomaan suomalaisesta kulttuurista ja luonnosta venäjäksi ja tutustutaan venäjänkielisen alueen kulttuuriperinteisiin, uskontoihin ja arvoihin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB35 Perustaso 2 (2 op)
VEB35 Perustaso 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen: Opettelemme kertomaan omista elämänvaiheista ja muista itselle tärkeistä asioista kuten terveydestä kohdekielellä hyödyntäen sekä pari- että ryhmätyöskentelyä.
- Vuorovaikutusosaaminen: Opettelemme ilmaisemaan oppijoiden mielipiteitä ja tunteita kohdekielellä, harjoittelemme aktiivista kuuntelua ja vuorovaikutuksen ylläpitoa

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden, kuten elämänvaiheista tai -tavoista ja viestintäteknologian käytöstä kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä venäjäksi. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kohdekielen omaksumiseen liittyvät suulliset ja kirjalliset vuorovaikutustaidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB36 Perustaso 3 (2 op)
VEB36 Perustaso 3 (2 op)

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Laadimme kohdekielisen tuotoksen oppijan omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Opiskelija voi opintojakson puitteissa tehdä opintosisältöjen osalta yhteistyötä äidinkielen oppiaineen kanssa.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme moduulissa kohdekielen eri kulttuurialoihin sekä luovaan toimintaan oppijoiden omat mielenkiinnonkohteet huomioiden.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin sekä kirjallisuuden ja elokuvataiteen klassikoihin ja samalla opiskellaan kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuviin ja muihin opiskelijoita kiinnostaviin kulttuurialueisiin liittyvää sanastoa. Erilaisten tekstityyppien tulkinta- ja lukutaito vahvistuu. Opintojaksolla tehdään pitempi kulttuuriaiheinen kielellinen tuotos.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää kohdekieliseen kulttuuriin kuten kirjallisuuteen tai elokuvaan liittyvän tuotoksen.

Opintojakso: VEB37 Perustaso 4 (2 op)
VEB37 Perustaso 4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoittelemme muodollisempia vuorovaikutustilanteita kuten työnhakua.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Harjoittelemme jatko-opintoihin, työnhakuun sekä työelämään liittyvää sanastoa sekä niissä tarvittavia taitoja.

Opintojaksolla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa. Tutustutaan venäjänkielisen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Harjoitellaan työnhakuun liittyviä suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Otetaan selvää venäjän kielen osaamisen merkityksestä työelämässä. Pyritään järjestämään vierailu yliopiston venäjän kielen ainelaitokselle tai yritykseen, jossa venäjän kielen osaamisesta on etua.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat kielen tilanteenmukaisen käytön taidot. Arviointi perustuu kohdekieliseen suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Opintojakso: VEB38 Perustaso 5 (2 op)
VEB38 Perustaso 5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista sekä erilaisten kohdekielisten asiatekstien tuottamista.
- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Pohdimme tiedon luotettavuutta ja todenperäisyyttä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä ajankohtaisia venäjänkielisten medioiden tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen kansalaisuuteen muun muassa valitsemalla aiheeseen soveltuvia tekstejä ja harjoittamalla lähdekritiikkiä eri medioihin tutustuessa.

Arviointi
Opintojakson arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuvat tiedonhaun sekä tekstin tulkinnan taidot. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: VEB39 Perustason jatko 1 (2 op)
VEB39 Perustason jatko 1 (2 op)

Opintojakson tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Eettisyys- ja ympäristöosaaminen: Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativampia tekstejä käsittelemällä. Opintojaksolla käsitellään monipuolisesti ympäristöaiheita ja laajennetaan luontoon, luonnonsuojeluun, kaupungissa ja maaseudulla asumiseen sekä politiikkaan ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää sanastoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnissa painottuu ympäristökysymyksiin liittyvä vuorovaikutusosaaminen. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB310 Perustason jatko 2 (2 op)

VEB310 Perustason jatko 2 (2 op)

Moduulin tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta. Moduulin aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Tavoitteet

- Moduulin tavoitteena on, että opiskelija pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Vuorovaikutusosaaminen: Tutustumme kommunikointiin kansainvälisessä yhteistyössä
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Käsittelemme kohdekielisissä maissa opiskelua ja sen vaatimaa kielitaitoa. Vahvistamme kulttuurista ymmärrystä ja tutustumme kansainvälisiin toimijoihin eri aloilla.

Opintojaksolla hyödynnetään kerättyä kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Opintojaksolla käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita esimerkiksi erilaisten projektien muodossa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arviointi perustuu suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opintojakso: VEB312 Abin venäjää (2 op)
VEB312 Abin venäjää (2 op)

Opintojakson tehtävänä on valmistaa ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla opiskelijoiden luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistamalla keskeisimpien rakenteiden hallintaa ja niiden soveltamista eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimisessa. Kirjallisten tuotosten aihepiirit ja tekstityypit ovat vaihtelevia.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt
- Sisällöt määräytyvät opintojaksokohtaisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen: Harjoitamme kuullun ja luetun ymmärtämistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen: Harjoittelemme eri pituisten ja tyyppisten tekstien kirjallista tuottamista erilaisista aihepiireistä. Oppijoita rohkaistaan monipuoliseen ja luovaan kirjalliseen ilmaisuun.

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin syventämällä ja laajentamalla luetun- ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä painottamalla eri pituisten kirjallisten tuotosten laatimista temaattisesti erilaisista aiheista. Kieliopista kerrataan venäjän kieliopin keskeisimpiä osa-alueita kuten sijamuotoja ja verbien aspektioppia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S=suoritettu, H=hylätty.

6.6 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen nykyajan kulttuureissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla, kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä, hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustetaan opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**, **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan muun muassa **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	MAY01, MAY02, MAA9, MAB7, MAB10
vuorovaikutusosaaminen	MAA2, MAA7, MAB2
monitieteinen ja luova osaaminen	MAY3, MAA3, MAA4, MAA5, MAA10, MAA11, MAA16, MAB3, MAB4, MAB8, MAB10
yhteiskunnallinen osaaminen	MAA6, MAA9, MAA13+MAA14, MAA15, MAB6, MAB7
eettisyys ja ympäristöosaaminen	MAA8, MAA12, MAB5, MAB6, MAB9
globaali- ja kulttuuriosaaminen	MAA8, MAA12, MAB5, MAB9

Matematiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita

- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan sekä ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää, ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Arvioinnilla opiskelijaa autetaan kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	**Lyhyen oppimäärän moduuli**
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.
Niille pitkän matematiikan opinnoille, joille ei löydy yllä olevasta taulukosta vastinparia lyhyeen vaihdettaessa merkitään opiskelijalle opintojakso nimellä “Pitkän matematiikan korvattu opintojakso”. Opintojakson sisällöt ja tavoitteet ovat sen mukaisia kuin korvattavan pitkän oppimäärän opintojakson opetussuunnitelmassa on määritelty.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.
Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Korvattaessa moduuli MAA2 moduulilla MAB2 opiskelijalta edellytetään lisäsuoritus seuraaviin sisältöihin
- polynomiepäyhtälö
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)

- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Korvattaessa moduuli MAA6 moduulilla MAB8 opiskelijalta edellytetään lisäsuoritus seuraaviin sisältöihin
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Tällaisessa tapauksessa pitkän oppimäärän opiskelijalle lyhyen matematiikan opinnot kirjataan pitkän oppimäärän mukaisiksi muiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Tällaisessa tapauksessa lyhyen oppimäärän opiskelijalle pitkän matematiikan opinnot kirjataan lyhyen oppimäärän mukaisiksi muiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Vastaavuudet opsiin 2016

Ops 2016	**Ops2021**
Luvut ja lukujonot (16MAY1)	Luvut ja yhtälöt (MAY1) (*)
Matematiikan varikkokurssi (16MAY2)	Matematiikan varikko (MAY2)
Sähköistyvä matematiikka (16MAY3)	Sähköistyvä matematiikka (MAY3)
Polynomifunktiot ja -yhtälöt (16MAA2)	Funktiot ja yhtälöt 1 (MAA2) (*)
Geometria (16MAA3)	Geometria (MAA3)
Vektorit (16MAA4)	Analyyttinen geometria ja vektorit (MAA4) (*)
Analyyttinen geometria (16MAA5)	Analyyttinen geometria ja vektorit (MAA4) (*)
Derivaatta (16MAA6)	Derivaatta (MAA6)
Trigonometriset funktiot (16MAA7)	Funktiot ja yhtälöt 2 (MAA5) (*)
Juuri- ja logaritmifunktiot (16MAA8)	Funktiot ja yhtälöt 2 (MAA5) (*)
Integraalilaskenta (16MAA9)	Integraalilaskenta (MAA7)
Todennäköisyys ja tilastot (16MAA10)	Tilastot ja todennäköisyys (MAA8) (*)
Lukuteoria ja todistaminen (16MAA11)	Algoritmit ja lukuteoria (MAA11) (*)
Algoritmit matematiikassa (16MAA12)	Algoritmit ja lukuteoria (MAA11) (*)
Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (16MAA13)	Analyysi ja jatkuva jakauma (MAA12) (*)
Kertauskurssi 1&2 (16MAA14)	Kertaus 1 (MAA13) ja Kertaus 2 (MAA14)
Kertauskurssi MAA (16MAA15)	Abin matematiikka pitkä (MAA15)
Kompleksiluvut ja funktioteoria (16MAA16)	-
17. Matriisilaskenta ja vektorianalyysi (16MAA17)	-

BM – Business Math (16MAA18)	-
Todistaminen ja perustelut matematiikassa (16MAA19)	-
Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)	Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)
Geometria (MAB3)	Geometria (MAB3)
Matemaattisia malleja (MAB4)	Matemaattisia malleja (MAB4)
Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)	Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)
Talousmatematiikka (MAB6)	Talousmatematiikan alkeet (MAB6), Talousmatematiikka (MAB7) (*)
Matemaattinen analyysi (MAB7)	Matemaattinen analyysi (MAB8)
Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)	Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (MAB9)
Kertauskurssi MAB (MAB9)	Abin matematiikka lyhyt (MAB10)

(*) Täydellinen vastaavuus edellyttää opiskelijakohtaista lisäsuoritetta, joka riippuu korvaussuunnasta.

Työelämäyhteistyön toteutuminen
Matematiikassa pyritään yhteistyöhön esimerkiksi lähialueen toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyötä voidaan toteuttaa vierailujen, tietoverkkojen tai vierailijoiden avulla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen
Korkeakouluyhteistyötä tehdään Tampereen yliopiston ja mahdollisesti muiden toimijoiden kanssa. Ainakin osa yhteistyöstä toteutetaan tietoverkkojen avulla. Korkeakouluyhteistyössä voidaan hyödyntää opetusharjoittelijoiden kontakteja.

6.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Pakolliset opinnot

Opintojakso: MAY01 Luvut ja yhtälöt (2 op)
MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaa potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet

- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt
- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen.
Kehitetään opiskelijan kykyä suunnitella ajankäyttöään ja arvioida omia voimavarojaan. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jotta opiskelija omaksuisi matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MAY02 Matematiikan varikko (2 op)
MAY2 Matematiikan varikko (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija saa
- ohjattua lisätukea matematiikan opintoihin
- tukea opintojakson itsenäiseen suoritukseen
- tukea matematiikan oppimäärän vaihdossa
- mahdollisuuden lisänäytöillä korottaa hylättyä arvosanaa.

Keskeiset sisällöt
- pitkän ja lyhyen oppimäärän valtakunnallisten opintojaksojen sisällöt
- opettajan ja opiskelijan yhteisesti arvioimat tukitarpeet yksilöllistävät sisällöt

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen
Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu (S) tai hylätty (H). Arvioinnin perustana ovat opiskelijan aktiivinen työskentely ja jatkuva näyttö.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan hajautetusti opintovuoden tai useamman opintovuoden aikana.

Opintojakso: MAY03 Sähköinen matematiikka (2 op)
MAY3 Sähköinen matematiikka (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kehittyy matemaattisten ohjelmistojen käytössä
- rohkaistuu kokeilemaan ja testaamaan ajatuksiaan ohjelmistoilla
- kehittää kykyään valita sopiva ohjelma erilaisiin tehtäviin ja niiden osiin
- oppii koostamaan ratkaisunsa eri ohjelmistoilla tehdyistä osista
- kehittää loogista ajattelukykyään ja ongelmanratkaisutaitojaan

Keskeiset sisällöt
- Seuraavat sisällöt yo-kokeessa käytettävissä olevalla ohjelmistolla
    - symbolinen laskenta
    - ei-symbolinen laskenta
    - matemaattisen tekstin kirjoittaminen yo-kokeen A-osassa.
    - hahmotelmien piirtäminen
    - kuvaajien piirtäminen
    - kaavioiden laatiminen
    - taulukkolaskenta
    - ratkaisun koostaminen
    - aineistojen hyödyntäminen
    - Sähköisen taulukkokirjan hyödyntäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojen aikana harjoitellaan erilaisia tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoja sähköisessä ympäristössä. Samalla paneudutaan matematiikan kannalta olennaisiin monilukutaidon osa-alueisiin (esim. sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen). Opintojakson aikana opiskelijan kyky arvioida matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja kehittyy. Opinnoissa harjoitellaan matemaattisten ongelmien ratkaisujen tuottamista luovasti sopivia ohjelmistoja käyttäen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu (S) tai hylätty (H). Opintojaksosta on toiminnallinen ja arvioinnin perustana ovat suoritetut tehtävät, palautetut tehtävät, mahdolliset harjoituskokeet sekä erityisesti monipuolinen ja innovatiivinen ote opintojakson aihepiirin käsittelyyn ja tutkimiseen.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojaksosta *on hyvä suorittaa toisen tai kolmannen opintovuoden aikana, kun opiskelija* haluaa kehittää

valmiuksia ymmärtää ja käsitellä matematiikan lukiotasoisia tehtäviä ja sovelluksia sähköisessä ympäristössä.

6.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Pakolliset opinnot

Opintojakso: MAA02 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)
MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Vuorovaikutusosaaminen
Opetustilanteisiin pyritään luomaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteitaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun esille tuomiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA03 Geometria (2 op)
MAA3 Geometria (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan matemaattisia ongelmia rohkeasti opiskelijalle uusilla matemaattisilla opeilla ja ohjelmistoilla. Luovuutta pyritään edistämään ohjelmistojen käytössä ja mallikuvien laadinnassa. Opiskelijan kykyä soveltaa matemaattisia tietojaan ja taitojaan eri tieteiden ongelmiin kehitetään.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA04 Analyyttinen geometria ja vektorit (3 op)

MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit (3 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö

- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan eri matematiikan menetelmiä. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan matematiikan ja muiden oppiaineiden välisiä yhteyksiä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA05 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)
MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
  $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
  - osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
  - tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
  - osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia monipuolisesti, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Samalla kehittyy opiskelijan kyky valita sopivia matemaattisia menetelmiä ja ohjelmistoja eri tieteen alojen ongelmien ratkaisemiseen.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA06 Derivaatta (3 op)

MAA6 Derivaatta (3 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä. Opiskeluun pyritään luomaan yritteliäisyyttä tukeva ilmapiiri, joka antaa vapauksia, kannustaa vastuunottoon ja palkitsee yrittämisestä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA07 Integraalilaskenta (2 op)

MAA7 Integraalilaskenta (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä

- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Yhdessä työskentelyllä vahvistetaan vuorovaikutusosaamista. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun esille tuomiseen sekä yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen. Ohjelmistojen opiskelussa korostetaan opiskelijoiden välistä yhteistyötä ja tiedon jakoa.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA08 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)
MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys

- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Eettisyys ja ympäristöosaaminen, Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opinnoissa opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastoinnin ja matemaattisen päättelyn avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia. Opintojaksolla pohditaan myös matematiikkaa osana kulttuuria.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA9 Talousmatematiikka (1 op)
MAA9 Talousmatematiikka (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen, Hyvinvointiosaaminen.
Opintojakson opiskelussa hyvinvointiosaaminen vahvistuu opiskelijan kartuttaessa oman taloudenhallinnan taitoja, lisäksi opinnot ohjaavat opiskelijaa pohtimaan myös omaa työuraansa. Yhteiskuntaosaamista kehitetään perehtymällä esimerkiksi verotukseen ja talouskasvuun.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MAA10 3D-geometria (2 op)

MAA10 3D-geometria (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa yhdistelemään erilaisia matemaattisia tietojaan ja taitojaan sekä käyttämään ohjelmistoja monipuolisesti sekä tilanteen hahmottamisessa että ongelman ratkaisemisessa. Opintojaksolla tuodaan esiin mahdollisuuksia matematiikan hyödyntämisestä eri tieteen aloilla. Opintojaksolla kehittyy opiskelijan kyky valita sopivia matemaattisia menetelmiä ja ohjelmistoja eri tieteen alojen ongelmien ratkaisemiseen.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii toteuttamaan yksinkertaisia algoritmeja ohjelmoimalla
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta.

Keskeiset sisällöt

- algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeeriseen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi

- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojakson aihepiiriä lähestytään myös ohjelmoinnin keinoin. Ohjelmointi lisää opiskelijan keinoja lähestyä monipuolisesti eri tieteenalojen ongelmia.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Eettisyys ja ympäristöosaaminen, Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opinnoissa opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastoinnin ja matemaattisen päättelyn avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia. Opintojaksolla pohditaan myös matematiikkaa osana kulttuuria.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MAA13 Kertaus 1 (1 op)

MAA13. Kertaus 1 (1 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen taitoja
- syventää käsitystä erilaisten funktioiden kuvaajista
- harjaantuu ratkaisemaan geometrisia ongelmia
- syventää ymmärrystä pistejoukkokäsitteestä
- tutkii vektoreiden avulla kaksiulotteisissa tapauksissa
- vahvistaa taitojaan käyttää sähköisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- saa lisää kokemuksia taulukkokirjan hyödyntämisestä matematiikassa
- harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisesti ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- yhtälö, funktio ja funktion nollakohta
- sini- ja kosinilause
- pistejoukko
- matemaattisen ratkaisun perustelut
- vektorit tasossa

Opintojakso suositellaan opiskeltavaksi ensimmäisen opintovuoden lopulla.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä. Opiskeluun pyritään luomaan yritteliäisyyttä tukeva ilmapiiri, joka antaa vapauksia, kannustaa vastuunottoon ja palkitsee yrittämisestä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu (S) tai hylätty (H). Arvioinnin perustana ovat työskentelyn aktiivisuus ja jatkuva näyttö.

Opintojakso: MAA14 Kertaus 2 (1 op)

MAA14. Kertaus 2 (1 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen taitoja
- syventää käsitystä erilaisten funktioiden kuvaajista
- syventää ymmärrystä ja taitoaan tutkia funktioita derivaatan avulla
- tutkii juuri-, eksponentti-, logaritmi- ja trigonometrisia funktioita
- kertaa integraalilaskennan perusteita
- vahvistaa taitojaan käyttää sähköisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisussa

- harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisesti ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt
- yhtälö, funktio ja funktion nollakohta
- matemaattisen ratkaisun perustelut
- funktion derivaatta
- funktion kulku ja ääriarvot
- Integraalifunktio

Opintojakso suositellaan opiskeltavaksi toisen opintovuoden lopulla.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä. Opiskeluun pyritään luomaan yritteliäisyyttä tukeva ilmapiiri, joka antaa vapauksia, kannustaa vastuunottoon ja palkitsee yrittämisestä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu (S) tai hylätty (H). Arvioinnin perustana ovat työskentelyn aktiivisuus ja jatkuva näyttö.

Opintojakso: MAA15. Abin matematiikka pitkä (2 op)

MAA15. Abin matematiikka pitkä (2 op)
Tavoitteet
Tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa lukiomatematiikan keskeisimmät aihealueet
- vahvistaa matematiikan taitoja oppimäärän kaikilla osa-alueilla
- harjoittelee esittämään ratkaisuja täsmällisesti perustellen
- tutustuu ylioppilaskirjoitusten matematiikan kokeiden tehtäviin
- muodostaa itselleen realistisen käsityksen omista matemaattisista taidoistaan
- vahvistaa taitoaan käyttää matemaattisia ohjelmistoja
- harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt
- yhtälö, funktio ja funktion nollakohta
- taso- ja avaruusgeometria
- analyyttinen geometria
- vektorigeometria
- derivaatta ja funktion kulun tutkiminen
- trigonometria
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktiot
- integraalilaskenta
- lukujonot ja summat
- tilastotiede ja todennäköisyyslaskenta
- matematiikan sovellukset

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä. Opiskeluun pyritään luomaan yritteliäisyyttä tukeva ilmapiiri, joka antaa vapauksia, kannustaa vastuunottoon ja palkitsee yrittämisestä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAA16 Keksi, kokeile, oivalla (2 op)

MAA16 Keksi, kokeile, oivalla (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kehittää luovuuttaan tehtävien ratkaisemisessa
- kehittää pitkäjänteisyyttään matemaattisessa työskentelyssään
- rohkaistuu kokeilemaan erilaisia matemaattisten ongelmien ratkaisumenetelmiä
- harjaantuu käyttämään matemaattisia ohjelmistoja monipuolisesti
- saa lisäharjoitusta vaativien lukiotasoisten matematiikan tehtävien ratkaisemisesta
- syventää pakollisten matematiikan opintojaksojen osaamista

Keskeiset sisällöt
- pakollisten pitkän matematiikan opintojaksojen vaativimmat tehtävät
- dynaamisen geometrian ohjelmiston käyttäminen matemaattisen ongelman hahmottamiseksi ja ratkaisemiseksi
- symbolisen laskennan ohjelmiston käyttäminen matemaattisen ongelman hahmottamiseksi ja ratkaisemiseksi
- taulukkolaskennan monipuolinen käyttö ongelman ratkaisussa
- ohjelmointi matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- apukuvaajien ja hahmotelmien laatiminen

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu (S) tai hylätty (H). Arvioinnin perustana ovat työskentelyn aktiivisuus ja jatkuva näyttö.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa yhdistelemään erilaisia matemaattisia tietojaan ja taitojaan sekä käyttämään ohjelmistoja monipuolisesti sekä tilanteen hahmottamisessa että ongelman ratkaisemisessa. Opintojaksolla tuodaan esiin mahdollisuuksia matematiikan hyödyntämisestä eri tieteen aloilla. Opintojaksolla kehittyy opiskelijan kyky valita sopivia matemaattisia menetelmiä ja ohjelmistoja eri tieteen alojen ongelmien ratkaisemiseen.

Opintojakso: MAA17 Kompleksiluvut ja matriisilaskennan alkeet (2 op)

MAA17 Kompleksiluvut ja matriisilaskennan alkeet (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- Perehtyy kompleksilukujen algebraan ja peruslaskutoimituksiin
- Tutkii kompleksisia yhtälöitä ja funktioita
- Perehtyy matriisin käsitteeseen ja matriisien laskusääntöihin
- Tutustuu matriisilaskennan sovelluksiin

Keskeiset sisällöt
- *Imagääriyksikkö i*
- *Kompleksilukujen peruslaskutoimitukset*
- *Napakoordinaattiesitys*
- *Kompleksiset juuret ja potenssit*
- *Matriisien laskusäännöt*
- *Käänteismatriisi*
- *Lineaarinen yhtälöryhmä*
- *sovelluksia*

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Syvennetään opiskelijan matematiikan ymmärrystä ja kehitetään opiskelijan matemaattista ajattelukykyä. Opintojaksolla rohkaistaan opiskelijaa yhdistelemään erilaisia matemaattisia tietojaan ja taitojaan sekä käyttämään ohjelmistoja monipuolisesti sekä tilanteen hahmottamisessa että ongelman ratkaisemisessa. Opintojaksolla tuodaan esiin mahdollisuuksia matematiikan hyödyntämisestä eri tieteen aloilla.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

6.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Pakolliset opinnot

Opintojakso: MAB02 Lausekkeet ja yhtälöt (2op)
MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostamaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa

- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteisiin pyritään luomaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteitaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun esille tuomiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB03 Geometria (2 op)

MAB3 Geometria (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan matemaattisia ongelmia rohkeasti opiskelijalle uusilla matemaattisilla opeilla ja ohjelmistoilla. Luovuutta pyritään edistämään ohjelmistojen käytössä ja mallikuvien laadinnassa. Opiskelijan kykyä soveltaa matemaattisia tietojaan ja taitojaan eri tieteiden ongelmiin kehitetään.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB04 Matemaattisia malleja (2 op)

MAB4 Matemaattisia malleja (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan eri matematiikan menetelmiä. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan matematiikan ja muiden oppiaineiden välisiä yhteyksiä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB05 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto

- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Eettisyys ja ympäristöosaaminen, Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opinnoissa opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastoinnin ja matemaattisen päättelyn avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia. Opintojaksolla pohditaan myös matematiikkaa osana kulttuuria.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB06 Talousmatematiikan alkeet (1 op)
MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt
- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- Valuutat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen ja Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Opinnot ohjaavat opiskelijaa pohtimaan omaa työuraansa ja taloudenhoitoaan. Yhteiskunnallista osaamista kehitetään esimerkiksi arkielämään liittyvillä laskuilla. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä. Opiskeluun pyritään luomaan yritteliäisyyttä tukeva ilmapiiri, joka antaa vapauksia, kannustaa vastuunottoon ja palkitsee yrittämisestä. Opiskelija pohtii
oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusteita mm verotuksen näkökulmasta.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB7 Talouden maailma (1 op)

MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen ja hyvinvointiosaaminen.

Opintojakson Talouden maailma opiskelussa hyvinvointiosaaminen vahvistuu opiskelijan kartuttaessa oman taloudenhallinnan taitoja, lisäksi opinnot ohjaavat opiskelijaa pohtimaan myös omaa työuraansa. Yhteiskuntaosaamista kehitetään perehtymällä esimerkiksi verotukseen ja talouskasvuun.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)

MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan eri matematiikan menetelmiä. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan matematiikan ja muiden oppiaineiden välisiä yhteyksiä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: MAB09 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)
MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt
- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Eettisyys ja ympäristöosaaminen, Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opinnoissa opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastoinnin ja matemaattisen päättelyn avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia. Opintojaksossa pohditaan myös matematiikkaa osana kulttuuria.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun jatkuvaan osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MAB10 Abin matematiikka lyhyt (2 op)
MAB10 Abin matematiikka lyhyt (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa lukiomatematiikan lyhyen oppimäärän pakollisten opintojaksojen keskeiset sisällöt
- vahvistaa ja syventää matematiikan taitojaan oppimäärän eri osa-alueilla
- tutustuu aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitusten matematiikan kokeiden tehtäviin
- Osaa valita ja käyttää teknisiä apuvälineitä sähköisten aineistojen käsittelyyn sekä tutkimiseen.

Keskeiset sisällöt

- matematiikan yhteisen oppimäärän (MAY1) sekä lyhyen oppimäärän (MAB2-MAB7) pakollisten moduulien keskeiset sisällöt
- aikaisempien vuosien ylioppilaskokeiden tehtäviin tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen sekä Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa yhdistelemään erilaisia matemaattisia tietojaan ja taitojaan sekä käyttämään ohjelmistoja monipuolisesti sekä tilanteen hahmottamisessa että ongelman ratkaisemisessa. Moduulissa kehittyy opiskelijan kyky valita sopivia matemaattisia menetelmiä ja ohjelmistoja eri tieteen alojen ongelmien ratkaisemiseen. Opiskelijaa ohjataan entistä paremmin aikatauluttamaan omaa matematiikan opiskeluaan ja tehostamaan näin omaa oppimistaan.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4-10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

6.7 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun

edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista.** Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen	BI4, BI5, BI7, BI8, BI10, BI11, BI12
Vuorovaikutusosaaminen	BI1, BI8, BI9, BI12
Hyvinvointiosaaminen	BI5, BI6, BI11, BI12
Yhteiskunnallinen osaaminen	BI2+BI3, BI6
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	BI2+BI3, BI6
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	BI2+BI3

Biologian opetuksen yleiset tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen,

vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio

Biologialle on ominaista tutkimuksellisuus. Lukiotasolla harvoin kyetään tekemään laajoja tutkimuksia, joten biologian opintojaksokuvauksissa käytetään käsitettä kokeellinen työskentely. Kokeellisen työskentelyn taitoja harjoitellaan vaiheittain eri opintojaksoissa. Tutkimuksen teon vaiheet on jaettu eri opintojaksoihin siten, että opintojaksossa 1 perehdytään tieteellisen tutkimuksen etenemiseen yleisesti, kuten havaintoihin, tutkimuskysymyksiin ja hypoteesien muodostamiseen.
Myöhemmissä opintojaksoissa keskitytään kokeelliseen työskentelyyn ja tulosten mallintamiseen ja tulkintaan. Tällöin on hyvä harjoitella taulukkoaineiston käsittelyä tuottamalla esimerkiksi diagrammeja. Tavoitteena on, että biologian opintojen loppuvaiheessa opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat itse pienimuotoisia kokeellisia töitä tai tutkimuksia. Keskeistä on tutkimuksen periaatteiden oivaltaminen sekä aktivoivat ja vuorovaikutukselliset työ- ja toimintatavat, jotka innostavat biologian opiskeluun.

Kokeelliset työt ja tutkimukset sekä maastoretket auttavat syventämään kiinnostusta biologiaa kohtaan. Tutkimukseen tutustumista voidaan tehdä esimerkiksi yritys- ja korkeakouluvierailujen kautta, sekä virtuaalisilla ja lisätyn todellisuuden sovelluksilla. Kiinnostus biologiaan lisääntyy, kun biologialle ominaisia ilmiöitä tarkastellaan lajiesimerkkien kautta.

Biologian opetuksessa on keskeistä kiinnittää huomiota myös biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Tämä motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin. Biologiassa käsitellään myös ajankohtaisia ympäristöongelmia sekä eettisiä kysymyksiä. Tärkeää on luoda rakentavaa ja avointa tietopohjaa eettisyyttä vaativille pohdinnoille sekä toisaalta painottaa positiivisia kehityssuuntia ympäristöongelmien edessä. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa joko yhteisten sisältöjen, tavoitteiden tai laaja-alaisen osaamisen kautta. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa, terveystiedossa ja kielissä kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Esimerkiksi aineiden kiertoon ja energian virtaamiseen liittyvät teemat BI2- moduulissa liittyvät FY1- ja FY2- moduuleihin. Ilmastonmuutos tulee esille kaikissa luonnontieteellisissä oppiaineissa (muun muassa BI3-, FY2- ja GE1-moduuleissa) ja vähintäänkin laaja-alaisten tavoitteiden kautta kaikissa oppiaineissa.

Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Itse- ja vertaisarviointi ovat osa opintojakson arviointia etenkin pakollisissa opintojaksoissa B1-BI3.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Tutustumme muun muassa dokumenttien, vierailujen ja vierailijoiden kautta eri biologian alojen ammattilaisten työnkuvaan niin pakollisilla kuin valinnaisilla kursseilla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Perehdymme pakollisten opintojen aikana biologian ja sitä soveltavien tieteenalojen jatko-opintomahdollisuuksiin kotimaassa. Valtakunnallisilla ja koulukohtaisilla kursseilla pääsemme tutustumaan opintoihin muun muassa Tampereen yliopiston eri tiedekunnissa niin vierailujen kuin laborointi- ja mikroskopointiharjoitusten muodossa.

Vastaavuustaulukko LOPS16 – LOPS21

LOPS16	LOPS21
BI1	BI1
BI2	BI2 + BI3
BI3	BI4
BI4	BI5
BI5	BI6
BI6	BI7
BI7	BI8
BI8	BI9
BI9	BI10
BI10	BI11
BI11	BI12

Pakolliset opinnot

Opintojakso: BI1 Elämä ja evoluutio (2 op)
BI1 Elämä ja evoluutio (2 op)

Opintojaksossa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Lisäksi tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet

- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta
- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Laaja-alainen osaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

Arviointi
- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös vuorovaikutusosaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

Opintojakso: Ekologia ja ympäristö (2 op)
BI2 Ekologian perusteet (1 op)

Moduulissa tarkastellaan ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta ja se muodostaa yhteisen opintojakson *Ekologia ja ympäristö* moduulin BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin kanssa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet
- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus
- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Opintojakson Ekologia ja ympäristö BI2 + BI3 moduulissa BI2:

Laaja-alainen osaaminen

- eettisyys ja ympäristöosaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös eettisyys ja ympäristöosaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin (1 op)

Moduulin keskeisinä teemoina ovat ympäristöongelmat Suomessa ja muualla maailmassa. Moduulissa tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa. Moduuli muodostaa yhteisen opintojakson *Ekologia ja ympäristö* moduulin BI2 Ekologian perusteet kanssa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Opintojakson Ekologia ja ympäristö BI2 + BI3 moduulissa BI3:

Laaja-alainen osaaminen

- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös eettisyys ja ympäristöosaaminen, yhteiskunnallinen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: BI4 Solu ja perinnöllisyys (2 op) sMed
BI4 Solu ja perinnöllisyys (2 op)

Opintojaksossa tarkastellaan tumallisen solun rakennetta, toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Solujen toimintoja havainnollistetaan kokeellisella työskentelyllä.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Tumallisen solun rakenne ja toiminta
- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolu
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen
- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet
- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta

Laaja-alainen osaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

Opintojakso: BI5 Ihmisen biologia (2 op) sMed
BI5 Ihmisen biologia (2 op)

Opintojaksossa perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot ja lisääntyminen. Opintojaksossa tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Solu, kudos, elin
- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely
- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta
- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden eritys

Liikkuminen
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön
- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Laaja-alainen osaaminen
- hyvinvointiosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi
- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös hyvinvointiosaaminen ja monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

Opintojakso: BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (2 op) sMed
BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen sovellusten kehittämisessä niin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa kuin luonnonvarojen kestävän kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geenitekniikan ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Opintojaksossa esitellään uusimpia biotekniikan sovelluksia nopeasti kehittyvällä alalla.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Mikrobit
- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla
- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Laaja-alainen osaaminen

- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- hyvinvointiosaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös eettisyys ja ympäristöosaaminen, hyvinvointiosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: BI7 Biologian kertausta abeille (2 op)
BI7 Biologian kertausta abeille (2 op)

Opintojakson tarkoituksena on kerrata biologian valtakunnallisten opintojaksojen sisällöt sekä harjoitella perusteltujen ja hyvin jäsenneltyjen vastausten laatimista ylioppilaskokeiden biologian reaalikoetta varten. Opiskelijat myös syventävät joidenkin aiheiden osaamistaan ja perehtyvät biologian tieteenalojen jatko-opintomahdollisuuksiin.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa

- biologian eri osa-alueiden vuorovaikutuksen ja riippuvuuden
- elämän eri tasojen (solun, eliön, populaation, eliöyhteisön, ekosysteemin ja biosfäärin) merkityksen
- kemiallisten prosessien merkityksen elämän eri tasoilla
- informaation siirtymisen elämän eri tasoilla
- monimuotoisuuden merkityksen elämän olemassaololle
- ihmisen riippuvuuden luonnosta ja sen hyvinvoinnista
- ekologian ja ympäristönsuojelun perusteet
- bioteknologian merkityksen ja sen antamat mahdollisuudet, mm. lääketieteen ja lääke- ja elintarviketeollisuuden suhteen
- ihmisen toiminnan vaikutukset muiden eliöiden ja ihmisen elinympäristöön
- ihmisen anatomian ja fysiologian perusteet
- tulkita erilaisia biologisia tutkimuksia kuvaavia diagrammeja ja tuloksia ja osaa tuottaa annetusta tutkimusaineistosta diagrammeja ja taulukoita.

Keskeiset sisällöt

- Opintojaksolla kerrataan kaikki lukion pakolliset ja valtakunnalliset biologian opintojaksot
- Harjoitellaan kirjoittamaan vastauksia erityyppisiin biologian ylioppilaskirjoitusten kysymyksiin
- Opintojaksolla täydennetään opiskelijoiden tietoaukkoja ja täsmennetään biologian käsitteitä.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan asteikolla S = suoritettu, H = hylätty. Suoritusmerkintää varten oppijan tulee suorittaa hyväksytysti opintojakson tehtävät sekä asioiden ymmärtämistä osoittavat formatiiviset ja summatiiviset kokeet. Tehtävissä vaaditaan myös monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakso: BI8 Ekologian maastotutkimuksia (2 op)

BI8 Ekologian maastotutkimuksia (2 op)

Opintojaksolla syvennetään ekologian lainalaisuuksien ymmärtämistä ja opetellaan tekemään biologista tieteellistä tutkimusta. Lisäksi perehdytään lajintuntemukseen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa lähiympäristön yleisimpiä eläin- ja kasvilajeja
- osaa tehdä biologisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman muun muassa muotoilemalla tutkimukselle tutkimuskysymyksen ja hypoteesit
- osaa suorittaa biologista tutkimusta maastossa ja kerätä vertailukelpoista aineistoa tutkimusta varten
- ymmärtää biologisen perustutkimuksen merkityksen soveltavassa tutkimuksessa
- osaa analysoida keräämiään tutkimustuloksia ja verrata tuloksiaan aiempaan tietoon
- osaa kirjoittaa tutkimuksensa eri osiot biologisen tieteellisen tutkimuksen mukaiseen muotoon ja esittää tutkimuksensa muille
- osaa tulkita erilaisia biologisia tutkimuksia kuvaavia diagrammeja ja tuloksia ja tuottaa tutkimusaineistosta diagrammeja ja taulukoita.

Keskeiset sisällöt

- Pirkanmaan yleisimpien eläin-, kasvi- ja sienilajien tuntemus
- Ekologisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman laatiminen ja tutkimuksen toteuttaminen maastossa Helsingin yliopiston Hyytiälän metsäasemalla
- Yhteistyössä oman tiimin kanssa aineiston keruu, tulosten analysointi, ja tutkimuksen esittäminen sekä kirjallisena tuotoksena että suullisesti muille tiimeille.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen sekä kykyyn laatia tutkimussuunnitelma ja suorittaa tutkimus maastossa. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä toimia tiimin aktiivisena jäsenenä, analysoida

tutkimustuloksia sekä esittää ne kirjallisesti ja suullisesti. Näin ollen vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen ovat osa opintojakson arviointia. Opintojaksolla ei ole kirjallista koetta.

Opintojakso: BI9 Biologian laborointeja (2 op) sMed
BI9 Biologian laborointeja (2 op)

Opintojaksolla harjoitellaan biologian eri osa-alueilla tarvittavia laborointimenetelmiä ja tutustutaan etenkin biokemian ja molekyylibiologian tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa biologian olevan myös kokeellista luonnontiedettä
- syventää jo oppimiaan tietoja ja taitoja laboratoriossa tekemiensä havaintojen avulla
- oppii arvioimaan tuloksen luotettavuutta ja analysoimaan oman työskentelyn vaikutusta lopputulokseen
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeistä ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista
- perehtyy nykyaikaisen laboratoriotyöskentelyn luonteeseen ja vaikutuksiin
- oppii jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja, taitoja ja valmiuksia.

Keskeiset sisällöt

- tutkimuskysymyksen ja hypoteesin valinta ja muotoilu
- kokeellisen työskentelyn vaiheet tutkittaessa muun muassa järviveden ominaisuuksia ja veden kulkua kasveissa
- tutkimustulosten havainnollistaminen, pohdinta ja esittäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- vuorovaikutusosaaminen

Arviointi
Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja kykyyn tehdä erilaisia laborointeja ohjeiden mukaan. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä laatia laboroinneista kattavia työselostuksia. Koska opintojakso perustuu laborointityöskentelyyn, arvioidaan myös opiskelijan taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opintojaksosta ei ole kirjallista koetta.

Opintojakso: BI10 Molekyylibioteknologia (2 op) sMed
BI10 Molekyylibioteknologia (2 op)

Opintojakson tarkoituksena on, että opiskelijat tutustuvat käytännön laboroinnein bioteknologian joihinkin työmenetelmiin ja laborointivälineistöön. Opiskelijat saavat käsityksen molekyylibiologian ja bioteknologian ammattialoista.

Opintojakso on tarjolla vuorovuosin Syövän biologia -opintojakson (BI11) kanssa.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu molekyylibioteknologian laborointimenetelmiin, -välineisiin ja -laitteisiin Tampereen yliopiston Lääketieteen ja terveysteknologian tiedekunnan laboratorioissa
- harjaantuu tarkkuuteen proteiini- ja DNA-töissä kuten siirtämällä linnun geenin kolibakteeriin noudattaen yksityiskohtaisia laborointiohjeita
- tutustuu luonnontieteen tutkijan ammattikuvaan
- tutustuu jatko-opintomahdollisuuksiin molekyylibiologian ja bioteknologian alalla.

Keskeiset sisällöt
- geenin rakenteen, erityisesti eksonien ja intronien, rakenteen ja toiminnan kertaaminen
- translaation ja transkription sekä niiden erojen kertaaminen (bakteerien ja aitotumaisten eliöiden välillä)
- linnun avidiiniproteiinia koodaavan geenin siirto kolibakteeriin Lääketieteen ja terveysteknologian tiedekunnan laboratorioissa
- automaattipipetin, PCR:n ja muiden laborointivälineiden käyttö
- työselostuksen laadinta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi
Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kirjoittama laborointien työselostus, paneutuminen työskentelyyn laboratoriossa sekä itsearviointi. Näin ollen monitieteinen ja luova osaaminen on osa opintojakson arviointia. Kirjallista koetta ei pidetä.

Opintojakso: BI11 Syövän biologia (2 op) sMed

BI11 Syövän biologia (2 op)

Opintojaksolla tutustutaan syövän biologiaan, hoitokeinoihin ja tutkimukseen alan asiantuntijan ohjaamana sekä itsenäisesti että muiden opiskelijoiden kanssa yhteistyössä opiskellen.

Opintojakso BI11 on tarjolla vuorovuosin Molekyylibioteknologia-opintojakson (BI10) kanssa.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- selvittää yleisimpien syöpien syntytavat, yleisyyden ja levinneisyysalueet sekä hoitokeinot
- ymmärtää syöpien erityispiirteitä selvittäen tietoja tutkivan oppimisen avulla autenttisista lähteistä, kuten esittämällä kysymyksiä alan huippuasiantuntija professori Anne Kallioniemelle
- harjaantuu tieteellisen tutkielman laatimiseen ja esimerkiksi lähteisiin viittaamiseen tekstissä
- tutustuu syöpätutkimuksiin ja tutkijoiden arkeen opintokäynnillä Tampereen yliopiston Lääketieteen ja terveysteknologian tiedekuntaan.

Keskeiset sisällöt
- syöpien luokittelu ja yleisyys
- syöpien synty ja etäpesäkkeiden muodostuminen
- syövän hoitokeinot
- syöpätutkimukset
- tieteellisen tutkielman laatiminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- monitieteinen ja luova osaaminen
- hyvinvointiosaaminen

Arviointi

Oppisisältöjen hallitseminen ja työskentelyn aktiivisuus arvioidaan itse- ja vertaisarviointina sekä tutkielman osoittaman osaamisen kautta. Tutkielman ja koko opintojakson arvioinnissa huomioidaan myös monitieteinen ja luova osaaminen sekä hyvinvointiosaaminen. Koetta ei pidetä.

Opintojakso: BI12 Ympäristöpsykologia ja ekologia (2 op) sMed

BI12 Ympäristöpsykologia ja ekologia (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ympäristöpsykologian näkökulmaan luonnon elvyttävistä vaikutuksista. Opiskelijat tutkivat luonnon fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia kehoon ja mieleen. Samalla metsä- ja järviluonnon lajisto tulee tutuksi.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ympäristöpsykologian teorioita luonnon ja rakennetun ympäristön fyysisistä ja psyykkisistä vaikutuksista
- osaa mitata ja havainnoida ympäristön aikaansaamia fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia
- ymmärtää psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin vuorovaikutuksen
- osaa parantaa omaa hyvinvointiaan
- tunnistaa lähiluonnon yleisimpiä eliölajeja
- löytää lähiluonnon reitit ja osaa hyödyntää luontoa monipuolisesti
- osaa ohjata muita voimaan paremmin erilaisin luonnossa toteutettavien aktiviteettien avulla.

Keskeiset sisällöt

- luonnon ja rakennetun ympäristön fyysiset ja psyykkiset vaikutukset kehoon ja mieleen eri ympäristöpsykologisten teorioiden näkökulmasta
- ihminen psykofyysisenä kokonaisuutena
- mielen ja kehon tutkiminen
- lähiluonnon eliölajien tunteminen
- luonnossa toteutettavien aktiviteettien ohjaaminen
- *Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa*
- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen, monitieteisyys ja luova osaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Tietopohja ja harjoitukset luonnon monimuotoisuudesta ja luonnon hyvinvointivaikutuksista edistävät kaikkia näitä tavoitteita. Opintojaksolla käytettävät työtavat: pari ja ryhmätyöskentely vahvistavat vuorovaikutusosaamista.

Arviointi
Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen (vuorovaikutusosaaminen), kykyyn laatia tutkimussuunnitelma, asettaa tutkimuksen tutkimuskysymys ja hypoteesit sekä suorittaa tutkimus. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä analysoida tutkimustuloksia sekä esittää ne kirjallisesti ja suullisesti muulle ryhmälle (monitieteinen ja luova osaaminen). Opiskelijoiden toiminta ja tuotokset huomioidaan arvioinnissa siten, että luonnon vaikutuksen ymmärtäminen omaan ja muiden terveyteen (hyvinvointiosaaminen) on arvioinnin keskiössä. Koetta ei pidetä.

Työelämäyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä ekologian ja ympäristöpsykologian asiantuntijoiden tai työpaikkojen kanssa.

Korkeakouluyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden, kuten ympäristöpsykologian yksikön, kanssa.

6.8 Maantiede

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa

kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävissä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen	GE2, GE4, GE5, GE6
Vuorovaikutusosaaminen	GE2, GE5, GE6
Hyvinvointiosaaminen	GE1, GE6
Yhteiskunnallinen osaaminen	GE1, GE3, GE4, GE5, GE6
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	GE1
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	GE3, GE5

Maantieteen opetuksen yleiset tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu
Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio

Maantieteessä keskeistä on sitoa käsiteltävät ilmiöt alueellisiin kontekseihin geomediaa hyödyntäen. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja ja muuta paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä.

Maantieteen opiskelussa on keskeistä kiinnittää huomiota maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Tämä motivoi luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin. Elämyksellisyys ja maiseman havainnointi, alueellisuus ja paikannimistöt sekä ajankohtaisuus ja uutisten kriittinen arviointi ovat muutamia esimerkkejä, jotka toistuvat maantieteen eri opintojaksoissa. Maantieteellisiä ilmiöitä ei tarkastella ainoastaan riskeinä tai ongelmina, sillä usein itse ilmiö on neutraali. Ilmiö voi muuttua ongelmalliseksi ja jopa riskiksi, kun se voimistuu tai heikkenee, esimerkiksi kun vettä on liikaa tai liian vähän.

Maantieteen opintojen myötä opiskelijoiden tiedot ja taidot kumuloituvat niin, että GE4-opintojaksossa opiskelija voi toteuttaa ohjatusti tutkimuksen tai projektin. Siksi on tarkoituksenmukaista, että opintojakso GE4 opiskeltaisiin mahdollisuuksien mukaan maantieteen oppimäärän muiden opintojaksojen jälkeen.

Esimerkkejä maantieteen opintojaksojen tutkimuksellisista tavoitteista:
GE1: ”osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen”
GE2 ja GE3: ”osaa hankkia, analysoida, **tulkita, arvioida** ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla”
GE4: ”osaa **asettaa maantieteellisiä kysymyksiä** ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus”

Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa joko yhteisten sisältöjen, tavoitteiden tai laaja-alaisen osaamisen kautta. Maantieteellinen ymmärrys luo pohjan ilmiöiden moninaiselle ja laaja-alaiselle tarkastelulle. Maantieteen opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, kemiassa, fysiikassa, historiassa, yhteiskuntaopissa ja kielissä kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Esimerkiksi ilmastonmuutosta käsitellään BI3-, FY2-, YH3-, KE6- ja ENA7-moduuleissa, väestönkehitystä ja muuttoliikkeitä HI1- ja YH1-moduuleissa.

Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Itse- ja vertaisarviointi ovat osa opintojakson arviointia etenkin opintojaksossa GE2.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa: Tutustumme muun muassa dokumenttien, vierailujen ja vierailijoiden kautta eri maantieteen alojen ammattilaisten työnkuvaan niin pakollisella kuin valinnaisilla kursseilla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa: Perehdymme valinnaisten opintojen aikana maantieteen ja sitä soveltavien tieteenalojen jatko-opintomahdollisuuksiin kotimaassa. Teemme yhteistyötä Tampereen yliopiston Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskuksen (TAPRI) kanssa muun muassa vierailujen muodossa.

Vastaavuustaulukko LOPS16 – LOPS21

LOPS16	LOPS21
GE1	GE1
GE2	GE2
GE3	GE3
GE4	GE4
GE5	GE5
GE6	GE6

Pakolliset opinnot

Opintojakso: GE1 Maailma muutoksessa (2 op)
GE1 Maailma muutoksessa (2 op)

Opintojakso perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Opintojakson aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Opintojakso käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä sekä varautua ja sopeutua muutoksiin.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia ja osaa käyttää niitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana
- ympäristön ja maailman tarkastelu maantieteessä
- maantieteen hyödyntäminen työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja
- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia
- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Laaja-alainen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- hyvinvointiosaaminen

Arviointi
- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös eettisyys ja ympäristöosaaminen, hyvinvointiosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana uutistehtävän arviointia.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: GE2 Sininen planeetta (2 op)
GE2 Sininen planeetta (2 op)

Opintojaksossa tarkastellaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä

- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Luonnonmaantieteellinen ajattelu
- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä
- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä
- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Maannokset ja kasvillisuusalueet

Laaja-alainen osaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen

Arviointi
- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Pari- ja tiimityöskentelyssä osoitettu vuorovaikutusosaaminen on osa opintojakson arviointia. Myös monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana aluetutkielman arviointia.

Opintojakso: GE3 Yhteinen maailma (2 op)
GE3 Yhteinen maailma (2 op)

Opintojaksossa tarkastellaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta ja vuorovaikutusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta sekä ihmistoiminnan vastuullisuus ja ympäristön hyvinvointi. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Laaja-alainen osaaminen

- yhteiskunnallinen osaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös yhteiskunnallinen ja globaali- ja kulttuuriosaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana aluetutkielman arviointia.

Opintojakso: GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (2 op)
GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (2 op)

Opintojakso perehdyttää aiemmissa opintojaksoissa hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia ovat aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet sekä geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla

- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- Tutkielman tai projektin näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen. Keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta. Tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä.

Laaja-alainen osaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Arvioinnissa huomioidaan paitsi oppimista osoittavat formatiiviset ja summatiiviset tuotokset, myös oppijan aktiivisuus. Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös monitieteinen ja luova osaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana aluetutkielman tai vaikuttamisprojektin arviointia.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: GE5 Kehitysmaamaantiede (2 op)
GE5 Kehitysmaamaantiede (2 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia ymmärtämään alueiden kehittyneisyyseroja ja mitä käsite kehittyneisyys voi tarkoittaa ja miten sitä voidaan ihmismaantieteessä mitata. Keskiössä on kestävän kehityksen eri osa-alueiden merkityksen ymmärtäminen ja kansallisten sekä kansainvälisten toimien merkityksen oivaltaminen alueiden kehittyneisyyserojen kaventumisessa. Ekososiaalinen sivistys on opintojakson kantava teema.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa

- käyttää maantieteellisiä käsitteitä
- soveltaa valtakunnallisten opintojaksojen tietoja ja taitoja
- pohtia alueiden kehittyneisyyseroja ja monisyisiä ongelmia ekososiaalisen sivistyksen näkökulmasta
- suhtautua kriittisesti median antamaan mielikuvaan kehittyvistä maista eli kehitysmaista
- ottaa perustellen kantaa ajankohtaisiin uutisiin alueiden kehittyneisyyseroista.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvien maiden alueellinen sijainti maapallolla

- alueellisten kehittyneisyyserojen syyt maailmanlaajuisesti sekä alueellisesti
- historiallisten prosessien merkitys kehittyneisyyserojen muodostumisessa
- globaalin talouden merkitys kehittyneisyyserojen muodostumisessa

Kehittyvien maiden ongelmia

- luonnonolosuhteiden vaikutus elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksiin

- ympäristöongelmat kehittyneisyyserojen kärjistäjinä
- sosiaaliset konfliktit
- ihmisoikeusloukkaukset, mm. lasten ja naisten asema kehittyvissä maissa sekä
- pakolaisuus

Kestävä kehitys
- kestävän kehityksen toteutuminen eri alueilla globaalista näkökulmasta
- kestävän kehityksen merkitys kehittyneisyyserojen kaventamisessa

Kehitysyhteistyö ja kehityspolitiikka
- Suomen kehitysyhteistyö
- EU:n kehitysyhteistyö
- YK:n kehitystavoitteet
- kehityspolitiikan suuntaviivoja Suomessa ja maailmalla
- kehittyvien maiden rooli kansainvälisessä päätöksenteossa
- kehittyneisyyserojen mittaaminen ja vertailu

Media ja mielikuvat
- kehittyneisyyserojen kuvaaminen mediassa
- opiskelijoiden mielikuvat kehittyvistä maista

Laaja-alainen osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

Arviointi
- Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Yhteiskunnallinen, monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana tutkielman arviointia. Vuorovaikutusosaaminen tulee esiin läpi opintojakson tehtävissä pari- ja tiimitöissä sekä tutkielman työstämisessä ja esittelyssä. Ei kirjallista koetta.

Opintojakso: GE6 Kaupunkimaantiede (2 op)
GE6 Kaupunkimaantiede (2 op)

Opintojaksossa perehdytään kaupunkien rakenteeseen, syntyyn ja toimintaan ihmis- ja aluemaantieteen näkökulmasta ja opitaan aluesuunnittelun käytännön toimia. Opiskelija saa valita tutkimuskohteekseen kaupungin, jossa on käynyt tai josta on muuten kiinnostunut ja selvittää sen nykyisen rakenteen ja rakenteen muuttumisen ajan myötä. Vaihtoehtona on perehtyä Tampereen kaupunkisuunnitteluun ja rakennushankkeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus toteuttaa kaupunkisuunnittelua poikkitieteellisesti perehtyen historiaan, yhteiskuntaoppiin, arkkitehtuuriin tai kuvataiteeseen.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää kaupunkimaantieteen osana aluetiedettä, jossa tutkimuskohtia ovat tila ja ihmistoiminnan yhteiskunnallinen tilallisuus (sosiospatiaalisuus)

- hahmottaa kaupunkien eri rakennemallit ja osaa päätellä kartta-aineistoista, miten eri toiminnot sijoittuvat eri kaupunkimalleissa ja miten kaupunkirakenteet ovat ajan myötä mahdollisesti sulautuneet toisiinsa
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteen sekä historian vaikutukset kaupunkien sijoittumiseen
- ymmärtää eri toimijoiden vaikutusmahdollisuudet kaavoitusprosessiin
- oivaltaa arkkitehtuurin merkityksen kaupunkisuunnittelulle
- ymmärtää kestävän kaupungin paikallisen, alueellisen ja globaalin merkityksen sekä osaa visioida tulevaisuuden kaupunkien piirteitä
- osaa suunnitella jatko-opintojaan maantieteen alalla.

Keskeiset sisällöt

- kaupunkien rakennemallit
- kaupunkisuunnittelu osana aluesuunnittelua ja kaavoitusprosessia
- kaupunkirakenteessa tapahtuvat muutokset, kaupunkimuutoksen taustalla olevat toimijat ja ristiriidat
- kaupunkiympäristön kokeminen ja kaupunkiluonto sekä näiden yhteydet kaupunkipolitiikkaan ja kaupunkisuunnitteluun
- tilallisuus arkkitehtuurin näkökulmasta
- jatko-opintomahdollisuudet kaupunkimaantieteen alalla.

Laaja-alainen osaaminen

- yhteiskunnallinen osaaminen
- hyvinvointiosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

Arviointi

- Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Kaupunkitilojen suunnittelu ja kaupunkisuunnitteluun perehtyminen vahvistavat hyvinvointiosaamista. Hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen sekä monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opintojakson arvioinnissa muun muassa osana tutkielman arviointia. Vuorovaikutusosaaminen tulee esiin läpi opintojakson tehtävissä pari- ja tiimitöissä sekä tutkielman esittelyssä. Ei kirjallista koetta.

6.9 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan

osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**, **globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen	FY02+KE02, FY06, FY07, FY08
Vuorovaikutusosaaminen	FY01+KE01, FY09, FY11+KE10, FY13
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	FY02+KE02, FY03
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	FY08, FY13
Hyvinvointiosaaminen	FY04, FY05, FY06, FY10+KE08

Monitieteinen ja luova osaaminen	FY01+KE01, FY03, FY04, FY09, FY10+KE08, FY11+KE10, FY12+KE09

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksojen vastaavuudet

LOPS 2016	LOPS 2021
FY1	FY01*
FY2	FY03
FY3	FY06
FY4	FY04*
FY5	FY05
FY6	FY07
FY7	FY08
FY8	FY09
FY9	FY10*
FY10	FY13

* Täydellinen vastaavuus edellyttää opiskelijakohtaista lisäsuoritetta.

Työelämäyhteistyön toteutuminen
Fysiikassa pyritään yhteistyöhön esimerkiksi lähialueen toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyötä voidaan toteuttaa vierailujen, tietoverkkojen tai vierailijoiden avulla. Opetukseen voidaan sisällyttää tietoa ammateista, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen
Korkeakouluyhteistyötä tehdään Tampereen yliopiston ja mahdollisesti muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö voi sisältää esimerkiksi asiantuntijaluentoja, vierailuja sekä laboratoriotyöskentelyä. Korkeakouluyhteistyössä voidaan hyödyntää opetusharjoittelijoiden kontakteja. Opintojaksolla FY13 Fysiikan tiedekoulu voidaan mahdollisuuksien mukaan tehdä yhteistyötä Tampereen yliopiston ja Helsingin yliopiston kanssa.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: FY01 + KE01 Minä luonnontieteilijänä (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan ja kemiaan kokeellisina luonnontieteinä
- tutustuu erilaisiin mittauksiin ja työmenetelmiin

- osaa käsitellä tuloksia oppiaineille ominaisilla menetelmillä
- harjaantuu sähköisten oppimisympäristöjen käyttöön

Keskeiset sisällöt

- Moduulien FY01 ja KE01 keskeiset sisällöt

FY01 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

Moduulissa opiskelija saa kuvan fysiikan kokeellisesta luonteesta ja tutustuu kvantitatiiviseen mallintamiseen. Keskeisenä näkökulmana on, miten uutta tietoa rakennetaan tekemällä havaintoja ja kokeita fysiikalle ominaisella tavalla. Moduuli kehittää yhteistyötaitoja ja luo perustaa monitieteiselle ja luovalle osaamiselle.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja putoamiskiihtyvyys.

KE01 Kemia ja minä (1 op)

Moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät

- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisäaineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskeluympäristö kannustaa yhdessä tekemiseen ja oppimiseen. Luonnontieteelliset kokeet ja muut harjoitukset kehittävät opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja harjaantuu työskentelemään yhteistyössä muiden kanssa. Opiskelija rohkaistuu tuomaan omia ajatuksiaan esiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu luonnontieteille ominaisiin tiedonhankinnan ja -kehittämisen tapoihin. Opiskelija harjaantuu erilaisten, fysiikalle ja kemialle ominaisten tekstien tulkintaan ja tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY02 + KE02 Fysiikka, kemia ja kestävä tulevaisuus (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa fysiikan ja kemian merkityksiä yhteiskunnassa
- tutustuu kestävän elämäntavan edistämiseen fysiikan ja kemian näkökulmasta
- saa valmiuksia hahmottaa energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön
- tutustuu veden ja ilman merkitykseen ympäristössä

Keskeiset sisällöt

- Moduulien FY02 ja KE02 keskeiset sisällöt

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Moduulissa perehdytään siihen, miten energiaa tuotetaan, siirretään ja käytetään sekä mitä vaikutuksia näillä toiminnoilla on ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin. Keskeisenä näkökulmana on energian käsitteen ilmeneminen näissä yhteyksissä sekä se, miten energian käsite jäsentää ja täsmentää aiheesta käytävää keskustelua ja siihen liittyviä näkemyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt
- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)
Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämisessä. Moduulissa korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt
- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla kehitetään opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun luonnontieteellisen tiedon perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla annetaan opiskelijalle valmiuksia arvioida omia valintojaan luonnontieteellisen tiedon perusteella.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: FY03 Energia ja lämpö (2 op)

FY3 Energia ja lämpö (2 op)

Moduulissa tutkitaan termodynaamisia systeemejä, energian siirtymistä systeemien välillä ja energian siirtymisen vaikutuksia. Keskeiset sisällöt liittyvät esimerkiksi energiantuotantoon, ilmastonmuutokseen ja rakentamiseen. Moduuli antaa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt
- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: energiantuotanto, rakentaminen ja energia kotona, ilmastonmuutos sekä lämpövoimakone.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: absoluuttisen nollapisteen määrittäminen (ekstrapolointi), veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen ja Boylen lain todentaminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen. Opiskelija kehittää taitojaan arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja. Opintojaksolla tarkastellaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia fysiikan näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla tuodaan esille fysiikan merkitystä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY04 Voima ja liike (2 op)

FY4 Voima ja liike (2 op)

Moduulissa tarkastellaan tasaista ja muuttuvaa liikettä. Moduulissa perehdytään voimaan olennaisena kappaleiden välisiä vuorovaikutuksia kuvaavana suureena ja siihen, miten Newtonin II lakia käytetään mallinnettaessa voiman vaikutusta liiketilan muutokseen. Energiaa ja liikemäärää tarkastellaan mekaniikan keskeisinä käsitteinä ja säilyvinä suureina.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt
- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: vesi- ja tuulivoima, liikenne sekä urheilu.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: putoamiskiihtyvyyden määrittäminen, kitkakertoimen määrittäminen ja kappaleeseen vaikuttavien voimien määrittäminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksolla
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla harjaannutaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa mittausten tukena ja hahmotetaan, miten fysikaalinen tieto rakentuu kokeellisen työskentelyn kautta.
Hyvinvointiosaaminen
Opintojakso kehittää opiskelijan ymmärrystä ja vastuuta omasta toiminnastaan esimerkiksi liikenneturvallisuuden kannalta.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY05 Jaksollinen liike ja aallot (2 op)

FY5 Jaksollinen liike ja aallot (2 op)

Moduulissa syvennetään edellisessä moduulissa omaksuttuja tietoja ja taitoja. Moduulissa perehdytään harmoniseen vuorovaikutukseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen sekä niiden aiheuttamiin liikeilmiöihin. Moduulissa tutkitaan ja mallinnetaan ääntä ja ääni-ilmiöitä mekaanisina aaltoliikkeinä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt
- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen

- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: heiluri, soittimet, akustiikka ja äänentoisto, melun haittavaikutukset ja kuulon suojaaminen sekä ultraäänikuvaus.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: heilurin heilahdusajan määrittäminen, äänen nopeuden määrittäminen ja äänen taajuusanalyysi.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksolla

Hyvinvointiosaaminen
Opintojaksolla tutustutaan mm. melun haittavaikutuksiin ja ultraäänen käyttöön terveydenhuollossa. Liikenneturvallisuutta edistävänä tekijänä voidaan tutustua henkilöauton ajonvakautusjärjestelmän toimintaan.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY06 Sähkö (2 op)

FY6 Sähkö (2 op)

Moduulissa perehdytään keskeisimpiin sähköistä vuorovaikutusta kuvaaviin malleihin sekä sähköenergian ja sähkötekniikan käsitteisiin. Opiskelija saa perustiedot yksinkertaisten virtapiirien suunnittelusta ja tutkimisesta. Moduulissa käsitellään myös sähköturvallisuutta ja tutustutaan sähkötekniikan sovelluksiin.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt
- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä

- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: yksinkertaiset sähkölaitteet, aurinkokenno tasajännitelähteenä ja sähköenergian varastoiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: mittauksia komponenttien toiminnasta virtapiirissä ja pariston sisäisen resistanssin kokeellinen määrittäminen.

Hyvinvointiosaaminen
Opintojaksolla käsitellään sähköturvallisuutta ja ohjataan opiskelijaa toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla käsitellään teknologisia ratkaisuja ja sähkön merkitystä yhteiskunnassa.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY07 Sähkömagnetismi ja valo (2 op)

FY7 Sähkömagnetismi ja valo (2 op)

Moduulissa perehdytään sähkömagnetismiin ilmiöalueena, jossa sähköiset ja magneettiset vuorovaikutukset esiintyvät rinnakkain. Moduulissa käsitellään ajasta riippuvia sähkömagneettisia ilmiöitä, joista keskeisin on sähkömagneettinen induktio. Moduulissa tarkastellaan myös sähkömagneettista säteilyä ja erityisesti sen tutuinta lajia, valoa. Sähkömagnetismiin perustuvien sovellusten tarkastelussa keskitytään niiden merkitykseen yhteiskunnan kehityksen mahdollistajana.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: hiukkaskiihdytin, tuulivoima ja optinen tiedonsiirto.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: magneettivuon tiheyden määrittäminen käämin sisällä, valon heijastumisen ja taittumisen tutkiminen rajapinnassa sekä laserin aallonpituuden määrittäminen hilan avulla.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla opiskelija saa valmiuksia osallistua sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun fysiikan näkökulmasta. Opintojaksolla tutustutaan mahdollisuuksien mukaan valon tutkimisen ja hyödyntämisen periaatteisiin esimerkiksi fotoniikan sovellusten näkökulmasta.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso: FY08 Aine, säteily ja kvantittuminen (2 op)

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen (2 op)

Moduulissa perehdytään kvanttifysiikan käsitteelliseen ja teoreettiseen rakenteeseen sekä niiden kokeelliseen pohjaan. Keskeistä on aineen rakenne ja perusvuorovaikutukset sekä se, miten nämä vaikuttavat aineen ominaisuuksiin. Moduuli käsittelee kvanttifysiikan teknologisia sovelluksia sekä sitä, miten kvanttifysiikka ilmenee alkeishiukkastason ilmiöistä nanomittakaavaan ja aina kosmisen mittakaavan ilmiöihin saakka. Tarkastelun kohteena ovat myös erilaiset radioaktiiviseen hajoamiseen, ionisoivaan säteilyyn ja kvantittumiseen perustuvat teknologiat.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön

- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: säteilyturvallisuus, säteilyn käyttö lääketieteessä, ilmastonmuutos ja kasvihuoneilmiö.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: spektrin mittaaminen, spektrin muutoksen tarkastelu fluoresenssi-ilmiössä, mittaukset laser-diodeilla ja moduulin aihepiiriin liittyvät simulaatiot.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija saa valmiuksia osallistua säteilyyn ja ydinvoimaloihin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun fysiikan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tuodaan esille fysiikan tutkimuksen merkitystä yhteiskunnassa. Opintojaksolla tutustutaan esimerkiksi hiukkasfysiikan kansainväliseen tutkimukseen.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: FY09 Abin fysiikka (2 op)

FY9 Abin fysiikka (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa ja syventää lukion fysiikan oppimäärää
- tunnistaa fysiikan osaamistaan ja kykenee asettamaan itselleen tavoitteita
- harjaantuu fysiikan keskeisten käsitteiden johdonmukaisessa käyttämisessä
- harjoittelee fysiikan harjoitustehtävän jäsennellyn vastauksen tuottamista
- harjaantuu fysiikalle ominaisen tekstin tuottamisessa
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- valmistautuu jatko-opintoihin fysiikan osalta
- syventää käsitystään fysiikasta luonnontieteenä.

Keskeiset sisällöt
- Moduulien FY1-FY8 sisällöt

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla harjoitellaan fysiikalle ominaisten tekstien tuottamista, tulkintaa ja analysointia lukion fysiikan oppimäärää kerraten, syventäen ja soveltaen. Fysiikalle ominainen teksti sisältää mm. kuvia, taulukoita, kuvaajia ja kaavoja.

Vuorovaikutusosaaminen
Opetustilanteisiin pyritään luomaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteitaan ja ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun esille tuomiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen yleisen osan arviointiperusteiden mukaisesti. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakso: FY10 + KE08 Ihmisen fysiikka ja kemia (2 op) (sMed)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu ihmiskehon toimintaan fysiikan ja kemian näkökulmasta
- tutustuu erilaisiin tapoihin mallintaa ihmiskehon toimintaa
- syventää fysiikan ja kemian tietojaan

Keskeiset sisällöt
- Sisältöjä valitaan moduulien FY10 ja KE08 keskeisistä sisällöistä yhdessä opiskelijoiden kanssa

FY10 Ihmisen fysiikka (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, että ihmiskehon toimintoja ja aistifysiologiaa voidaan mallintaa fysiikan avulla
- tutustuu lääketieteellisen kuvantamisen periaatteisiin
- kokoaa, arvioi ja raportoi jäsenneltyä tietoa valitsemastaan aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt
Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden kanssa esimerkiksi seuraavista sisällöistä:
- ihmisen aistifysiologia fysiikan näkökulmasta, erityisesti näkö- ja kuuloaisti
- kehon mekaniikka
- lämmönsäätely ja kehon lämpötasapaino
- ihminen ja sähkö, hermosolujen sähköinen toiminta
- ihminen ja ionisoiva/ionisoimaton säteily
- kuvantamismenetelmiä: ultraääni, röntgenkuvaus, magneettikuvaus
- radioaktiivisuus lääketieteellisessä fysiikassa
- tutkielman laatiminen itse valitusta aiheesta
- mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynti TAYSin kuvantamiskeskukseen

KE08 Ihmisen kemia (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- Syventää kemian tietojaan
- Tutustuu ihmiskehon toimintaan kemian näkökulmasta
- Perehtyy aineenvaihduntaan ja kehossa tapahtuviin reaktioihin
- Perehtyy tarkemmin biomolekyylien rakenteisiin
- Tutustuu yhdisteisiin ja ioneihin, joita ihminen saa ravintonsa ja hengityksen mukana

Keskeiset sisällöt
- Biomolekyylien rakenne ja reaktiot (hiilihydraatit, lipidit, rasvat, aminohapot, proteiinit, nukleotidit ja nukleiinihapot)
- Yhdisteiden metabolia ja syntyminen elimistössä, mm. Solujen energiatalous ja soluhengitys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen
Opintojaksolla välitetään kuvaa fysiikan ja kemian merkityksestä ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseen yksilö- ja yhteisötasolla. Opintojaksolla käsitellään esimerkiksi säteilyn vaikutuksia ihmiseen ja biomolekyylien toimintaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen
Ihmistä tarkastellaan kokonaisuutena eri tieteenalojen näkökulmista.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakso: FY11 + KE10 Kokeellista fysiikkaa ja kemiaa (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tutkimisen taitojaan
- vahvistaa käsitteiden ymmärrystään
- osaa suunnitella ja toteuttaa luonnontieteellisiä tutkimuksia
- osaa raportoida tutkimuksia
- tutustuu fysiikan ja kemian perustutkimukseen

Keskeiset sisällöt

- Kokeellisia tutkimuksia fysiikan ja kemian opintojaksojen aihepiireistä
- Tutkimusten suunnittelu, toteutus ja raportointi
- Osa töistä voidaan toteuttaa yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa.

FY11 Kokeellista fysiikkaa (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää fysiikan osaamistaan ja tutkimisen taitoja
- harjoittelee fysiikan tiedonhankintaa ja esittämistä
- tutustuu mittalaitteisiin ja -välineisiin ja opettelee käyttämään niitä
- osaa muodostaa kysymyksiä tutkittavista ilmiöistä
- tutustuu fysiikan perustutkimukseen

Keskeiset sisällöt

- Kokeellisia tutkimuksia fysiikan opintojaksojen aihepiireistä
- Tutkimusten suunnittelu ja toteutus
- Mittaustulosten analysointi
- Virhearviointi
- Raportin kirjoittaminen
- Osa töistä voidaan toteuttaa yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa.

KE10 Kokeellista kemiaa (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kemian tutkimisen taitojaan
- vahvistaa kemian käsitteiden ymmärrystään
- osaa suunnitella ja toteuttaa kemian kokeellisia tutkimuksia
- osaa raportoida ja tulkita tekemiään tutkimuksia

Keskeiset sisällöt

- Kokeellisia tutkimuksia kemian opintojaksojen aihepiireistä
- Tutkimusten suunnittelu, toteutus ja raportointi
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan
- Osa töistä voidaan toteuttaa yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla korostuvat vastuun ottaminen omasta työskentelystä, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Pääasiassa työt tehdään ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla sovelletaan aiemmilla opintojaksoilla opittuja teoriasisältöjä käytäntöön sekä harjoitellaan arvioimaan tiedon tarpeellisuutta ja luotettavuutta. Mahdollinen korkeakouluyhteistyö tukee monitieteistä ja luovaa osaamista.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu aktiiviseen laboratoriotyöskentelyyn ja töiden raportointiin sekä muihin kirjallisiin ja suullisiin näyttöihin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakso FY12 + KE09 Syventävää fysiikkaa ja kemiaa (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- Harjaantuu mallintamisessa ja sähköisten oppimisympäristöjen käytössä

Keskeiset sisällöt
- Erilaiset mittaukset ja mallit
- Mittaustulosten käsittely, analysointi ja tulkinta
- Erilaisten ilmiöiden mallintaminen

FY12 Fysiikan kertausta ja syvennystä sähköisin välinein (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu mallintamisessa ja sähköisten oppimisympäristöjen käytössä
- osaa mallintaa fysiikan ilmiöitä
- syventää fysiikan osaamistaan
- harjaantuu fysiikalle ominaisten tekstien tuottamisessa sähköisten oppimisympäristöjen avulla
- tutustuu ajankohtaisiin fysiikkaan liittyviin uutisiin
- kehittää ongelmanratkaisutaitojaan

Keskeiset sisällöt
- Harjoitustehtäviä fysiikan opintojaksoista
- Mittaaminen, mittausdatan käsittely, kuvaajien piirtäminen ja analysointi
- Ilmiöiden mallintaminen
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden suorittamien opintojaksojen ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti

KE09 Syventävää kemiaa (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- Opiskelija harjaantuu sähköisten oppimisympäristöjen käytössä
- Tutustuu mittaustulosten matemaattiseen mallintamiseen
- Pystyy käsittelemään, tulkitsemaan ja analysoimaan kokeellisesta työskentelystä saatuja tuloksia sähköisissä ympäristöissä

Keskeiset sisällöt

- Moduulien KE1- KE6 sisällöt esim. Reaktionopeus ja titraus
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla opiskelija syventää osaamistaan erilaisten laskennallisten ja graafisten mallien kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit ja muu opintojakson aikana tuotettu materiaali.
Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakso: FY13 Fysiikan tiedekoulu (2 op)

FY13 Fysiikan tiedekoulu (2 op)
Opintojakso toteutetaan pääsääntöisesti lukujärjestyksen ulkopuolella erikseen sovittuina ajankohtina. Toteutukseen sisältyy vierailu kotimaiseen tai ulkomaiseen tutkimuslaitokseen, kuten kotimaiseen yliopistoon tai CERNiin. Toteutukseen voidaan ottaa rajallinen määrä opiskelijoita. Opiskelijoiden valinta suoritetaan erikseen ilmoitettavalla tavalla.
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu vierailukohteen toimintaan ja tutkimukseen
- syventää tietämystään modernista fysiikasta
- syventää tietämystään aineen rakenteesta ja sen tutkimisesta
- tutustuu tiedeyhteisöjen toimintaan
- tutustuu fyysikoiden ja muiden tieteenharjoittajien työnkuvaan
- tekee yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa.

Keskeiset sisällöt
- vierailukohteen tutkimuksen peruskäsitteet
- havaintolaitteisiin perehtyminen
- tieteelliseen tutkimukseen perehtyminen
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi
- vierailukohteen toimintaan liittyvä projektityö

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
Opintojaksolla tutustutaan kansainvälisen tiedeyhteisön toimintaan sekä fysiikan ja muiden tieteiden merkitykseen globaalisti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla toimitaan erilaisissa viestintätilanteissa. Opiskelijat työskentelevät yhteistyössä ja heitä rohkaistaan osallistumaan mm. asiantuntijaluennoille aktiivisesti. Opintojaksolla tutustutaan yhteistyön merkitykseen tiedeyhteisössä.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu muun muassa opiskelijan tekemään projektityöhön ja muihin opiskelijoiden tuottamiin materiaaleihin sekä aktiiviseen osallistumiseen. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana.
Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

6.10 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen	KE1, KE2, KE4, KE6
Vuorovaikutusosaaminen	KE1, KE4, KE5
Hyvinvointiosaaminen	KE1, KE6
Yhteiskunnallinen osaamien	KE1, KE2, KE3
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	KE2, KE5, KE6
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	KE3

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet
Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojen aikana tutustutaan kemian alan jatko-opintomahdollisuuksiin ja erilaisiin kemian alan ammatteihin. Lisäksi pyritään yhteistyöhön lähialueen kemian alan toimijoiden kanssa erilaisilla vierailuilla sekä kuulla alan asiantuntijoita.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojen aikana voidaan tehdä korkeakouluyhteistyötä asiantuntijaluentojen, vierailujen sekä kokeellisten töiden muodossa.

Opintojaksojen vastaavuudet

LOPS 2016	LOPS 2021
KE1	KE1 (*)
KE1	KE2 (*)
KE2	KE3 (*)
KE3	KE4 (*)
KE4	KE5 (*)
KE5	KE6 (*)
KE6	KE7
KE8	KE8
	KE9
	KE10

(*) Täydellinen vastaavuus edellyttää opiskelijakohtaista lisäsuoritetta, joka riippuu korvaussuunnasta

Pakolliset opinnot

Opintojakso: FY01 + KE01 Minä luonnontieteilijänä (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu fysiikkaan ja kemiaan kokeellisina luonnontieteinä
- tutustuu erilaisiin mittauksiin ja työmenetelmiin

- osaa käsitellä tuloksia oppiaineille ominaisilla menetelmillä
- harjaantuu sähköisten oppimisympäristöjen käyttöön

Keskeiset sisällöt

- Moduulien FY01 ja KE01 keskeiset sisällöt

KE1 Kemia ja minä (1 op)

Moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisäaineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

Moduulissa opiskelija saa kuvan fysiikan kokeellisesta luonteesta ja tutustuu kvantitatiiviseen mallintamiseen. Keskeisenä näkökulmana on, miten uutta tietoa rakennetaan tekemällä havaintoja ja kokeita fysiikalle ominaisella tavalla. Moduuli kehittää yhteistyötaitoja ja luo perustaa monitieteiselle ja luovalle osaamiselle.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt
- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja putoamiskiihtyvyys.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen
Opiskeluympäristö kannustaa yhdessä tekemiseen ja oppimiseen. Luonnontieteelliset kokeet ja muut harjoitukset kehittävät opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja harjaantuu työskentelemään yhteistyössä muiden kanssa. Opiskelija rohkaistuu tuomaan omia ajatuksiaan esiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opiskelija tutustuu luonnontieteille ominaisiin tiedonhankinnan ja -kehittämisen tapoihin. Opiskelija harjaantuu erilaisten, fysiikalle ja kemialle ominaisten tekstien tulkintaan ja tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Opintojakso FY02 + KE02 Fysiikka, kemia ja kestävä tulevaisuus (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- hahmottaa fysiikan ja kemian merkityksiä yhteiskunnassa
- tutustuu kestävän elämäntavan edistämiseen fysiikan ja kemian näkökulmasta
- saa valmiuksia hahmottaa energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön
- tutustuu veden ja ilman merkitykseen ympäristössä

Keskeiset sisällöt
- Moduulien FY02 ja KE02 keskeiset sisällöt

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)

Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämisessä. Moduulissa korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Moduulissa perehdytään siihen, miten energiaa tuotetaan, siirretään ja käytetään sekä mitä vaikutuksia näillä toiminnoilla on ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin. Keskeisenä näkökulmana on energian käsitteen ilmeneminen näissä yhteyksissä sekä se, miten energian käsite jäsentää ja täsmentää aiheesta käytävää keskustelua ja siihen liittyviä näkemyksiä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen

- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla kehitetään opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun luonnontieteellisen tiedon perusteella.
Eettisyys ja ympäristöosaaminen:
Opintojaksolla annetaan opiskelijalle valmiuksia arvioida omia valintojaan luonnontieteellisen tiedon perusteella.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia. Kokeellinen työskentely huomioidaan arvioinnissa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: KE03 molekyylit ja mallit (2 op)

KE3 Molekyylit ja mallit (2 op)

Moduulissa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään molekyylien mallintamisessa. Hiilen yhdisteiden kemian merkitystä opiskelijan omaan elämään tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Moduulissa painottuvat myös yhteiskunnallisen osaamisen ja globaaliosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt
- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi

- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: arjen ja elinympäristön yksinkertaiset molekyylit, kosmetiikka sekä lääkkeet ja muut fysiologisesti vaikuttavat aineet.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: hiilen yhdisteiden ominaisuuksien tutkiminen, hiilen yhdisteiden tunnistaminen funktionaalisten ryhmien osoitusreaktioilla, liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä liuoksen pitoisuuden määrittäminen standardisuoran ja lineaarisen mallin avulla.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutustuu erilaisiin orgaanisen kemian yhdisteryhmiin ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä. Opintojaksolla kehitetään opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Opiskelija saa valmiuksia ymmärtää kemian merkityksen yhteiskunnallisissa muutoksissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelija käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä arkipäivän ilmiöissä. Opintojaksolla opiskelija tutustuu kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä sekä ymmärtää kemian tarpeellisuuden uusien ratkaisujen kehittämisessä. Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnissa.

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan monipuoliseen näyttöön, opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin sekä itse- ja vertaisarviointiin. Kemian tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida kokeellista työskentelyä, kokeellisten tulosten käsittelyä ja analysointia sekä tiedon hankintaa ja sen soveltamista. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojaksosta annetaan arvosana asteikolla (4–10).

Opintojakso: KE04 Kemiallinen reaktio (2 op)

KE4 Kemiallinen reaktio (2 op)

Moduulissa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Reaktioyhtälöä käytetään myös reaktion kvantitatiivisessa tarkastelussa. Moduulin sisällöt mahdollistavat ryhmissä työskentelyn ja kokeellisen työtavan, joissa painottuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä vuorovaikutusosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: saannon merkitys vihreän kemian kannalta, palamistuotteet ja ilmanlaatu, biomolekyylit ravinnossa, polymeerimateriaalit vaatteissa ja arjen käyttöesineissä sekä biotuotetekniikka ja modernit materiaalit.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktion saannon määrittäminen, kaasua muodostavan reaktion havainnointi ja osoitusreaktiot, esterisynteesi ja -hydrolyysi, biomateriaalin valmistaminen sekä muovien ominaisuuksien tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteellinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa. Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutkii kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen. Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Erilaisten tutkimustuotosten esittäminen tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Arviointi

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin sekä itse- ja vertaisarviointiin. Kemian tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida kokeellista työskentelyä, kokeellisten tulosten käsittelyä ja analysointia sekä tiedon hankintaa ja sen soveltamista. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10).

Opintojakso: KE05 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2 op)

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2 op)

Moduulissa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Siinä perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun sekä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia. Eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden lisäksi moduulissa korostuvat vuorovaikutusosaamisen tavoitteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: reaktiosarjat teollisuusprosesseissa, kaivannaisteollisuuden merkitys yhteiskunnassa, energian tuotanto, varastoiminen ja käyttö uusiutuvassa energiataloudessa sekä hybridienergia.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: liukenemis- tai reaktioentalpian määritys kalorimetrissä, hapetus-pelkistystitraus, sähkökemiallisen parin jännitteen mittaaminen, esineen pinnoittaminen elektrolyyttisesti, veden hajotus elektrolyysillä sekä polttokennon toiminnan tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla opiskelija tutustuu kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteisiin ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista. Opiskelija tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja. Opintojakson aikana tutustuu kemian tarjoamiin ratkaisuihin erilaisissa ympäristöhaasteissa, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.
Vuorovaikutusosaaminen
Opintojaksolla opiskelija tutustuu kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteisiin ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista. Opintojakson aikana opiskelijat tutkivat yhdessä sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvaavat niitä erilaisia malleja käyttäen.

Arviointi

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin sekä itse- ja vertaisarviointiin. Kemian tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida kokeellista työskentelyä, kokeellisten tulosten käsittelyä ja analysointia sekä tiedon hankintaa ja sen soveltamista. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10).

Opintojakso: KE06 Kemiallinen tasapaino (2 op)

KE6 Kemiallinen tasapaino (2 op)

Moduulissa otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Tieto- ja viestintätekniikan avulla esitetään tutkimustuloksia graafisesti ja tulkitaan tuloksia. Moduulissa painottuvat hyvinvointiosaamisen sekä eettisen ja ympäristöosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja vedenpuhdistus, happamoitumisen ja ilmastonmuutoksen ehkäisy, savukaasujen puhdistus sekä lääkkeen tai jonkin peruskemikaalin tuotantoprosessin tehokkuus ja ympäristövaikutusten arvioiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktionopeuden määrittäminen massan muutosta seuraamalla, vahvan ja heikon protolyytin titrauskäyrien laatiminen, tasapainotilaan kuten kompleksinmuodostukseen vaikuttaminen sekä puskuriliuoksen valmistaminen ja puskurointikyvyn tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla opiskelija osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä. Opintojaksolla opiskelija harjaantuu esittää kokeellisia tutkimustuloksia graafisesti ja arvioimaan tuloksia. Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan mm. reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessa.
Eettisyys- ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla opiskelija tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen. Syventyvällä ymmärryksellä ja kestävillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Arviointi
Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin sekä itse- ja vertaisarviointiin. Kemian tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida kokeellista työskentelyä, kokeellisten tulosten käsittelyä ja analysointia sekä tiedon hankintaa ja sen soveltamista. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10).

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: KE07 Abin kemiaa (2 op)
KE 7 Abin kemia (2 op)
Opintojaksossa vahvistetaan ja syvennetään opiskelijan moduulinen KE1-KE6 kemian osaamista.
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- Kertaa ja syventää kemian tietojaan keskeisimmillä osa-alueilla
- Vahvistaa osaamistaan oppimäärän kaikilla osa-alueilla
- Osaa muodostaa yhteyksiä kemian eri moduulien sisältöjen välillä
- Harjaantuu käyttämään ja soveltamaan oppimaansa tietoa ja taitoja monipuolisesti
- Pystyy esittämään vastauksensa perustellen ja täsmällisesti
- lisää omia kemian tiedollisia ja taidollisia valmiuksia

Keskeiset sisällöt
- Lukion kemian moduulien KE1-KE6 keskeiset sisällöt
- Syventää kemian tietämystä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteellinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla opiskelija syventää osaamistaan erilaisten laskennallisten ja graafisten mallien kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä. Opintojaksolla opiskelija syventää tietojaan reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa. Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Eettisyys- ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelija tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen yhteiskunnassa.

Arviointi
Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin sekä itse- ja vertaisarviointiin. Kemian tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida kokeellista työskentelyä, kokeellisten tulosten käsittelyä ja analysointia sekä tiedon hankintaa ja sen soveltamista. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Opintojakso FY10 + KE08 Ihmisen Fysiikka ja kemia (2op) (sMed)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu ihmiskehon toimintaan fysiikan ja kemian näkökulmasta
- tutustuu erilaisiin tapoihin mallintaa ihmiskehon toimintaa
- syventää fysiikan ja kemian tietojaan

Keskeiset sisällöt
- Sisältöjä valitaan moduulien FY10 ja KE08 keskeisistä sisällöistä yhdessä opiskelijoiden kanssa

KE 8 Ihmisen kemia (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- Syventää kemian tietojaan
- Tutustuu ihmiskehon toimintaan kemian näkökulmasta
- Perehtyy aineenvaihduntaan ja kehossa tapahtuviin reaktioihin
- Perehtyy tarkemmin biomolekyylien rakenteisiin
- Tutustuu yhdisteisiin ja ioneihin mitä ihminen saa ravintonsa ja hengityksen mukana

Keskeiset sisällöt
- Biomolekyylien rakenne ja reaktiot (hiilihydraatit, lipidit, rasvat, aminohapot, proteiinit, nukleotidit ja nukleiinihapot)
- Yhdisteiden metabolia ja syntyminen elimistössä, mm. Solujen energistalous ja soluhengitys

FY10 Ihmisen fysiikka (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää, että ihmiskehon toimintoja ja aistifysiologiaa voidaan mallintaa fysiikan avulla
- tutustuu lääketieteellisen kuvantamisen periaatteisiin
- kokoaa, arvioi ja raportoi jäsenneltyä tietoa valitsemastaan aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt
Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden kanssa esimerkiksi seuraavista sisällöistä:
- ihmisen aistifysiologia fysiikan näkökulmasta, erityisesti näkö- ja kuuloaisti
- kehon mekaniikka
- lämmönsäätely ja kehon lämpötasapaino
- ihminen ja sähkö, hermosolujen sähköinen toiminta
- ihminen ja ionisoiva/ionisoimaton säteily

- kuvantamismenetelmiä: ultraääni, röntgenkuvaus, magneettikuvaus
- radioaktiivisuus lääketieteellisessä fysiikassa
- tutkielman laatiminen itse valitusta aiheesta
- mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynti TAYSin kuvantamiskeskukseen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen
Opintojaksolla välitetään kuvaa fysiikan ja kemian merkityksestä ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseen yksilö- ja yhteisötasolla. Opintojaksolla käsitellään esimerkiksi säteilyn vaikutuksia ihmiseen ja biomolekyylien toimintaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen
Ihmistä tarkastellaan kokonaisuutena eri tieteenalojen näkökulmista.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit, muu opintojakson aikana tuotettu materiaali ja kokeet. Opiskelijan työskentely eli jatkuva näyttö on osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opiskelijalle annetaan palautetta oppimisprosessin aikana. Arviointiin sisältyy itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakso FY12+ KE09 Syventävää fysiikkaa ja kemiaa (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- Harjaantuu sähköisten oppimisympäristöjen käytössä

Keskeiset sisällöt
- Erilaiset mittaukset
- Mittaustulosten käsittely, analysointi ja tulkinta
- Erilaisten ilmiöiden mallintaminen

KE09 Syventävää kemiaa (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- Opiskelija harjaantuu sähköisten oppimisympäristöjen käytössä
- Tutustuu mittaustulosten matemaattiseen mallintamiseen
- Pystyy käsittelemää, tulkitsemaan ja analysoimaan kokeellisesta työskentelystä saatuja tuloksia sähköisissä ympäristöissä

Keskeiset sisällöt
- Moduulien KE1- KE6 sisällöt esim. Reaktionopeus ja titraus
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan

FY12 Syventävää fysiikkaa (1 op)
Syvennetään moduulien FY1-FY8 sisältöjä. Harjaannutaan sähköisten oppimisympäristöjen käytössä ja matemaattisessa mallintamisessa. Harjoiteltavia taitoja voivat olla mm. Mittausdatan käsittely, kuvaajien piirtäminen ja analysointi, ilmiöiden mallintaminen. Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- harjaantuu mallintamisessa ja sähköisten oppimisympäristöjen käytössä

Keskeiset sisällöt
- mittausdatan käsittely, kuvaajien piirtäminen ja analysointi
- ilmiöiden mallintaminen
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden mukaisesti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla opiskelija syventää osaamistaan erilaisten laskennallisten ja graafisten mallien kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arviointi perustuu opintojakson aikana osoitettuun osaamiseen opintojaksokohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvioinnin perusteena ovat opiskelijan kirjalliset ja suulliset näytöt sekä jatkuva työskentely. Arvioitavia tuotoksia voivat olla esimerkiksi harjoitustehtävät, kokeellisten töiden raportit ja muu opintojakson aikana tuotettu materiaali.
Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakso FY11 + KE10 Kokeellista fysiikkaa ja kemiaa (2 op)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- syventää tutkimisen taitojaan
- vahvistaa käsitteiden ymmärrystään
- osaa suunnitella ja toteuttaa luonnontieteellisiä tutkimuksia
- osaa raportoida tutkimuksia
- tutustuu fysiikan ja kemian perustutkimukseen

Keskeiset sisällöt
- Kokeellisia tutkimuksia fysiikan ja kemian opintojaksojen aihepiireistä
- Tutkimusten suunnittelu, toteutus ja raportointi

KE10 Kokeellista kemiaa (1 op)
Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää kemian tutkimisen taitojaan
- vahvistaa kemian käsitteiden ymmärrystään
- osaa suunnitella ja toteuttaa kemian kokeellisia tutkimuksia
- osaa raportoida ja tulkita tekemiään tutkimuksia

Keskeiset sisällöt
- Kokeellisia tutkimuksia kemian opintojaksojen aihepiireistä
- Tutkimusten suunnittelu, toteutus ja raportointi
- Sisältöjä voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan
- Osa töistä voidaan toteuttaa yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa.

FY11 Kokeellista fysiikkaa (1 op)
Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää fysiikan osaamistaan
- harjoittelee fysiikan tiedonhankintaa ja esittämistä
- tutustuu mittalaitteisiin ja välineisiin ja opettelee käyttämään niitä
- muodostaa kysymyksiä tutkittavista ilmiöistä
- tutustuu fysiikan perustutkimukseen

Keskeiset sisällöt
- Kokeellisia tutkimuksia lukion fysiikan opintojaksojen aihepiireistä
- Mittaustulosten analysointi
- Raportin laatiminen
- Virhearviointi

Voidaan valita sisältöjä mielenkiinnon mukaan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Vuorovaikutusosaaminen
Opintojaksolla korostuvat vastuun ottaminen omasta työskentelystä, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Pääasiassa työt tehdään ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla sovelletaan aiemmilla opintojaksoilla opittuja teoriasisältöjä käytäntöön sekä harjoitellaan arvioimaan tiedon tarpeellisuutta ja luotettavuutta. Mahdollinen korkeakouluyhteistyö tukee monitieteistä ja luovaa osaamista.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana (4–10). Arviointi perustuu aktiiviseen laboratoriotyöskentelyyn ja töiden raportointiin sekä muihin kirjallisiin ja suullisiin näyttöihin. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

6.11 Filosofia

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja

ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista** sekä kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttista ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee **hyvinvointiosaamista** kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoite	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	FI1, FI7
vuorovaikutusosaaminen	FI1, FI2, FI3, FI6, FI7
monitieteinen ja luova osaaminen	FI4, FI5, FI6, FI7
yhteiskunnallinen osaaminen	FI3, FI7
eettisyys ja ympäristöosaaminen	FI2, FI3, FI7
globaali- ja kulttuuriosaaminen	FI2, FI5, FI7

Filosofian opetuksen yleiset tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinnan kautta.

LOPS2016	LOPS2021
16FI1	FI1
16FI2	FI2
16FI3	FI3
16FI4	FI4
16FI5	FI5
16FI8	FI6
16FI7	FI7

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Koska filosofia oppiaineena liittyy lähes kaikkiin inhimillisen elämän ilmiöihin, se mahdollistaa yhteistyön hyvin monenlaisten tahojen kanssa. Työelämäyhteistyötä pyritään pitämään esillä kaikissa opintojaksoissa.

Monikulttuurisessa ja moniarvoisessa yhteiskunnassa eläminen ja työskentely vaativat vahvoja vuorovaikutus- ja argumentaatiotaitoja, ongelmanratkaisukykyä, erilaisuuden ymmärtämistä ja epävarmuuden sietämistä. Juuri näitä taitoja filosofiassa laajasti opetetaan ja harjoitellaan. Erityisesti filosofiasta hyötyvät tutkijat, opettajat, toimittajat ja johtajat, mutta filosofisista ajattelun taidoista on kiistatonta hyötyä kaikilla yhteiskunnan aloilla eri tehtävissä.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Filosofian opinnoissa korkeakouluyhteistyö toteutuu tarjottaessa opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa filosofian opintojaksoja Tampereen yliopiston filosofian oppiaineessa.
Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavista taidoista filosofiassa harjoitellaan erityisesti kriittistä ajattelua, omien näkemyksien selkeää ilmaisemista, vuorovaikutus- ja argumentaatiotaitoja, medialukutaitoa sekä tiedonhankinnan taitoja.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä Tampereen yliopiston filosofiaoppiaineen kanssa järjestämällä tutkija- ja luentovierailuja tai muita yhteisiä tilaisuuksia. Myös filosofian opetusharjoittelijat kertovat filosofian opinnoista ja filosofisesta tutkimuksesta.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: FI01 Johdatus filosofiseen ajatteluun (2op)

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat erityisesti hyvinvointi ja vuorovaikutusosaaminen. Filosofiaa opiskellessaan opiskelija kartuttaa vuorovaikutustaitojaan ja oppii ajattelun ja keskustelujen kautta hahmottamaan itselleen tärkeitä asioita ja tulemaan toimeen muiden kanssa. Jo antiikin Kreikassa ajateltiin, että itsensä tunteminen on hyvinvoinnin lähtökohta. Tätä perinnettä filosofian opinnoissa edistetään ja uusinnetaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: FI02 Etiikka (2op)

FI2 Etiikka (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron

- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat vuorovaikutusosaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Filosofisen etiikan opinnoissa harjoitetaan vuorovaikutustaitoja jatkuvasti keskustelemalla ja argumentoimalla. Eettisen herkkyys kasvaa paitsi eettisyyttä esillä pitämällä myös erilaisiin eettisiin teorioihin sekä niiden vahvuuksiin ja heikkouksiin tutustumalla. Eettisen arvioinnin kyky on keskeinen taito kulttuurien kohtaamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

Opintojakso: FI03 Yhteiskuntafilosofia (2op)

FI3 Yhteiskuntafilosofia (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina

- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Yhteiskunnan toiminnan tarkastelu katsomusten, arvojen ja aatteiden näkökulmasta on tämän opintojakson keskeinen anti. Yhteiskunnallisen toiminnan ja vuorovaikutuksen taitoja harjoitellaan jatkuvasti keskustellen ja debatoiden. Myös eettisyys ja ympäristönäkökulma ovat opintojaksossa koko ajan läsnä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: FI04 Totuus (2op)

FI4 Totuus (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Filosofian, erityisesti tietoteorian, perinteisiin sisältöihin kuuluu eri tiedonhankintakeinojen ja tieteenalojen hahmottaminen ja arviointi. Opintojaksossa tarkastellaan syvällisesti tieteellisen tutkimuksen tuntomerkkejä ja rohkaistaan kriittiseen, luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: FI05 Itämainen filosofia (2op)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee ja osaa tunnistaa Kaukoidän filosofian keskeistä ajattelua
- ymmärtää itämaisen ja länsimäisen filosofisen suuntautumisen yhtäläisyyksiä ja eroja
- näkee filosofian elämäntapana ja elämän tarkoituksen etsintänä sekä saa näistä aineksia omaan elämäänsä ja maailmankatsomukseensa

Sisältö
- itämaisen filosofian keskeiset piirteet (aikakäsitys, ihmiskäsitys)
- filosofian, kielen ja käytännön kokemuksen suhde idässä ja lännessä
- filosofian suhde uskontoon, metafysiikka ja ontologia itämaisessa filosofiassa
- Intian filosofinen perinne (Veda-filosofia, dharma, vedalainen tiedonkäsitys)
- buddhalainen perinne (Gautaman opetus, buddhalainen etiikka, meditaatio)
- Kiinan, Tiibetin ja Japanin filosofinen perinne (Kungfutse, Laotse, tiibetiläinen elämänpyörä, zen)

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojaksossa tutustutaan itämaisiin viisausperinteisiin, jotka ovat jo itsessään monitieteisiä; niissä maailmaa ja ihmistä lähestytään niin filosofian, psykologian kuin uskonnonkin näkökulmista. Myös viisausperinteiden yhteiskunnallinen ja kulttuurivaikutus on huomattava.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: FI06 Uskonto ja ateismi (2op)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- perehtyy uskonnonfilosofian keskeisiin kysymyksiin ja käsitteisiin
- oppii ymmärtämään erilaisia tapoja perustella uskontoa
- tutustuu uskontokritiikkiin ja ateismin eri suuntauksiin ja kehityshistoriaan

- oppii argumentoimaan jumalauskon ja järjenkäytön perusteita koskevissa keskusteluissa sekä hahmottamaan filosofian ja teologian suhdetta

Keskeiset sisällöt

- uskonnollisten väitteiden totuus; evidentialismi ja fideismi
- Jumalan käsite ja ominaisuudet; kaikkivaltius, kaikkitietävyys, täydellinen hyvyys ja kaiken luoja
- erilaisia perusteluja uskonnolle: luonnollinen uskonto, ilmoitettu uskonto, mystiikka
- argumentteja Jumalan olemassaolon puolesta ja vastaan
- pahan ongelma ja teodikea
- uskonnollinen kieli
- uskonto ja moraali
- sielu, ruumis ja kuolema
- ateismin historiaa
- jumalauskon ja tieteen suhde

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuu erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Aiheena uskonnon ja ateismin vastakkainasettelu herättää keskustelua ja tarjoaa loistavan mahdollisuuden opiskella ja hioa argumentointitaitoja. Kysymystä jumalasta ja yliluonnollisesta voidaan lähestyä monista tieteellisistä näkökulmista. Opiskelijan ajattelu avartuu ja kommunikointitaidot vahvistuvat.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: FI07 Filosofian kertauskurssi (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa filosofian pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen keskeisen sisällön tehtävien, keskustelujen sekä kirjoittamisen avulla
- hallitsee filosofian keskeiset kysymykset ja osaa hyödyntää filosofiassa oppimaansa yhteiskunnallisten ilmiöiden kriittisessä tarkastelussa.

Sisältö

- filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä sekä ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen
- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet
- tietoteorian keskeiset kysymykset ja käsitteet
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely
- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka
- yhteiskuntafilosofian keskeiset kysymykset, teoriat, kuten vallan oikeuttaminen ja anarkismi, talous ja hyvinvointi
- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- ylioppilasesseiden kirjoittamisen harjoittelua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa vahvistuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arvioinnin perustana käytetään suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

6.12 Psykologia

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaja-alaisten tavoitteiden toteutuminen psykologian opintojaksoissa

Hyvinvointiosaaminen	PS1, PS2, PS3, PS4, PS7, PS8, PS10
Vuorovaikutusosaaminen	PS1, PS8, PS10
Monitieteinen ja luova osaaminen	PS1, PS2, PS3, PS7, PS9, PS10
Yhteiskunnallinen osaaminen	PS4, PS5, PS6, PS10
Eettinen ja ympäristöosaaminen	PS2, PS3, PS6, PS9, PS10
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	PS5, PS6, PS10

Psykologian opetuksen yleiset tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa. Arvioinnissa voidaan huomioida esimerkiksi koe, tunneilla osoitetut tiedot ja taidot, esimerkiksi psykologiaan liittyvien ajankohtaisten ilmiöiden analysointikyky, sekä erilaiset suulliset ja kirjalliset työt, kuten blogin pitäminen, alustukset, oppimispäiväkirja, esseet ja luovat tuotokset. Arviointi voi olla opettajan antamaa palautetta, vertais- tai itsearviointia. Arviointi voi kohdistua sekä itse tuotokseen että prosessiin, jonka tuloksena se on syntynyt. Arvioinnin tavoitteena on tukea opiskelijan kriittisen ajattelun kehittymistä.
Mahdollisuudesta suorittaa psykologian opintojaksoja itsenäisesti sovitaan opintojaksokohtaisesti.

UNESCO- toiminta

UNESCO-koulujen neljä oppimisen pilaria tukevat psykologian opetusta.

1. **Oppia tietämään**: opiskelija hankkii maailman ymmärtämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja sekä oppii kehittämään niitä.
2. **Oppia tekemään**: opiskelija oppii ympäröivässä maailmassa toimimiseen tarvittavia taitoja sekä harjoittelee yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista.
3. **Oppia elämään yhdessä**: tavoitteena on edistää vuorovaikutusta, yksilöiden ja yhteisöjen välistä rauhaa ja yhteisymmärrystä.
4. **Oppia olemaan**: opiskelijaa ohjataan inhimilliseen kasvuun sekä itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Työelämä- ja korkeakouluyhteistyö

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa psykologian opetuksessa pyritään mahdollisimman monipuolisten, aktivoivien, yhteisöllisten ja yksilöllisten opetusmenetelmien käyttöön. Tutkiva oppiminen, tiimioppiminen ja ilmiöoppiminen antavat mahdollisuuksia aktivoida opiskelijaa ja ohjata häntä psykologisen tiedon soveltamiseen. Erityisesti yhteisölliset opiskelumenetelmät kehittävät työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja oman toiminnan ohjaamista.

Tampereen korkeakouluyhteisön arvot kriittisyys, moninaisuus, sivistys ja vastuullisuus, toteutuvat Normaalikoulun lukion psykologian opetuksessa. Olennaista on myös strategiassa määritelty toiminnan tavoite rakentaa yhdessä kestävää maailmaa.
Psykologian opetuksessa tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan

lukion muiden aineryhmien, Tampereen yliopiston normaalikoulun ala- ja yläkoulun ja erityisesti Tampereen yliopiston kanssa sekä psykologian alan työpaikkojen kanssa.
Tampereen yliopiston psykologian laitos on erikoistunut mm. emootio- ja kognitiotutkimukseen sekä neuropsykologiseen ja ympäristöpsykologiseen tutkimukseen.
Opiskelijat voivat halutessaan olla koehenkilöinä Tampereen yliopiston psykologian laitoksen tarjoamissa tutkimuksissa. Teemme yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan myös pelitutkimusyksikön, TAPRI:n, hyvinvointitieteiden yksilön ja PERLA:n kanssa.
Yhteistyötä voidaan tehdä myös erilaisten yhteisöjen kuten MLL:n, kriisikeskus Osviitan ja SPR:n kanssa. Julkiset toimijat, kuten päiväkodit ja vanhusten palvelut, toimivat psykologian opetuksen yhteistyötahoina.

Vastaavuustaulukko LOPS2016 ja LOPS2021 - opintojaksot

LOPS2016	LOPS2021
PS1	PS1
PS2	PS2
PS3	PS3
PS4	PS4
PS5	PS5
PS6	PS6
PS7	Ps7
Ps8	Ps8
PS9	PS9
PS10	PS10

Pakolliset opinnot

Opintojakso: PS01 Toimiva ja oppiva ihminen (2op)

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sen, millainen tiede psykologia on, ja sen, että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisen ja ei-tietoisen toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää sen pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisaatiosta ja tilannetekijöistä

- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksossa korostuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Nämä teemat liittyvät psykologian ihmiskuvaan, jossa tarkastellaan ihmistä psyykkisenä, biologisena, sosiaalisena ja kulttuurisena olentona. Opiskelutaitoihin ja psyykkiseen toimintaan perehtyminen lisää hyvinvointiosaamista. Työskentely ryhmissä, kuuntelun taidot ja tunteet vuorovaikutuksessa tukevat vuorovaikutusosaamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Opintojaksolla tutustutaan koulupsykologin työhön.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Vapaaehtoiset voivat halutessaan osallistua terveystieteiden ja psykologian tutkimusyksikköjen tutkimuksiin.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: PS02 Kehittyvä ihminen (2op) (sMed)

PS2 Kehittyvä ihminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisaation ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyyskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen sekä eettinen- ja ympäristöosaaminen, koska ne liittyvät olennaisesti yksilön kehitykseen, kehityksen tutkimiseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Psykologian on moninäkökulmainen tiede. Kehityspsykologian tutkimuksiin perehtyminen harjoittaa eettistä osaamista sekä monitietoista ja luovaa osaamista. Hyvinvointi osaamista helpottaa opintojakson kehityspsykologinen tieto, jonka avulla opiskelija voi vahvistaa itsetuntemustaan, rakentaa identiteettiään ja tunnistaa nuoruusiän riskikäyttäytymistä ja riippuvuusalttiutta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia, joissa pohditaan omaa tai toisten kehitystä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä alakoulun ja kehityspsykologiaan liittyvien työpaikkojen kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden kanssa esim. PERLA:n kanssa.

Opintojakso: PS03 Tietoa käsittelevä ihminen (2op) (sMed)

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely

- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus
- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
  - perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
  - esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti
- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktiivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli
- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko
- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta
- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät
- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen sekä eettinen- ja ympäristöosaaminen. Hyvinvointiosaamista vahvistaa aivojen rakenteen ja toiminnan pohdinta hyvinvoinnin näkökulmasta, keskustelut multitaskaamisen ja älypuhelimen vaikutuksista, unen ja stressinhallinnan tärkeys muistille. Aivotutkimus ja kognitiivisten toimintojen tarkastelu edellyttää monitieteistä osaamista. Opintojaksolla toteutetaan ja esitellään omat kokeelliset tutkimukset. Psykologian tutkimusten yhteydessä pohditaan eettistä osaamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia esimerkiksi oman kokeellisen

tutkimuksen tekemistä ja esittelemistä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä aivotutkimuksen tai kognitiivisen psykologian asiantuntijoiden kanssa.
Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä HIP-laboratorion ja kognitiivisen psykologian tutkijoiden kanssa.

Opintojakso: PS04 Tunteet ja mielenterveys (2op)

PS4 Tunteet ja mielenterveys (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteiden psykologia
- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmin merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus
- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen
Opintojaksolla painottuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen. Tietopohja psyykkisestä hyvinvoinnista, tunnetaidoista, unen merkityksestä ja stressin säätelystä sekä tutustuminen mielenterveyshäiriöihin ja niiden hoitoon tukee hyvinvointiosaamista. Tutustuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun hyvinvoinnista kasvattaa yhteiskunnallista osaamista ja resilienssiä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia esimerkiksi ryhmätöitä mielenterveyshäiriöistä ja niiden hoitamisesta. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään työelämäyhteistyötä mahdollisuuksien mukaan Mieli ry:n kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston tutkijoiden tai yksiköiden kanssa esimerkiksi terveystieteiden yksikön.

Opintojakso: PS05 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2 op)

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta

- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista
- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa
- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan
- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Yhteiskunnalliseen osaamiseen kuluu omien vahvuuksien tunnistaminen ja siten oman elämänpolun pohtiminen ja pohdinta siitä, miten yksilöllisten erojen myönteiset puolet vaikuttavat yhteiskunnallisella tasolla. Tätä tukee myös omien ja kulttuuristen arvojen ja erilaisten arvoteorioiden käsitteleminen. Globaali- ja kulttuuriosaaminen harjaantuu pohtimalla sosiaalisen toiminnan kulttuurisidonnaisuutta. Opintojaksolla pohditaan kulttuurien ulottuvuuksia ja kulttuurin vaikutuksia ajatteluun ja käyttäytymiseen.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Mielen ry:n kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston yksiköiden esimerkiksi NÄTY:n kanssa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: PS06 Me ja muut- sosiaalipsykologiaa lukiolaiselle (2op)
PS6 Me ja muut- sosiaalipsykologiaa lukiolaiselle

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- opiskelija tuntee keskeisimpiä psykologian ja sosiaalipsykologian käsitteitä ja teorioita
- ymmärtää sen, millainen tiede sosiaalipsykologia on, ja sen, että sosiaalipsykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä sosiaalipsykologian näkökulmasta
- osaa tarkastella ilmiöitä analyyttisesti psykologian ja sosiaalipsykologian käsitteiden ja teorioiden avulla
- osaa soveltaa psykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen

Keskeiset sisällöt
- Mitä sosiaalipsykologia on?
- Millaista on sosiaalipsykologinen tutkimus?
- Miten minuus muodostuu sosialisaatiossa?
- Miten yksilö toimii ryhmässä ja yhteisöissä?
- Mitä ovat ryhmien sisäiseen ja väliseen toimintaan vaikuttavat tekijät?
- Millaiset tekijät vaikuttavat auttamiskäytökseen?
- Mitä on aggressio?
- Millaiset tekijät vaikuttavat aggressioon?
- Mitä ovat asenteet ja ennakkoluulot? Miten ne vaikuttavat yksilöön, ryhmiin ja yhteiskuntaan?
- Mitä tarkoittaa kulttuurien moninaisuus? Miten kulttuuri vaikutta yksilöön?
- Miten sosiaalipsykologista tietoa voi soveltaa ajankohtaisten ilmiöiden pohtimisessa?

Laaja-alainen osaaminen
Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista eettinen- ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Itsetuntemuksen lisääntyminen tukee

hyvinvointiosaamista. Yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyy ajankohtaisten ja sosiaalipsykologisten ilmiöiden analyyttinen tarkastelu. Psykologian ja sosiaalipsykologisen tiedon soveltaminen kestävän tulevaisuuden rakentamiseen edistää eettistä ja ympäristöosaamista. Tietopohja ja pohdinnat sosiaalisen toiminnan kulttuurisidonnaisuudesta sekä kulttuurien moninaisuudesta tukevat globaali- ja kulttuuriosaamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia esimerkiksi auttamistutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen ja esittely. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esimerkiksi MLL:n tai SPR:n kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden esim. TAPRI:n kanssa.

Opintojakso: PS07 Psykologian sovellukset – kertaa psykologiaa (2op)

PS07 Psykologian sovellukset – kertaa psykologiaa
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- saa laajan kuvan psykologian sovellusalueista
- ymmärtää psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon sovellusmahdollisuudet
- tutustuu ja perehtyy muutamaan sovellusalaan perusteellisemmin
- kertaa ylioppilaskokeisiin

Keskeiset sisällöt
Millaisia sovellusaloja psykologiassa on?
- ympäristöpsykologia
- mediapsykologia
- kasvatuspsykologia?
- rikollisuuden psykologia eli kriminaalipsykologia
- miten psykologista ja sosiaalipsykologista tietoa voi soveltaa ajankohtaisiin ilmiöihin?

Ylioppilaskokeisiin kertaaminen ja valmistautuminen
- Miten vastataan ylioppilaskirjoituksissa?
- Miten laaditaan lukusuunnitelma?
- Miten valmistautua psykologian ylioppilaskirjoituksiin?

Laaja-alainen osaaminen
Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Ympäristöpsykologian, mediapsykologian, kasvatuspsykologian ja kriminaalipsykologian tietopohja ja harjoitteet sekä minäpystyvyyden vahvistuminen psykologian kirjoittajana lisäävät

hyvinvointiosaamista. Psykologian sovellusalat ovat monitieteisiä ja moninäkökulmaisia. Sovellusaloihin perehtyminen tukee monitieteistä ja luovaa osaamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä psykologian alan työpaikkojen kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden kanssa esimerkiksi ympäristöpsykologian ja pelitutkimusyksikön yksikön kanssa.

Opintojakso: PS08 Vuorovaikutus- ja hyvinvointitaitoja lukiolaiselle (2op)

PS08 Vuorovaikutus- ja hyvinvointitaitoja lukiolaiselle
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- saa välineitä ja harjoitusta omien vuorovaikutus- ja elämäntaitojensa tietoiseen kehittämiseen
- syventää itsetuntemustaan
- oppii ihmissuhteisiin liittyviä vuorovaikutustaitoja
- ymmärtää ja oppii käyttämään erilaisia selviytymistaitoja

Keskeiset sisällöt
Osan opintojaksosta voidaan suorittaa viikonloppuleirinä, jos kaikki osallistujat niin haluavat.
Millainen minä olen?
- Minäkuvat
- arvot
- itsetunto
- vahvuudet
- kehittämiskohteet

Millaista on hyviä ihmissuhteita ylläpitävä viestintä?
- aktiivinen kuuntelu
- minä-viestit
- jämäkkyys
- ongelmanratkaisutaidot

Millaisia selviytymiskeinoja ihmisillä on käytössään?
- mistä saa apua?
- itsemyötätunto
- ongelmalliset selviytymiskeinot esim. viiltely ja niistä eroon pääseminen
- fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset selviytymiskeinot
- luovuus selviytymiskeinona

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Opintojakson tietopohja ja harjoitteet lisäävät itsetuntemusta ja hyvinvointiosaamista. Opintojakson työskentelytavat ja tietopohja vuorovaikutustaidoista edistävät vuorovaikutusosaamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan kriisikeskuksen ja MLL:n kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden esimerkiksi terveystieteiden laitoksen kanssa.

Opintojakso: PS09 Sinustako uusi Sigmund Freud? – toimi tutkijana (2op)

PS9 Sinustako uusi Sigmund Freud? – toimi tutkijana (sMed)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa psykologian klassikkotutkimuksia
- tutustuu ajankohtaisiin psykologian tutkimuksiin
- ymmärtää, miksi psykologista tutkimusta tehdään
- tutustuu psykologian tutkimusmenetelmiin: tutkimusotteisiin ja tiedonkeruumenetelmiin
- ymmärtää laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eron
- harjoittelee oman psykologisen tutkimuksen tekemistä
- tietää, miten tutkimusprosessi etenee
- soveltaa teoreettista tietämystään oman tutkimuksen tekemiseen

Keskeiset sisällöt
- psykologinen tutkimus ja sen tekeminen
- tutkimuksen etiikka
- psykologian tutkimusmenetelmät: tiedonkeruumenetelmät ja tutkimusotteet
- laadullinen tutkimus
- määrällinen tutkimus
- ajankohtainen psykologinen tutkimus ja sen sovellusalueet
- tutkimussuunnitelman tekeminen
- tutkimusongelman ja oman aiheen valitseminen
- oman tutkimusaineiston kerääminen
- oman tutkimusraportin tekeminen ja kirjoittaminen
- oman tutkimuksen esitteleminen ja puolustaminen

Laaja-alainen osaaminen
Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista monitieteinen ja luova osaaminen, eettinen- ja ympäristöosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Oman tutkimuksen tekeminen ja aiempiin

klassikko- tai ajankohtaisiin tutkimuksiin tutustuminen lisää monitieteistä ja luovaa osaamista. Tietopohja ja pohdinnat psykologisen ja sosiaalipsykologisen tutkimuksen merkityksestä yksilö-, ryhmä-, kulttuuri- ja yhteiskunnallisella tasolla vahvistavat eettistä- ja ympäristöosaamista sekä yhteiskunnallista osaamista.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia esim. oman psykologisen tutkimuksen tekeminen, tutkimusraportin laatiminen ja esittely. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan tutkijana työskentelevien kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esimerkiksi PSYKE:n kanssa.

Opintojakso: PS10 Vähennä stressiä, vapauta voimavarojasi (2op) (sMed)
PS10 Vähennä stressiä, vapauta voimavarojasi

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu siihen,

- mitä stressi tarkoittaa fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena ilmiönä
- millainen on stressin, ahdistuksen ja jännityksen yhteys
- miten ihmissuhteet ja elämänkokemukset ovat yhteydessä jännittämiseen
- miten suhtautuminen itseen ja muihin on yhteydessä jännittämiseen? (itsemyötätunto, itsetunto, minäkuva)
- mitkä ovat itselle sopivia selviytymiskeinoja

Keskeiset sisällöt

- mitä jännittäminen on?
- mistä jännittäminen johtuu?
- miten jännittämistä voisi vähentää?
- itselle sopivien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten selviytymiskeinojen kartoittaminen
- tietoisen läsnäolon harjoituksiin, mielikuva- ja rentoutusharjoituksiin tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen
Opintojaksolla toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen
tavoitteet: hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, eettinen- ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Itselle sopivien selviytymiskeinojen pohtiminen, itsetuntemuksen lisääminen sekä psyykkiseen valmentamiseen tutustuminen edistävät hyvinvointiosaamista. Parin tai ryhmien kanssa työskentely ja kuuntelu lisäävät vuorovaikutusosaamista. Opintojakson tietopohja perustuu psykologiaan, terveystietoon, liikuntaan ja psyykkiseen valmennukseen. Opintojakson tietopohja ja kahden eri alan opettajan yhteistyö ja eri näkökulmien pohtiminen sekä terveysteknologian hyödyntäminen vahvistavat monitieteistä ja luovaa osaamista. Jännityksen, stressin ja niihin suhtautumisen pohtiminen yksilö- ja yhteiskunnallisella tasolla sekä eri kulttuureissa liittyvät globaali- ja kulttuuriosaamiseen sekä yhteiskunnalliseen osaamiseen. Opintojaksolla pohditaan myös yhteiskunnan tarjoamia palveluita stressiin ja jännittämiseen. Jännitykseen

vaikuttavien tekijöiden ja jännityksen merkityksen pohtiminen osa elämää liittyy eettiseen ja ympäristöosaamiseen. Opintojaksossa hyödynnetään terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa. Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen opintojakson alussa.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä hyvinvointiosaajien kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Opintojaksolla voi osallistua myös yliopisto-opiskelijoita. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan YTHS:n kanssa.

6.13 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös

harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Tampereen korkeakouluyhteisön arvot heijastuvat Normaalikoulun lukion historian opetuksessa, esimerkiksi kriittisyys, moninaisuus, oppijalähtöisyys, sivistys ja vastuullisuus. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 korostaa myös mm. ihmisen vastuullista toimintaa.

UNESCO-koulujen neljä oppimisen pilaria tukevat historia oppiaineen opetusta.
1. Oppia tietämään: opiskelija hankkii maailman ymmärtämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja sekä oppii kehittämään niitä.
2. Oppia tekemään: opiskelija oppii ympäröivässä maailmassa toimimiseen tarvittavia taitoja sekä harjoittelee yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista.
3. Oppia elämään yhdessä: tavoitteena on edistää vuorovaikutusta, yksilöiden ja yhteisöjen välistä rauhaa ja yhteisymmärrystä.
4. Oppia olemaan: opiskelijaa ohjataan inhimilliseen kasvuun sekä itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä

tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	HI1, HI3, HI5, HI6
Vuorovaikutusosaaminen	HI2, HI4, HI8, HI10
Monitieteinen ja luova osaaminen	HI2, HI3, HI6, HI7, HI10
Yhteiskunnallinen osaaminen	HI3, HI8, HI9, HI10
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	HI1, HI6, HI9
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	HI4, HI5, HI6, HI7, HI9

Historian opetuksen yleiset tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot
Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion historian opetus ja opiskelu perustuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman arvoihin, tavoitteisiin sekä historian keskeisten tietojen ja taitojen harjoittamiseen. Keskeisiä historian taitoja ovat historiallisen tiedon hankkiminen ja tulkitseminen, syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen, muutoksen ja jatkuvuuden tarkasteleminen, historiallisen kronologian hallitseminen, historiallinen empatia, historian tekstitaidot, historian yhteiskunnallisen ja poliittisen käytön tunnistaminen sekä historian monitulkintaisuus ja moniperspektiivisyys. Edellä mainittujen keskeisten historiataitojen myötä opiskelijan historiatietoisuus kehittyy ja vahvistuu.

Historian opetuksessa käytetään oppiaineelle ominaisia vuorovaikutteisia, keskustelevia ja opiskelijalähtöisiä työtapoja. Opiskelija oppii kohtaamaan ja ymmärtämään erilaisia työskentely- ja ajattelutapoja. Harjoittelemme toisten näkemyksiä arvostavaa argumentointia sekä sosiaalisia yhteistyötaitoja. Opiskelijan kyky hyödyntää ja arvioida kriittisesti monenlaisia tietolähteitä, sekä niiden luotettavuutta harjaantuu erilaisiin lähteisiin perehtymällä. Opiskelija harjaantuu edistämään demokratiaa, ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, aktiivista kansalaisuutta sekä kansainvälistä yhteistyötä omassa elämässään. Opiskelijan kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemus kehittyy ja vahvistuu, kun historian opetus syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä. Opiskelija harjaantuu esittämään perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä omassa arjessaan että yhteiskunnan tasolla. Mahdollisuuksien mukaan opetuksessa huomioidaan erityisesti paikallinen historia ja paikalliset vierailukohteet.

Arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Historian opintojaksoilla käytetään monipuolisia, vuorovaikutteisia ja historialle tyypillisiä työskentelytapoja. Arvosanat perustuvat opiskelijan antamaan näyttöön omasta osaamisestaan ja historian

taitojen hallinnastaan. Arvioinnista sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa, käytettävät arviointimenetelmät voivat olla moninaisia ja vaihtelevia. Itse- ja vertaisarviointi täydentävät opiskelijan käsitystä omasta osaamisestaan. Opiskelijan itse- ja vertaisarviointitaitoja harjoitetaan historian opetuksessa.

Vastaavuustaulukko

Historia LOPS2016	Historia LOPS2021	
16HI1	**HI1**	**pakollinen**
16HI2	**HI2**	**pakollinen**
16HI3	**HI3**	**pakollinen**
16Hi4	HI4	syventävä/valinnainen
16HI5	HI5	syventävä/valinnainen
16HI6	HI6	syventävä/valinnainen
16HI7	*HI7*	*koulukohtainen*
16HI8	*HI8*	*koulukohtainen*
16HI9	*HI9*	*koulukohtainen*
16Hi10	*HI10*	*koulukohtainen*

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Oppiaineena historia antaa hyvät valmiudet tulevaisuuden työelämään. Oppiaineessa harjoitetaan monenlaisia metataitoja, jotka edistävät opiskelijan työelämätaitojen kehittymistä. Muutosjoustavuus eli resilienssi on yhtenä keskeisenä tarkastelun kohteena kaikissa opintojaksoissa. Historia on tiede, joka auttaa hahmottamaan kehityslinjoja, kuten muutoksia ja jatkuvuutta sekä ennakoimaan tulevaa. Etenkin opintojaksot HI1 ja HI6 käsittelevät ihmisen sopeutumista erilaisiin ympäristöihin ja ihmisen keksimiä ratkaisuja monenlaisiin ongelmiin. Esimerkiksi opintojaksoissa HI2 ja HI6 tarkastellaan kansain-välistä vuorovaikutusta ja ristiriitojen käsittelyä. Ihmisen kyky toimia erilaisissa ympäristöissä, olosuhteissa ja kulttuureissa välittyy opintojaksojen sisältöjen lisäksi erilaisten historiallisen ajattelun ja niiden tulkintaan liittyvien tehtävien avulla.

Historiallinen empatia ja tunneäly nousevat esiin niin opintojaksojen keskeisissä sisällöissä kuin erilaisissa historian lähteissä. Esimerkiksi opintojaksoilla HI2, HI3, HI6 ja HI9 käsitellään ihmisoikeuskysymyksiä, sosiaalista eriarvoisuutta ja monenlaisia konflikteja, joissa erilaiset näkökulmat ja moniperspektiivisyys korostuvat. Kriittinen ajattelu, luovuus ja ongelmanratkaisutaidot tulevat esille historian erilaisissa työtavoissa, kun perehdytään monenlaisiin lähteisiin. Jokaisessa opintojaksossa harjoitellaan arvioimaan lähteitä kriittisesti ja tarkastellaan historiapoliittisia kiistoja.

Vuorovaikutustaidot ja yhteistyökyky sekä itseohjautuvuus vahvistavat monenlaisten näkökulmien ymmärtämistä ja kykyä argumentoida rakentavasti. Vuorovaikutusosaaminen on yksi historia oppiaineen läpileikkaavista teemoista, koska oppiaineen ominaiset työtavat ovat keskustelevia ja vuorovaikutteisia.

Historia oppiaineessa tehdään työelämäyhteistyötä järjestämällä erilaisia opintovierailuja esim. paikallisiin museoihin ja arkistoon. Vierailun yhteydessä voidaan tutustua museoon ja tai arkistoon työpaikkana. Yhteistyökumppaneita voivat olla esimerkiksi erilaiset järjestöt ja instituutiot. Kansainvälistä yhteistyötä on mahdollista tehdä esimerkiksi suurlähetystöjen kanssa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Historia oppiaineessa harjoitutetaan useita metataitoja, jotka valmistavat lukion opiskelijaa lukion jälkeisiin opintoihin. Historian keskeinen taito oppia hyödyntämään ja kriittisesti arvioimaan erilaisia lähteitä, valmentaa opiskelijaa kriittiseen ajatteluun ja lähteiden luotettavuuden arviointiin. Tämä kehittää opiskelijan medialukutaitoa. Lukion opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Tiedonhankintataitoja kehitetään säännöllisesti. Edellä mainitut taidot korostuvat jokaisella historian opintojaksolla. Vuorovaikutus- ja esiintymistaidot kehittyvät opintojaksojen keskeisten vuorovaikutteisten työskentelymenetelmien avulla. Opiskelijat harjaantuvat tuottamaan, soveltamaan ja yhdistelemään tietoa tulevaisuuteen suunnaten. Opiskelijan kyky ohjata omaa toimintaansa kehittyy, kun opiskelija tekee opintojaksoilla itselleen realistisia ja toteuttamiskelpoisia suunnitelmia.

Korkeakouluyhteistyötä tehdään mm. erityisesti Tampereen yliopiston korkeakouluopiskelijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan yliopiston tarjoamille luennoille, järjestetään asiantuntijavierailijoita mm. Rauhan ja konfliktin tutkimuslaitokselta, Yhteiskunnallisesta tiedekunnasta, Suomen Ateenan ja Rooman tiedeinstituuteista. Entiset Normaalikoulun lukion opiskelijat voivat käydä vierailemassa ja kertomassa omista kokemuksistaan, millaista on opiskella historiaa korkeakoulussa. Normaalikoulun lukion opiskelijoilla on mahdollista osallistua ja suorittaa joitakin korkeakouluopintojaksoja. Lukion opintojaksolla voi vierailla opettaja korkeakoulusta. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden kuin paikallisten korkeakoulujen kanssa.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: HI01 Ihminen ympäristö ja historia (2 op)

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia (2 op)

Moduulissa tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnallista kehitystä pitkällä aikavälillä. Opetuksen näkökulma on sekä historiallisten ilmiöiden tarkastelussa että nykyisyyden selittämisessä. Ilmiötä tarkastellaan sekä eurooppalaisesta että globaalista näkökulmasta. Moduulissa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Moduulissa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkimassa ja valloittamassa maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen ihmisen ja luonnon suhteen muuttajana

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Opintojaksolla keskeisiä näkökulmia ovat ihmisen ja ympäristön välinen vuorovaikutus ja pitkän aikavälin yhteiskunnallinen kehitys, väestönkehitykseen vaikuttavat tekijät kuin talouden sekä tekniikan kehityslinjat niin eurooppalaisesta kuin globaalista näkökulmasta esihistoriasta nykypäiviin. Paikallista näkökulmaa on mahdollista tuoda esille mm. teollistumiskehityksen myötä. Opintojaksolla harjoitellaan historiallisten lähteiden käyttöä ja tiedon tuottamista.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisesta osaamisesta erityisesti hyvinvointiosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Historian opetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa. Historian opiskelu auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin.

Ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia. Opintojaksolla tarkastellaan ilmaston, ympäristön ja väestön muutoksia eri aikakausilla. Havaitaan, miten ihminen on ratkaissut eri aikakausina monenlaisia ongelmia ja kriisejä. Esimerkiksi, miten työolot ovat parantuneet työlainsäädännön kehittyessä. Toisaalta ihminen on löytänyt erilaisia sopeutumis-keinoja historian eri aikoina ympäristön muutoksiin, esim. antiikin aikana kreikkalaiset erikoistuivat viljan viljelyn sijaan oliivipuiden ja viinin viljelyyn. Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää tämän ratkaisuja aikansa lähtö-kohdista (historiallinen empatia).

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on opiskelijan erilaisten aineistojen tulkinta- ja tiedonhankintataidot.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ymmärtää historian monitulkintaisuutta sekä ajallista kehitystä ja syy- ja seuraussuhteita. Eettisyys ja
ympäristöosaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan taitona osata etsiä, tulkita ja arvioida historiallisia aineistoja lähdekriittisesti erilaisia sekä osaa arvioida ihmisen toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista.

Opintojakso: HI02 Kansainväliset suhteet (2 op)

HI2 Kansainväliset suhteet (2 op)

Moduulissa tarkastellaan kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja niiden taustoja 1800-luvun lopulta nykypäivään. Moduulissa analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisista taloudellisista ja ideologista näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat vastakkainasettelun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Moduulissa syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Opintojaksolla perehdytään ja analysoidaan kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja kansainvälistä yhteistyötä 1800-luvun lopusta nykypäivään. Talouden ja erilaisten ideologioiden vaikutus kansainväliseen politikkaan on keskeinen näkökulma. Opintojaksolla syvennetään

historian taitoja: tiedon hakemista, monipuolisten tietolähteiden hyödyntämistä, ristiriitaisten lähteiden kriittistä arviointia ja historiallisen tiedon tuottamista.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen ja monitieteinen ja luova osaaminen. Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksolla mm. siten, että historian opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Demokratian ja sananvapauden merkitys korostuu erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla.

Opintojaksolla opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ydintä. Historian lukutapa suhtautua erilaisiin aineistoihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on opiskelijan lähdekriittiset taidot.

Vuorovaikutusosaaminen otetaan arvioinnissa huomioon opiskelijan taitona tuottaa monipuolisia tuotoksia kuten esimerkiksi tekstejä mm. esseevastauksia ja esityksiä sekä kykynä perustella asiapohjaisesti argumentoiden. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan
arvioinnissa erityisesti taitona tarkastella lähteiden luotettavuutta kriittisesti.

Opintojakso: HI03 Itsenäisen Suomen historia (2 op)
HI3 Itsenäisen Suomen historia (2 op)

Moduulin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan lopulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta demokraattiseen kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Moduulissa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön. Lisäksi syvennetään ymmärrystä historiallisesta empatiasta.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Opintojaksolla perehdytään Suomen historiaan autonomian ajan lopulta kykypäivään. Keskeisiä näkökulmia ovat Suomen historian keskeiset kehityslinjat ja muutosprosessit kuten Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Opintojaksolla perehdytään Suomen historian moninaisiin lähteisiin ja ajan myötä muuttuviin tulkintoihin sekä historiallisen tiedon käyttöön. Ymmärrys historiallisesta empatiasta syventyy opintojakson aikana. Mahdollisuuksien mukaan opetuksessa hyödynnetään paikallisen historian mahdollisuuksia.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat erityisesti yhteiskunnallisen osaaminen ja hyvinvointiosaaminen. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Opintojakson aikana opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin (historian muutos ja jatkuvuus -käsitteet).

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy ja syventää tietojaan suomalaisen hyvinvointi-yhteiskunnan kehityksestä. Opintojaksolla opiskelija saa rakennuspuita oman identiteetin rakentamiseen ja eettisen ajattelun kehittämiseen. Tämän päivän ilmiöt on helpompi asettaa laajempaan perspektiiviin, kun tuntee historiallista kehitystä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on opiskelijan historiatietoisuuden kehittyminen, jolloin opiskelija on

tietoinen historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä ja kykenee sekä tulkitsemaan että arvioimaan sitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen ilmenee opiskelijan medialukutaidon ja historiatietoisuuden kehittymisessä esimerkiksi erilaisia lähteitä tulkittaessa. Hyvinvointiosaaminen huomioidaan opiskelijan tiedoissa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan muodostumisesta ja kehittymisestä sekä sen kriittisessä arvioinnissa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: HI04 Eurooppalainen ihminen (2 op)

HI4 Eurooppalainen ihminen (2 op)

Moduuli tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Moduulissa perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde sekä sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- antiikin kulttuurien yleispiirteet
- demokratian ja tieteellisen ajattelun synty
- keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa
- reformaatio ja tiedon vallankumous
- valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen
- 1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat

- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

Opintojaksolla perehdytään Euroopan historiaan antiikista nykypäivään aatteiden, yhteiskunnallisen ajattelun, ihmisoikeuksien näkökulmasta. Olennaisena näkökulmana on maailmanselitykset sekä maailmankuvan muutos. Keskeisiä teemoja ovat eurooppalaisen kulttuuriperinnön juuret ja kehitys, taiteiden ja tieteiden merkitys aikansa ilmentäjinä. Tavoitteena on ymmärtää keskeisten aatteiden ja ihmisoikeuksien merkitys historiassa ja nykypäivänä.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksolla korostuvat erityisesti laaja-alaisen osaamisen globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä vuorovaikutusosaaminen. Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Opetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä, toisaalta se kannustaa myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksolla esimerkiksi monipuolisina tiedontuottamis- ja julkaisemistapoina ja sekä asiaperusteisen argumentoinnin harjoitteluna. Sananvapauden ja demokratian merkitys korostuu erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on taito tulkita erilaisia lähdeaineistoja konteksteissaan sekä historian muutoksen ja jatkuvuuden tunnistaminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen ilmenee arvioinnissa mm. opiskelijan tietoina eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä ja sen kehityksestä antiikista nykypäiviin. Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan taitona hyödyntää historialle tyypillisiä vuorovaikutustaitoja kuten perusteleva argumentointi, erilaisten aineistojen lähdekriittinen tulkitseminen ja tuottaminen.

Opintojakso: HI05 Ruotsin Itämaasta Suomeksi (2 op)
HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi (2 op)

Moduuli tarkastelee nykyisen Suomen alueen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa esihistoriasta autonomian ajalle asti. Moduulissa perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Moduulissa syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa
- hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen

- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue esihistoriallisella ajalla
- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika
- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika
- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Opintojakso tarkastelee nykyisen Suomen alueen historiaa esihistoriasta autonomian aikaan osana Itämeren alueen historiaa. Yhteiskunnan, talouden ja ympäristön ohella tutustutaan tavallisen ihmisen arkeen, elinkeinoihin ja elämäntapaan. Opintojaksolla huomioidaan paikallinen historia ja perehdytään erilaisiin historian tutkimusmenetelmiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat erityisesti globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä hyvinvointiosaaminen. Opintojaksolla perehdytään mm. suomalaisten ja saamelaisten kulttuuriperintöön. Opintojakso kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä ja toisaalta tukee kriittistä reflektointia ja moniperspektiivistä suhtautumista kulttuuriperintöön.

Hyvinvointiosaaminen näkyy opintojaksolla esimerkiksi siten, että opetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa. Eettinen ajattelu vahvistuu opintojaksolla, kun opiskelija pohtii ihmisten eri aikoina tekemiä ratkaisuja ja niiden seurauksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on historian tutkimusmenetelmien ymmärtäminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen ilmenee arvioinnissa esimerkiksi huomioiden opiskelijan tiedot ja niiden soveltamisen suomalaisen ja saamelaisen kulttuuriperinnön kehityksessä. Hyvinvointiosaaminen huomioidaan opiskelijan taidoissa käyttää ja tulkita historian ja arkeologian lähteitä sekä ymmärtää historian tutkimusmenetelmiä.

Opintojakso: HI06 Maailman kulttuurit kohtaavat (2 op)

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat (2 op)

Moduulissa perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien muuttuessa. Moduulissa tarkastellaan länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuuri
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Opintojaksolla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin ajattelun ja yhteiskuntien muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään opintojaksolla laajasti ihmisen toimintana ja elämisen tapana. Keskeinen näkökulma on länsimaisen kulttuurin ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamiset ja vuorovaikutus eri ajankohtina.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy opintojakson opetuksessa esimerkiksi siinä, että historian opetuksen yksi lähtökohdista on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen keskeistä ydintä. Historian lukutapa suhtautua erilaisiin aineistoihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa.

Historia-oppiaineella on vahva linkki kansainväliseen osaamiseen. Opintojaksolla perehdytään eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamiseen. Tarkastellaan, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Erityisenä arvioinnin kohteena on kulttuurinen lukutaito.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen ilmenee siten, että arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kykynä tulkita erilaisia kulttuureita ja eri aikoina tuotettuja historiakäsityksiä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opiskelijan taitona lukea ja kriittisesti arvioida erilaisia lähteitä sekä kykynä tuottaa, yhdistellä ja soveltaa tietoa monialaisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: HI07 Antiikin perintö (2 op)
Opintojaksolla tarkastellaan antiikin maailmaa ja vaikutusta länsimaiselle kulttuurille. Pääpaino on Kreikan ja Rooman historiassa ja kulttuurissa. Opintojakso tutkii eurooppalaisen kulttuurin ja sivistyksen syntyvaiheita ja kehitystä sekä muutosta. Opintojakson aikana olosuhteiden salliessa voidaan tehdä *omakustanteinen* opintomatka vuorovuosina Ateenaan tai Roomaan.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää länsimaisen kulttuurin syntyyn keskeisesti vaikuttaneet tekijät
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuurien kehityksen ja muotoutumisen antiikin ajoilta
- opiskelija tietää antiikin kulttuurien keskeiset saavutukset
- ymmärtää demokratian, tieteen ja taiteen merkityksen ihmiskunnan muokkaajana
- osaa tunnistaa antiikin taide- ja tyylisuunnat sekä tuntee niiden keskeiset pääpiirteet
- tutustuu monipuolisesti antiikin lähteisiin
- tietää, miten tämän päivän tieteen, taiteen, arkkitehtuurin, demokratian

sekä talouden että teknologian, juuret ovat periytyneet nykypäiviin.

Keskeiset sisällöt
- Mitä antiikki on?

- Egyptin, minolaisten, etruskien ja Lähi-idän kulttuurien vaikutus
- Kreikkalaiset polikset ja niiden talous sekä hallinto, Ateenan demokratia
- Rooma – kylästä maailmanvallaksi, imperiumin talous ja hallinto
- antiikin sotalaitos
- ympäristöongelmat antiikissa
- antiikin tiede, filosofia, keksinnöt ja uskomukset Kreikassa ja Roomassa
- uskonto antiikin maailmassa
- antiikin taide: arkkitehtuuri, kuvataide, kuvanveisto, kirjallisuus ja teatteri Kreikassa ja Roomassa
- antiikin ihmisten arkea ja perhe-elämää, naisten ja lasten sekä orjien asema
- antiikin maailmankuva ja ihmiskäsitys
- antiikin merkitys ja vaikutus länsimaiseen kulttuuriin ja nykyaikaan
- opintojaksolla on mahdollista valita tarkastelun kohteeksi vain joko antiikin Kreikka tai antiikin Rooma opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy opintojakson opetuksessa siten, että historia-oppiaineen opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen keskeistä ydintä. Historian lukutapa suhtautua erilaisiin aineistoihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa.

Historia-oppiaineella on vahva linkki kansainväliseen osaamiseen. Opintojaksolla perehdytään eurooppalaisen ja länsimaisen kulttuuriin juuriin. Tutustutaan erilaisiin kulttuurivaikutteisiin, jotka ovat vaikuttaneet antiikin ajan kulttuurien muotoutumiseen. Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen mukaisesti arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä historian tietojen ja taitojen hallintaan. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen arvioidaan osana opiskelijan kykynä yhdistää, tulkita ja soveltaa tietojaan eurooppalaisen kulttuuriperinnön kehityksestä. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opiskelijan taitona hyödyntää ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä.

Opintojakso: HI08 Maailma tänään (2 op)
Opintojaksolla keskitytään tarkastelemaan ajankohtaisia maailmanpolitiikan tapahtumia ja uhkakuvia esimerkiksi kansainvälisen politiikan, ilmaston, ympäristön ja kestävän kehityksen, talouden, hyvinvoinnin ja terveyden sekä tieteen näkökulmista. Opintojakso syventää ja tarkentaa erityisesti Kansainväliset suhteet -opintojakson (HI02) ja Itsenäisen Suomen historia -opintojakson (HI3) keskeisiä sisältöjä ja asiakoko-naisuuksia ajankohtaisin teemoin.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää historiatietoisuuttaan osaamalla arvioida kriittisesti tämän päivän kriisien ja ajankohtaisten kysymysten historiallisen taustaa
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen maailmanpolitiikkaan
- tunnistaa taloudellisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutuksen kansainvälisessä politiikassa
- ymmärtää ilmastonmuutoksen ja ympäristöuhkien mukanaan tuomat ristiriidat
- kehittää tulevaisuusorientaatiotaan arvioimalla kriittisesti historiallista kehitystä ja nykypäivää
- näkee historiallisen kehityksen kansainvälisten kriisien ratkaisemiseksi
- ymmärtää teknologian kehityksen ja globalisaation eriaikaisuuden eri kehitysvaiheessa olevissa yhteiskunnissa
- tunnistaa radikalisoitumiseen vaikuttavia riskitekijöitä
- ymmärtää kansainvälisen yhteistyön ja kulttuurien tuntemuksen tärkeyden.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson sisältö ja painopistealueet vaihtelevat opiskelijoiden kiinnostuksen ja ajankohtaisten maailmanpolitiikan aiheiden ja tapahtumien mukaan. Esimerkiksi opintojaksolla voi paneutua yhteen tai useampaan seuraavista:

- ilmastonmuutos ja kestävä kehitys
- Euroopan unioni ja sen haasteet
- Kiina maailman johtava valtio?
- Yhdysvallat ja demokratian haasteet
- Venäjä ja demokratian haasteet?
- Lähi-idän haasteet, esim. Israel ja Palestiina, Syyria, Saudi-Arabia
- koronapandemia ja sen seuraukset
- Yhdistyneet Kansakunnat ja sen rooli maailmanpolitiikassa
- terrorismin monet muodot, radikalisoituminen
- maailmantalous ja sen heilahtelut
- hyvinvoinnin ja vaurauden epätasapaino
- maailman väestöliikkeet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat yhteiskunnallinen osaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Yhteiskunnallinen osaaminen on yksi historian opetusta läpileikkaavista teemoista. Opintojaksolla opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että yhteiskunnat muuttuvat ihmisen toiminnan seurauksena. Opiskelija hahmottaa omat mahdollisuutensa vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntien toimintaan. Muutos ja jatkuvuus ovat historian opetuksen keskeisiä käsitteitä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy mm. opintojakson työtavoissa ja tavoitteissa. Opintojaksolla korostuvat vuorovaikutteiset, opiskelijalähtöiset työskentelytavat. Opiskelija vahvistaa omia argumentaatiotaitojaan toisia arvostavasta näkökulmasta. Kehitetään kykyä kuunnella ja ymmärtää toisten näkökulmia ja näkemyksiä. Opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen mukaisesti arvosana-asteikolla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tarkastella ja pohtia mm. ihmisoikeuksien, demokratian ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Opiskelijan kykynä hyödyntää medialukutaitoa sekä lähdekriittistä otetta erilaisia aineistoja hyödyntäessään. Vuorovaikutusosaaminen ilmenee mm. opintojaksolla käytetyissä historialle ominaisissa työskentelytavoissa, jotka kehittävät ja syventävät opiskelijan kykyä ymmärtää erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja ja argumentoida niitä rakentavasti.

Opintojakso: HI09 Ihmisoikeudet (2 op)

Opintojaksolla tarkastellaan ihmisoikeuksien historiaa. Ihmisoikeuksiin perehdytään erityisesti historian, yhteiskunnalliseettisistä ja oikeudellisista näkökulmista. Tutkitaan ihmisoikeuksien määritelmää, YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta. Opintojaksolla perehdytään erilaisiin ihmisoikeussopimuksiin kuten lasten oikeuksiin, rotusyrjinnän vastaiseen yleissopimukseen sekä tutustutaan islamilaisen maailman vastaavaan ihmisoikeussopimukseen. Tutustutaan tunnettuihin ihmisoikeusrikkomuksiin ja niistä saatuihin rangaistuksiin. Opintojakson aikana voidaan mahdollisesti toteuttaa *omakustanteisen* opintomatkan Krakovaan, jolloin vierailukohteina voisi olla Auschwitzin keskitysleiri ja museo sekä Krakovan museot.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisoikeuksien tärkeyden ja osaa arvostaa niitä sekä toimia eettisesti omassa arjessaan sekä yhteiskunnan tasolla
- tietää ja tuntee ihmisoikeuksien historiaa
- osaa edistää omassa arjessaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- ymmärtää vähemmistöjen oikeuksien kunnioittamisen merkityksen
- oppii toimimaan rasismin estämiseksi sekä vastustamaan vainoa
- ymmärtää suomalaisen, eurooppalaisen ja erilaisten kulttuurien näkemyksen ihmisoikeuksista
- tutustuu Yhdistyneiden Kansakuntien ja ihmisoikeusjärjestöjen toimintaan
- tietää holokaustin historian ja muita ihmisoikeusrikoksia
- tunnistaa ihmisoikeusrikkomuksia ja niiden seurauksia

Keskeiset sisällöt

- opintojakson näkökulma voidaan valita opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan ja valita tarkasteluun esimerkiksi vain yksi näkökulma.
- keskeiset käsitteet: ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, vainot, rasismi
- ihmisoikeuksien historia
- Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja muut kansainväliset yleissopimukset ja julistukset (kuten Lasten oikeuksien julistus ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus)
- miten ihmisoikeudet toteutuvat nykypäivänä
- vähemmistöjen oikeudet
- ihmisoikeusjärjestöjen työ ja haasteet
- rasismin ja vainojen estäminen
- ihmisoikeusrikkomukset ja -rikokset sekä niiden seuraukset

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen eettisyys- ja ympäristöosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Ihmisoikeuksien historian kehityksen tarkasteleminen vahvistaa opiskelijan kykyä historiallisen empatiaan ja monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Demokratia, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuuden ovat keskeisiä arvoja historian opetuksessa. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Muutos ja toisaalta jatkuvuus ovat keskeisiä tarkastelun kohteista historian opetuksessa. Opiskelija hahmottaa omat mahdollisuutensa vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntien toimintaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen mukaisesti arvosana-asteikolla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen ilmenee opiskelijan kykynä moniulotteiseen pohdintaan nykyisen yhteiskunnan arvopohjasta ja sen kehityksestä. Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä syventää osaamistaan tarkastella ja pohtia mm. ihmisoikeuksien, demokratian ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opintojakso: HI10 Abin historia – Ihminen ja ympäristö, kansainväliset suhteet ja itsenäisen Suomen historia (2 op)

Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään erityisesti historian valtakunnallisilla pakollisilla opintojaksoilla (HI1, HI2 ja HI3) opittuja asioita. Opiskelijan käsitys historian kronologiasta vahvistuu ja kokonaiskuva etenkin 1900-luvun ja 2000-luvun alun maailmanhistorian keskeisistä tapahtumista ja niiden vaikutuksista Suomen historiaan. Opintojaksolla harjoitellaan ja syvennetään keskeisiä historian taitoja ja hiotaan vastaustekniikkaa erilaisiin historiatehtäviin. Korostetaan ajattelun loogisuutta, moniperspektiivisyyttä sekä kriittisyyttä.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- syventää ja kertaa jo aiemmin oppimiaan historian asioita
- hallitsee historian aikakausien keskeiset piirteet ja havaitsee historian kulussa muutoksen ja jatkuvuuden
- ymmärtää kansainvälisten tapahtumien syitä ja seurauksia sekä niiden heijastumista Suomeen
- osaa muodostaa kokonaiskuvan 1900-luvun maailmanhistoriasta, näkee Suomen kehityksen osana maailman historiaa ja sen kehitystä
- tarkastelee historiallisen kehityksen vaikutusta oman aikamme maailmaan
- on harjaantunut vastaamaan monipuolisesti erityyppisiin historian tehtäviin
- hallitsee keskeiset historian taidot, kuten kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

- historian kronologia: esihistoriallinen aika, historiallinen aika, vanha-aika, keskiaika, uusi aika ja uusin aika: mitkä seikat kertovat aikakauden muutoksista ja mitkä puolestaan jatkuvuudesta
- maatalous luo pohjaa yhteiskuntien kehitykselle
- maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen
- teollistuminen ihmisen ja luonnon suhteen muuttajana
- kansainvälisen politiikan perusteet
- Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä
- Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan
- Suomalaisen yhteiskunnan juuret
- Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa
- Suomi kansainvälisissä konflikteissa
- Kohti nykyistä Suomea

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Vuorovaikutusosaaminen näkyy mm. opintojaksolla käytössä olevissa työtavoissa ja tavoitteissa. Opintojaksolla korostuvat vuorovaikutteiset, opiskelijalähtöiset työskentelytavat. Opiskelija vahvistaa omia argumentaatiotaitojaan huomioiden toisia arvostavan näkökulman. Vahvistetaan opiskelijan kykyä kuunnella ja ymmärtää toisten näkökulmia ja näkemyksiä. Opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Harjoitellaan ja vahvistetaan keskeisiä historian taitoja ja ylioppilaskokeiden vastaustekniikkaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen on historian opetuksen keskeinen lähtökohtana. Se ilmenee esimerkiksi opiskelijan kykynä oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Opintojakson opetus vahvistaa ja syventää opiskelijan monitieteisen ja luovan osaamisen sekä monilukutaidon kehittymistä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen tavoin arvosana-asteikolla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Valmistaudutaan historian ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla kehittämällä opiskelijoiden taitoja erilaisten aineistojen tulkitsemisessa, asiaesseiden kirjoittamisessa sekä argumentoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tuottaa monipuolisia tekstejä ja aineistoja sekä argumentoida asiaperusteisesti ja rakentavasti. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opiskelijan kehittyneenä taitona lukea ja kriittisesti arvioida erilaisia lähteitä sekä kykynä tuottaa, yhdistellä ja soveltaa tietoa monialaisesti.

6.14 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Tampereen korkeakouluyhteisön arvot kriittisyys, moninaisuus, sivistys ja vastuullisuus, toteutuvat Normaalikoulun lukion yhteiskuntaopin opetuksessa. Samoin strategiassa määritelty toiminnan tavoite rakentaa yhdessä kestävää maailmaa.

UNESCO-koulujen neljä oppimisen pilaria tukevat yhteiskuntaopin opetusta.

1. **Oppia tietämään**: opiskelija hankkii maailman ymmärtämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja sekä oppii kehittämään niitä.
2. **Oppia tekemään**: opiskelija oppii ympäröivässä maailmassa toimimiseen tarvittavia taitoja sekä harjoittelee yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista.
3. **Oppia elämään yhdessä**: tavoitteena on edistää vuorovaikutusta, yksilöiden ja yhteisöjen välistä rauhaa ja yhteisymmärrystä.
4. **Oppia olemaan**: opiskelijaa ohjataan inhimilliseen kasvuun sekä itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi
tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	YH1, YH2, ENA04+YH01
Vuorovaikutusosaaminen	YH1, YH5, YH7
Yhteiskunnallinen osaaminen	YH1, YH3, YH4, YH6
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	YH2, YH6, ENA04+YH01
Globaali- ja kulttuuriosaamista	YH1, YH3, ENA04+YH01
Monitieteinen ja luova osaaminen	YH4, YH2, YH5

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet
Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä

- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen
Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion yhteiskuntaopin opetus ja opiskelu perustuvat valtakunnalliseen opetussuunnitelman arvoihin, tavoitteisiin ja yhteiskuntaopin keskeisten tietojen ja taitojen harjoittamiseen. Yhteiskuntaoppia opiskellaan ja opitaan yhdessä tietoa rakentaen. Laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet ovat yhteiskuntaopin keskeisiä tietoja ja taitoja. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja erilaisten yhteisöjen kanssa niin kotimaassa kuin ulkomailla. Ajankohtaisia ilmiöitä pohditaan ja tutkitaan monipuolisesti, harjoitellaan tiedon ja erilaisten tilastollisten aineistojen hankintaa ja kriittistä tulkintaa. Monilukutaidon lisäksi harjoitellaan keskustelu- ja argumentointitaitoja.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa yhteiskuntaopin oppimista on mahdollista syventää erityisesti talous- ja elinkeinoelämän linjalla, eli Business Norssissa (BN-linja.) BN-linjalla opiskellaan monipuolisesti, erilaisia oppimismenetelmiä käyttäen ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteiskunnallisen tiedon sekä talouden osaamista syvennetään, ja herätetään opiskelijoiden kiinnostusta ja tuntemusta työ- ja talouselämään sekä niiden yhteiskunnalliseen merkitykseen. Lähtökohtana on innostus ja kiinnostus yhteiskuntaan ja talouspolitiikkaan. Harjaannutaan toimimaan verkostoituneessa ja alati muuttuvassa monikulttuurisessa maailmassa. Yhteistyötä tehdään aktiivisesti Tampereen yliopiston normaalikoulun sirkustaiteen linjan, koti- ja ulkomaisten oppilaitosten, yhteisten projektien sekä työ- ja yrityselämän kanssa. Osaksi BN-linjan opintoja on luotu opintopolkuja, jotka mahdollistavat jo lukiossa joidenkin yliopisto-opintojen suorittamisen ollen näin yksi yhteistyön muoto eri koulutusasteiden välillä.

Arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Yhteiskuntaopin opintojaksoilla käytetään monipuolisia ja vuorovaikutteisia työskentelytapoja. Arvosanat perustuvat opiskelijan antamaan näyttöön yhteiskuntaopin osaamisesta ja taitojen hallinnasta. Arvioinnista sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa, käytettävät arviointimenetelmät voivat olla moninaisia ja vaihtelevia. Itse- ja vertaisarviointitaidot ovat tärkeitä oppimisen, kasvamisen ja työelämän avaintaitoja. Vertaisarviointi tukee lukion kasvatustehtävää, jonka mukaan opiskelijaa rohkaistaan osallistumaan ja toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Osallistavassa vertaisarvioinnissa opitaan kuuntelemaan toisia ja tehdään näkyväksi kaikkien opiskelijoiden työ ja oppiminen. Vertaisarvioinnilla opetellaan antamaan rakentavaa palautetta ja tarkastelemaan tietoa, työtapoja sekä pohtimaan kehittämiskohteita.

Vastaavuustaulukko LOPS2016 kurssien ja LOPS2021 opintojaksojen välillä

LOPS2016	**LOPS2021**	
16YH1	YH1	pakollinen
16YH2	YH2	pakollinen
16YH3	YH3	pakollinen
16YH4	YH4	syventävä/valinnainen
16YH5	YH5	*koulukohtainen*
16YH6	YH6	*koulukohtainen*
16YH7	YH7	*koulukohtainen*
16YH16	YH17	*koulukohtainen*
16 YH20-21– 16YH26 korkeakouluopintoja	YH21–YH28 korkeakouluopintoja	*koulukohtaiset yhteistyöopintojaksot*
16YH29	YH6	*koulukohtainen*

Katso Business Norssi -linjan opintojaksojen vastaavuustaulukko s. 364.

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Yhteiskuntaopin opinnoissa yhteiskunnallinen ja talousosaaminen ovat ydinsisältöjä. Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan työelämätaitoja ja yrittäjyysosaamista. Taloustiedon opintojakson yhtenä tavoitteena on ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa. Vuorovaikutusosaaminen, ongelmanratkaisutaidot ja kriittinen ajattelu tulevat esille kaikissa yhteiskuntaopin opintojaksoissa, joissa harjoitellaan argumentoinnin taitoja ja tarkastellaan yhteistyölle rakentuvaa päätöksentekoa. Vuorovaikutusosaaminen on yksi oppiaineen läpileikkaavista teemoista, koska oppiaineen ominaiset työtavat ovat keskustelevia ja vuorovaikutteisia. Opintojaksoissa kannustetaan luovaan osaamiseen, yhteistyöhön ja itseohjautuvuuteen, nämä ovat keskeisiä työelämätaitoja.

Yhteiskuntaopissa yhteistyön tekeminen niin eri alojen työntekijöiden, yrittäjien ja työelämätutkijoiden kanssa ovat luonteva osa opiskelua. Työelämäyhteistyötä tehdään esimerkiksi järjestämällä opintovierailuja paikallisiin yrityksiin, julkisten palveluiden tuottajiin sekä eri alojen tapahtumiin.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat erilaiset laaja-alaisen osaamisen alueet. Muutosjoustavuus tulee esille opintojaksoissa YH2 ja YH3, joissa tarkastellaan yhteiskunnan toimintakykyä sekä ominaisuuksia, jotka edesauttavat kriisinsietokykyä ja kriiseistä selviytymistä. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa tulee esille opintojaksoissa YH1 ja YH4, joissa opiskelija tuntee oikeutensa ja vaikutusmahdollisuutensa yhteiskunnan eri tasoilla. Tunneälykkyys ja empatia tulee esille opintojaksoissa YH1 ja YH3, joilla käsitellään erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevia ihmisiä ja heidän lähtökohtiaan.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Yhteiskuntaopissa harjoitellaan monia metataitoja, jotka valmistavat lukion opiskelijaa lukion jälkeisiin opintoihin. Keskeinen taito on oppia hyödyntämään ja kriittisesti arvioimaan erilaisia lähteitä, valmentaa opiskelijaa kriittiseen ajatteluun ja lähteiden luotettavuuden arviointiin. Tämä kehittää opiskelijan medialukutaitoa. Lukion opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Tiedonhankintataitoja kehitetään säännöllisesti. Edellä mainitut taidot korostuvat kaikilla yhteiskuntaopin opintojaksoilla. Vuorovaikutus- ja esiintymistaidot kehittyvät opintojaksojen keskeisten vuorovaikutteisten oppimismenetelmien avulla. Opiskelijat harjaantuvat tuottamaan, soveltamaan ja yhdistelemään tietoa tulevaisuuteen suunnaten. Opiskelijan kyky ohjata omaa toimintaansa kehittyy, kun opiskelija tekee opintojaksoilla itselleen realistisia ja toteuttamiskelpoisia suunnitelmia.

Korkeakouluyhteistyötä tehdään erityisesti Tampereen yliopiston korkeakouluopiskelijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan yliopiston tarjoamille luennoille ja järjestetään asiantuntijavierailijoita eri tiedekunnista. Normaalikoulun alumnit voivat käydä vierailemassa ja kertomassa omista kokemuksistaan, millaista on opiskella korkeakoulussa. Normaalikoulun lukion opiskelijoilla on mahdollista osallistua ja suorittaa joitakin korkeakouluopintojaksoja. Lukion opintojaksolla voi vierailla opettaja korkeakoulusta. Yhteistyötä tehdään myös muiden suomalaisten ja kansainvälisten korkeakoulujen kanssa.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: **YH01 Suomalainen yhteiskunta (2 op)**

YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, ihmisoikeudet, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta sekä vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

YH1 opintojaksolla käsitellään erilaisia hyvinvointivaltiomalleja sekä kansalaisten perusoikeuksia, perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään, sen toimintatapoihin sekä kansalaisten vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksiin. Opinnot kannustavat osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen sekä Suomen ja EU:n kansalaisena ja arvioimaan demokratiaa globaalisti. Paikallista ja alueellista näkökulmaa voidaan tuoda

esille mm. Tampereen pormestari- ja Pirkanmaan sotemallin myötä. Opintojaksolla harjaannutaan yhteiskunnallisen tiedon ja keskustelun seurantaan ja kriittiseen arviointiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Suomalainen yhteiskunta opintojaksolla korostuvat laaja-alaisesta osaamisesta erityisesti opiskelijan hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Yhteiskuntaopin opiskelussa hyvinvointiosaaminen vahvistuu opiskelijan kartuttaessa oman elämän ja arjen hallinnan taitoja. Vuorovaikutusosaaminen syventää sosiaalisia ja yhteistyötaitoja. Yhteiskunnallista osaamista opiskelija kartuttaa tutkimalla kansalaisten osallistumis- ja demokraattisia vaikuttamismahdollisuuksia.
Globaali- ja kulttuuriosaamista opiskelija vahvistaa laajentamalla ihmisoikeuksien tuntemusta sekä yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämistä YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan kykynä tulkita hyvinvointia suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalisti. Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa mm. keskustelu - ja yhteistyötaitojen kehittymisen osalta. Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tulkita demokratian toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa.
Globaali- ja kulttuuriosaamisesta huomioidaan arvioinnissa opiskelijan taitona syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä yhteiskunnan moninaisuudesta.
Lisäksi huomioimme opiskelijan monilukutaidot erilaisista lähdeaineistoista ja kasvun maailmankansalaisuuteen hänen kartuttaessaan kansainvälistä osaamista ja ihmisoikeuksien tuntemusta sekä toimijuutta ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Voidaan opiskella osana opintojaksoa: Yhteiskunnan perusteet englanniksi

Opintojakso: ENA04+YH01 Yhteiskunnan perusteet englanniksi (4 op)

Opintojakson tehtävänä on perehdyttää opiskelija erilaisiin valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin niin, että hän osaa vertaille suomalaista yhteiskuntamallia muihin, erityisesti angloamerikkalaisiin malleihin. Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia kertoa suomalaisesta yhteiskunnasta englanniksi ja keskustella sekä ilmaista mielipiteensä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Lisäksi opintojaksolla kehitetään opiskelijan taitoja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja suullisessa sekä kirjallisessa ilmaisussa englannin kielellä. Opintojaksolla korostuvat erilaisten aineistojen ja materiaalien kriittinen tulkinta ja arviointi. Opiskelijat harjoittelevat perusteltujen tulkintoja ja päätelmien muodostamista. Perehdytään demokratiaan ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija:

- perehtyy suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään ja angloamerikkalaisiin yhteiskuntamalleihin
- osaa verrata suomalaisen hyvinvointiyhteiskuntaa muihin yhteiskuntamalleihin
- tutustuu yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoihin
- osaa kertoa suomalaisesta yhteiskunnasta englanniksi
- syventää tietojaan ja taitojaan keskustella ajankohtaisista yhteiskunnallisista asioista ja erityisesti ihmisoikeuskysymyksistä

Keskeiset sisällöt

- kieli vaikuttamisen välineenä
- suomalaisen ja angloamerikkalaisen yhteiskunnan rakenne ja eroavaisuudet
- demokratia ja ihmisoikeudet
- yksilön rooli aktiivisena kansalaisena
- ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen ja kriittinen arviointi

Sisältää moduulit:

YH01 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op)

Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, ihmisoikeudet, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta sekä vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio
- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo
- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen
- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

YH1 opintojaksolla käsitellään erilaisia hyvinvointivaltiomalleja sekä kansalaisten perusoikeuksia, perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään, sen toimintatapoihin sekä kansalaisten vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksiin. Opinnot kannustavat osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen sekä Suomen ja EU:n kansalaisena ja arvioimaan demokratiaa globaalisti. Paikallista ja alueellista näkökulmaa voidaan tuoda esille mm. Tampereen pormestari- ja Pirkanmaan sotemallin myötä. Opintojaksolla harjaannutaan yhteiskunnallisen tiedon ja keskustelun seurantaan ja kriittiseen arviointiin.

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt
- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista *globaali- ja kulttuuriosaaminen, eettisyys- ja ympäristöosaaminen ja hyvinvointiosaaminen*. Opintojaksolla perehdytään demokratia- ja ihmisoikeuskysymyksiin sekä keskustellaan ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista. Yhteiskunnallisia arvokysymyksiä ja yhteiskunnallisen päätöksenteon eettisiä ulottuvuuksia sekä ympäristökysymyksiä tarkastellaan ja pohditaan. Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa demokraattisesti seurataan eri medioista. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 mukaisesti opiskelija vahvistaa opintojaksolla globaali- ja kulttuuriosaamistaan esimerkiksi laajentaessaan ihmisoikeuksien tuntemustaan ja saadessaan aineksia yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Opintojaksoa läpileikkaavat teemat ovat *yhteiskunnallinen osaaminen ja vuorovaikutusosaaminen.*

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arvioidaan opintojakson tavoitteiden saavuttamista sekä englannin kielen että yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaa. Arvioinnissa painottuvat erilaisten aineistojen kriittinen tulkinta, medialukutaito sekä mielipiteen ilmaisun ja perustelemisen taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Opintojakson arviointi sisältää mm. mielipidekirjoituksen ja/tai puheen. Itse- ja vertaisarviointitaitojaan kehittämällä opiskelija voi saada tietoa omasta edistymisestään opintojakson aikana.

Opintojakso: YH02 Taloustieto (2 op)

YH2 Taloustieto (2 op)

Taloustieteisiin pohjautuva moduuli johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Moduulissa käsitellään mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kotitalouksien, yritysten ja julkisen talouden näkökulmista. Moduulissa perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen

- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

YH2 opintojakso johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Opintojaksolla käsitellään asioita kansalaisten, palkansaajien, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Teemoina ovat mm. säästäminen, työn tekeminen ja yrittäminen, julkistalouden toiminta sekä kiertotalous ja kestävä kehitys. Paikallista ja alueellista näkökulmaa voidaan tuoda esille mm. Tampereen talousalueen ja kaupungin yritysten näkökulmista. Opintojaksolla harjaannutaan taloustiedon ja -keskustelun seurantaan ja kriittiseen arviointiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Taloustiedon opintojaksolla korostuvat laaja-alaisesta osaamisesta erityisesti hyvinvointiosaaminen, eettisyys ja ympäristö osaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Taloustiedon opiskelussa hyvinvointiosaaminen vahvistuu opiskelijan kartuttaessa oman taloudenhallinnan taitoja. Eettisyys ja ympäristöosaaminen osa-alueelta korostuvat talouskasvun ja ympäristön reunaehtojen yhteensovittaminen, poliittisten päätösten yhteys kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Kiertotalouden, eettisesti vastuullisten elintapojen sekä globaalisti kestävän kuluttajuuden edistäminen ja ymmärrys vahvistuvat YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyvät taloustiedon opiskelussa. Se kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Vastuullinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista ja talousalan keskustelua. Opintojaksolla harjoitellaan taloustieteen käsitteitä ja tyypillisiä tekstitaitoja, esimerkiksi tilastojen lukutaitoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Tärkeä arvioinnin kohde on tilastojen lukutaito. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ymmärtää talouden hoitoa niin oman talouden hoidon kuin kunta- ja kansantalouden näkökulmista. Eettisyys ja ympäristöosaaminen huomioidaan opiskelijan taitona etsiä, tulkita ja arvioida tietoa taloudellisten päätösten ja toimien merkitystä ympäristölle ja YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteiden toteutumiselle. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tulkita ja analysoida erilaisia aineistoja lähdekriittisesti.

Opintojakso: **YH03 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (2 op)**

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (2 op)

Moduuli perehdyttää Suomen ja Euroopan asemaan globalisoituvassa maailmassa sekä Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen. Moduulissa seurataan ajankohtaisia maailman tapahtumia käyttäen monipuolisia tietolähteitä. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun ja toimimaan globaalikansalaisena. Moduulissa on mahdollista toteuttaa tutkivaa oppimista.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus

- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

YH3 opintojaksolla perehdytään Euroopan yhdentymiseen ja globalisoituvaan maailmaan. Opiskelija oppii arvioimaan kansainvälisten ilmiöiden ja kaikkia koskettavien haasteiden merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Opiskelija perehtyy erilaisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja pohtii globaalikansalaisen arvoja. Opintojaksolla tutkitaan ja opitaan arvioimaan eurooppalaisuuteen, Euroopan unioniin, globalisaatioon ja turvallisuuteen liittyvää ajankohtaista tietoa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

YH3 opintojaksolla korostuvat laaja-alaisesta osaamisesta erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Yhteiskuntaopin opiskelussa opiskelija kartuttaa yhteiskunnallista osaamista tutkimalla kansalaisten osallistumis- ja demokraattisia vaikuttamismahdollisuuksia mm. Euroopan Unionissa ja globaaleissa yhteistyöjärjestöissä.
Globaali- ja kulttuuriosaamista opiskelija vahvistaa laajentamalla ihmisoikeuksien tuntemusta sekä yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämistä YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. A*rvioinnin kohde voi olla opiskelijan kyky tarkastella analyyttisesti henkilökohtaisia ja siitä poikkeavia mielipiteitä.* Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tulkita eurooppalaisia arvoja ja ihmisoikeuksien sekä demokratian toteutumista maailmassa ja kansainvälissä yhteistyöelimissä.
Globaali- ja kulttuuriosaamisesta huomioidaan arvioinnissa opiskelijan taitona syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä yhteiskuntien moninaisuudesta.
Lisäksi huomioimme opiskelijan monilukutaidot erilaisista lähdeaineistoista ja kasvun maailmankansalaisuuteen hänen kartuttaessaan kansainvälistä osaamista ja ihmisoikeuksien tuntemusta sekä toimijuutta ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: YH04 Lakitieto (2 op)

YH4 Lakitieto (2 op)

Moduulissa perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Moduulissa harjaannutaan oikeudelliseen ajatteluun, tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Painopiste on yksilön kannalta keskeisissä oikeudellisissa näkökulmissa.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin

4. osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.

Keskeiset sisällöt

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus
- perhe- ja jäämistöoikeus
- varallisuusoikeus
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus
- työoikeus
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa
- prosessi- ja rikosoikeus
- ympäristöoikeus

YH4 opintojakson tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen oikeusjärjestys, tuomioistuinlaitoksen toiminta sekä omat oikeudet, edut ja velvollisuudet kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana. Opintojaksolla paneudutaan kansalaisen keskeisempien oikeusasioiden hoitamiseen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

YH4 opintojaksolla korostuvat laaja-alaisesta osaamisesta erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Yhteiskunnallista osaamista opiskelija kartuttaa tutkimalla kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän periaatteita ja toimintaa. Yhteiskunnallinen osaaminen rohkaisee osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen näkyvät opintojaksolla opiskelijan perehtymisenä oikeudelliseen ajatteluun ja tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin. Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistavat opiskelijan kykyjä osallistua ja tulkita yhteiskunnallista keskustelua.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Tärkeä arvioinnin kohde on lakitiedon käsitteet, niiden hallinta sekä kyky etsiä oikeudellista tietoa. Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen ilmenee arvioinnissa mm. opiskelijan tietoina kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista, työntekijän ja kuluttajan asemasta sekä kykynä soveltaa näitä tietoja tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin.
Monitieteistä ja luovaa osaamisesta huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykyä soveltaa tietojaan yleisempien oikeustoimien perusteista eri aloilla, esim. perhe- ja ympäristöoikeudessa. Sekä kykyä analysoida ja tulkinta oikeutta ja oikeudenmukaisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: YH05 Abin yhteiskuntaoppi - Aktiivinen kansalainen (2 op)

Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään yhteiskuntaopin pakollisilla opintojaksoilla (YH1, YH2, ja YH3) opittuja asioita. Opiskelijan kokonaiskuva suomalaisen yhteiskunnan ja talouden sekä eurooppalaisen yhteisön rakenteista ja toiminnasta vahvistuu. Opintojaksolla harjoitellaan ja syvennetään keskeisiä yhteiskuntaopin taitoja, ajattelun loogisuutta, moniperspektiivisyyttä sekä kriittisyyttä. Lisäksi kerrataan erilaisten aineistojen tulkintaa ja hiotaan vastaustekniikkaa ylioppilaskokeiden tehtäviin.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

• ymmärtää, miten suomalainen yhteiskunta toimii paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä eurooppalaisen yhteistyön tasolla
• kertaa ja syventää yhteiskunnallisia tietojaan
• pystyy vastaamaan jäsennellysti ja perustellen erilaisiin yhteiskuntaopin tehtäviin
• opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista ja taloudellista tietoa eri lähteistä ja pystyy sekä kriittisesti arvioimaan että soveltamaan tietoa
• osaa tulkita sekä yhteiskunnallisia ilmiöitä että eri tavoin esitettyä aineistoa, kuten esimerkiksi podcasteja ja videoita sekä graafista, numeerista tai sanallista tietoa.

Keskeiset sisällöt

• suomalaisen yhteiskunnan rakenne
• oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus
• kansalaisen perusoikeudet
• hyvinvointi ja tasa-arvo
• valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko
• kansantalous ja yksilön talous
• markkinat, suhdanteet ja talouselämä

• talouspolitiikka, kansainvälinen talous ja Suomi
• eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti
• Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta
• turvallisuus ja muuttuvan tulevaisuuden haasteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Vuorovaikutusosaaminen näkyy mm. opintojaksolla käytössä olevissa työtavoissa ja tavoitteissa. Opintojaksolla korostuvat vuorovaikutteiset, opiskelijalähtöiset työskentelytavat. Opiskelija vahvistaa omia argumentaatiotaitojaan huomioiden ihmisarvoa ja erilaisia kulttuureja arvostavan näkökulman. Vahvistetaan opiskelijan kykyä kuunnella ja ymmärtää toisten näkemyksiä sekä tuottaa asiaperusteista argumentointia. Harjoitellaan ja vahvistetaan keskeisiä yhteiskuntaopin taitoja ja esseen vastaustekniikkaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen on yhteiskuntaopin opetuksen luonnollinen ja keskeinen lähtökohtana. Se ilmenee esimerkiksi opiskelijan kykynä oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Opintojakson opetus vahvistaa ja syventää opiskelijan monitieteisen ja luovan osaamisen sekä monilukutaidon kehittymistä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen tavoin arvosana-asteikolla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä tuottaa monipuolisia tekstejä ja aineistoja sekä argumentoida rakentavasti. Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan opiskelijan kehittyneenä taitona lukea ja arvioida kriittisesti erilaisia lähteitä sekä kykynä tuottaa, yhdistellä ja soveltaa tietoa monialaisesti. Lisäksi korostetaan vastausten ja ajattelun johdonmukaisuutta sekä loogisuutta.

Opintojakso: YH06 Rikos ja rangaistus

Opintojaksolla tarkastellaan rikollisuutta, rangaistuksia ja rangaistusjärjestelmiä lainopillisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Opiskelija soveltaa aiempaa lakitiedon osaamistaan käytännön rikostapauksiin. Opiskelija pohtii rikollisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä sekä rangaistuksia oikeusvaltion periaatteiden näkökulmasta. Opintojaksolla pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään yhteistyötä muiden lukioiden kanssa. Opintojaksolla on mahdollista vierailla tarkastelun kohteena olevissa instituutioissa sekä kuulla asiantuntijoiden puheenvuoroja.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Syventää lainopillista osaamista
- Tutustuu poliisin toimintaan esitutkinnassa sekä kuulusteluissa
- Tutustuu rikoksen uhrin asemaan
- Perehtyy rangaistusten merkitykseen
- Tutustuu vankiloiden toimintaan

- Perehtyy tarkemmin tuomarin työhön ja tuomioistuinten toimintaan

Keskeiset sisällöt

- Opintojakson näkökulmaa voidaan painottaa ajankohtaisten teemojen sekä opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan valita jokin sisältö alueista laajempaan tarkasteluun
- Rikollisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- Esitutkinta ja kuulustelut
- Rikoksen uhrin näkökulma
- Vankilat ja niiden toiminta
- Poliisin toiminta rikospaikalla
- Tuomioistuinten toiminta
- pakkokeinot

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksolla korostuvat monet yhteiskuntaopin opiskelun ydinsisällöt, laaja-alaisesta osaamisesta painottuu erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen. Yhteiskunnallista osaamista opiskelija kartuttaa tutkimalla kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän periaatteita ja toimintaa. Yhteiskunnallinen osaaminen rohkaisee osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Laaja-alainen yhteiskunnallinen osaaminen ilmenee arvioinnissa mm. opiskelijan tietoina kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista, työntekijän ja kuluttajan asemasta sekä kykynä soveltaa näitä tietoja tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin.

Opintojakso: YH07 Taitoa ja tietoa työnhakuun ja työelämään

Opintojaksolla perehdytään työelämään liittyviin käytännön perusasioihin. Opitaan työnhakemiseen liittyvien perusasiakirjojen laadinta sekä työhaastatteluun valmistautuminen. Tutustutaan tärkeimpiin työntekijää sitoviin oikeudellisiin sopimuksiin ja työelämätietoon.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitojaan etsiä avoimia työpaikkoja tai luoda itselleen työpaikan
- oppii laatimaan työhakemuksen ja ansioluettelon
- tutustuu myös sähköiseen työhakuun ja rekrytointiin koti- ja ulkomailla
- perehtyy työelämää sääteleviin sopimuksiin ja työelämän pelisääntöihin
- kasvaa aktiiviseksi toimijaksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Keskeiset sisällöt

• työhakemus
• ansioluettelo
• työhaastatteluun valmistautuminen ja harjoittelu
• työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
• työelämän pelisäännöt pähkinänkuoressa
• harmaan talouden riskit

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Laaja-alaisesta osaamisesta opintojaksolla korostuu erityisesti vuorovaikutusosaaminen. Vuorovaikutusosaaminen näkyy mm. opintojaksolla käytössä olevissa työtavoissa ja tavoitteissa. Opintojaksolla korostuvat vuorovaikutteiset, opiskelijalähtöiset työskentelytavat, jotka vahvistavat opiskelijan työelämätaitoja.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä yhteiskuntaopin tietojen ja taitojen hallintaan ja työskentelyyn. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön opintojakson aikana ja opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan. Opiskelija voi arvioida edistymisestään opintojakson aikana esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnin kautta.

Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan arvioinnissa opiskelijan kykynä kertoa monipuolisesti osaamisestaan, esimerkiksi kirjallisesti, videoiden tai podcastien avulla.

6.14.1 Talous- ja elinkeinoelämän linja, Business Norssi, BN-linja

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio on sitoutunut kehittämään opiskelijoiden yhteiskunnan, talouden ja elinkeinoelämän tuntemusta vuonna 2012 aloitetulla Talous- ja elinkeinoelämän linjalla (Business Norssi -linjalla). Lähtökohtana on opiskelijan yhteiskunnan, talouden ja elinkeinoelämän tuntemisen vahvistaminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen. Keskeistä on opiskelijoiden kannustaminen toimimaan kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti aktiivisena, avarakatseisena ja luovana yhteiskunnan jäsenenä. Talous- ja elinkeinoelämän lukiolinjalla tehdään yhteistyötä lukiomme sirkustaiteen lukiolinjan kanssa.

Business Norssi -linjalla tuetaan opiskelijan matkaa aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Lukion laaja-alaisista tavoitteista linjalla korostuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Opiskelijan toiminta rakentuu eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista, jotka tukeutuvat UNESCO-koulun arvoille.

Business Norssi -opinnot syventävät opiskelijan yhteiskunnallista osaamista, jonka myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hänen ymmärryksensä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa vahvistuu.

Kehitetään taloudellisen, yhteiskunnallisen ja kriittisen ajattelun taitoja. Opiskellaan monipuolista tiedonhankintaa, tiedon ja tilastollisten aineistojen monilukutaitoja ja kriittistä tulkintaa sekä keskustelu- ja

argumentointitaitoja. Tiimityöskentelytaitojen, oman mielipiteen ilmaisemisen sekä perustelemisen ja toisten kuuntelemisen taitojen kehittäminen on keskeistä. Opiskelija syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja. Hän saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Business Norssi -linjan opiskelija saa linjan opinnoista liitteen lukion päättötodistukseen, kun opiskelija on suorittanut vähintään 10 linjan opintojaksoa. Seuraavat opintojaksot edellytetään suoritettavaksi:

- valtakunnalliset yhteiskuntaopin pakolliset opintojaksot YH1, YH2 ja YH3
- Business Norssi -linjan opintojaksot: YH8, YH9, YH10, YH11, YH12 ja YH13
- yllä mainittujen opintojaksojen lisäksi opiskelija valitsee vähintään yhden vapaavalintaisen Business Norssi -linjan opintojakson

Vastaavuustaulukko LOPS2016 kurssien ja LOPS2021 opintojaksojen välillä

BNLOPS2016	**BNLOPS2021**	
16YH8	YH8	*koulukohtainen*
16YH9	YH11	*koulukohtainen*
16YH10	YH12	*koulukohtainen*
16YH11	YH10	*koulukohtainen*
16YH12	YH9	*koulukohtainen*
16YH13	YH15	*koulukohtainen*
16YH14	YH13	*koulukohtainen*
-	YH14	*koulukohtainen*
16YH15	YH16	*koulukohtainen*
16YH16	YH17	*koulukohtainen yhteistyöopintojakso*
16YH17	-	
16YH18	YH18	*koulukohtainen yhteistyöopintojakso*
16YH19	YH19	*koulukohtainen*
16 YH27	YH20	*koulukohtainen yhteistyöopintojakso*
16 YH20-21– 16YH26 korkeakouluopintoja	YH21–YH28 korkeakouluopintoja	*koulukohtaiset yhteistyöopintojaksot*
16 YH28 Bisnestä Berliinissä	-	*koulukohtainen*
16YH29	YH6	*koulukohtainen*

Työelämä- ja korkeakouluyhteistyön toteutuminen

Business Norssi -linjan toimintaa ja kehittämistä tukee alueellisista korkeakoulumaailman ja elinkeinoelämän toimijoista valittu laaja-alainen ohjausryhmä. Moniammatillisen asiantuntijaryhmän vankka osaaminen vahvistaa korkeakoulu- sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistamme. Useilla Business Norssi -linjan opintojaksoilla on oma kummi. Kummeilla on vahva työ, yritys ja/tai korkeakouluosaaminen. Teemme yhteistyötä niin paikallisten kuin muiden korkeakoulujen kanssa. Lisäksi Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio osallistuu aktiivisesti valtakunnallisen yrittäjyyslukioverkoston toimintaan. Monien kansainvälisten projektien myötä lukiollamme on useita yhteistyökouluja eri maissa.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	**Opintojaksossa**
Hyvinvointiosaaminen	YH08, YH16
Vuorovaikutusosaaminen	YH14, YH15, YH16
Yhteiskunnallinen osaaminen	YH10, YH16
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	YH11, YH13, YH16
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	YH16
Monitieteinen ja luova osaaminen	YH09, YH12, YH16

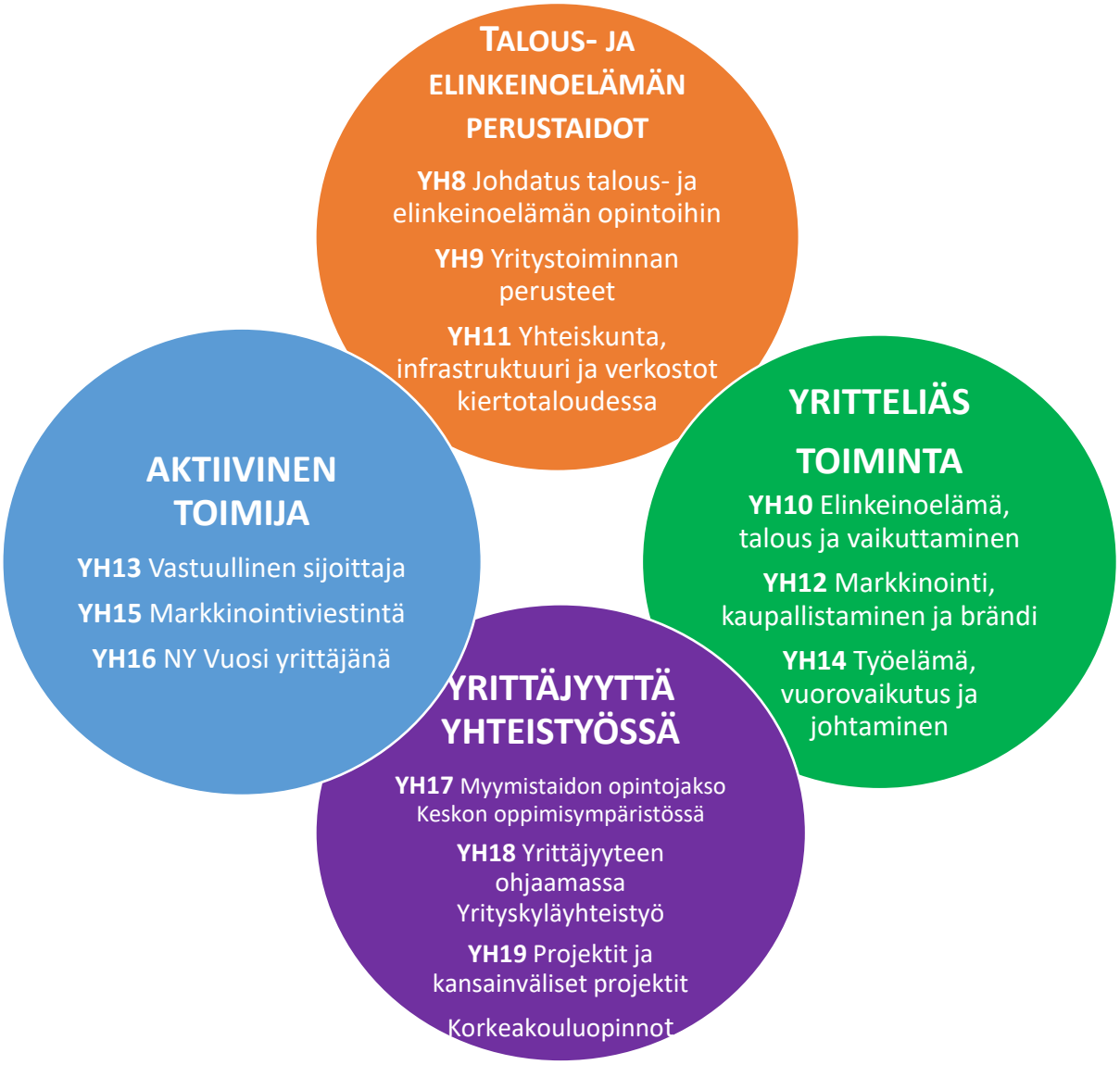
TALOUS- JA ELINKEINOELÄMÄN PERUSTAIDOT
YH8 Johdatus talous- ja elinkeinoelämän opintoihin
YH9 Yritystoiminnan perusteet
YH11 Yhteiskunta, infrastruktuuri ja verkostot kiertotaloudessa
YRITTELIÄS TOIMINTA
YH10 Elinkeinoelämä, talous ja vaikuttaminen
YH12 Markkinointi, kaupallistaminen ja brändi
YH14 Työelämä, vuorovaikutus ja johtaminen
AKTIIVINEN TOIMIJA
YH13 Vastuullinen sijoittaja
YH15 Markkinointiviestintä
YH16 NY Vuosi yrittäjänä
YRITTÄJYYTTÄ YHTEISTYÖSSÄ
YH17 Myymistaidon opintojakso Keskon oppimisympäristössä
YH18 Yrittäjyyteen ohjaamassa Yrityskyläyhteistyö
YH19 Projektit ja kansainväliset projektit
Korkeakouluopinnot

Opintojaksot

Talous- ja elinkeinoelämän perustaidot	Yritteliäs toiminta	Yrittäjyys (Aktiivinen toimija)	Yrittäjyyttä yhteistyössä
YH8/BN1 Johdatus talous- ja elinkeinoelämän opintoihin	**YH10/BN3** Elinkeinoelämä, talous ja vaikuttaminen	**YH13/BN6** Vastuullinen sijoittaja	**YH17/ BN10** Myymistaidon opintojakso Keskon oppimisympäristössä
YH9/BN2 Yritystoiminnan perusteet	**YH14/BN 7** Työelämä, vuorovaikutus ja johtaminen	**YH15/BN8** Markkinointiviestintä	**YH18/BN11** Yrittäjyyteen ohjaamassa Yrityskyläyhteistyö
YH11/BN4 Yhteiskunta, infrastruktuuri ja verkostot kiertotaloudessa	**YH12/BN5** Markkinointi, kaupallistaminen ja brändi	**YH16/BN9** NY Vuosi yrittäjänä	**YH19/BN12** projekteissa oppiminen (esim. kv-vaihdot, joiden teemana talous- tai yhteiskunnalliset aiheet, esim. Baltic Sea High School - project, BN12 Business ja teknologiataidot
			BN13 Business English
+ korkeakouluyhteistyö opintojaksot	+ korkeakouluyhteis-työ opintojaksot	+ korkeakouluyhteistyö opintojaksot	Voit suorittaa valintasi mukaan monipuolisesti korkeakouluopintoja, esim. Teollisuustalouden perusteet (TTA-11011), Johdatus oikeusjärjestykseen perusteet (KATYVP11), Johdatus hallintotieteeseen (HALHAP01), Johdatus taloushallintoon (LITO1) Etiikka ja yhteiskuntafilosofia (FILP04), Business Ethics (KATVAA11, aineopinnot) Johdatus yrittäjyyteen 5 op (TAMK02), Yrittäjyys ja innovaatio-osaaminen väh. 20 op (KATYIVO)
			24h leiri (yhteistyö opintojakso)

Koulukohtaiset valinnaiset BN-linjan opintojaksot

Opintojakso: YH08/BN01 Johdatus talous- ja elinkeinoelämän opintoihin (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu talous- ja elinkeinoelämän perusteisiin erityisesti Pirkanmaan alueella.
- harjoittelee tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitoja sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja.
- perehtyy talous- ja elinkeinoelämään vaikuttaviin megatrendeihin.
- tutustuu tulevaisuuden tutkimuksen työtapoihin.

Keskeiset sisällöt:

- mitä on talous- ja elinkeinoelämä Business Norssi -linjalla
- Pirkanmaan talous- ja elinkeinoelämään tutustuminen
- Pirkanmaan talousalueen ohjaaminen, suunnittelu ja kehittäminen, alueen erityispiirteet
- megatrendit talous- ja elinkeinoelämässä
- vaihtoehtoiset tulevaisuudet, nykyhetken ja tulevaisuuden tarkastelua tulevaisuuden tutkimuksen keinoin
- tiimityöskentelytaidot, vuorovaikutustaidot, puheenvuoron ottaminen ja toisten kuunteleminen, kokouskäytännöt
- vuosikurssin opiskelijoiden ryhmäytyminen
- vierailuja, vierailijoita
- portfoliotyöskentelyn aloittaminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:
Painotamme **hyvinvointiosaamista**
Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta hyvinvointiosaamisesta opintojakson arvioinnissa huomioidaan opiskelijan tiimityöskentelytaitojen kehittyminen.

Business Norssi -opintojaksojen suorittaminen osoittaa opiskelijan laaja-alaista kiinnostusta ja osaamista yhteiskuntaopissa. Koulukohtaisten Business Norssi -opintojaksojen suoritukset voivat vaikuttaa yhteiskuntaopin oppimääräarvosanaan nostavasti.

Opintojakso: YH09/BN02 Yritystoiminnan perusteet (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan yritysmuodoista, yrityksen tukimuodoista ja rahoitusvaihtoehdoista
- sekä perehtyy vakuutuksen ja verotuksen keskeisiin piirteisiin yritysnäkökulmasta.
- tutustuu käytännössä joihinkin Pirkanmaan alueella toimiviin yrityksiin vierailuin.

Keskeiset sisällöt:

- yrityksen perustaminen ja yritysmuodot.
- Yritys juridisena henkilönä/toimijana.
- Yrityksen rahoitus.
- Vakuutuksen ja verotuksen olennaiset piirteet.
- tutustutaan palvelumuotoilun perusteisiin
- Lean-malli
- Luovuusharjoituksia
    - syvennetään yhteistyötä Pirkanmaan yrityksiin.
    - useampia yritysvierailuja koko ryhmän kanssa, tai yksin ohjatusti.
    - Niiden raportointiohjeissa tutkivan oppimisen pedagoginen näkökulma.
    - mahdollisuus myös luoda ”oma kummi yritys/yrittäjä/kumppanuus” koko lukion ajalle?

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Painotamme **monitieteistä ja luovaa osaamista**

Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta monitieteisestä ja luovasta osaamisesta huomioimme erityisesti ongelmaratkaisutaitojen kehittymisen sekä tulevaisuusorientaatio näkökulman.

Opintojakso: YH10/BN03 Elinkeinoelämä, talous ja vaikuttaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää tietämystään niin oman talouden hallinnasta kuin kotikunnan, Pirkanmaan ja Suomen taloudesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.
- perehtyy, miten ja missä talouspolitiikkaa tehdään.
- ymmärtää, miten maailmantalouden tilanne vaikuttaa Suomen ja Pirkanmaan talouteen.
- tutustuu taloudelliseen viestintään sekä vaikuttamisen keinoihin ja mahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt:

- oman talouden hallinta
- syvennetään talous- ja yhteiskuntapolitiikan tietämystä
- tutkitaan oman kotikunnan, Pirkanmaan ja Suomen talouden rakennetta ja näkymiä
- kansainvälinen talous
- Tutkitaan keinoja vaikuttaa talouteen
- tehdään yhteistyötä politiikan tekijöiden ja järjestöjen kanssa
- korporatistiset tendenssit Suomessa
- vaihtoehtoisia toteutustapoja:
    - vierailijat/vierailut taloustoimittajat, yrittäjäjärjestöt, kuntapoliitikot, kansanedustajat ja mepit
    - opintomatka

- opiskelijat voivat esim. järjestää lukiolle ajankohtaisia vierailijoita, keskustelu- ja teema-tapahtumia ajankohtaisista aiheista
- ylläpitää ryhmän blogia esim. teemalla ”Nuorten näkökulmia talouteen”

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:
Laaja-alaisista osaamistavoitteista painotamme:
Yhteiskunnallista osaamista
Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.
Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaamista
Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta yhteiskunnallisesta osaamisesta huomioimme oman talouden hallinnan taidot ja yritteliään työskentelyn. Laaja-alaisesta globaali- ja kulttuuriosaamisesta huomioimme erilaisten lähdeaineistojen kriittisen monilukutaidon.

Opintojakso: YH11/BN04 Yhteiskunta, infrastruktuuri ja verkostot kiertotaloudessa (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan erityisesti Pirkanmaan alueen infrastruktuurista ja sen kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä.
- perehtyy kestävän kehityksen, ilmastonmuutoksen ja kiertotalouden huomioimiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.
- tutustuu aluekehittämisen mahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt:

- alueellisen infrastruktuurin erityispiirteet,
- kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja kiertotalous sekä näiden huomioiminen Pirkanmaan talousalueella
- tarkastellaan Suomen ja Pirkanmaan alueen infrastruktuuria erityisesti liikkumisen ja liikenteen näkökulmasta.
- Onko mahdollista pitää koko Suomi asuttuna?
- Kuinka Suomi ja suomalaiset yritykset saavutetaan,
- miten tuetaan ja kehitetään ulkomaankauppaa.
- EU:n sisämarkkinat ja liikkumisen vapaudet.
- Kaupan alan murros.
- Digitaalisuuden vaikutukset.
- Kierto- ja alustatalous.
- Pirkanmaa toiminta-alueena yritysten, työntekijöiden ja kuluttajien näkökulmasta
- Pirkanmaan erityisosaaminen
- lähialueella tuotettujen hyödykkeiden tuotannon vahvuudet ja haasteet.
- Miten kiertotalous ja ilmastonmuutos huomioidaan pirkanmaalaisissa yrityksissä ja alueen kehittämisessä?
- Yhteistyötä ja yritysvierailuja, sekä mahdollisuus osallistua erilaisiin kilpailuihin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Laaja-alaisista osaamistavoitteista painotamme:
Eettisyyttä ja ympäristöosaamista
Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen

toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta yhteiskunnallisesta osaamisesta huomioimme eettisyyttä ja ympäristöosaamista sekä opiskelijan itsearviointitaitojen kehittymisen.

Opintojakso: YH12/BN05 Markkinointi, kaupallistaminen ja brändi (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- laajentaa ja syventää markkinoinnin ja mainonnan keinojen tuntemustaan.
- tunnistaa mainonnan merkityksen osana liiketoimintaa ja markkinointiviestintää.
- oppii graafisen suunnittelun perusteita.

Keskeiset sisällöt:
- markkinoinnin perusteet *esim. 4 P's*
- myynnin perusteet
- kaupallistaminen ja tuotteistaminen
- digitaalinen markkinointi
- graafisen suunnittelun perusteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Monitieteinen ja luova osaaminen
Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta monitieteisestä ja luovasta osaamisesta arvioinnissa huomioimme tiedonhankinnan ja esittämistapojen kehittymisen sekä kyvyn tarkastella lähteitä kriittisesti.

Toinen vuosikurssi

Opintojakso: YH13/BN06 Vastuullinen sijoittaja (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, että säästää ja sijoittaa voi lukuisilla eri tavoilla ja, että sijoittamiseen liittyy riskejä, jotka vaikuttavat myös sijoituksien tuottoihin.
- huomioi eettiset arvot, jotka vaikuttavat vastuulliseen yritys- ja sijoitustoimintaan.
- opiskelija saa tilaisuuksia osallistua erilaisiin sijoittajille kohdennettuihin tilaisuuksiin, joissa hän saa käytännön tietoa sijoittamisesta

Keskeiset sisällöt:

- kerrataan sijoitusmuotoja ja syvennetään tietoja sijoitusmuodoista ja -strategioista.
- Sijoittaminen ja riski.
- Pörssi ja sen toiminta.
- Pörssikuplat ja -romahdukset historiasta nykypäiviin.
- Pohditaan ja tutustutaan käytännön esimerkkeihin siitä, mitä on vastuullinen sijoittaminen eri näkökulmista, esimerkiksi sijoittajien, kuluttajien, yritysten ja yhteisöiden kannalta.
- Koulutus sijoituskohteena.
- Näkökulmina myös globaalikansalaisuus sekä UNESCO-koulujen arvot.
- Yritysvierailut rahoitusalalle ja osallistuminen sijoittamiseen liittyvin tapahtumiin, esim. sijoitusmessuille, pörssi-iltoihin jne. sijoituskilpailut?
- eläkeyhtiöt Suomen suurimpia sijoittajia, (miten eläkkeet turvataan ja huomioidaan sijoitusten tuottavuus)

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Laaja-alaisista osaamistavoitteista painotamme
Eettisyyttä ja ympäristöosaamista
Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Arviointi:
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta eettisyys ja ympäristöosaamisesta huomioimme opiskelijan taidot pohtia ja

analysoida globalisaation merkitystä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten toimeentuloon sekä mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa.

VALINNAISET BN-LINJAN KOULUKOHTAISET OPINTOJAKSOT

Opintojakso: YH14/BN07 Työelämä, vuorovaikutus ja johtaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee työnhakemiseen liittyviä käytännön taitoja kuten esimerkiksi työnhakemista, CV:n laatimista ja työhaastattelussa toimimista.
- laatii oman positiivisen CV:n
- tutustuu työelämää sääteleviin sopimuksiin ja työelämän pelisääntöihin.
- saa käytännön kokemuksia erilaisista rooleista työelämässä.
- kasvaa aktiiviseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Keskeiset sisällöt:

- positiivinen CV
- työnhakeminen käytännössä
- miten toimin työhaastattelussa
- vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- minä työyhteisön jäsenenä
- kulttuuritaustan vaikutus ja merkitys työelämässä
- mitä johtajalta vaaditaan, miten johtajaksi tullaan
- saa mahdollisuuden esimerkiksi johtajan työskentelyn seuraaminen, jobshadowing

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta vuorovaikutusosaamisesta huomioimme opiskelijoiden tunnetaitojen kehittymisen tunnistamisessa ja käsittelyssä. Lisäksi huomioimme opiskelijan kyvyn tulkita sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä ja pyrkimystä rakentavaan vuorovaikutukseen.

Opintojakso: YH15/BN08 Markkinointiviestintä (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa ja tulkita tavanomaisia liike-elämän tekstejä, kuten esimerkiksi tarjouksia, virallisia asiakirjoja sekä erilaisiin projekteihin liittyviä raportteja.
- osaa hyödyntää digitaalisen viestinnän erilaisia keinoja ja sosiaalisen median sovelluksia sekä markkinointikeinoja.
- tiedostaa viestinnän uusimpien käytäntöjen mahdollisuudet ja riskit eettisistä, sosiaalisista ja taloudellisista näkökulmista.
- Oppii kehittämään omaa puheilmaisuaan, neuvottelutaitojaan sekä kokoustekniikkaansa.
- pystyy perustelemaan näkemyksensä selkeästi suullisesti ja kirjallisesti sekä osaa kuunnella toisia.
- osaa toimia rakentavasti tiimityössä

Keskeiset sisällöt:
- Markkinointiviestinnän perusteita ja harjoituksia.
- Syvennetään aiempia tietoja digitaalisesta markkinoinnista.
- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja liike-elämässä.
- Toimiminen kansainvälisesti erilaisissa työtehtävissä, hankkeissa tai yrityksissä ymmärtäen erilaisia liikekulttuureja ja toimintatapoja ihmisoikeuksia kunnioittaen.
- pitchaustaitojen hiomista, oma työ pitchaus- esim. NY kisat, tai jokin muu projekti- tai kilpailu
- ratkaisumyynti
- erilaisten markkinointiin liittyvien tekstien tuottaminen: esimerkiksi yhteistyöprojektit, myyntikirje tai/ja raportointi, sosiaalisen median tarjoamat mahdollisuudet.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Vuorovaikutusosaaminen
Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4-10. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Laaja-alaisesta vuorovaikutusosaamisesta huomioimme opiskelijan kyvyn viestien ja merkitysten välittäjänä yli kieli- ja kulttuurirajojen. Lisäksi opiskelijan kehittymisen rakentavaan vuorovaikutukseen ja kulttuurien välisen ymmärryksen lisääntymisen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle.

Opintojakso: YH16/BN09 NY Vuosi yrittäjänä (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksen oman yritystoiminnan pyörittämisestä.
- osaa tuottaa tiiminsä kanssa palveluja ja/tai tuotteita.
- saa tilaisuuden testata tiimi- ja projektityöskentely-opinnoissa saamiaan valmiuksia käytännössä.
- toimii vastuullisesti, aktiivisesti ja oma-aloitteisesti omassa yrityksessään

Keskeiset sisällöt:
BN 9-opintojakso: Vuosi yrittäjänä (pääosin 2. opiskeluvuotena) joko 2 op. tai 4 op.
BN9 1 a= 2 op. = suorittaa NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman yrityksen perustamisen teoriaosuudet oman liikeidean pohjalta
BN9 1b =4 op. = edellisen lisäksi pyörittää omaan NY-yritystä käytännössä ja mahdollisesti osallistuu ohjelman kilpailuihin

- syventää yrittäjyys- ja työelämäosaamista sekä hyödyntää lukion kaikessa toiminnassa oppimiaan tietoja ja taitoja perustamalla NY-yrityksen
- yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan oppiminen, työelämätaitojen kehittäminen
- kokemukset yrittäjän arjesta ja ongelmanratkaisutaitojen soveltamisesta
- oman yrityksen taloushallinto ja kirjanpito sekä verotus- ja vakuutusasiat
- mahdollisuus osallistua Vuosi yrittäjänä - NY -toiminnan tarjoamiin erilaisiin kilpailuihin ja messuihin
- mainonta, markkinointi, käytännön myyntityö
- omien vahvuuksien löytäminen, tiimi- ja yhteistyötaitojen kehittäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Opiskelijan valitsemasta harjoitusyrityksestä riippuu, millä tavoin hän voi vahvistaa osaamistaan eri laaja-alaisen osaamisen alueilta, jotka ovat hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja

luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Laaja-alaisesta osaamisesta huomioimme hyvinvointiosaamisen, opiskelijan taidot suunnitella, toteuttaa ja johtaa itseään harjoitusyrityksen toiminnassa.

Valinnaiset yhteistyöopintojaksot:

Valinnaisissa yhteistyöopinnoissa laaja-alaisista osaamisaluista korostuvat eri opintojaksoissa eri osa-alueet. Opintojaksojen arviointiin osallistuvat opintojaksojen toteuttajat. Nämä opintojaksot laajentavat ja syventävät opiskelijan kansainvälistä, korkeakoulu- ja työelämäosaamista.

Opintojakso: YH17/BN10 Myymistaidon opintojakso Keskon oppimisympäristössä (2 op)

Opintojakso suoritetaan K-ryhmän oppimisympäristössä itsenäisinä verkko-opintoina.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu myyjän työn keskeisiin osa-alueisiin ja saa selkeän kuvan siitä, mitä myyjän työn kuvaan kuuluu.

Keskeiset sisällöt

- Opintojakson järjestäjä K-ryhmä määrittelee vuosittain opintojakson sisällön ja suoritustavan.

Arviointi

K-ryhmä arvioi opiskelijoiden suoritukset ja ilmoittaa tulokset kouluun. Hyväksytystä suorituksesta saa todistuksen ja suoritusmerkinnän (S= suoritettu, H= hylätty).

Opintojakso: YH18/BN11 Yrittäjyyteen ohjaamassa Yrityskyläyhteistyö (2 op)

Opintojakso suoritetaan Talous ja Nuoret (TAT) yrityskylässä.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- Tutustuu Talous ja Nuoret (TAT) yrityskylään
- Suorittaa yrityskylän järjestämään ohjaajakoulutuksen
- Harjoittelee yrittäjyyteen ohjaamista

Keskeiset sisällöt

- Talous ja Nuoret (TAT) järjestämä ohjaajakoulutus
- Ohjaaminen yrityskylässä
- Itsenäisesti laadittu raportti opintojaksolta

Arviointi

Yrityskylä arvioi hyväksytyt ohjaustyöt. Raportti arvioidaan koulussa. Hyväksytystä suorituksesta saa todistuksen ja suoritusmerkinnän (S= suoritettu, H= hylätty).

Opintojakso: YH19/BN12 Projektit ja kansainväliset projektit (2 op)

Opintojakso muodostuu opiskelijan aktiivisesta toiminnasta lukio-opintojen aikana. Opiskelija kerää opintojakson suorittamiseksi yrityspassiin riittävän määrän suorituksia. Lopuksi opiskelija laatii itsenäisesti raportin tai vastaavan tuotoksen, jossa hän pohtii oppimaansa.
Esimerkiksi:
Talous ja nuoret, TAT:n järjestämä Sijoittajakoulu (2 op).
Erilaiset tapahtumat kuten messut ja vierailijaluennot jne.
Kansainvälinen vaihtoprojekti
Yrittäjyyslukioverkoston yhteistyöopintojaksot:
esim. 24h leiri Hämeenlinnan lyseon lukion kanssa (Nuori yrittäjyys)

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu H= hylätty).

BN13 Business English/ + muut mahdolliset kielet
Katso tiedot opetussuunnitelman kohdasta vieraat kielet.

YH20 Naisyrittäjyys Rotary International

Rotary Internationalin järjestämä opintojakso. Opiskelija saa hyväksytystä suorituksesta suoritusmerkinnän (S= suoritettu, H= hylätty).

Opiskelija voi suorittaa korkeakouluopintoja valintansa ja kiinnostuksen mukaan, esimerkiksi:

YH21 Teollisuustalouden perusteet (TTA-11011)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH22 Johdatus oikeusjärjestykseen perusteet (KATYVP11)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH23 Johdatus hallintotieteeseen (HALHAP01)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH24 Johdatus taloushallintoon (LITO1)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH25 Etiikka ja yhteiskuntafilosofia (FILP04)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

Yh26 Business Ethics (KATVAA11, aineopinnot)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH27 Johdatus yrittäjyyteen 5 op (TAMK02)
Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen ammattikorkeakoulun järjestäminä opintoina ja ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

YH28 Yrittäjyys ja innovaatio-osaaminen väh. 20 op (KATYIVO)

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan korkeakouluopintoina Tampereen yliopiston järjestäminä opintoina ja yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa. Arvosana muutetaan lukion arvosanaksi ennalta sovitusti.

6.15 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoite	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	UE1, UE7
vuorovaikutusosaaminen	UE1, UE4, UE7
monitieteinen ja luova osaaminen	UE3, UE5, UE6, UE7
yhteiskunnallinen osaaminen	UE2, UE3, UE4, UE6, UE7
eettisyys ja ympäristöosaaminen	UE1, UE2, UE6, UE7
globaali- ja kulttuuriosaaminen	UE1, UE2, UE3, UE4, UE5, UE7

Uskonnon opetuksen yleiset tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen

yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

LOPS2016	LOPS2021
16UE1	UE1
16UE2	UE2
16UE3	UE3
16UE4	UE4
16UE5	UE5
16UE6	UE6
16UE7	UE7

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Uskonnon opetuksessa työelämäyhteistyötä pidetään esillä mahdollisuuksien mukaan kaikissa opintojaksoissa. Työelämässä tarvittavia taitoja, kuten esimerkiksi kykyä rakentavaan vuorovaikutuksen, uskontodialogiin, palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen sekä oman toiminnan reflektointiin, harjoitellaan oppiaineessa jatkuvasti.
Yhteiskunnan katsomuksellisen monimuotoisuuden lisääntymisen seurauksena myös uskonto- ja katsomusosaamisen tarve on kasvanut monilla aloilla. Myös uskonto- ja katsomusosaamista vaativat perinteiset ammatit ja niihin hakeutumisen mahdollisuudet pidetään esillä. Tämä toteutuu luontevasti eri opintojaksoissa vierailujen ja vierailijoiden kautta ja UE4-opintojaksossa, jossa käsitellään suomalaisen yhteiskunnan katsomuksia ja uskonnollisten yhteisöjen toimintaa.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Uskonto-oppiaineessa korkeakouluyhteistyö järjestetään tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuus suorittaa Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan opintojakso Johdatus teologiaan ja uskonnontutkimukseen. Opintojakso on tarkoitettu lukio-opiskelijoille johdatukseksi teologian ja uskonnontutkimuksen opintoihin. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavista taidoista uskonto-oppiaineessa harjoitellaan erityisesti kulttuurista lukutaitoa, medialukutaitoa, omien näkemyksien selkeää ilmaisemista, vuorovaikutus- ja argumentaatiotaitoja sekä tiedonhankinnan taitoja.
Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä Tampereen yliopiston eri oppiaineiden ja toimijoiden kanssa järjestämällä vierailuja tai muita yhteisiä tilaisuuksia.

6.15.1 Evankelisluterilainen uskonto

Pakolliset opinnot

Opintojakso: UE01 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2op)

UE1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Oman katsomuksen rakentaminen ja katsomusdialogiin harjaantuminen tukevat näitä osaamisen alueita ja vahvistavat herkkyyttä ymmärtää muita ihmisiä ja eettisen arvioinnin kykyä. Lähi-idän uskontojen yhteisten piirteiden ja erojen sekä niiden kulttuurivaikutusten tunnistaminen ja ymmärtäminen on keskeinen osa kulttuuriosaamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: UE02 Maailmanlaajuinen kristinusko (2op)

UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä

- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Kristinuskon ymmärtäminen osana yhteiskuntaa ja sen toimintaa vahvistaa osallisuutta ja auttaa hahmottamaan, mistä erilaiset ilmiöt yhteiskunnassa johtuvat Suomessa ja globaalisti. Opintojakso vahvistaa opiskelijan kulttuurista ja uskonnollista lukutaitoa.
Siinä arvioidaan myös kristinuskon roolia ympäristöongelmien aiheuttajana ja ratkaisijana.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

Opintojakso: UE03 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2op)

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet

- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa korostuvat monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Maailman uskontojen ja uskonnollisten liikkeiden kautta opiskelija oppii tarkastelemaan maailmaa esimerkiksi kulttuuriantropologian ja sosiologian kautta. Samoin opintojaksolla käsiteltävät asiat lisäävät globaalin ympäristön, kulttuurien ja niihin liittyvien haasteiden tuntemusta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: UE04 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2op)

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt
- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina

- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Erityisesti suomalaisen kulttuurin ilmiöiden ja moninaisten arvojen tarkastelu tuottaa vuorovaikutusosaamista ja kykyä yhteiskunnalliseen keskusteluun. Myös Suomessa tapahtuu kulttuurien kohtaamista; toisten kulttuurien edustajien kunnioittaminen ja ymmärtäminen vaatii monipuolisia taustatietoja.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: UE05 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2op)

UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Taiteen tutkimus sekä uskonnollisten symbolien ja populaarikulttuurin ilmiöiden ymmärtäminen edellyttää monitieteisyyttä ja luovuutta. Opintojakso tukee vahvasti monikulttuurisuutta ja uskonnon sekä kulttuurin lukutaitoa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 - 10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana

käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: UE06 Uskonto, tiede ja media (2op)

UE6 Uskonto, tiede ja media (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana opintojaksoa voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa korostuvat monitieteellinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Opintojakson aikana tutustutaan ja pyritään tuottamaan uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä mediasisältöjä. Tämä tukee monitieteisyyttä ja luovuutta ja opettaa yhteiskunnallista vaikuttamista. Eettinen arviointi ja ympäristökysymykset ovat jatkuvasti läsnä mediaa tarkastellessa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: UE07 Uskonnon kertauskurssi (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa lukion evankelisluterilaisen uskonnon pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen sisällöt tehtävien, keskustelujen sekä kirjoittamisen avulla

- ymmärtää uskonnon erityislaatuisena ilmiönä, eri uskonnoissa ilmenevät keskeiset kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin sekä yhteiskuntaan

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä ja tutkimuksen kohteena
- maailman uskontotilanne
- maailmanuskontojen ominaispiirteet
- kristinuskon kehitys ja keskeinen opetus sekä globaali ilmeneminen
- uskonto ja katsomukset Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- uskonnon vaikutukset tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa sekä uskonnon käsittely mediassa
- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- ylioppilasesseiden kirjoittamisen harjoittelua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa vahvistuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arvioinnin perustana käytetään suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

6.16 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämänkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Laaja-alaisen osaamisen tavoite	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	ET1, ET7
vuorovaikutusosaaminen	ET1, ET4, ET5, ET7
monitieteinen ja luova osaaminen	ET3, ET6, ET7
yhteiskunnallinen osaaminen	ET2, ET4, ET7
eettisyys ja ympäristöosaaminen	ET1, ET6, ET7
globaali- ja kulttuuriosaaminen	ET3, ET5, ET7

Elämänkatsomustiedon opetuksen yleiset tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

LOPS2016	LOPS2021
16ET2	ET1
16ET3	ET2
16ET4	ET3
16ET1	ET4
16ET5	ET5
16ET6	ET6
-	ET

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Koska elämänkatsomustieto on oppiaineena monitieteinen, se mahdollistaa yhteistyön hyvin monenlaisten alojen kanssa. Työelämäyhteistyötä ja työelämätaitoja pyritään pitämään esillä kaikissa opintojaksoissa. Sellaisia työelämässä tarvittavia taitoja kuin rakentava vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen sekä oman toiminnan reflektointi harjoitellaan oppiaineessa jatkuvasti.

Yhteiskunnan kulttuurisen moninaistumisen seurauksena katsomus- ja kulttuuriosaamisen sekä hyvän argumentaation tarve on kasvanut kaikilla aloilla. Tätä pyritään toteuttamaan pakollisissa opintojaksoissa esimerkiksi vierailujen ja vierailijoiden avulla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Elämänkatsomustiedossa korkeakouluyhteistyö toteutuu tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa kulttuurintutkimukseen, psykologiaan, filosofiaan tai tulevaisuudentutkimukseen liittyviä opintojaksoja Tampereen yliopistossa tai etänä muissa yliopistoissa.

Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavista taidoista elämänkatsomustiedossa harjoitellaan erityisesti kriittistä ajattelua, omien näkemyksien selkeää ilmaisemista, vuorovaikutus- ja argumentaatiotaitoja, medialukutaitoa sekä tiedonhankinnan taitoja. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä Tampereen yliopiston eri oppiaineiden kanssa järjestämällä vierailuja tai muita yhteisiä tilaisuuksia.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: ET01 Minä ja hyvä elämä (2op)

ET1 Minä ja hyvä elämä (2op)
Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin

- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat hyvinvointi ja vuorovaikutusosaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Elämänkatsomustiedon tavoitteiden mukaisesti opintojakso tukee vuorovaikutus- ja keskustelutaitoja sekä korostaa toisen näkemyksen kunnioittamista. Erilaisten hyvän elämän mallien tarkastelu tukee eettistä elämäntapaa, herkistymistä ympäröivälle todellisuudelle ja ympäristön huomioonottamista.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: ET02 Minä ja yhteiskunta (2op)

ET2 Minä ja yhteiskunta (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja

- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuu erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen. Elämänkatsomustiedossa kasvatetaan aktiivista ja osallistuvaa kansalaista, joka kunnioittaa toisia ja jolla on kykyjä rakentaa demokraattista yhteiskuntaa.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

Opintojakso: ET03 Kulttuurit (2op)

ET3 Kulttuurit (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa

- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasismin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat erityisesti monitieteinen ja luova osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojaksossa tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja erilaisiin ilmenemismuotoihin monitieteellisesti käyttäen esimerkiksi kulttuuriantropologian ja sosiologian lähestymistapoja. Kulttuurien ja erilaisten kulttuuri-ilmiöiden monipuolinen käsittely laajentaa opiskelijan näkökulmaa globaaliksi.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: ET04 Katsomukset (2op)

ET4 Katsomukset (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa

- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat erityisesti vuorovaikutus- ja yhteiskunnallinen osaaminen. Erilaisten poliittisten ja yhteiskunnallisten katsomuksien tarkastelu ja niistä keskusteleminen tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämistä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: ET05 Uskonnot ja uskonnottomuus (2op)

ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa korostuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Uskonnollisten ilmiöiden ja katsomuksien tutkiminen ja niiden kriittinen tarkastelu vahvistavat vuorovaikutustaitoja sekä erilaisten maailmanlaajojen kulttuurien ymmärtämistä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Opintojakso: ET06 Tulevaisuus (2op)

ET6 Tulevaisuus (2op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseensa
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin

- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa korostuvat monitieteinen ja luova osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Yhteiskunnan muuttuminen ja tulevaisuuden tutkimus ovat vahvasti ankkuroituneita eri tieteenalojen kehitykseen ja eettisen arvioinnin kykyyn. Opintojakson sisällöt tukevat opiskelijaa vahvistamaan näitä molempia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4 -10. Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluvat oppimisprosessin aikaisen palautteen lisäksi opitun ja osaamisen arviointi. Arvioinnin perustana käytetään erilaisia yksilön ja ryhmän suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: ET07 Elämänkatsomustiedon kertauskurssi (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kertaa lukion elämänkatsomustiedon pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen sisällöt tehtävien, keskustelujen sekä kirjoittamisen avulla
- ymmärtää erilaisia katsomuksia ja käsityksiä hyvä elämästä ja osaa kriittisesti tarkastella yhteiskuntaa ja sen rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita

Keskeiset sisällöt
- elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- ihmisarvo ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjatglobaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- ylioppilasesseiden kirjoittamisen harjoittelua

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa vahvistuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arvioinnin perustana käytetään suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

6.17 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja

muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista.**

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	TE1
vuorovaikutusosaaminen	TE1, TE2, TE3
monitieteinen ja luova osaaminen	TE2
yhteiskunnallinen osaaminen	TE3
eettisyys ja ympäristöosaaminen	TE2, TE3
globaali- ja kulttuuriosaaminen	TE3

Terveystiedon opetuksen yleiset tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla

- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen sekä pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Vastaavuudet LOPS 2016

LOPS2016	LOPS2021
16TE01	TE01
16TE02	TE02
16TE03	-
16TE04	TE04
-	TE03

Työelämäyhteistyön toteutuminen
Terveystiedossa pyritään yhteistyöhön terveyden- ja hyvinvointialan eri toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyötä voidaan toteuttaa vierailujen, tietoverkkojen tai vierailijoiden avulla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen
Korkeakouluyhteistyötä tehdään Tampereen yliopiston ja mahdollisesti muiden toimijoiden kanssa. Korkeakouluyhteistyössä voidaan hyödyntää opetusharjoittelijoiden kontakteja.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: TE01 Terveys voimavarana (2op)
TE1 Terveys voimavarana (2 op)

Moduulissa luodaan kokonaiskuvaa ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä ja niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät; stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä; keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Laaja-alainen osaaminen opistojaksossa
Hyvinvointiosaaminen
Opiskelija syventää käsitystään omasta terveydestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Ymmärtää ihmisten keskeisien voimavarojen vaikutuksen terveyteen ja hyvinvointiin.
vuorovaikutusosaaminen
Opiskelussa käytetään vuorovaikutteisia menetelmiä, jotka tukevat ja harjaannuttavat opiskelijan kykyä toimia erilaisissa ryhmissä. Ryhmissä työskentelyyn liittyy myös esiintymistaidon harjoittelu.

Arviointi

- Opintojaksosta annetaan arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: TE02 Terveys ja ympäristö (2op)

TE2 Terveys ja ympäristö (2 op)

Moduulissa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi moduulissa syvennytään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsityksille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Laaja-alainen osaaminen opistojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

opintojaksossa pohditaan ympäristön vaikutuksia terveyteen yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja globaalilla tasolla. Opintojaksossa osana myös kestävä kehitys ja sen vaikutukset terveyteen eri tasoilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen
opintojaksossa perehdytään eri tieteenaloihin tutkimuksen pohjalta. Arvioidaan eri tieteenalojen yhteyksiä terveyden tutkimuksessa ja muodostetaan haetuista tiedoista kokonaisuus. Opintojakson aikana tehdään terveyteen liittyvä tutkimus. Haetaan tietoa eri tieteenaloilta arvioiden sitä kriittisesti ja pohditaan sen yhteyttä terveyteen.

Vuorovaikutusosaaminen
Opiskelussa käytetään vuorovaikutteisia menetelmiä, jotka tukevat ja harjaannuttavat opiskelijan kykyä toimia erilaisissa ryhmissä. Ryhmissä työskentelyyn liittyy myös esiintymistaidon harjoittelu.

Arviointi

Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana-asteikolla (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Opintojakso: TE03 Terveys ja yhteiskunta (2op)
TE3 Terveys ja yhteiskunta (2 op)

Moduulissa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja

- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä, kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Laaja-alainen osaaminen opistojaksossa

Globaali osaaminen

Opintojaksossa perehdytään terveyseroihin, eriarvoisuuteen ja niiden kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä. Pohditaan erilaisten eettisten valintojen vaikutusta terveyteen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään terveyseroihin, eriarvoisuuteen ja niiden kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutustumme Suomen terveydenhuoltojärjestelmään, sen mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

Vuorovaikutusosaaminen.

Opiskelussa käytetään vuorovaikutteisia menetelmiä, jotka tukevat ja harjaannuttavat opiskelijan kykyä toimia erilaisissa ryhmissä. Ryhmissä työskentelyyn liittyy myös esiintymistaidon harjoittelu.

Arviointi

- Opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana asteikolla (4–10). Arviointi perustuu osoitettuun osaamiseen yleisessä osassa mainittujen arviointiperusteiden mukaisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: TE04 Terveystiedon kertaus abeille (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- valmistautuu terveystiedon ylioppilastutkintokokeeseen
- muodostaa kokonaiskuvan terveystiedon keskeisistä sisältöalueista.

Keskeiset sisällöt

- kerrataan pakollisen opintojakson ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen sisältöjä ryhmän toiveiden mukaan

- erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaaminen

Arviointi

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arvioinnin perustana on opiskelijan aktiivisuus ja jatkuva näyttö sekä käsitekokeet.

6.18 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja**

luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista.**

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
hyvinvointiosaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4
vuorovaikutusosaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4
monitieteinen ja luova osaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4
yhteiskunnallinen osaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4
eettisyys ja ympäristöosaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4
globaali- ja kulttuuriosaaminen	LI01, LI02, LI03, LI04, LI05, LI06, LI07, LI08, LILD4

Liikunnan opetuksen yleiset tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti

- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

LOPS 2016	LOPS2021
16LI01	LI01
16LI02	LI02
16LI03	LI03
16LI04	LI04
16LI05	LI05
16LI06	LI06
16LI07	LI07
16LI08	LI08
16LI09	LILD4

Työelämäyhteistyön toteutuminen

Liikunnassa pyritään yhteistyöhön terveyden- ja hyvinvointialan eri toimijoiden kanssa, esimerkiksi eri liikuntapalveluiden tuottajien kanssa. Työelämäyhteistyötä voidaan toteuttaa vierailujen, teknologian tai vierailijoiden avulla.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen

Korkeakouluyhteistyötä tehdään Tampereen yliopiston ja mahdollisesti muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi Jyväskylän yliopisto.

Pakolliset opinnot

Pakollisissa opinnoissa syvennetään ja sovelletaan perusopetuksessa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä opetetaan liikuntaa monipuolisesti erilaisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa otetaan huomioon eri vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Opiskelija oppii monipuolisen liikkumisen ja toimintakyvyn kehittämisen periaatteet. Opetus tukee opiskelijan toimintakykyä, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kasvua osallisuuteen sekä kannustaa elinikäiseen liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

Opintojakso: LI01 Oppiva liikkuja (2op)

LI1 Oppiva liikkuja (2 op)

Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit
-

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia erilaisissa liikuntamuodoissa ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi pelit, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus, erilaiset taidot ja tiedot sekä itsearviointi.

Opintojakso: LI02 Aktiivinen elämä (2op)

LI2 Aktiivinen elämä (2 op)

Moduulissa opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä. Opiskelija ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan kestävän tulevaisuuden, fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista.

Opetus toteutetaan rakennettua ja rakentamatonta opiskeluympäristöä sekä liikunta- ja hyvinvointiteknologiaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntäen.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät
-

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:
Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia erilaisissa liikuntamuodoissa ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi pelit, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosanana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus, erilaiset taidot ja tiedot sekä itsearviointi.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Valtakunnallisten valinnaisten opintojen tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuun ottaminen omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa opintojen sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa. Liikunnan valtakunnalliset valinnaiset opinnot tarjoavat mahdollisuuksia temaattisten, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisten opintojen toteuttamiseen sekä yhteistyöhön osallistumiseen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Opintojakso: LI03 Uudet mahdollisuudet (2op)
LI3 Uudet mahdollisuudet (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja koettua pätevyyttä uuden oppimisen myötä.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:

Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia erilaisissa liikuntamuodoissa ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi pelit, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus, erilaiset taidot ja tiedot sekä itsearviointi.

Opintojakso: LI04 Yhdessä liikkuen (2op)
LI4 Yhdessä liikkuen (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet

Opintojaksolla harjoitellaan ja toteutetaan vanhojenpäivän tanssit.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa:
Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia ja korostamalla yhteisöllisyyttä. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Opintojaksossa harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus, erilaiset taidot ja tiedot.

Opintojakso: LI05 Virkisty liikunnasta (2op)
LI5 Virkistystä liikunnasta (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuvat toiminta- ja opiskelukyvyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys.

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Keskeiset sisällöt

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja kehonhuolto

Opiskelija suunnittelee opintojaksolla oman liikuntaohjelman, jota toteuttaa opintojakson aikana.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia erilaisissa liikuntamuodoissa ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi pelit, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa

tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus, erilaiset taidot ja tiedot sekä itsearviointi.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: LI06 Vaelluskurssi (2op)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- täydentää vaellustaitoja, kokee uusia elämyksiä ja toimii ryhmässä vaativissakin olosuhteissa.

Keskeiset sisällöt

- keskeisiin sisältöihin kuuluvat liikkuminen erämaassa kuntoa vaativalla reitillä (noin 4 vrk:n ajan)
- omien ruokien valmistaminen sekä majoittuminen ulkona teltassa, laavussa tai joissakin tapauksissa autiotuvassa.
- Vaelluksen aikana käydään läpi retkeilyyn liittyviä sääntöjä sekä käytöstapoja.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakson aikana kohtaamme eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia ja korostamalla yhteisöllisyyttä vaelluksen aikana. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Opintojaksossa kehittyy tunteiden säätely vaihtelevissa olosuhteissa sekä rasitustilassa. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus sekä erilaiset taidot ja tiedot.

Opintojakso: LI07 Mailapelit (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti erilaisiin mailapeleihin sekä syventää jo opittuja mailapelitaitoja erilaisissa pelitilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- sisältöinä ovat erilaiset mailapelit, kuten salibandy, sulkapallo, lacrosse, tennis ja golf. Sisältöjä tarkennetaan opiskelijaryhmän kanssa opintojakson alkaessa.
- Opintojakson aikana käydään läpi erilaisia tekniikoita, eri pelejä ja niiden sääntöjä mahdollisuuksien mukaan.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia erilaisissa liikuntamuodoissa ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi pelit, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus sekä erilaiset taidot ja tiedot.

Opintojakso: LI08 Kuntosaliharjoittelu (2op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy kuntosaliharjoitteluun ja oppii oikeat ja turvalliset suoritustekniikat.
- osaa suunnitella itselleen kuntosaliohjelman ja toteuttaa sitä.

Keskeiset sisällöt

- sisältö muodostuu monipuolisesta kuntosaliharjoittelusta. Opintojaksolla käydään läpi kesto-, perus-, maksimi- ja nopeusvoimaharjoittelu sekä lihashuolto.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Opintojaksossa hyödynnetään liikunta- ja terveysteknologiaa mahdollisuuksien mukaan. Liikunta oppiaineena toimii yhteisenä globaalina kielenä eri kulttuureissa. Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointia ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä harjoittamalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia, tarjoamalla pätevyyden kokemuksia ja korostamalla yhteisöllisyyttä erilaisin harjoittein. Opintojakso harjoittaa opiskelijan sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Opintojaksolla tutustutaan uusiin opiskelukavereihin yhteisen tekemisen kautta. Erilaisissa liikuntamuodoissa, esimerkiksi kehonhuolto ja rentoutuminen, harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Opintojaksossa tuetaan opiskelijaa ymmärtämään liikunta osana omaa hyvinvointia. Liikunta edistää opiskeluvireyttä ja aivojen toimintaa. Opintojakso tukee opiskelijan vastuunottoa omasta toiminnastaan. Hyvästä toimintakyvystä huolehtiminen vahvistaa opiskelijan opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus sekä erilaiset opintojakson sisältöihin liittyvät taidot ja tiedot.

Opintojakso: LILD4 Liikunnan lukiodiplomi (2op)
Liikunnan lukiodiplomi LILD4
Moduulin tavoitteena on, että

- opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa.
- opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

- Liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen.
- lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Liikunnan lukiodiplomi suoritetaan koko lukion kestävänä seurantana ja diplomikokeena.
Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojakso vahvistaa kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

Arviointi
Opetushallitus julkaisee arviointikriteerin ja arviointi suoritetaan näiden pohjalta. Lukiodiplomin suoritukset arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu ja H= hylätty). Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, johon kirjataan erikseen diplomityön numeroarviointi asteikolla 4–10.

6.19 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	MU1 Intro – kaikki soimaan MU02 Syke – soiva ilmaisu
Vuorovaikutusosaaminen	MU1 Intro – kaikki soimaan MU02 Syke – soiva ilmaisu MU4 Demo – luovasti yhdessä

Monitieteinen ja luova osaaminen	**MU1 Intro – kaikki soimaan** **MU02 Syke – soiva ilmaisu** **MU3 Genre – globaali uteliaisuus** **MU4 Demo – luovasti yhdessä**
Yhteiskunnallinen osaaminen	**MU02 Syke – soiva ilmaisu** **MU3 Genre – globaali uteliaisuus** **MU4 Demo – luovasti yhdessä**

Eettisyys ja ympäristöosaaminen	**MU1 Intro – kaikki soimaan** **MU02 Syke – soiva ilmaisu** **MU3 Genre – globaali uteliaisuus** **MU4 Demo – luovasti yhdessä**
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	**MU02 Syke – soiva ilmaisu** **MU3 Genre – globaali uteliaisuus**

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus
Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu
Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus
Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia
Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan

- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Musiikin vastaavuustaulukko

LOPS2016 kurssit	LOPS2021 opintojaksot
Pakolliset kurssit	**Pakolliset opinnot**
Musiikki ja minä (MU1)	MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)
Moniääninen Suomi (MU2)	MU2 Syke – soiva ilmaisu (2 op)
Valtakunnalliset syventävät kurssit	**Valtakunnalliset valinnaiset opinnot**
Ovet auki musiikille (MU3)	MU3 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)
Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)	MU4 Demo – luovasti yhdessä (2 op)
Koulukohtaiset kurssit	**Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot**
Musiikin projektikurssi (MU5)	MU5 Musiikkiprojekti (2 op)
Kuorokurssi (MU6)	MU6 Kuoro- ja yhtyelaulu (2 op)
Musiikkiteknologia ja esitystekniikka (MU12)	

Työelämäosaaminen musiikissa

Musiikillinen toiminta kehittää ja harjoittaa toisten huomioimista, tilan ottamista ja antamista sekä empatiakykyä. Omien taiteellisten ideoiden sovittaminen ryhmän luovaan prosessiin vaatii sosiaalista herkkyyttä. Yhteismusisointi kehittää tarkkaavaisuutta ja joustavuutta.

Eri kulttuureiden ominaispiirteiden tunteminen kehittää kykyä toimia globaalissa maailmassa. Musiikissa pyritään ymmärryksen lisääntymiseen sekä musisoimisen että tiedollisen opiskelun kautta. Kriittisen

ajattelun taidot kehittyvät omaa ja ryhmän taiteellista työtä arvioidessa sekä musiikin merkityksiä pohtiessa.

Luovuus on musiikin oppiaineen ydinaluetta. Luovaa toimintaa on esimerkiksi musisoiminen, säveltäminen, sovittaminen, improvisointi sekä äänenkäyttöä ja ilmaisua kehittävät harjoitteet. Musiikinopetus rohkaisee kokeilemaan ja keksimään uudenlaisia ratkaisuja ja työskentelytapoja.

Taiteellinen luova prosessi vaatii jatkuvaa yhteistyötä, organisoitumista, ongelmanratkaisua, neuvottelemista, kompromissien tekemistä sekä päätöksentekoa. Oman näkemyksen esiin tuominen ja oman toiminnan arvioiminen ovat vuorovaikutustaitoja, jotka vahvistuvat musiikkiprojekteissa ja jokaisessa yhteismusisointihetkessä. Musiikin tekeminen edellyttää epävarmuuden ja keskeneräisyyden sietämistä sekä kykyä asettaa itselleen tavoitteita ja toimia niiden saavuttamiseksi.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen musiikissa
Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion musiikkiluokat sijaitsevat yliopiston keskuskampuksella. Lukio-opiskelijat voivat hyödyntää yliopiston musiikin opetustiloja ja niiden välineistöä.
Musiikillinen toiminta kehittää opiskelijan esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijat esiintyvät korkeakoulun tilaisuuksissa rikastuttaen koulun toimintakulttuuria ja tarjoten esteettisiä elämyksiä.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: MU01 Intro – kaikki soimaan (2 op)

MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)

Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt
- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Laaja-alainen osaaminen musiikissa

Hyvinvointiosaaminen: Itseilmaisun taidot ja itsetuntemus kehittyvät äänenkäyttö-, soitto-, kuuntelu- ja liikeharjoittelun sekä taiteidenvälisen työskentelyn myötä. Opiskelija oppii hyödyntämään musiikkia omien tunnetaitojensa välineenä. Opiskelija kantaa vastuuta turvallisesta ääniympäristöstä ja omasta kuulonhuollostaan.

Vuorovaikutusosaaminen: Luova toiminta rennossa ja turvallisessa ilmapiirissä edistää ryhmäytymistä ja moninaisuuden hyväksymistä. Opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla uudenlaisia musiikillisen ilmaisun tapoja. Oman paikan löytäminen ja tilan antaminen muille yhteismusisoinnissa syventää itsetuntemusta ja kykyä tuntea myötätuntoa.

Monitieteinen ja luova osaaminen: Musiikillisten käsitteiden ja perustaitojen kertaaminen vahvistavat opiskelijan kykyä sanallistaa musiikillisia ilmiöitä ja mahdollistavat luovan toiminnan musiikin alueella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opiskelija oppii käyttämään soittimistoa asianmukaisella ja kestävällä tavalla

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosana-asteikolla 4–10. Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

Opintojakso: MU02 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

MU2 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt
- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Laaja-alainen osaaminen musiikissa
Hyvinvointiosaaminen: Itseilmaisun taidot ja itsetuntemus kehittyvät erilaisten harjoitteiden ja taiteidenvälisen työskentelyn myötä. Opiskelija oppii hyödyntämään musiikkia omien tunnetaitojensa välineenä. Opiskelija kantaa vastuuta turvallisesta ääniympäristöstä ja omasta kuulonhuollostaan.

Vuorovaikutusosaaminen: Luova toiminta rennossa ja turvallisessa ilmapiirissä edistää ryhmäytymistä ja moninaisuuden hyväksymistä. Opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla uudenlaisia musiikillisen ilmaisun tapoja. Oman paikan löytäminen ja tilan antaminen muille yhteismusisoinnissa syventää itsetuntemusta ja kykyä tuntea myötätuntoa.

Monitieteinen ja luova osaaminen: Musiikillisten käsitteiden ja perustaitojen kertaaminen vahvistavat opiskelijan kykyä sanallistaa musiikillisia ilmiöitä ja mahdollistavat luovan toiminnan musiikin alueella. Erilaisten musiikkikulttuurien tarkastelu täydentää kulttuurin kokonaiskuvaa, jota lukio-opinnoissa rakennetaan. Oppiaineiden välisten yhteyksien havaitseminen ruokkii oivaltavaa musiikkisuhdetta ja kykyä soveltaa opittua. Luova toiminta edistää ilmaisun rohkeutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opiskelija oppii käyttämään soittimistoa asianmukaisella ja kestävällä tavalla. Opintojaksolla tutustutaan immateriaalioikeuden käsitteisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Opintojaksolla tutustutaan vähemmistö- ja alakulttuureihin osana suomalaista musiikkikulttuuria, joka puolestaan nähdään osana globaalia kulttuuria.

Yhteiskunnallinen osaaminen: Musiikin keinoin voidaan tarkastella tasa-arvoa, sanan- ja ilmaisunvapautta ja kulttuurista avoimuutta. Tutustuminen erilaisiin etnisiin ja kulttuurisiin ryhmiin kehittää opiskelijan kykyä ymmärtää erilaisia maailmankuvia. Hyväksyvä ja arvostava asenne eri kulttuureita kohtaan edistää yhteiskunnallisen keskustelun taitoja ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosana-asteikolla 4–10. Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: MU03 Genre - globaali uteliaisuus (2 op)

MU3 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)

Yleiset tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt
- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen: Erilaisten musiikkikulttuurien tarkastelu täydentää kulttuurin kokonaiskuvaa, jota lukio-opinnoissa rakennetaan. Oppiaineiden välisten yhteyksien havaitseminen ruokkii oivaltavaa musiikkisuhdetta ja kykyä soveltaa opittua. Luova toiminta edistää ilmaisun rohkeutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen: Musiikin keinoin voidaan tarkastella tasa-arvoa, sanan- ja ilmaisunvapautta ja kulttuurista avoimuutta. Tutustuminen erilaisiin etnisiin ja kulttuurisiin ryhmiin kehittää opiskelijan kykyä ymmärtää erilaisia maailmankuvia. Kunnioittava asenne eri kulttuureita kohtaan edistää yhteiskunnallisen keskustelun taitoja ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Opiskelija oppii tuntemaan ja arvostamaan erilaisten kulttuureiden ja alakulttuureiden ominaispiirteitä, estetiikkaa ja historiaa. Eri kulttuurien perinteitä kunnioittava musisointiin tekee vieraistakin kulttuureista helpommin lähestyttäviä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosana-asteikolla 4–10. Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

Opintojakso: MU04 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

MU4 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

Yleiset tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa
- ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista
- hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen: Vastuun ottaminen yhteisestä projektista sekä toisten kunnioittaminen ja kuunteleminen ovat yhteistyön keskeisiä edellytyksiä. Luovan projektin onnistuneesti loppuun saattaminen vahvistaa itsetuntoa ja luottamusta yhdessä tekemiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen: Resursseista ja opiskelijoiden intresseistä riippuen keskeisiksi työtavoiksi opintojaksolla voi muodostua monialainen tiedon prosessointi tai luovien ideoiden kehittäminen taiteelliseksi kokonaisuudeksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen: Opintojaksolla on mahdollisuus tarkastella musiikin vuorovaikutusta yhteiskunnan, median ja muiden taiteiden välillä. Opiskelijaa rohkaistaan musiikilliseen toimijuuteen sekä

kulttuuripalveluiden hyödyntämiseen. Työelämä- ja opintomahdollisuuksia sekä kansalaistoimintaa voidaan tehdä opintojaksolla tutuiksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opiskelija harjoittelee tiedon ja taiteellisen toiminnan kriittistä ja puolueetonta arviointia.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosana-asteikolla 4–10. Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää esimerkiksi tuntityöskentelyä, musiikkiprojekteja, kirjallisia töitä, itse- ja vertaisarviointeja, kokeita, ryhmätöitä tai muita tehtäviä.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: MU05 Musiikkiprojekti (2 op)

MU5 Musiikkiprojekti (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden itsenäisesti tai osana ryhmää hyödyntäen aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja
- kehittää musiikillisia taitojaan ja tietämystä
- osallistuu aktiivisesti projektin valmistamiseen ja sen toteutukseen
- arvioi omaa suoriutumistaan prosessin eri vaiheissa ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla

Keskeiset sisällöt

- musiikillisten ja muiden ilmaisutaitojen kehittäminen taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa
- suunnitelman laatiminen projektin eri vaiheisiin
- opiskelijan valitseman projektin työtapoihin perehtyminen
- omatoiminen ja itseohjautuva työskentely projektin parissa
- palautteen hyödyntäminen ja jatkuva kehittyminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen: Vastuun ottaminen yhteisestä projektista sekä toisten kunnioittaminen ja kuunteleminen ovat yhteistyön keskeisiä edellytyksiä. Luovan projektin onnistuneesti loppuun saattaminen vahvistaa itsetuntoa ja luottamusta yhdessä tekemiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen: Resursseista ja opiskelijoiden intresseistä riippuen keskeisiksi työtavoiksi opintojaksolla voi muodostua monialainen tiedon prosessointi tai luovien ideoiden kehittäminen taiteelliseksi kokonaisuudeksi.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosana-asteikolla 4–10. Arvioinnin perusteena ovat projektille asetetut tavoitteet. Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnissa käytetään musiikkitoiminnalle ominaisia menetelmiä, kuten työskentelyn jatkuvaa havainnointia ja palautteenantoa sekä itsearviointia ja vertaisarviointia.

Opintojakso: MU06 Kuoro- ja yhtyelaulu (2 op)

MU6 Kuoro- ja yhtyelaulu (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kiinnittämään huomiota terveeseen äänenkäyttöön, lauluäänen hallintaan ja hengitystekniikkaan
- kehittyy moniäänisessä yhtye- tai kuorolaulamisessa
- tutustuu nuorelle äänelle sopivaan ohjelmistoon

Keskeiset sisällöt

- laulaminen ryhmässä ja tutustuminen nuorelle äänelle sopivaan monipuoliseen ohjelmistoon
- äänenhuolto, hengitystekniikka, terve äänenkäyttö
- ohjelmiston valmistaminen ja mahdolliset esiintymiset koulun tilaisuuksissa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen: Itseilmaisun taidot ja itsetuntemus kehittyvät äänenkäyttö- ja lauluharjoittelun myötä. Opiskelija oppii hyödyntämään musiikkia omien tunnetaitojensa välineenä.

Vuorovaikutusosaaminen: Luova toiminta rennossa ja turvallisessa ilmapiirissä edistää ryhmäytymistä ja moninaisuuden hyväksymistä. Opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla uudenlaisia musiikillisen ilmaisun tapoja. Oman paikan löytäminen ja tilan antaminen muille yhteismusisoinnissa syventää itsetuntemusta ja kykyä tuntea myötätuntoa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opiskelijan työskentelemistä ja edistymistä arvioidaan jakson aikana annettujen näyttöjen perusteella. Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo ja sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin. Lisäksi arviointiin vaikuttavat opiskelijan aktiivisuus ja osallistuminen sekä kyky tehdä yhteistyötä muiden kanssa.

6.20 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia

esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	KU01, KU5, KU6, KU8, KU9, KU10, KU11, KU12
Vuorovaikutusosaaminen	KU03, KU7, KU8, KU11, KU12
Monitieteinen ja luova osaaminen	KU01, KU04, KU6, KU8, KU12
Yhteiskunnallinen osaaminen	KU03, KU7, KU9, KU10, KU12
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	KU02, KU10, KU12
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	KU02, KU04, KU5, KU9, KU11, KU12

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys
Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla

- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus
Tavoitteena on, että opiskelija
- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot
Tavoitteena on, että opiskelija
- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Vastaavuustaulukko LOPS2016 – LOPS2021

LOPS2016 kurssit	LOPS2021 opintojaksot
Pakolliset kurssit	**Pakolliset opinnot**
Kuvat ja kulttuurit (16KU1)	KU01 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)
Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (16KU2)	KU02 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)
Valtakunnalliset syventävät kurssit	**Valtakunnalliset valinnaiset/syventävät opinnot**
Osallisena mediassa (16KU3)	KU03 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)
Taiteen monet maailmat (16KU4)	KU04 Taiteen monet maailmat (2 op)
Koulukohtaiset kurssit	**Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot**
Piirustusta ja maalausta (16KU5)	KU05 Piirustusta ja maalausta (2 op)
Maalaustaidetta ja taidevalokuvausta (16KU6)	KU06 Värit taiteessa (2 op)
Sirkusta kuvataiteessa ja kuvataidetta sirkuksessa (16KU7)	KU07 Poikkitaiteellisesti (2 op)
Valokuvausta, graafista suunnittelua ja grafiikkaa (16KU8)	KU08 Valokuvausta, graafista suunnittelua ja grafiikkaa (2 op)
Taidehistoriaa (16KU9)	KU09 Taidehistorian ja nykytaiteen työpaja (2 op)
	KU10 Savesta tilaan (2 op)
Videotaide (16IT3)	KU11 Videotaiteen ja digitaalisen taiteen työpaja (2 op)
Omaa taidetta: lopputyö tai lukiodiplomi (16KU10)	KU12 / KULD2 lopputyö tai kuvataiteen lukiodiplomi (2 op)

Työelämäyhteistyön toteutuminen oppiaineessa

Kuvataiteen opetuksen rakenne ja työskentelytapa ohjaa harjoittamaan monia työelämän metataitoja. Opintojaksoilla opiskelijoille annetut tehtävät ovat erilaisia luovia haasteita, joita tehdessä opiskelijat harjaantuvat ongelmanratkaisuun, muutosjoustavuuteen ja sinnikkyyteen.
Taiteellinen työskentelyprosessi auttaa kohtaamaan omia ja muiden tunteita sekä ymmärtämään erilaisia isoja ilmiöpohjaisia kokonaisuuksia. Lisäksi prosessin myötä oppii hallitsemaan ajankäyttöä, tekemään päätöksiä sekä tunnistamaan oman osaamisen ja sen kehitystarpeet.
Kuvataiteen oppitunneilla mm. vierailut, yhteistyötahot ja kansainväliset projektit antavat mahdollisuuden toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa sekä saada tietoja ja kokemuksia työelämästä**.** Yksilö- ja etenkin ryhmätöissä opetellaan yhteistyökykyä, empatiaa, vuorovaikutustaitoja, omien ajatusten ilmaisua, kriittistä ajattelua, luovuutta ja itseohjautuvuutta. Erilaisten näkökulmien käsittely ja hyväksyminen kehittää tunneälykkyyttä**.** Pisimmälle vietynä kuvataiteen työskentelytavat harjaannuttavat luomaan työtä tarvittaessa itse, visualisoimaan oma osaaminen ja ideat sekä viestimään ja markkinoimaan niistä muille.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen oppiaineessa
Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion sijainti yliopiston keskuskampuksella tarjoaa mahdollisuuden käyttää yliopiston kuvataiteen opetustiloja ja niissä olevia laitteita. Lisäksi yliopiston galleriatiloja voidaan hyödyntää opiskelijoiden teosten ja oppimisprosessien jakamiseen. Vastaavasti lukion opiskelijat pääsevät näkemään ja tutustumaan yliopiston opintojaksoilla toteutettuihin taideprojekteihin.

Kuvataide-oppiaineessa harjoitellaan jatko-opintojen kannalta tärkeitä metataitoja, kuten lähdekriittisyyttä, medialukutaitoa ja kulttuurista lukutaitoa. Laajemmin ajateltuna kuvataiteen opetuksessa tutustutaan erityisesti taidealan, arkkitehtuurin, muotoilun, viestinnän ja visuaalisen suunnittelun

opintotarjontaan. Oppitunneilla voi myös käydä vieraita eri korkeakouluista. Lisäksi pohditaan miten kuvataiteessa opittuja tietoja ja taitoja voi soveltaa myös muilla aloilla.

Jatko-opintojen kannalta erityisesti kuvataiteen lukiodiplomi mittaa monipuolisesti tiedollisia ja taidollisia valmiuksia sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä. Kuvataiteen lukiodiplomien toinen arvioitsija on mahdollisuuksien mukaan ollut korkeakouluyhteisössä toimiva taidealan ammattilainen.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: KU01 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)
KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

KU01 opintojaksolla keskitytään omaan kuvataiteelliseen tekemiseen ja tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin taiteen keinoin. Opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, globaalissa maailmassa ja historiallisena jatkumona. Opiskelija käyttää ja kokeilee monipuolisesti erilaisia

työvälineitä ja menetelmiä. Opintojaksolla opitaan katsomaan, tutkimaan ja tulkitsemaan omaa ja muiden tuottamaa kuvaa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen
  Oma kuvallinen ilmaisu tukee ihmisenä kasvua, syventää itsetuntemusta ja auttaa käsittelemään tunteita, mikä lisää empatiakykyä, ymmärrystä ja auttaa arvostamaan kaikenlaista ilmaisua.
- Monitieteinen ja luova osaaminen
  Kuvataide on ilmiökeskeistä ja luovaa ja se kehittää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa. Kuvataiteellinen tutkimus voi olla, ilmaisua, toimintaa ja esittämistä sekä viittausten, kontekstien sekä eri taiteen- ja tieteenalojen tarkastelua.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ilmaista ajatuksiaan kuvallisesti sekä kykyä antaa asioille merkityksiä. Opiskelija osaa analysoida, arvottaa ja tulkita erilaisia tapoja luoda taidetta. Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona yhdistellä eri tieteenalojen sisältöjä osaksi kuvailmaisuaan.

Opintojakso: KU02 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti

- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat
- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

KU02 opintojaksolla opiskelija tutustuu rakennetun- ja luonnonympäristön sekä muotoilun historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Opiskelijan oma ympäristö on lähtökohtana tilan, paikan ja muotoilun tutkimiselle. Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan luovia materiaalikokeiluja, esimerkiksi pienoismalleja ja esinesuunnittelua. Mikä tekee tilasta toimivan, tuotteesta kestävän?

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen
  Opintojaksolla innovoidaan ja pohditaan käytettävien materiaalien, teknologioiden ja tekniikoiden mahdollisuuksia vaihtoehtoisten tulevaisuuksien näkökulmasta.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen
  Opintojaksolla tutustutaan kulttuurien visuaaliseen monimuotoisuuteen ja arvostetaan ihmiskunnan elinympäristöä ja kulttuuriperintöä. Oman yhteiskunnallisen aseman pohtiminen ja tulkinta visuaalisten ilmiöiden kautta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona huomioida ympäristön kannalta eettisiä ja kestäviä valintoja. Globaali- ja kulttuuriosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tulkita ja tarkastella monikulttuurisen globaalin maailman ilmiöitä ja kulttuuriperintöä.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Opintojakso: KU03 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)
KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä

- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat
- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat
- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

KU03 opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää visuaalisuuden merkityksen viestinnässä. Kulttuuriperintö, nykymedia ja omat kuvat ovat opintojakson keskeistä sisältöä. Opintojaksolla on mahdollista tutustua valokuvaan, elokuvaan, mainontaan, graafiseen suunnitteluun, verkkoympäristöön ja sosiaaliseen mediaan. Millainen kuva vaikuttaa, koskettaa, pysäyttää? Millaista viestiä välität?

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen
  Kuva on viesti ja se on usein vuoropuhelun aloitus. Erilaiset mediasisällöt kertovat tekijästään, ovat monitulkintaista kuvallista dialogia ja merkitysten jakamista.
- Yhteiskunnallinen osaaminen
  Kuva on tehokas väline, kun halutaan ottaa kantaa, olla kriittisiä sekä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Opintojaksolla tutustutaan esimerkiksi tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Vuorovaikutusosaamisen arvioinnissa huomioidaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen esimerkiksi yhteisen ideointi- ja suunnitteluprosessin osana.
Yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tunnistaa visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan kriittinen medialukutaito ja kuvallisen viestinnän vaikutuskeinojen hallinta.

Opintojakso: KU04 Taiteen monet maailmat (2 op)
KU4 Taiteen monet maailmat (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

KU04 opintojaksolla tarkastellaan eri aikoina ja eri ympäristöissä tehtyä kuvataidetta. Oman kuvantekemisen kautta tutkitaan sekä ajankohtaisia että historiallisia ilmiöitä. Opintojaksolla syvennetään myös kuvantulkinnan keinoja. Miten esimerkiksi ihmisen kuvaaminen on muuttunut aikojen kuluessa? Miten taidehistoria vaikuttaa omaan kuvalliseen ilmaisuun?

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Monitieteinen ja luova osaaminen
  Kuvataide on ilmiökeskeistä ja luovaa ja kehittää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa Kuvataiteellinen tutkimus voi olla, ilmaisua, toimintaa ja esittämistä sekä viittausten, kontekstien sekä eri taiteen- ja tieteenalojen tarkastelua.
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen
  Opintojaksolla tutustutaan kulttuurien visuaaliseen monimuotoisuuteen ja arvostetaan ihmiskunnan elinympäristöä ja kulttuuriperintöä. Oman yhteiskunnallisen aseman pohtiminen ja tulkinta visuaalisten ilmiöiden kautta.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tutkia visuaalisen kulttuurin ilmiöitä taiteen keinoin ja tuottaa sitä kautta tietoa tai merkityksiä. Globaali- ja kulttuuriosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tunnistaa ja tulkita visuaalisen kulttuurin sisäisiä viittauksia ja lainauksia.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: KU05 Piirustusta ja maalausta (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu keskeisimpiin maalaustekniikoihin ja erilaisiin maalauspohjiin sekä ymmärtää maalausprosessin eri vaiheet
- tutustuu erilaisiin paperilaatuihin, piirtimiin ja piirtämisen eri tyyleihin
- löytää välineitä omalle kuvalliselle ilmaisulleen ja kehittää sitä
- oppii käyttämään piirustusta ja maalausta ympäristön havainnoinnin ja oman ajattelun välineenä
- osaa yhdistellä eri tekniikoita ja ilmaisukeinoja keskenään sekä yhdistää niihin ideoita poikkitaiteellisesti ja sisällöllisesti eri oppiaineiden kentästä

Keskeiset sisällöt

- piirustus ja maalaustaiteen tekniikat ja tyylit
- kuvan elementtien sommittelu
- prosessityöskentely

KU05 opintojaksolla syvennetään omaa kuvailmaisua perehtymällä piirustus- ja maalaustekniikoihin sekä kehitetään omaa havainnointikykyä ja kuvailmaisua tutustumalla eri piirtimiin, maalien ominaisuuksiin ja paperilaatuihin. Opintojaksolla piirretään ja maalataan sekä mallista että mielikuvituksesta, tutkitaan kuvan rakennetta ja kehitetään sommittelua. Samalla avarretaan omaa taidekäsitystä monenlaiselle piirros- ja maalausjäljelle.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen
  Opintojaksolla tuetaan opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamista kuvantekijänä. Kuvien tarkastelu ja kuvantekeminen voivat toimia välineenä oman identiteetin rakentamisessa.

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen.
  Opintojaksolla voidaan hyödyntää monipuolista taide- ja kulttuuritarjontaa, tehdä museo- ja/tai näyttelyvierailuja sekä yhteistyötä taideinstituutioiden kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ilmaista ajatuksiaan kuvallisesti sekä kykyä antaa asioille merkityksiä. Opiskelija osaa analysoida, arvottaa ja tulkita erilaisia tapoja luoda taidetta. Globaali- ja kulttuuriosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tulkita ja soveltaa monikulttuurisen globaalin maailman ilmiöitä ja kulttuuriperintöä omaan työskentelyynsä.

Opintojakso: KU06 Värit taiteessa (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- kehittää omaa väri-ilmaisuaan ja väritunteemustaan
- tutustuu väriin moniulotteisena ilmiönä sekä erilaisiin väriteorioihin
- ymmärtää väriosaamisen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa

Keskeiset sisällöt
- oman kuvailmaisun syventäminen
- väripsykologia ja värien havaitseminen
- värisymboliikka eri kulttuureissa ja eri aikoina
- värit viestinnässä, värisommittelu
- väripigmentit ja värijärjestelmät
- värien käyttö eri ammateissa ja ympäristössä, kuten arkkitehtuurissa, tekstiileissä ja taideterapiassa

KU06 opintojaksolla tutustutaan väriin ja värien havaitsemiseen mahdollisimman laaja-alaisesti. Opiskelijan kuvailmaisua vahvistetaan tutustumalla muun muassa värien ominaisuuksiin, symboliikkaan, sommitteluun ja käyttöyhteyksiin. Opintojaksolla voidaan perehtyä klassisiin, kokeileviin tai digitaalisiin välineisiin ja materiaaleihin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Hyvinvointiosaaminen
  Kuvan tekeminen ja tarkasteleminen tarjoaa opiskelijoille monenlaisia visuaalisia aistinautintoja ja esteettistä mielihyvää. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee tunteiden pohtimista, identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua ja hyvinvointia.
- Monitieteinen ja luova osaaminen
  Väriä voi lähestyä monen eri tieteenalan näkökulmasta. Väriä voi tutkia fysikaalisena ilmiönä, havaintona, kulttuurisena ilmiönä tai psykologisesta näkökulmasta. Opintojaksolla kannustamme luoviin ratkaisuihin ja kokeilevaan otteeseen kuvantekemisessä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ilmaista ajatuksiaan kuvallisesti sekä kykyä antaa asioille merkityksiä. Opiskelija osaa analysoida, arvottaa ja tulkita erilaisia tapoja luoda taidetta. Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona yhdistellä eri tieteenalojen sisältöjä osaksi kuvailmaisuaan.

Opintojakso: KU07 Poikkitaiteellisesti (2 op)
Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy hyödyntämään eri taiteenalojen tarjoamia keinoja ilmaisussaan
- syventää osaamistaan ja tietämystään kuvataiteesta
- osallistuu omalla taiteellaan poikkitaiteellisiin yhteistyöprojekteihin
- tarkastelee taiteen hyvinvointia tuottavia elementtejä

Keskeiset sisällöt
- performatiivisuus ja roolit taiteessa
- projektin suunnittelu ja toteuttaminen
- sisällöt tarkentuvat projektikohtaisesti opintojakson alussa
- sisältö voi muodostua esimerkiksi esityksen, valaistuksen, lavastuksen, musiikki- tai esittelyvideon, podcastin tai performanssin suunnittelusta, tuottamisesta ja toteuttamisesta
- opintojaksolla voidaan tehdä yhteistyötä Sorin sirkuksen kanssa
- opintojaksolla voidaan toteuttaa koulun teema-, juhla- tai tapahtumapäivien sisältöä ja visuaalista muotoa.

KU07 opintojaksolla tutustutaan eri taiteenalojen keinoihin ilmaista erilaisia asioita, tunteita ja arvoja. Opiskelija syventää osaamistaan ja tietämystään kuvataiteessa, pystyy hyödyntämään eri taiteenalojen tarjoamia keinoja ilmaisussaan ja osallistuu omalla taiteellaan poikkitaiteellisiin yhteistyöprojekteihin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Vuorovaikutusosaaminen
  Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi projektin yhteissuunnittelulla ja ottamalla vastuuta toteutuksesta. Eri taiteenalojen ilmaisumuotoihin perehtyminen ja menetelmien soveltaminen omassa ilmaisussa kehittää vuorovaikutustaitoja.
- Yhteiskunnallinen osaaminen
  Opiskelijoita rohkaistaan pohtimaan erilaisia arvoja, ottamaan kantaa taiteen keinoin ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä

suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Vuorovaikutusosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona soveltaa eri taiteenalojen menetelmiä omassa ilmaisussaan. Suunnitteluprosessi arvioidaan osana vuorovaikutusosaamista.
Yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ottaa kantaa, olla kriittinen sekä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa.

Opintojakso: KU08 Valokuvausta, graafista suunnittelua ja grafiikkaa (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- syventyy valokuvauksen, graafisen suunnittelun ja/tai grafiikan eri tekniikoihin
- oppii käyttämään kuvaa viestinnän välineenä
- tutustuu valokuvaan, grafiikkaan ja graafiseen suunnitteluun nykytaiteen kentässä
- kehittää omaa ilmaisuaan

Keskeiset sisällöt
- valokuvauksen, graafisen suunnittelun ja grafiikan tekniikat
- viestinnän välineet kuvissa: typografia, kuvan elementit ja niiden sommittelu
- kuvan merkitys ja piilomerkitys arjessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Hyvinvointiosaaminen
  Kuva toimii yhtenä välineenä identiteetin rakentamisessa, oman elämäntarinan näkyväksi tekemisessä tai ihmissuhteiden vaalimisessa. Kuvaa voi lähestyä myös voimauttavasta näkökulmasta.
- Vuorovaikutusosaaminen
  Opintojaksolla tuetaan nähdyksi tulemista sekä tasa-arvoista ja hyväksyvää vuorovaikutusta kuvattavan ja kuvaajan välillä. Valokuvaaminen ja siihen liittyvät oppimisprosessit ovat usein sosiaalista yhdessä tekemistä.
- Monitieteinen ja luova osaaminen
  Opintojakson sisältöjä voi lähestyä monen eri tieteenalan näkökulmasta. Opintojakson tekniikat voivat toimia havaintojen tekemisen välineenä, mielikuvien, tunteiden käsittelyssä tai oman aikansa ilmiöiden tallentajana. Prosesseja ja tekniikkaa voidaan tutkia myös luonnontieteiden näkökulmasta.

KU08 opintojaksolla syvennytään valokuvauksen, graafisen suunnittelun ja grafiikan eri tekniikkoihin ja työvaiheisiin sekä opetellaan käyttämään kuvaa viestinnän välineenä. Opintojakso on visuaalisen viestinnän ja suunnittelun tiivis yhteenkietoutuma ja se syventää KU03 opintojakson sisältöjä. Opiskelijan kuvailmaisua vahvistetaan tutustumalla muun muassa typografiaan, kuvan elementteihin ja niiden sommitteluun sekä kuvan merkityksiin ja piilomerkityksiin.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja

kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ilmaista ajatuksiaan kuvallisesti sekä kykyä antaa asioille merkityksiä. Vuorovaikutusosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona dialogiin ja toiset hyväksyvään yhteistyöhön. Yhteinen suunnitteluprosessi voidaan arvioida osana vuorovaikutusosaamista. Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tutkia visuaalisen kulttuurin ilmiöitä taiteen keinoin ja tuottaa sitä kautta tietoa tai merkityksiä.

Opintojakso: KU09 Taidehistorian ja nykytaiteen työpaja (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen historian eri vaiheita esihistoriallisesta taiteesta nykypäivään
- pystyy muodostamaan kokonaisuuksia ja yhteyksiä taiteen ja yhteiskunnallisten asioiden välille
- jäsentää historian ja ajan käsitystään taidehistorian avulla
- hahmottaa nykytaiteen roolin taidehistorian aikajanalla ja nykytaiteen merkityksen yhteiskunnassa
- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- kuvataiteen historia esihistoriasta nykypäivään, painopiste länsimaisen kuvataiteen historiassa
- nykytaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- taidekäsitykset ja taiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt
- teoreettisen ja luentomaisen opiskelun lisäksi kuvataiteellisia harjoituksia eri tekniikoilla
- esitelmien pito mahdollista
- oppimispäiväkirjan tai portfolion koostaminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen
  Kuvataiteen työtavat ja yhteisöllisyys antavat hyvät mahdollisuudet hyödyntää opiskelijoiden yhteistyötä ja synergiaa. Yhdessä luovien ratkaisujen tekeminen tukee hyvinvointia.
- Yhteiskunnallinen osaaminen
  Kuvataide on usein kantaaottavaa. Opintojaksolla voimme tutkia taiteen ja visuaalisen kulttuurin mahdollisuuksia vaikuttamiseen yksilön, yhteiskunnan ja globaalilla tasolla.
- Globaali ja kulttuuriosaaminen
  Opintojaksolla tutkitaan taidetta suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön muokkaajana ja uudistajana.

KU09 opintojaksolla tutustutaan taiteeseen ja sen taustalla vaikuttaneisiin arvoihin, ilmiöihin ja tavoitteisiin aina esihistoriasta nykypäivään. Tavoitteena on historian eri vaiheiden ymmärtäminen sekä ajan jäsentäminen taidehistorian avulla. Pääpaino on länsimaisessa taidehistoriassa. Opintojaksoon voidaan sisällyttää teoreettisempaa luentomaista opiskelua oppimispäiväkirjoineen, esitelmiä sekä kuvataiteellisia harjoituksia eri tekniikoin.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona ilmaista ajatuksiaan kuvallisesti sekä kykyä antaa asioille merkityksiä. Yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tulkita yhteiskunnan ilmiöitä taiteen kautta ja mahdollisuuksien mukaan vaikuttaa niihin. Globaali ja kulttuuriosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta kulttuuri-identiteetistään sekä yhteiskunnan moninaisuudesta.

Opintojakso: KU10 Savesta tilaan (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kolmiulotteisen työskentelyn mahdollisuudet sekä taiteen, luovan ilmaisun että tuotesuunnittelun näkökulmasta
- tiedostaa ympäröivän tilan, kuten luonnon ympäristön, rakennetun ympäristön ja teosmaisen ympäristön kokonaisvaltaisena kokemuksena
- harjaantuu muotoilun ja kuvanveiston tekniikoissa ja ymmärtää niiden ilmaisukeinoja
- etsii omaa kolmiulotteista työskentelyjälkeä ja löytää omia ilmaisutapoja

Keskeiset sisällöt

- opintojaksolla voidaan painottaa joko taiteellista työskentelyä tai tuotesuunnittelun prosesseja
- opintojaksolla on mahdollista perehtyä muotoilun eri menetelmiin kuten keramiikkaan, kuvanveistoon tai rakenteluun
- opintojaksolla tutustutaan ja harjaannutaan suunnitteluprosesseihin, jotka sisältävät eri vaiheita ideoinnista ja suunnittelusta materiaalikokeiluihin sekä valmiin tuotteen, tilataideteoksen tai pienoismallin toteuttamiseen
- opintojaksolla voidaan toteuttaa myös erilaisia tekniikkakokeiluja
- opintojaksolla voidaan tarkastella tilaa arkkitehtuurin, maisema-arkkitehtuurin, sisustusarkkitehtuurin, tilataiteenympäristötaiteen ja/tai lavastustaiteen näkökulmista.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen
  Muotoilu, käsillä tekeminen, pitkäjänteinen työskentely tukevat hyvinvointia - ne sekä haastavat aivoja että ovat mielelle hyväksi. Opiskelijaa kannustetaan luoviin ratkaisuihin ja kokeilevaan otteeseen työskentelyssään.
- Yhteiskunnallinen osaaminen
  Opintojakso avaa opiskelijalle välineitä vaikuttamiseen ympäristön suunnittelussa.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen
  Opintojaksolla tutustutaan kestävän kehityksen teemoihin arkkitehtuurin ja muotoilun suunnitteluprosesseissa. Opiskelijaa tuetaan eettisiin ja ympäristön kannalta kestäviin valintoihin. Opintojaksolla voidaan tutustua myös Kestävä Tampere 2030 -ohjelmaan arkkitehtuurin, muotoilun ja ympäristösuunnittelun näkökulmasta.

KU10 opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kykyä kolmiulotteiseen työskentelyyn. Sisällöllisesti opintojakso tukee KU02 opintojaksoa ja se antaa lisää valmiuksia kolmiulotteisen muodon hahmottamiseen eri materiaalikokeiluilla. Sisällöissä käydään läpi perinteisiä tekniikoita mutta myös uudenlainen tilallinen ilmaisu on läsnä.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset

tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opiskelijan kykynä tehdä luovia ratkaisuja sekä työskennellä pitkäjänteisesti. Yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan opiskelijan kykynä tutkia muotoilun ja ympäristön ilmentämiä arvoja ja merkityksiä. Eettisyys ja ympäristöosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona syventää tietojaan ja ymmärrystään ympäristön kannalta eettisistä ja kestävistä valinnoista.

Opintojakso: KU11 Videotaiteen ja digitaalisen taiteen työpaja (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää elokuva- ja videotyöskentelyn perusteita ja niiden mahdollisuuksia kuvakerronnassa
- harjoittelee ideointia, käsikirjoittamista, kuvausta ja leikkausta sekä tiimityötä
- saavuttaa teknisiä valmiuksia liikkuvan kuvan tekemiseen tutustumalla mm. kuvaamiseen, äänittämiseen ja editointiin ja niihin tarvittaviin välineisiin ja tekniikkaan
- tutustuu erilaisiin tapoihin tehdä taidetta digitaalisesti

Keskeiset sisällöt

- opintojakso voidaan toteuttaa eri sisältöalueita painottaen
- Opintojaksolla tehdään elokuvia ja videoita. Elokuva- ja videotyöskentely voi olla taiteellista, fiktiivistä tai dokumentaarista.
- elokuvakerronnan keinot ja tekniset ilmaisuvälineet: kameran toimintaperiaatteet, kuvaus, valaisu, editointi
- opintojaksolla voidaan tututusta elokuvan historiaan ja lajityyppeihin sekä mediataiteeseen
- opintojaksolla voidaan tutustua digitaaliseen piirtämiseen ja maalaukseen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

- Hyvinvointiosaaminen
  Elokuvat ja elokuvakerronta tarjoavat moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä, mahdollisuuksia pohtia tunteita. Liikkuvan kuvan projektien toteuttaminen yhdessä antaa opiskelijalle mahdollisuuden kokea, että oma työpanos on kokonaisuudessa merkityksellinen. Yhteisen ison projektin loppuun saattaminen on palkitsevaa, ja se kehittää pitkäjänteisyyttä taiteellisessa työskentelyssä. Opintojaksolla tuetaan opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamista kuvantekijänä. Kuvien tarkastelu ja kuvantekeminen voivat toimia välineenä oman identiteetin rakentamisessa.
- Vuorovaikutusosaaminen
  Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät tiimityöskentelyssä, jota elokuvien toteuttaminen on. Omien ajatusten visualisointi muille piirtäen tai maalaten on myös vuoropuhelua.
- Globaali ja kulttuurinen osaaminen
  Elokuvat tarjoavat yhden mahdollisuuden tutkia kuvakulttuureja ja kulttuurista moninaisuutta. Opintojaksolla voidaan hyödyntää monipuolista taide- ja kulttuuritarjontaa, tehdä museo- ja/tai näyttelyvierailuja sekä yhteistyötä taideinstituutioiden kanssa.

KU11 Opintojaksolla harjoitellaan videon toteuttamista ideasta valmiiksi videoksi sekä tehdään harjoitustöitä yksin ja pienissä ryhmissä. Keskeistä on saada valmiiksi useampia pieniä videoita ja oppia itse tekemällä. Lisäksi tutustutaan erilaisiin tapoihin tehdä taidetta digitaalisesti esimerkiksi piirtopöytiä hyödyntäen.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Arviointi on monipuolista ja kannustavaa. Sen kohteisiin kuuluvat koko oppimisprosessi, eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, ryhmätyötaitoihin, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon vertaispalautteet ja itsearviointi.

Hyvinvointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen arvioidaan opiskelijan taitona toimia työryhmän jäsenenä ja työskennellä pitkäjänteisesti. Lisäksi huomioidaan opiskelijan taidot antaa asioille merkityksiä. Globaali ja kulttuurinen osaaminen arvioidaan opiskelijan taitona tutkia ja tarkastella ympäröivää visuaalista kulttuuria.

Opintojakso: KU12 / KULD2 lopputyö tai kuvataiteen lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tekee opintojakson aikana joko kuvataiteen valtakunnallisen lukiodiplomin tai osoittaa oppimisensa ja opintojensa syventymisen lopputyön kautta

Keskeiset sisällöt
- erilaisiin kuvataiteilijoiden taiteellisiin tuotantoihin perehtyminen; miten oma taiteellinen projekti suunnitellaan ja toteutetaan
- kuvataiteen lukiodiplomin tai oman taiteellisen lopputyön suunnittelu ja tekeminen
- oma lopputyö toteutetaan ohjatusti, lukiodiplomi itsenäisesti opettajan valvonnassa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Opintojaksossa vahvistuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, johon kirjataan erikseen diplomityön numeroarviointi asteikolla 4–10. Arviointi on monipuolista ja sen kohteisiin kuuluvat eri muodoissa toteutettu kuvallinen työskentely sekä omaa oppimisprosessia ja tavoitteita kuvaava portfolio. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tavoitteenasetteluun, käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan sekä tiedon arviointiin, soveltamiseen ja analysointiin. Katso lukiodiplomin tarkemmat sisällöt ja arviointiperusteet luvusta 6.23 Lukiodiplomit.

6.21 Opinto-ohjaus

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä

opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusalavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista** ja **vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan.** Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Vastaavuudet LOPS 2016

LOPS2016	LOPS2021
16OP01	OP01
16OP02	OP02
16OP03	OP03
16OP04	OP04

Työelämäyhteistyön toteutuminen
Opinto-ohjaus on jatkuvasti ja säännöllisesti yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän eri toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyötä tehdään aktiivisesti ja monipuolisesti.

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen
Korkeakouluyhteistyötä tehdään läheisesti Tampereen korkeakouluyhteisön kanssa. Muiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa tehdään yhteistyötä säännöllisesti. Yhteistyön tärkeitä yhdyshenkilöitä ovat lukion alumnit.

Opinto-ohjauksen yleiset tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuen tarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Pakolliset opinnot

Opintojakso: OP01: Minä opiskelijana (2 op)

OP1 Minä opiskelijana (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma

- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Opintojakso: OP02 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op)

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittäminen; opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

Opintojakso: OP03 Ryhmänohjaukseen aktiivinen osallistuminen (2 op)

Ryhmänohjaustuokioiden tavoitteena on perehdyttää opiskelijat lukio-opiskeluun, seurata ja tukea opiskelijan etenemistä opintojen aikana, sekä tiedottaa hänelle koulun toimintaan liittyvistä ajankohtaisista asioista. Ryhmänohjaustuokiot tukevat opiskelijan sosiaalista kehitystä.

Ryhmänohjaustuokiot ovat viikoittain ja merkittynä opiskelijan lukujärjestykseen. Tuokion aikana opiskelijoiden kanssa työskennellään monipuolisesti oppimista palvelevien sisältöjen parissa.

Tavoitteena on aktivoida opiskelijoita oman oppimisensa toteuttajina. Pyrkimyksenä on nostaa tietoisuuteen erilaisia oppimisen keinoja ja opiskelutekniikoita. Koemme tärkeänä tuoda esille opiskelijan omia vaikutusmahdollisuuksia oppimisprosessissa ja muistuttaa opiskelijoita siitä, että oppimiseen liittyviä taitoja ja minäkuvaa oppijana on mahdollista kehittää. Uskomme, että nostamalla esiin oppimista edistäviä keinoja voimme saada opiskelijoista aktiivisempia osallistujia omassa oppimisprosessissaan.

Opintojakson suoritus edellyttää opiskelijan aktiivista koko lukioaikaista osallistumista.

Arviointi: Suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

Opintojakso: OP04 Tutor-toimintaan aktiivinen osallistuminen (2 op)

Tutor tutustuttaa uudet opiskelijat lukioon, kouluyhteisöön ja uusiin kavereihin. Tutor on saanut koulutuksen, joka valmentaa häntä tehtäväänsä. Tutor pystyy kertomaan opiskelunsa aloittavalle lukiolaiselle niitä asioita, joita olisi itse halunnut kuulla ja ymmärtää aloittaessaan lukion.

Tutorointi eli tutortoiminta tarkoittaa auttamista, tukemista, opastamista ja ohjaamista. Käytännössä siis sitä, että lukiossa järjestetään päämäärätietoisesti toimintaa, jossa tutorit ja lukiolaiset kohtaavat ja ovat tekemisissä toistensa kanssa.

Lukio on hyvä paikka opetella lähimmäisestä välittämistä. Sosiaalisesti kannustava ilmapiiri vähentää nuorten masentuneisuuden riskiä. Toimiva yhteisö ja hyvä ryhmähenki eivät kuitenkaan synny itsestään. Tutortoiminta on keino parantaa yhteisöllisyyttä. Kun koulussa on hyvä ilmapiiri, kaikkien on mukavampi olla.

Tutorit toimivat linkkinä uusien ja vanhojen opiskelijoiden sekä henkilökunnan välillä. Kun yhdessä tekeminen lisääntyy, kasvaa myös yhteishenki. Onnistunut tutorointi on hyödyllistä ja mielekästä uusille opiskelijoille, tutoreille, opettajille ja koko oppilaitokselle. Tutorointi auttaa myös henkilökuntaa ymmärtämään paremmin opiskelijoiden elämän haasteita ja tavoitteita.

Tutortoiminta on erinomainen tapa kehittää omaa lukiota ja kohottaa oppilaitoksen imagoa. Tutorointi auttaa erityisesti heitä, joille paikkakunta on uusi ja oppilaitos vieras. Tutortoiminta on hauskaa ja antoisaa. Toiminnasta saavat iloa niin opiskelijat ja opettajat, aktiiviset tutorit kuin erityisesti tutoreita tarvitsevat uudet opiskelijat.

Tutorit osallistuvat tutorkoulutukseen ja toimivat aktiivisesti lukuvuoden ajan tutortehtävissä.

Arviointi: Suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

Opintojakso: OP05 Oppilaskuntatoimintaan aktiivinen osallistuminen (2 op)

Yhteistyö on avainsana opiskelijakuntatoiminnassa. Tärkein ja luontevin yhteistyöryhmä on tietenkin opettajakunta, sillä heidän vaikutuksensa kouluviihtyvyyteen ja oppimistuloksiin on suuri. Asioiden oikeanlainen esittäminen ja monipuoliset, kaikki ryhmät huomioonottavat perustelut auttavat saamaan muut opiskelijakunnan tavoitteiden taakse. Onnistuneella yhteistyöllä saavutetaan luottamusta ja arvostusta. Tämä taas antaa opiskelijakunnalle suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa ja toteuttaa tavoitteitaan.

Tampereen yliopiston normaalikoululla on sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta, jolle on lukion puolesta turvattu riittävät toimintaedellytykset. Opiskelijakunnalle on määrätty lukuvuosittain opettaja, jolle kuuluu opiskelijakunnan ohjaus. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakunnat myös osaltaan valmistavat opiskelijoita aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Lukion tulee kuulla opiskelijakuntaa ennen erilaisten suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä, ellei se ole asian luonteen vuoksi tarpeetonta, ennen opiskelijoiden asemaan vaikuttavien muiden päätösten tekemistä. Lukio kysyy aktiivisesti opiskelijoiden näkemyksiä lukion toiminnasta. Opiskelijakunnan hallituksen edustajia on nimettynä myös koulun eri työryhmiin ja kokouksiin.

Aktiivinen toiminta opiskelijakunnan hallituksessa on edellytyksenä tämän opintojakson suorittamiselle.

Arviointi: Suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

6.22 Temaattiset opinnot

Opintojakso TO01: Tieteen tekijät (1-2 op)

Tavoitteet
Tavoitteena on oppia tieteellisen esitelmien ja tuotosten seminaarimuotoista esittelyä, vertaisarviointia sekä vertaisoppimista. Opintojakso tukee opiskelijan laaja-alaisen osaamisen ja oppiainerajat ylittävän ymmärryksen kehittymistä. Opintojakson tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa esittelemään ja vertaisarvioimaan tutkittua tietoa myös jatko-opintoja ajatellen.

Keskeiset sisällöt
Opintojaksolla osallistutaan lukiolaisten tiedetapahtuman toteutukseen ja järjestelyihin ja/tai itse tapahtuman kulkuun. Sisällöt tarkennetaan kunkin lukuvuoden ja teeman osalta erikseen.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen: yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot, kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito
Monitieteinen ja luova osaaminen: lähdekriittisyys, uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenlaisilla tavoilla
Yhteiskunnallinen osaaminen: osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi

Työelämäyhteistyö
Opintojaksolla tehdään yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa esimerkiksi asiantuntijavierailujen ja/tai tapahtuman yhteistyötoteutuksen kautta.

Korkeakouluyhteistyö
Opintojaksoa toteutetaan ja sen aikana toimitaan yhteistyössä eri alojen tutkijoiden ja korkeakouluyhteisön muiden asiantuntijoiden kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Hyväksytyn suorituksen edellytyksenä on tiedetapahtuman järjestämiseen osallistuminen ja/tai siellä asiantuntijana toimiminen sekä se, että opiskelija tuottaa oppimiskokemuksestaan reflektoivan raportin.

Opintojakso: TO02 Pietari (2 op)

Tavoitteet
Opintojaksolla syvennytään Pietarin kaupungin kulttuurihistoriaan. Painopisteenä on oppia tuntemaan suomalaisten ja venäläisten yhteistä taustaa kielen, kulttuurin, uskonnon ja taiteen keinoin. Opintojakson aikana opiskellaan kyrilliset aakkoset ja turistivenäjän alkeet. Lisäksi opintojakson aikana tutustutaan evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon historiaan ja nykypäivän elämään Suomessa ja Venäjällä sekä Pietarin taidehistoriaan ja kulttuuritarjontaan.

Keskeiset sisällöt
Opintojaksolla tehdään omakustanteinen opintomatka Pietariin, jossa tutustutaan niin kaupungin nähtävyyksiin kuin pietarilaisten lukiolaisten arkeen. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli opintojakson ja opintomatkan ohjelman toteutuksessa. Opintojaksoon voi osallistua kuka tahansa lukion opiskelija. Venäjää A- tai B-kielenä lukevat opiskelijat voivat suorittaa opintojakson ainoastaan 1,0 opintopisteen laajuisena.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
- Globaali- ja kulttuuriosaaminen: Tutustumme Pietariin kulttuurialueena ja harjoittelemme toimimaan Pietarissa kohdekielen käyttäjinä.
- Yhteiskunnallinen osaaminen: Tutustumme Pietariin yhteiskunnan, kielen, kulttuurin, kuvataiteiden ja katsomusten näkökulmasta.

Työelämäyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Pietarissa työskentelevien suomalaisten asiantuntijoiden kuten Suomen Pietari-instituutin kanssa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen ja opintojaksotehtävien tekemiseen sekä niiden palauttamiseen.

Opintojakso: TO03 Tampere tutuksi (2 op)

Opintojakson tavoitteena on tehdä Tampere tutuksi maantieteen, historian, yhteiskuntaopin ja kuvataiteen näkökulmista. Tutkimme Tampereen alueen luonnonmuodostumia järvistä harjuihin. Historia, yhteiskuntaoppi ja kuvataide perehdyttää Tampereen kaupunki- ja ympäristösuunnitteluun kautta aikain ja yhdessä maantieteen kanssa tutustutaan vireillä oleviin asemakaavamuutoksiin. Tampereen historia kaupungin perustamisesta, kasvusta suureksi teollisuuskaupungiksi ja repivän sisällissodan näyttämöstä kulttuuri-Manseksi. Opintojaksolla myös selvitetään toimia, joilla Tamperetta kehitetään kohti kestävää kaupunkia.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- tutkii Tampereen sijaintia ja luonnonmaantiedettä
- tutustuu Tampereen kaupunkisuunnitteluun eri aikoina
- perehtyy Tampereen historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuden näkymiin
- syventää tietämystään Tampereen elinvoimatekijöistä ja paikallisesta vaikuttamisesta

Keskeinen sisältö
- Tampereen luonnonmaantiede
- jääkauden näkyvät jäljet: järvialtaiden muoto, silokalliot, moreeni ja mannerjäätikön sulamisvesien muovaamat harjut ja siirtolohkareet
- Tampereen historia koskenkylästä merkittäväksi teollisuuskaupungiksi
- Arkkitehtuuri ja taide osana Tampereen kaupunkisuunnittelua
- Tampere vahvana talousalueena ja kulttuurikaupunkina
- Tampereen elinvoimatekijät 2020-luvulla
- toimet, joilla Tamperetta kehitetään hiilivapaaksi kaupungiksi

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Laaja-alaisen osaamisen tavoitteista painottuvat monitieteinen ja luova osaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Opintojaksolla Tamperetta lähestytään eri tieteenalojen näkökulmasta ja vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista. Myös opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun opiskelijan ympäristö- ja luonto-osaaminen sekä omien juurien tuntemus lisääntyvät.

Arviointi
Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen ja portfoliotyöskentelyyn.

Työelämäyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä työelämässä olevien asiantuntijoiden kanssa.

Korkeakouluyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden kanssa.

Opintojakso: TO04 Se oli yksi meistä - kiistanlaiset aiheet, poliittinen ja väkivaltainen radikalismi (2 op)

TO04: Se oli yksi meistä - kiistanlaiset aiheet, poliittinen ja väkivaltainen radikalismi
Opintojakson tavoitteena on kehittää ajankohtaisten kiistanalaisten aiheiden tunnistamista, analysoimista ja niistä keskustelemista laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat väkivaltaisen ja poliittisen radikalismin syntyyn ja ilmenemiseen liittyviä teorioita sekä perehtyvät ajankohtaiseen tutkimukseen aiheesta. Opiskelijat kehittävät kriittistä ajatteluaan. Opiskelijat harjoittelevat ajankohtaisista asioista ja tapahtumista keskustelemista rakentavasti. Opiskelijat harjoittavat kriittistä medialukutaitoaan.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
* ymmärtää, mitä väkivaltainen radikalismi sekä poliittinen radikalismi tarkoittavat
* perehtyy radikalismin historiaan
* tutustuu tutkimukseen väkivaltaisesta radikalismista
* tutustuu ajankohtaisiin kiistanalaisiin aiheisiin ja tapahtumiin
* oppii keskustelemaan ja väittelemään kiistanalaisista aiheista rakentavasti

Keskeinen sisältö
* mitä ovat poliittinen radikalismi ja väkivaltainen radikalismi?
* radikalismin historia (Suomessa)
* miksi ihmiset radikalisoituvat?
* miten väkivaltaista radikalisoitumista voidaan vähentää?
* ajankohtaiset kiistanalaiset aiheet ja tapahtumat

Laaja-alainen osaaminen
Laaja-alaisen osaamisen kaikki tavoitteet: hyvinvointiosaaminen, monitietoinen ja luova osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen, vuorovaikutusosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen toteutuvat. Opintojaksolla käytetyt työtavat vahvistavat vuorovaikutusosaamista. Tietopohja, kriittisen tarkastelun näkökulma, asiaperusteisen rakentavan argumentoinnin harjoitteleminen ja pohdinnat edistävät muita laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Arviointi
Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen, kykyyn laatia tutkielma opiskelijan valitsemasta aiheesta, kykyyn keskustella ja arvioida ajankohtaisia kiistanlaisia asioita sekä tarkastella kriittisesti erilaisia lähdemateriaaleja. Opiskelijoiden toiminta ja tuotokset huomioidaan arvioinnissa. Opintojaksolla arvioidaan myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Työelämäyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä työelämässä olevien asiantuntijoiden kanssa.

Korkeakouluyhteistyö
Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopiston tutkijoiden ja yksiköiden kanssa esimerkiksi TAPRI:n kanssa.

Opintojakso: TO05 Faktoja ilmastonmuutoksesta ja ympäristöstä (3 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tuottaa omia, hyvin perusteltuja näkemyksiä ilmastonmuutoksesta, kasvihuoneilmiöstä ja ympäristön tilasta
- ymmärtää asioiden syy-seuraussuhteita ja mittasuhteita
- arvioi ja tuottaa ratkaisuehdotuksia ilmastonmuutosta ja ympäristöä koskeviin ongelmiin
- pohtii, miten Suomi ja suomalaiset voivat vaikuttaa ilmastonmuutokseen ja mitä uusia mahdollisuuksia se tarjoaa
- harjoittelee tiedonhankintaa ja lähdekritiikkiä
- oppii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja
- osaa tehdä ja tulkita tilastoja ja kuvaajia
- ymmärtää faktojen ja mielipiteiden väliset erot
- ymmärtää, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa

Keskeiset sisällöt

- perehdytään ilmastonmuutoksen ja kasvihuoneilmiön taustalla vaikuttaviin tekijöihin
- perehdytään ilmastonmuutosta ja ympäristöä koskevaan julkiseen keskusteluun ja ajankohtaiseen tutkimukseen
- harjoitellaan faktojen tarkistamista
- tehdään ryhmissä (3 – 4 opiskelijaa / ryhmä) yhtä aihetta koskeva tutkimus tai muu tuotos
- valmistaudutaan esiintymistilanteisiin
- esitellään ja mahdollisesti julkaistaan ryhmien tuotokset
- voidaan järjestää vierailuja
- voidaan osallistua asiantuntijaluennoille

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen
Opintojaksolla harjoitellaan ilmiöiden kriittistä analysointia, tulkitsemista ja argumentointia eri oppiaineiden näkökulmista. Monilukutaitoa harjoitellaan tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi graafeja, taulukoita, kuvaajia ja muita tekstejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen
Opintojaksolla kehitetään opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun hyvin perusteltujen mielipiteiden pohjalta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
Opintojaksolla opiskelijaa ohjataan tutkimustietoon perustuvaan ilmasto-osaamiseen ja mittasuhteiden hahmottamiseen. Opiskelijaa ohjataan myös ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä ja käyttämään osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointi
Opintojakso arvioidaan arvosana-asteikolla (4-10). Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön sekä ryhmän tuotokseen. Myös itse- ja vertaisarviointi voidaan ottaa huomioon.
Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisenä suorituksena.

Opintojakso: TO06 Ihminen - Mikä olen? (3 op)

TO6 IHMINEN – MIKÄ OLEN? (3 op)
Opintojaksossa tarkastellaan ihmistä eri tieteen- ja taiteenalojen näkökulmista ja tutkitaan ihmisen ominaispiirteitä biologian, psykologian, filosofian, liikunnan, fysiikan ja kuvataiteen viitekehyksessä. Näin rakennetaan kuva ihmisestä psykofyysis-sosiaalisena ja kulttuurisena olentona. Opintojakso toteutetaan 2. ja 3. jaksossa.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää eri ihmiskäsityksiä ja eri oppialojen näkökulmia ihmiseen
- ymmärtää ihmislajin evoluution pääpiirteet ja taksonomisen aseman eläinkunnassa
- osaa selittää ihmisen eroja ja yhtäläisyyksiä muihin eläimiin nähden esimerkiksi aistien kannalta
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisia kokeellisia tutkimuksia biologiassa ja psykologiassa
- osaa selittää tieteellisen tutkimuksen vaiheet: tutkimuskysymyksen ja hypoteesin muodostaminen, aineiston keruu, tulosten pohtiminen ja esittäminen
- osaa jäsentää ihmiseen liittyviä asioita eri tieteenalojen näkemysmaailman mukaisesti
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologista, psykologista, filosofista, fysiikan, liikunnan ja kuvataiteen tietoa tuotetaan
- osaa poimia keskeisiä käsitteitä, selittää niitä omin sanoin ja yhdistää niitä aiempiin käsitteisiin
- osaa muodostaa kysymyksiä itselle keskeisimmistä aiheista ja pohtia vastauksia eri näkökulmista
- osaa toimia ryhmän jäsenenä yhteistaideteosta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Keskeiset sisällöt

Biologian näkökulma

- ihmislajin biologinen evoluutio ja taksonominen asema
- nykyihmisen (Homo sapiens) ominaispiirteet
- ihmisen aistien vertailu muihin eläimiin
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen pienimuotoisessa aistitutkimuksessa

Psykologian näkökulma

- ihmisen kognitiiviset toiminnot erityisesti kieli ja sen paikantuminen keskushermostoon
- omat minitutkimukset ihmisen kognitiivista toiminnoista
- vierailu HIP-laboratorioon

Filosofian näkökulma

- erilaiset filosofiset ihmiskäsitykset: essentialismi, eksistentialismi, biologinen ja kulturalistinen ihmiskäsitys
- ihmisen ja eläimen suhde, ihminen ja luonto
- ihminen, kieli ja maailma

Liikunnan näkökulma

- Liike ja sen lopputulokseen vaikuttavat tekijät, esimerkiksi nivelkulmat, lähtökulmat, painopiste
- Voimantuotto ja siihen vaikuttavat tekijät
- Kehon reagoiminen liikkeeseen ja rasitukseen

- Kehon hallinta, tasapaino ja siihen vaikuttavat tekijät

Fysiikan näkökulma

- Ihmiseen liittyviä mittauksia ja niiden analysointia: esimerkiksi liikkeen mallintaminen vauhdittomassa pituushypyssä, lämpökameramittaukset ja EKG-mittaus
- Aistien fysiikkaan tutustuminen

Kuvataiteen näkökulma

- taiteen, luovuuden ja leikin merkitys ihmiselle
- taide tiedontuottajana, ajatusten välittäjänä ja merkityksien antajana
- opintojakson sisältöihin liittyvän yhteistaideteoksen suunnittelu, toteuttaminen ja esittely

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksolla toteutuvat laaja-alaisen osaamisen tavoitteista hyvinvointiosaaminen, eettinen ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojakson tietopohja, opiskelijoiden omat pohdinnat ja pienimuotoiset tutkimukset ja niiden esittelyt edistävät moninäkökulmaisuutta, monitieteistä ja luovaa osaamista. Opintojakson moninäkökulmaisuus auttaa tarkastelemaan ihmistä ja itseä hyvinvoinnin näkökulmasta. Hyvinvointiin vaikuttavat biologinen, sosiaalinen, psyykkinen, kulttuurinen, hengellinen ja luova puoli. Eettistä ja ympäristöosaamista vahvistavat tietopohja ja pohdinnat ihmisen hyvyydestä ja pahuudesta. Opintojaksolla pohditaan ja tutkitaan pienimuotoisesti kielen ja kulttuurin yhteyttä. Tämä lisää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Arviointi

Opintojaksosta ei pidetä koetta, vaan arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen, oppimispäiväkirjaan ja portfolioon. Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Aktiivisuutta voidaan osoittaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä. Myös hyvinvointiosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä eettinen ja ympäristöosaaminen huomioidaan opintojaksoa arvioitaessa.

Työelämäyhteistyö

Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan työelämäyhteistyötä.

Korkeakouluyhteistyö

Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä opetusharjoittelijoiden ja yliopiston tutkijoiden ja yksilöiden esimerkiksi HIP-laboratorion kanssa

6.23 Lukiodiplomit

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin

suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

KOLD1 Kotitalouden lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja ilmentää omaehtoista harrastuneisuuttaan kotitaloudessa
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat

- antaa näytön kotitalouden osaamisesta osoittamalla tutkivaa ja soveltavaa opiskelua, vuorovaikutteista toimintaa, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista sekä kriittistä tiedon ja työskentelyn arviointia
- osaa tuottaa kokonaisuuden, jonka sisällön valinta, tehtäväidea sekä suunnittelu- ja toteutusprosessi tukevat toisiaan.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin
- muodostuvat lukiodiplomityöstä, esseestä sekä itsearviointia ja kotitalouden tuntemusta kuvaavasta portfoliosta, jotka arvioidaan annettujen kriteerien perusteella.

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojaksossa vahvistuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet.

Arviointi

Opetushallitus julkaisee arviointikriteerit ja arviointi toteutetaan näiden pohjalta. Opintojakso arvioidaan opintorekisteriin suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, johon kirjataan erikseen diplomityön numeroarviointi asteikolla 4–10.

KÄLD3 Käsityön lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä

- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfoliosta.

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Liikunnan lukiodiplomi suoritetaan koko lukion kestävänä seurantana ja diplomikokeena.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojakso vahvistaa kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

Arviointi

Opetushallitus julkaisee arviointikriteerin ja arviointi suoritetaan näiden pohjalta. Lukiodiplomin suoritukset arvioidaan asteikolla (4-10). Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, johon kirjataan erikseen diplomityön numeroarviointi asteikolla 4–10.

MELD5 Median lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt
- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

MULD6 Musiikin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt
- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

TALD7 Tanssin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt
- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

TELD8 Teatterin lukiodiplomi (2 op)

Tavoitteet
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
  - vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

6.24 Sirkustaide

Sirkustaiteen opintojen yleiset tavoitteet:

- opiskelija ymmärtää sirkustaidetta ja sen merkitystä kulttuurissa
- opiskelija tekee taiteellisia kokeiluja ja uskaltaa epäonnistua
- opiskelijan luottamus itseen ja toisiin kehittyy
- opiskelija osaa työskennellä sekä itsenäisesti että ryhmässä
- opiskelija harjoittelee eri sirkuslajeja pitkäjänteisesti
- opiskelijan fyysiset taidot kehittyvät monipuolisesti
- opiskelija valitsee oman sirkustaitolajin
- opiskelija esiintyy opintojensa aikana ja löytää oman esiintyjäpersoonansa
- opiskelija osaa perusteet esityksen valmistamisesta ja tuotannosta
- opiskelija ymmärtää sirkustaiteen kansainvälisen luonteen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alue	Opintojaksossa
Hyvinvointiosaaminen	ST1-8, YH16
Vuorovaikutusosaaminen	ST1-8, YH15, YH16, KU7
Yhteiskunnallinen osaaminen	ST1-8, YH16, KU7
Eettisyys ja ympäristöosaaminen	ST1-8, YH16
Globaali- ja kulttuuriosaaminen	ST1-8, YH16
Monitieteinen ja luova osaaminen	ST1-8, YH16, YH12

Opintojen arviointi ja todistus

Opiskelija saa sirkustaiteen opinnoistaan suullista ja kirjallista palautetta. Opinnot arvioidaan asteikolla suoritettu tai hylätty annettujen tehtävien ja normaalien läsnäolokäytäntöjen mukaisesti.
Sorin Sirkus antaa sirkustaiteen opinnoista todistuksen, joka annetaan erillisenä liitteenä lukion päättötodistuksen yhteydessä.

Harjoitustilat ja opettajat

Sirkustekniikan opetus pidetään Sorin Sirkuksen tiloissa ja opettajina toimivat Sorin Sirkuksen opettajat, käytössä ovat myös Normaalikoulun lukion tilat ja opettajat muiden oppituntien sisällön mukaan.

Soveltuvuuskokeet

Sirkustaiteen linjalle järjestetään soveltuvuuskoe.
Soveltuvuuskokeessa tarkastellaan hakijan liikunnallisia taitoja, taiteellista kykyä ilmaista itseään, yhteistyötaitoja sekä motivaatiota sirkuslinjan opintoihin
Valintakriteereinä ovat fyysiset taidot, ilmaisutaito, sosiaaliset taidot sekä opiskelumotivaatio sirkuslinjalla

LOPS 2016	LOPS2021
16ST1	ST1
16ST2	ST2
16ST3	ST3
16ST4	ST4
16ST5	ST5
16ST6	ST6
16ST7	ST7
16ST8	ST8
16IT1	IT1
16IT2	IT2
16IT3	IT3
16YH10	YH12
16YH13	YH15
16YH15	YH16
16KU07	KU07
16ENA13	ENA13

Työelämäyhteistyön toteutuminen

Opiskelu kehittää työelämän metataitoja. Vierailevat opettajat antavat kuvan sirkustaiteen ammattilaisuudesta ja sen kansainvälisyydestä

Korkeakouluyhteistyön toteutuminen

Sirkuslinjan opetuksessa hyödynnetään vierailevia kansainvälisiä opettajia mahdollisuuksien mukaan. Tutustumiskäyntejä järjestetään mahdollisuuksien mukaan kansainvälisiin sirkustaiteen opetusta järjestäviin korkeakouluihin

Sirkustaiteen opintojaksojen kuvaukset

Sirkustekniikan koulukohtaiset syventävät opintojaksot ST1-ST6

- ST1 Sirkustekniikka 1, kehon ketteryys ja koordinaatio (2op)
- ST2 Sirkustekniikka 2, akrobatia (2op)
- ST3 Sirkustekniikka 3, päälajiharjoittelu 1 (2op)
- ST4 Sirkustekniikka 4, päälajiharjoittelu 2 (2op)
- ST5 Sirkustekniikka 5, päälajia tukeva harjoittelu (2op)
- ST6 Sirkustekniikka 6, sirkustaiteen tuntemus (2op)

Sirkustekniikan opintojaksojen tavoitteena on

- opiskelijan ketteryyden ja koordinaation kehittyminen
- opiskelijan oman kehonkäytön tutkiminen ja ilmaisun lisääminen sirkustaiteen avulla
- Liikeilmaisun ja akrobatian keinoin edistetään näiden tavoitteiden saavuttamista.

Opintojaksojen tarkoitus on tukea opiskelijoiden sirkustaiteen oppimista sekä tarjota fyysisiä että ilmaisullisia välineitä oman taitolajin ja taiteilijuuden kehittämiseen. Varsinaiset oman lajin tekniikan opinnot suoritetaan lukio-opetuksen ulkopuolella.

ST7 Sirkustaiteen esitys 1, ryhmäteos (2op)

Sirkustaiteen esitys 1 on ryhmässä toteutettu esitys, joka valmistellaan Sorin Sirkuksen ryhmissä ja oppituntien aikana. Opiskelijan esityksen arvioinnin suorittavat sirkustaiteen opettajat. Esityksestä tuotetaan portfolio, jonka ohjeistavat ja arvioivat sirkustaiteen opettajat sekä lukion sirkustaiteen linjasta vastaava opettaja yhdessä. Portfoliotyössä opiskelija reflektoi omaa suoritustaan suhteessa ryhmään, yhteistyötä ja sen muotoja, harjoitusprosessia, oppimistaan ja lopullista esitystä opettajan antamien ohjeisen mukaan.

ST8 Sirkustaiteen esitys 2, sooloteos (2op)

Sirkustaiteen esitys 2 on yksilösuoritus, joka valmistellaan Sorin Sirkuksen ryhmissä ja oppituntien aikana. Opiskelijan eristyksen arvioinnin suorittavat sirkustaiteen opettajat. Esityksestä tuotetaan portfolio, jonka ohjeistavat ja arvioivat sirkustaiteen opettajat sekä lukion

sirkustaiteen linjasta vastaava opettaja yhdessä. Portfoliotyössä opiskelija reflektoi omaa suoritustaan ja arvioi kriittisesti sen osia, harjoitusprosessia ja oppimista sekä lopullista esitystä. Portfoliossa tarkastellaan eri kurssien aikana opittujen asioiden osuutta lopullisessa esityksessä esim. valot, ääni, tekniikka jne. opettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Sirkustaiteen opintojaksojen suorittaminen

Sirkustaiteen linjan opintojen erillisen todistuksen saadakseen opiskelijan tulee suorittaa vähintään 10 sirkustaiteen linjan opintojaksoa seuraavasti:

- sirkustekniikan opintojaksot ST1-6
- ilmaisutaidon opintojaksot IT1-2
- yksi kansainvälisyyteen ja jatko-opintoihin liittyvä opintojakso tai yhteistyöopintojakso
- lisäksi vähintään yksi opintojakso alla olevassa taulukossa kuvatusta kokonaisuudesta

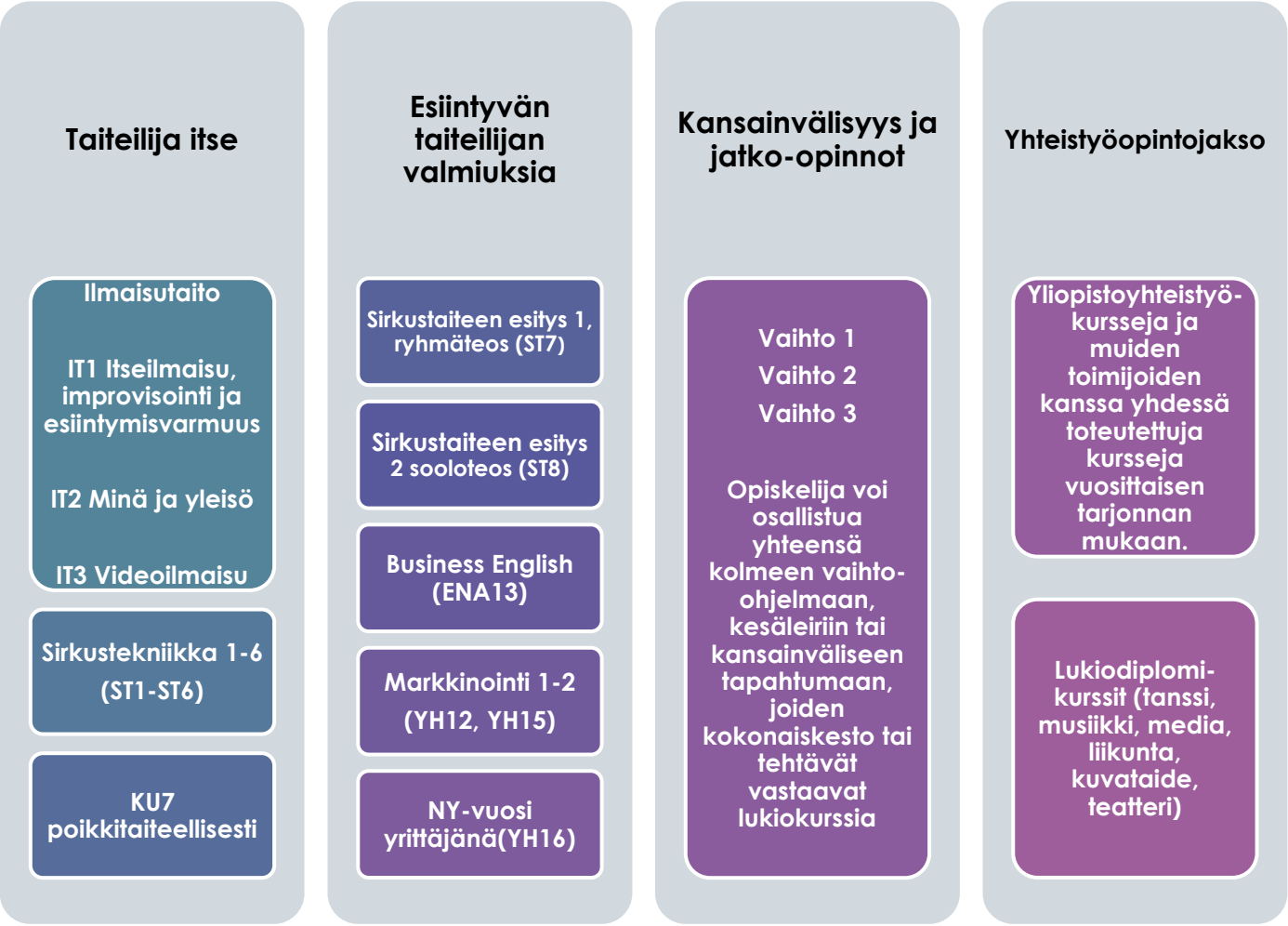

Opintojaksot ST1-6 ja IT1-2 sijoittuvat lukion kahdelle ensimmäiselle vuodelle periodeihin 2-5 omalle tuntipaikalleen. Kaksi muuta opintojaksoa opiskelija valitsee opintosuunnitelmaa laatiessa.

6.25 Ilmaisutaito

Opintojakso: IT01 Ilmaisutaito 1 - Itseilmaisu, improvisointi ja esiintymisvarmuus (2 op)

Opintojaksossa tutustutaan ihmisen itseilmaisun keinoihin turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapirissä. Pyrkimyksenä on kehittyä esiintyjänä ja oppia sekä syventää ymmärtämään omaa kehollista ja sanallista ilmaisua. Opintojaksossa käsitellään myös ihmisten edessä tapahtuvaan esiintymiseen liittyviä kehon reaktioita ja opetellaan hallitsemaan esiintymisjännitystä. Opiskellaan statusilmaisua observoimalla ja käytännön harjoitteiden kautta.
Keskeisiä työtapoja ovat draamaharjoitukset, keskustelu, ryhmäimprovisaatio, prosessidraama ja rentoutusharjoitukset. Toiminta ja harjoitukset valitaan ryhmää kuunnellen ja jokaisen lähtötaso huomioiden.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
• oppii ymmärtämään omaa henkilökohtaista tapaansa ilmaista itseään
• saa lisää esiintymisvarmuutta
• oppii hallitsemaan esiintymisjännitystä
• kokeilee improvisaatiota
• osallistuu prosessidraamaan ja ymmärtää sen mahdollisuudet työtapana
• ymmärtää ilmaisun statukset näyttämöllä ja arkimaailmassa
• toimii tasavertaisena yksilönä osana ryhmää.

Arviointi
Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, työprosessi, työn tulos, yhteistyökyky sekä opiskelijan kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Opintojakso IT02: Ilmaisutaito 2 - Minä ja yleisö (2op)

Opintojaksossa tutustutaan vuorovaikutussuhteisiin esiintyjän, partnerin ja yleisön välillä. Tehdään pieniä ryhmä- ja yksilöesityksiä. Harjoitellaan fyysistä ilmaisua ja oman kehon tiedostamista ja neutraaliutta. Kehitetään erilaisin harjoittein rytmitajua ja sen käyttöä esiintyjänä. Improvisaatioharjoitusten, pelien ja leikkien kautta opitaan nauramaan itselle ja nauttimaan esiintymisestä.

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
• oppii neutraali-naamioiden kautta omasta kehostaan
• oppii vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
• esiintyy ja improvisoi yksin ja ryhmässä
• hahmottaa mitä on fyysinen ilmaisu

• oppii ilmaisemaan itseään näkijänä ja kokijana
• tutustuu klovneriaan
• oppii nauttimaan esiintymisestä
• oppii nauramaan itselleen

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Opiskelijoille annetaan opintojaksolla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Opiskelijoita kannustetaan keskustelemaan ja antamaan palautetta myös toisilleen.

Opintojakso: IT03 Sisällöntuotannon perusteet (2 op)

Opintojakson aikana perehdytään sisällöntuotannon perusteisiin alan asiantuntijoiden alustusten ja oman tuottamisen kautta. Opintojakson suorittaminen hajautuu useamman lukioperiodin ajalle.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tavoitteellisen sisällöntuotannon suunnittelua ja aikatauluttamista
- tutustuu erilaisiin sisällöntuotannon tapoihin (teksti, kuva, video, äänisisältö) ja julkaisualustoihin
- tutustuu vaikuttamisen keinoihin ja kohderyhmäsuunnattuun sisällöntuotantoon
- tutustuu sisällöntuotannon seuranta- ja arviointimenetelmiin
- oppii tuottamaan ja vertaisarvioimaan julkaisukelpoista kohdennettua sisältöä oman opiskeluympäristön aihepiireistä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Opintojakso kehittää opiskelijan osaamista seuraavissa laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa:
Vuorovaikutusosaaminen: yhteistyökyky ja rakentavan viestinnän taito
Monitieteinen ja luova osaaminen: lähdekriittisyys, monilukutaito digiajassa sekä kyky yhdistellä asioita uudella tavalla
Yhteiskunnallinen osaaminen: työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H = hylätty).

6.26 Tietotekniikka

Tietotekniikan opiskelun tehtävä

Tietotekniikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet käsitellä, ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään tietotekniikan merkityksen nykyajan kulttuureissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla, kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Tietotekniikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokonetta, tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa.

Laaja-alainen osaaminen tietotekniikassa

Tietotekniikan opinnoissa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka näitä taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ilmiöiden mallintamisessa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**, **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**. Tietotekniikan opiskelussa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan muun muassa **vuorovaikutusosaamista**.

Tietotekniikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään tietotekniikan globaali merkitys kulttuurista riippumatta. Opiskelijaa tuetaan taidossa käyttää tietotekniikkaa ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.

Vastaavuudet opsiin 2016

Ops2016	Ops2021
Lukiolaisen tietotekniikka (16AT01)	AT01 Lukiolaisen tietotekniikka 1 (1 op) + AT02 Lukiolaisen tietotekniikka 2 (1 op)

Tietotekniikan opetuksen yleiset tavoitteet

Tietotekniikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee henkilökohtaisessa käytössä olevan tietokoneen käytön opiskelussa
- ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
- osaa prosessoida tietoa tietotekniikan avulla

Arviointi

Opiskelijaa ohjataan kehittymään oman työnsä ja osaamisensa arvioinnissa. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Arvioinnin avulla opiskelijaa ohjataan huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Tietotekniikan opintojen opintojaksot AT01 Lukiolaisen tietotekniikka 1 ja AT02 Lukiolaisen tietotekniikka 2 arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Muut, korkeakouluyhteistyössä suoritetut,

opintojaksot arvioidaan numeerisella arvosanalla (4-10) opetussuunnitelman yleisessä osassa ilmoitettua muuntotaulukkoa käyttäen.

Opintojakso: AT01 Lukiolaisen tietotekniikka 1 (1 op)
AT1 Lukiolaisen tietotekniikka 1 (1 op)

Opintojakso AT01 Lukiolaisen tietotekniikka suoritetaan kontaktiopetuksena lukio-opintojen alussa.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee tietokoneen ja tietoverkon käytön opiskelussa
- tutustuu koulun tietojärjestelmiin ja tunnushallintaan
- hallitsee tietokoneen käytön koetilanteessa
- osaa toimia sähköisessä koe- ja yo-kirjoitusjärjestelmässä
- hallitsee lukio-opiskelussa ja sähköisissä yo-kirjoituksissa käytettäviä ohjelmia
- tiedostaa tekijänoikeuksien merkityksen digitaalisessa työskentelyssä
- oppii eri ohjelmien yhteiskäyttöä

Keskeiset sisällöt

- tietokoneiden käyttö opiskelussa
- koulun tietojärjestelmät opiskelun tukena
- opiskelussa käytettäviä sovellusohjelmia
- sähköisen yo-kokeen käyttö- ja koejärjestelmä
- sähköisen yo-kokeen perusohjelmistot
- tekijänoikeudet
- erilaisia sähköisen yo-kokeen tehtävätyyppejä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen: Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tietotekniikassa.
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelijaa ohjataan löytämään hänelle sopiva tapa hyödyntää tietotekniikkaa oman opiskelun tukena ja oppimistaitojen kehittäjänä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Opintojakson arviointi perustuu itsearviointiin, aktiivisesti suoritettuihin oppimistehtäviin ja jatkuvaan näyttöön.

Opintojakson suorittamisesta

Opintojaksoa ei voi anoa itsenäisesti suoritettavaksi.

Opintojakso: AT02 Lukiolaisen tietotekniikka 2 (1 op)
AT2 Lukiolaisen tietotekniikka 2 (1 op)

Opintojakso AT02 suoritetaan hajautetusti 1.-3. opintovuoden aikana annettuihin oppimistehtäviin perustuvana opiskeluna.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitoja käyttää tietokonetta ja tietoverkkoa opiskelussa
- hallitsee koulun tietojärjestelmien käytön ja tunnushallinnan
- hallitsee tietokoneen käytön koetilanteessa
- osaa toimia sähköisessä koe- ja yo-kirjoitusjärjestelmässä
- hallitsee lukio-opiskelussa ja sähköisissä yo-kirjoituksissa käytettäviä ohjelmia
- tiedostaa tekijänoikeuksien merkityksen digitaalisessa työskentelyssä
- kehittyy eri ohjelmien yhteiskäytössä

Keskeiset sisällöt

- tietokoneiden käyttö opiskelussa
- koulun tietojärjestelmät opiskelun tukena
- opiskelussa käytettäviä sovellusohjelmia
- sähköisen yo-kokeen käyttö- ja koejärjestelmä
- sähköisen yo-kokeen perusohjelmistot
- tekijänoikeudet
- erilaisia sähköisen yo-kokeen tehtävätyyppejä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen: Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tietotekniikassa.
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelijaa ohjataan löytämään hänelle sopiva tapa hyödyntää tietotekniikkaa oman opiskelun tukena ja oppimistaitojen kehittäjänä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty). Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Opintojakson arviointi perustuu itsearviointiin, aktiivisesti suoritettuihin oppimistehtäviin ja jatkuvaan näyttöön.

Opintojakson suorittamisesta

Opintojaksoa ei voi anoa itsenäisesti suoritettavaksi

Opintojakso: AT03 Ohjelmointi 1: Johdatus ohjelmointiin (5 op)
AT3 Ohjelmointi 1: Johdatus ohjelmointiin (5 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee ohjelmoinnin peruskäsitteet (muuttujat ja ohjausrakenteet)
- osaa jakaa ohjelman funktioihin
- tuntee joitakin yksinkertaisia tietorakenteita
- osaa muodostaa monimutkaisempia tietorakenteita yksinkertaisemmista rakenteista
- osaa ratkaista pieniä ongelmia ohjelmoimalla
- hallitsee hyvän ohjelmointitavan perusteet
- tuntee olio-ohjelmoinnin peruskäsitteet (luokka ja olio)
- tuntee graafisen käyttöliittymän alkeita

Keskeiset sisällöt

- ohjelman ja algoritmin käsitteet. Pienten ohjelmien suunnitteleminen ja testaus

    - suunnitteleminen jakamalla pienempiin osakokonaisuuksiin: funktiot, parametrit ja paluuarvon välitys
    - ohjelman ohjausrakenteet
- muuttujat, niiden näkyvyysalue ja tiedon tyyppi
- merkkijonot ja listat
- tiedostojen peruskäsittely
- hyvä ohjelmointitapa
- täydentävää sisältöä: joukot ja sanakirjat, tietorakenteiden yhdistely, luokkien ja olioiden perusteet ja graafisten käyttöliittymien alkeet.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelussa vahvistetaan opiskelijan kykyä hyödyntää teknologiaa ja ratkoa ongelmia ohjelmoinnin keinoin.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan lukio-opintoihin arvosana asteikolla 4-10 opetussuunnitelman yleisessä osassa olevan muuntotaulukon mukaisesti. Arvioinnin perustana ovat viikoittaisten oppimistehtävien ja projektitehtävien tekeminen ja hyväksytysti suoritettu tentti.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan yliopistoyhteistyönä Tampereen yliopiston järjestämänä (opintojakso COMP.CS.100). Opintojakson suorittaminen ei vaadi aiempaa ohjelmointiosaamista. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa.

Opintojakso: AT04 Ohjelmointi 2: Rakenteet (5 op)
AT4 Ohjelmointi 2: Rakenteet (5 op)

Tavoitteet
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija
- pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan pienehköjä ohjelmia itsenäisesti
- opiskelija osaa jakaa ohjelman erikseen toteuttavissa oleviin osiin tarkoituksenmukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaiset tietorakenteet ja algoritmit
- pystyy arvioimaan toisen kirjoittaman ohjelman rakennetta

Keskeiset sisällöt
- Ohjelman jakaminen helpommin hallittaviin osiin sekä muita tyyliseikkoja. Modulaarisuus ja luokkien käyttö. Olio-ohjelmoinnin perusteet.
- Rekursio.
- STL-kirjasto. Perussäiliöt (vector, set, map). Iteraattorit.
- Arvot, viitteet ja osoittimet. Dynaaminen muistinhallinta. Dynaamisten tietorakenteiden perusteet. Linkitetty lista. Älykkäät osoittimet.
- Graafisen käyttöliittymän ohjelmoinnin alkeet. Tavallisimmat käyttöliittymäelementit. Signal-slot -mekanismin alkeet.
- Versionhallinta (yhden ohjelmoijan projekteissa). Kääntäminen verrattuna tulkkaukseen.

Täydentävä tietämys
- Periytymisen alkeet. STL-algoritmit. Lisää STL-säiliöitä (list, deque).
- Funktio-osoittimet. Osoitinaritmetiikka. Taulukot.

- Lisää käyttöliittymäelementtejä.
- Etätietovarastot versionhallinnassa. Käännösprosessi (esiprosessori, linkitys).

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelussa vahvistetaan opiskelijan kykyä hyödyntää teknologiaa ja ratkoa ongelmia ohjelmoinnin keinoin.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan lukio-opintoihin arvosana asteikolla 4-10 opetussuunnitelman yleisessä osassa olevan muuntotaulukon mukaisesti. Arvioinnin perustana ovat viikoittaisten oppimistehtävien ja projektitehtävien tekeminen ja hyväksytysti suoritettu tentti.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan yliopistoyhteistyönä Tampereen yliopiston järjestämänä (opintojakso COMP.CS.110). Opintojaksolla opitaan ohjelmoimaan C++-ohjelmointikielellä. Opiskelijoiden oletetaan ennestään osaavan ohjelmoida jollakin ohjelmointikielellä. Opintojakson suorittamiselle voi olla Tampereen yliopiston määrittelemiä esitietovaatimuksia. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa.

Opintojakso: AT05 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 1 (5 op)
AT5 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 1 (5 op)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt
AT05 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 1 tavoitteet ja sisältö määräytyvät Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan tietotekniikan yksikön opintojaksojen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelussa vahvistetaan opiskelijan kykyä hyödyntää teknologiaa ja ratkoa ongelmia ohjelmoinnin keinoin.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan lukio-opintoihin arvosana asteikolla 4-10 opetussuunnitelman yleisessä osassa olevan muuntotaulukon mukaisesti. Opintojakson järjestäjä informoi arviointikriteereistä opintojakson alussa.
Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan yliopistoyhteistyönä Tampereen yliopiston järjestämänä. Opintojakson suorittamisessa huomioidaan mahdolliset Tampereen yliopiston asettamat esitietovaatimukset. Opintojaksoksi soveltuvat Tampereen yliopiston opetussuunnitelmassa ja -ohjelmassa olevat tietojenkäsittelytieteen opintojaksot. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa.

Opintojakso: AT06 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 2 (5 op)
AT6 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 2 (5 op)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

AT06 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 2 tavoitteet ja sisältö määräytyvät Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan tietotekniikan yksikön opintojaksojen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelussa vahvistetaan opiskelijan kykyä hyödyntää teknologiaa ja ratkoa ongelmia tietoteknisin keinoin.
Hyvinvointiosaaminen: Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tietotekniikassa.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan lukio-opintoihin arvosana asteikolla 4-10 opetussuunnitelman yleisessä osassa olevan muuntotaulukon mukaisesti. Opintojakson järjestäjä informoi arviointikriteereistä opintojakson alussa.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan yliopistoyhteistyönä Tampereen yliopiston järjestämänä. Opintojakson suorittamisessa huomioidaan mahdolliset Tampereen yliopiston asettamat esitietovaatimukset. Opintojaksoksi soveltuvat Tampereen yliopiston opetussuunnitelmassa ja -ohjelmassa olevat tietojenkäsittelytieteen opintojaksot. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa.

Opintojakso: AT07 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 3 (5 op)
AT7 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 3 (5 op)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt
AT07 Korkeakouluyhteistyön tietotekniikan opinnot 3 tavoitteet ja sisältö määräytyvät Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan tietotekniikan yksikön opintojaksojen mukaisesti.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Monitieteinen ja luova osaaminen: Opiskelussa vahvistetaan opiskelijan kykyä hyödyntää teknologiaa ja ratkoa ongelmia tietoteknisin keinoin.
Hyvinvointiosaaminen: Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tietotekniikassa.

Arviointi
Opintojaksosta annetaan lukio-opintoihin arvosana asteikolla 4-10 opetussuunnitelman yleisessä osassa olevan muuntotaulukon mukaisesti. Opintojakson järjestäjä informoi arviointikriteereistä opintojakson alussa.

Opintojakson suorittamisesta
Opintojakso suoritetaan yliopistoyhteistyönä Tampereen yliopiston järjestämänä. Opintojakson suorittamisessa huomioidaan mahdolliset Tampereen yliopiston asettamat esitietovaatimukset. Opintojaksoksi soveltuvat Tampereen yliopiston opetussuunnitelmassa ja -ohjelmassa olevat tietojenkäsittelytieteen opintojaksot. Opintojakson suorittamisesta on sovittava aina opinto-ohjaajan kanssa.

6.27 Kansainvälisyysopinnot

Kulttuurienvälistä viestintää ja kansainvälisyystaitoja edistävät opinnot, jotka eivät sijoitu suoraan tietyn lukion oppiaineen alle, kuuluvat Kansainvälisyysopintoihin.

Opintojakso KV01: Kansainvälinen toiminta kotimaassa (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ajankohtaiseen teemaan yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.

Tavoitteena on, että opiskelija,
- ymmärtää historiallisen ja kulttuuritaustan merkityksen yhteiskunnan nykyiselle arvomaailmalle
- osaa tutkia ajankohtaista aihetta eri lähteitä hyödyntäen useista eri näkökulmista
- oivaltaa eri kulttuuritaustaisen ihmisen merkityksen ongelman ratkaisun prosessoinnissa
- oppii tiedostamaan oman kulttuuriympäristönsä vaikutuksen omalle toiminnalleen antaa valmiuksia toimia aktiivisesti osana kansainvälistä toimintaa

Keskeiset sisällöt:
- Opintojaksolla käsitellään lukuvuosittain määrittyvää ajankohtaista aihekokonaisuutta kansainvälisen opiskelijaryhmän kanssa.
- Suurin osa opetuksesta tapahtuu englannin kieltä ja/tai muita vieraita kieliä käyttäen.
- Sisältöjen käsittelyssä huomioidaan Unesco-koulujen arvot ja strategiset tavoitteet.
- Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan Unescon maailmanperintökohteisiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Globaali- ja kulttuuriosaaminen:
- kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
- arvolähtöinen ja eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi

Vuorovaikutusosaaminen
- tunne- ja empatiataidot
- sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Monitieteinen ja luova osaaminen
- uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenlaisilla tavoilla

Arviointi
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Arvioinnissa huomio kiinnitetään opintojakson asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opintojakson suorittaminen edellyttää säännöllistä osallistumista opetukseen ja tehtävien huolellista suorittamista.

Opintojakso KV02: Kansainvälinen toiminta ulkomailla (2 op)

Opintojaksolla perehdytään ajankohtaiseen teemaan yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.

Tavoitteena on, että opiskelija,
- ymmärtää historiallisen ja kulttuuritaustan merkityksen yhteiskunnan nykyiselle arvomaailmalle
- osaa tutkia ajankohtaista aihetta eri lähteitä hyödyntäen useista eri näkökulmista
- oivaltaa eri kulttuuritaustaisen ihmisen merkityksen ongelman ratkaisun prosessoinnissa
- oppii tiedostamaan oman kulttuuriympäristönsä vaikutuksen omalle toiminnalleen antaa valmiuksia toimia aktiivisesti osana kansainvälistä toimintaa

Keskeiset sisällöt:
- Opintojaksolla käsitellään lukuvuosittain määrittyvää ajankohtaista aihekokonaisuutta kansainvälisen opiskelijaryhmän kanssa.
- Suurin osa opetuksesta tapahtuu englannin kieltä ja/ tai muita vieraita kieliä käyttäen.
- Sisältöjen käsittelyssä huomioidaan Unesco-koulujen arvot ja strategiset tavoitteet.
- Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan Unescon maailmanperintökohteisiin.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa
Globaali- ja kulttuuriosaaminen:
- kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen
- arvolähtöinen ja eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi

Vuorovaikutusosaaminen
- tunne- ja empatiataidot
- sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Monitieteinen ja luova osaaminen
- uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenlaisilla tavoilla

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Arvioinnissa huomio kiinnitetään opintojakson asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opintojakson suorittaminen edellyttää säännöllistä osallistumista opetukseen ja tehtävien huolellista suorittamista.

6.28 Korkeakouluyhteistyön muut opinnot

Korkeakouluyhteistyötä tehdään oppiaine – ja opintojaksotasolla ja sen tavat ja muodot on kirjattu oppiainekohtaisten lukujen yhteyteen. Lukioaikana korkeakoulussa suoritetut opinnot hyväksi luetaan niin ikään lähtökohtaisesti soveltuvan lukion oppiaineen koulukohtaisiksi opinnoiksi. Ne korkeakouluyhteistyön opinnot, joita ei voida hyväksi lukea suoraan tietyn lukion oppiaineen alle, kirjataan korkeakouluyhteistyön muiksi opinnoiksi. Tässä luvussa on lisäksi kuvattu erilliset tiedeyhteisön toimintaan tutustumisen opintojaksot.

Opintojakso KOY01: Tiedeyhteisön toimintaan tutustuminen 1 (2 op)

Tavoitteet

- tutustua eri tieteenalojen ajankohtaiseen tutkimukseen
- muodostaa käsitystä tiedeyhteisön toiminnasta ja tutkimustiedon syntymisestä

Keskeiset sisällöt

Tampereen korkeakouluyhteisön, muun korkeakoulun tai tahon avoimille teemaluennoille osallistuminen ja oppimiskokemuksen kirjallinen reflektointi/ oppimispäiväkirja.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Opintojakso KOY02: Tiedeyhteisön toimintaan tutustuminen 2 (1-2 op)

Tavoitteet

- tutustua eri tieteenalojen ajankohtaiseen tutkimukseen
- muodostaa käsitystä tiedeyhteisön toiminnasta ja tutkimustiedon syntymisestä

Keskeiset sisällöt

Tampereen korkeakouluyhteisön, muun korkeakoulun tai tahon tutkimusyhteistyöhön osallistuminen ja oppimiskokemuksen kirjallinen reflektointi.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

6.29 Työelämäyhteistyön erilliset opinnot

Työelämäyhteistyötä tehdään kaikissa oppiaineissa oppimäärien sisällä. Työelämäyhteistyön tavat ja muodot on kirjattu kunkin oppiaineen kohdalle. Työelämäyhteistyön opinnot, jotka eivät liity suoraan tietyn oppiaineen alle on eritelty tässä luvussa.

Opintojakso TYO01: Toimijana työelämässä (1-2 op)

Tavoitteet

- vahvistaa ja kartuttaa tietoutta ja kokemuksiaan työelämästä ja eri ammateissa toimimisesta
- tutustua työelämään liittyviin käytännön vastuukysymyksiin, työntekijän ja työnantajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Työelämään tutustumisjakso voidaan toteuttaa opiskelijan kesätyössä tai opintojen ohella suoritetussa työnteossa tai muussa aktiivisessa työelämään tutustumisessa. Työelämään tutustumisesta voi saada 1-2 opintopisteen opintosuorituksen. Tämä edellyttää työnteon lisäksi kirjallisen tuotoksen, esimerkiksi raportin tai portfolion, jossa on omaa pohdintaa työelämästä. Työelämäosaaminen dokumentoidaan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).
Hyväksi luettavissa opintoihin opiskelijan kirjallisen reflektoinnin ja työtodistuksen perusteella.

6.30 Science and Medicine (sMed) -opintokokonaisuus

Kaikilla Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa opiskelevilla on mahdollisuus halutessaan suorittaa lukiomme sMed -opintokokonaisuuden opintoja. sMed on luonnontieteitä, ihmistieteitä ja lääketiedettä yhdistelevä koulukohtainen opintokokonaisuutemme, joka on avoinna kaikille lukiolaisillemme.

Opiskelija voi opiskella opintokokonaisuudesta valitsemiaan osioita. Jos opiskelija suorittaa sMed-kokonaisuudesta yhteensä vähintään 20 opintopisteen laajuudelta opintoja, opiskelijalle voidaan antaa päättötodistuksen liitteenä todistus opintokokonaisuuden suorittamisesta.

sMed-opintokokonaisuus sisältää opintoja biologiasta, fysiikasta, kemiasta ja psykologiasta ja siihen kuuluvat opinnot on merkitty oppiaineiden alle tunnuksella sMed.